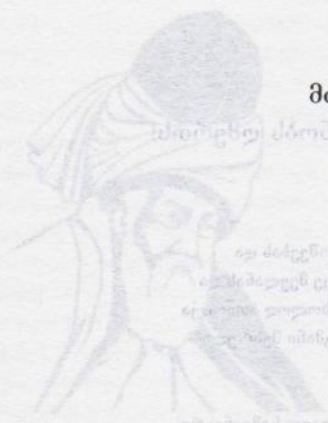

**ჯალალ ედ-დინ
რუმი**

რჩეული ლირიკა
ყაფალები, რობაიები, იბაჟები

მთარგმნელის ბიბლიოთეკა №5

მთარგმნელის ბიბლიოთეკა №5

მთარგმნელის ბიბლიოთეკა №5

მთარგმნელის ბიბლიოთეკა №5

ჯალალ ედ-დინ რუმი

ყაზალები, რობაიები და
იგავები “ღრმაბროვანი პოემიდან”
სპარსულ-ქართული ლექსიკონით

წიგნი მოამზადა, სპარსული ტექსტები თარგმნა და ლექსიკონი შეადგინა

ალექსანდრე ელქერაშვილი

თბილისი
2014 წელი

ვინც შეიცნობს საკუთარ თავს, იგი შეიცნობს ღმერთს!

ეს წიგნი წარმოადგენს "მთარგმნელის ბიბლიოთეკის" რიგით მეხუთე გამოშვებას და ეძღვნება დიდი სპარსელი (...და თურქი) პოეტის ჯალალ ედ-დინ რუმის, იგივე შექლანას და შექლუვის შემოქმედებას. კრებულში შევიგანეთ 50 ყაზალი, რომელთაგან მხოლოდ ათიოდეა ადრეულ პერიოდში თარგმნილი, 50 რობაი და ათიოდე იგავი (ყველა თარგმანი შესრულდა 2014 წელს).

გენიალური პოეტის ცხოვრების და ფილოსოფიური ნააზრების შესახებ მრავალი სამეცნიერო თუ პუბლიცისტური პოლიგრაფიულ-ელექტრონული გამოცემა არსებობს, მისი პოეზია ძალიან პოპულარულია ინგლისურენოვან სამყაროში და განსაკუთრებით აშშ-ში, ასევე ევროპაშიც და რუსეთშიც. ქართველებმა მე-20 საუკუნის დასაწყისიდან გაიყენეს მის შემოქმედება (იგულისხმება ქართული თარგმანები), თუმცა ის, რაც თარგმნილი და გამოცემულია, ძალიან ცოტაა იმასთან შედარებით, რაც ორიგინალის ენაზე არსებობს... ჩვენც შევეცადეთ მცირეოდენი წვლილი შეგვეტანა, ასე უთქვამთ: "ქართულ რუმოლოგიაში (...ან ჯალალოლოგიაში)" და ამ მიზნით ვთარგმნეთ ყაზალები, რობაიები, იგავები და აფორიზმები, კომენტარები და ლექსიკონი დაეურთეთ აღმოსავლელი ბრძენის ნააზრებს...

მეექვსე წიგნად "მთარგმნელის ბიბლიოთეკის" სერიაში განზრახულია იტალიელი პოეტის, ფრანჩესკო პეტრარკას, სონეტების ქართული თარგმანების გამოცემა.

წიგნი ააწყო და დააკაბადონა - ალექსანდრე ელერდაშვილმა
ტექნიკური რედაქტორი - ნატალია ბერიკიშვილი

ნახატები და ილუსტრაციები ამოღებულია
ბოლოსწინა გვერდზე ჩამოთვლილი გამოცემებიდან და
ინტერნეტში არსებული სხვადასხვა საიტებიდან.

გარეკანის პირველ და ბოლო გვერდებზე -
ჯალალ ედ-დინ რუმის ძეგლი და მავზოლეუმი
თურქეთის ქალაქ კონიაში.

ISBN 978-9941-427-94-7

ბიბლიოთეკის
ფონდი 4102

მთარგმნელის წინასიტყვაობა

ჯალალ ედ-დინ რუმი კაცობრიობის ისტორიის ერთი ისეთი გამოჩენილი ადამიანია, რომელიც თავის მსგავსებთან ერთად საკუთარი ნააზრევით სულიერად თუ მაგერიალურად ასაზრდოებენ მომდევნო თაობებს... თუმცა ყველა თაობა ცდილობს თავის იდეოლოგიურ ჩარჩოებში მოაქციოს მავანი გენიოსის სულისკვეთება და ამა თუ იმ ეპოქის მოძღვრებათა სამსახურშიც კი ჩააყენოს...

ჯალალ ედ-დინ რუმი დაიბადა 1207 წლის, 30 სექტემბერს და გარდაიცვალა 1273 წლის 7 (ან 17) დეკემბერს... მის ბიოგრაფიას და ცხოვრებასთან დაკავშირებულ გეოგრაფიულ რევიონებს, რა თქმა უნდა, ცალკე მიმოვიხილავთ, ჯერ კი ამ პიროვნების სახელი დავაზუსტოთ და შევარჩიოთ ჩვენთვის მისაღები ვარიანტი.

სახელი

უცნაური ბედი ხვდა წილად ადამიანს, რომელმაც ისე განვლო მთელი ცხოვრება, რომ დაეჭვებული იყო საკუთარი არსების, არსის თუ გარსის თუ მათთან დაკავშირებული ყველა საკითხის რაობასა და ჭეშმარიტებაში... თავადვე ხომ აცხადებდა, რომ არ იყოლა – ვინ იყო და სად არსებობდა... მისმა შთამომავლებმა და თუ მისი საქმიანობით დაინტერესებულმა ადამიანებმაც “წარმატებით მიბაძეს” მას და სახელიც კი ისეთი გაურკვეველობებით აღჭურვეს, რომ პოეტი ამ “ბუნდოვანებას”, მისი ხასიათიდან გამომდინარე, ალბათ მოიწონებდა კიდევ:

სხვადასხვა ქვეყანაში სახელის თავისებური ვარიანტი არსებობს.

ირანში, როგორც წესი, მას “მეველევინ” მოიხსენიებენ, რაც ნიშნავს “ჩემს მოძღვარს, ბაგონს...”, თუმცა არის მეორე ვარიანტიც – “მეველანა” (მოულანა), რაც თავის მხრივ “ჩვენს მოძღვარს, ბაგონს...” ნიშნავს და ამ უკანასკნელს უფრო თურქულენოვანი ხალხი იყენებს...

დაბადებისას მომავალი პოეტისთვის ასეთი სახელი უწოდებიათ: მოჰამად იბნ მოჰამად იბნ ჰოსეინ ჰოსეინი ხათიბი ბაქრი ბალხი... ყველა დანარჩენი აგრობუტი ვინაობის მოხსენიებისა მან მოგვიანებით შეიძინა, როგორცაა: “ჯალალ ედ-დინ” (დიდება სარწმუნოებისა), მეველევინ და მეველანა, რუმი (რუმელი... ანუ “რუმ-ში მცხოვრები) და ა.შ. ირანთან დაკავშირებით შეგვიძლია ყველაფერი ასე შევაჯამოთ: ჯალალ ედ-დინ მოჰამად ბალხი (ბალხელი), ანუ “ბალხს” ანიჭებენ უპირატესობას და არა “რუმს”. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ასევე

ცნობილია ფსევდონიმებად მიჩნეული სპარსული სიტყვები, რასაც უფრო ნაკლებად ვხვდებით სამეცნიერო ლიტერატურაში, როგორც თახალოსს, მაგრამ მათი არსებობა მაინც დადასტურებულია, ესენია: “ხოლავანდგარ” (მეუფე, მბრძანებელი) და “ხაშუმ” (მღუმარი)... ეს უკანასკნელი ხსენებულ თახალოსადაც აქვს გამოყენებული პოეტს და მის შესახებ ყაზალებთან დაკავშირებულ მცირე წერილში ვისაუბრებთ.

თურქები “თავისი პოეტის” (როგორც ისინი მიიჩნევენ) სახელს ასეთი სახესხვაობით წერენ:

Celâleddin Muhammed Belhi, Celâleddin Muhammed Rûmi. გაჯიკები, რომლებიც ასევე “თავის პოეტად” თვლიან ჩვენი საუბრის აღრესაგს (ზოგი ვერსიით იგი თანამედროვე გაჯიკეთის გერიტორიაზე დაიბადა), რუსული მრიფით ასე წერდნენ მის სახელს (ასე აწერია ძეგლს ლუშანბეში) – Мавлоно Чалолиддин Руми.

ორი ვარიანტი გვხვდება პოეტის ინგლისურენოვან მოხსენიებაში: Jalaluddin და Jalal al-Din; აქ საინტერესოა და უცნაურია ფორმა “ედ-დინ”, რასაც სხვა ენებში “ედ-დინ” ან “ედ-დინ” ან “იდ-დინ” შეესაბამება.

რუსული ენაც რამდენიმე სახეობას გვაძლევს: Джалаал ад – Дин, Джалааледдин, Джалаалидин, Джелалс ад – дин; ამ უკანასკნელში ერთობ უცნაურად გამოიყურება ე.წ. “შიაჯი მნაკი” (ს)... რა პრინციპით გაჩნდა ეს “მნაკი”, გაუგებარია... ასევე ეცნაურია ад – дин (ედ-დინ), რუსები, როგორც წესი, სხვა სახელებში წერენ ასე: Саад – эд – дин, Халед Мохи эд – дин და ა.შ

როგორც ხედავთ, ერთიანი დაკანონებული ფორმა არ არსებობს და ამ მხრივ არც ქართული ენა ჩამორჩება უკვე ხსენებულ ენებს.

ქართულში გვაქვს სამი ვარიანტი: ჯელალ ედ-დინი, ჯალალ ედ-დინი და ჯალალედინი.

ჩვენ ვარჩიეთ ფორმა “ჯალალ ედ-დინ”, რადგან სიტყვა “ჯალალ” (جلال – დიდება) ლექსიკონებში სწორედ “ა” ასოთია გახიზნებული (მეორე “ა” არის გრძელი და მას ვერაფერი შეცვლიდა), თუმცა არც “ჯელალ” არის

დიდი უბედურება, რადგამ მოკლე "ა" ქართულში ბევრ სიტყვაში "ე"-ს სახით არის შემოსული. "ედ-დინ" ფორმა, დეფისით დაწერილი, ალბათ, გრამატიკულად არ არის სწორი (დეფისი რაღაც გამოყოფილი სიტყვის სანაცვლოდ იწერება), მაგრამ ქართულ თუ უცხოურ სამეცნიერო ლიტერატურაში გრადიციულად ასე წერია და ჩვენც იმიტომ შევინარჩუნეთ ის. გარდა ამისა, ასეთი ფორმით - "ჯალალ ედ-დინ" - ამ სახელს განასხვავებს სხვა ისტორიული პირის - ჯალალედინ ხვარაზმელის - სახელისგან და ესეც, ალბათ, ყურადსაღები ფაქტია. არის კიდევ ერთი მომენტი - ქართული ლიტერატურა გრადიციად ამ "დინ"-ს (სარწმუნოებას), როგორც წესი, მის წინამდებარე სახელთან ამთლიანებს; მაგალითად, გავიხსენოთ "ვეფხისტყაოსნის" პერსონაჟები: ნურადინი (ფრიდონი), შერმადინი, ფარსადანი, სარიდანი და... ავთანდილიც (როგორც ჩანს, ეს არის "ოუთან ედ-დინ"); ამ გრადიციით, პოეტ ჯალალ ედ-დინ რუმის სახელი ასე უნდა დაგვეწერა - ჯალალადინი ან ჯალადინი (გაიხსენეთ თუნდაც ჯვაროსნების წინააღმდეგ მებრძოლი სულთანი სალადინი, რომლის სახელი სრულად ასე იწერება სალად-დინ იუსუფ იბნ აიუბი); ალბათ, დღეს "ჯალადინს" დაწერდით კიდევ, მისი სახელი შუა საუკუნეებში ლიტერატურული საქმიანობით დაკავებულ ქართველთათვის ცნობილი რომ ყოფილიყო, მაგრამ... ქართველებისთვის კი არა, მას თავად სპარსელები არ სცნობდნენ დიდხანს, როგორც პოეტს (ლიტერატორს) და მას უფრო რელიგიის ფილოსოფოსად და თეოლოგად აღიქვამდნენ, თუმცა ახლაც ასე უფრო აღიქვამენ ირანშიც და სხვაგანაც, რადგან რატომღაც ჯალალ-ედ დინ რუმის შემოქმედება და მოგადად ნააზრევი მავანთათვის უფრო თავისი მისტიკით და "იდეურობითაა" საინტერესო, ვიდრე იმ უბადლო და უსაზღვრო პოეტური უნარით, რაც მას განგებამ უბოძა...

ასეა თუ ისე, მთელი მსოფლიო ამ გენიალურ ადამიანს მოკლედ ასე მოიხსენიებს და ეს გახლავთ - "რუმი", რაც არსებითად "რომაელს" ნიშნავს და ამას ის მიზეზი აქვს, რომ სპარსულენოვანი ხალხი აღმოსავლეთ რომის იმპერიას და შემდგომ ბიზანტიას სწორედ ასე უწოდებდა - "რუმი", ეს არის დაახლოებით დღევანდელი თურქეთის გერიტორიის აზიური ნაწილი, სადაც მდებარეობს ქალაქი კონია, სწორედ ამ ქალაქში გააგარა ცხოვრების დიდი ნაწილი პოეტმა, ეს ქალაქი რუმის სასულთნოს ცენტრი იყო და სელჯუკთა დიდი იმპერიის უკიდურეს დასავლეთ რეგიონს წარმოადგენდა.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ "რუმი" (ფუძისეული "ი"-თი) ნიშნავს რუმელს/რომაელს... აქედან გამომდინარე, მართლწერის დასამუსგებლად, გვსურს აქვე დავაზუსტოთ, რომ სწორი ფორმა იქნება: ჯალალ ედ-დინ რუმში (...და არა რუმი-მა); ამის დამუსგება შედგება არ მიგვაჩნია, რადგან ბევრჯერ გვსმენია რუდაქის, ფირდოუსის, ნიზამის, რუმის, საადის თუ ჯამის არასწორი მოხსენიება მოთხრობით ბრუნვაში (მაგ. ფირდოუს-მა)... სწორი ფორმები: რუდაქიმ, ფირდოუსიმ, საადიმ, ჯამიმ და ა.შ.

დაბადების აღიანი გეოგრაფი. გეოგრაფიკი ანა ხსოვარების აღიანი წლები

ჯალალ ედ-დინ რუმის დაბადების თარიღი მუსტაფა ცნობილი - 1207 წლის 30 სექტემბერი (მთვარის კალენდრის თანახმად ეს იყო 604 წელი), თუმცა ერთი თურქი მკვლევარი მიიჩნევს, რომ იგი 1184 წელს დაიბადა, მაგრამ ეს ნაკლებად სარწმუნოა... რაც შეეხება დაბადების ადგილს, ასეთ პატივს ორი ქალაქი ეცილება ერთმანეთს: ერთი გახლავთ ახლანდელი ავღანეთის ქალაქი ბალხი, მეორე კი დღევანდელი ტაჯიკეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში მდებარე დასახლებული პუნქტი ვახში. ასეა თუ ისე, ეს ორივე ქალაქი ოდესღაც ისტორიული ირანის ერთ-ერთ ყველაზე დიდ ნაწილში - ხორასანში - შედიოდა და ჩვენც მოგადად ხორასნელად მოვიხსენიოთ მოჰამად იბნ მოჰამად იბნ ჰოსეინი, რომელსაც სარწმუნოების დიდება - ჯალალ ედ-დინი - უწოდეს შემდგომში... მის მშობლიურ ქალაქად კი მკვლევართა უმეტეს ნაწილს მაინც დიდი ისტორიისა და გრადიციების მქონე "ბალხი" მიაჩნია... ეს ქალაქი მეორე ათასწლეულის დასაწყისში, ნიშაპურთან და გუსთან ერთად, არა მარტო ხორასნის, არამედ მთელი ირანის ერთ-ერთი კულტურული ცენტრი იყო... ის ახლაც მდებარეობს ავღანეთის ჩრდილოეთ ნაწილში, ქალაქ მამარი-შარიფიდან ოციოდე კილომეტრში და პაგარა დასახლებულ პუნქტს წარმოადგენს... საყურადღებოა ისიც, რომ მარტო პოლს აქვს დატოვებული გარკვეული ინფორმაცია ბალხის შესახებ და მას (უკვე მონღოლთა შემოსევის შემდეგ, XIII საუკუნის მიწურულსაც კი) "ღირსეულ და დიად ქალაქად" მოიხსენიებს... მანამდე კი, ამ რეგიონში ისლამის დამკვიდრებამდე, ქალაქი ბალხი მონოთეისტების ერთ-ერთი ცენტრიც კი იყო და მართლმადიდებლობის დაბადების ადგილად მიჩნეული, ხოლო "აბრეშუნიის გზის" სრული დატვირთვით მოქმედების დროს აღმოსავლეთ-დასავლეთის და ჩრდილოეთ-სამხრეთის საქარავნო გზების გასაყარზე მდებარეობდა და მისი მოსახლეობა ერთ მილიონსაც კი აღწევდა...

არაბები ბალხში 645 წელს გამოჩნდნენ, 715 წლიდან კი, სელჯუკთა და შემდგომ მონღოლთა დაპყრობითი ომების დაწყებამდე, მყარად ახორციელებდნენ ამ რეგიონზე ზეგავლენას და ისლამს და მასთან დაკავშირებულ მთელ სოციალურ-კულტურულ სექტორს ავრცელებდნენ ხორასნიდან შუა აზიის ქალაქებისკენ (ბუხარა, სამარყანდი, ხივა...)

ჩვენ მიერ სახელდახელოდ მოხაზულ რუკაზე მონიშნულია ის ქალაქები (მხოლოდ თეირანი არ არსებობდა მაშინ), რომლებიც XII საუკუნის დასაწყისში მნიშვნელოვან როლს ასრულებდნენ არაბეთის ხალიფატის მთელ აღმოსავლეთ ნაწილში (მცირე აზიის ნაწილი, სირია, ერაყი, ირანი, ავღანეთი, შუა აზია, ინდოეთის ნაწილი). ეს გერიტორია გარკვეული ხნის განმავლობაში (დაახლოებით X-XVII საუკუნეებში, სუფიანთა იმპერი-

ბათ, იყო ის, რომ სპარსული პოემების ეს ორი დიდი წარმომადგენელი მართლაც შეხება ერთმანეთს ცხოვრებაში, სხვა დანარჩენის რელურობა კი თავად განსაკუთრებული სულთამხილავმა ფარად ედ-დინ ათარმა მის მეგობრის ბაპა ედ-დინის ვაჟის არსებაში თავისი შემკვივრული მომავალში სრულიად სუფიზმის უპირველესი მოძღვარი განვერთა და მას აჩუქა თავისი მისტიკური პოემა – “ასრარ-ნამე” (იღუმალებათა წიგნი) – და ამ ძეგლს საგანგებო ღვთიური კურთხევაც (ბარაქა) მიჰყოფდა, რითაც მომავალი პოეტი და მოძღვარი შეძლებდა ადამიანში სულიერი “არხების” გახსნას და უზენაესი სამყაროს შეცნობას. მის მამას კი უთხრა: “შენი შვილი ღვთაობაში აღანთებს ცეცხლს, რითაც ღვთისმსახურებას გამოაოგნებელი ელვარება შეემატება”...

***

1219 წელს (ზოგი ვერსიით – 1217 წელს) ბაპა ედ-დინ ვალადი იძულებული შეიქნა ოჯახთან ერთად, გასულიყო მშობლიურ ქალაქს და მთელ ხორასანს, რადგან მონღოლთა შემოსევები სულ უფრო ხშირი და აუტანელი გახდა და მათი ტირანის უღელქვეშ ცხოვრება ნამდვილად შეუძლებელი გახდა. ნათქვამია – ზოგი ჭირი მარგებელიაო – და მათ, მონღოლების კვალდაკვალ ღვეზის გამო, დაიწყეს მოგზაურობა და მოიარეს იმდროინდელი აღმოსავლური სამყაროს ყველა დიდი ქალაქი თუ წმინდა ადგილი და ბოლოს ორიოდე წლით დაფუძნდნენ რუმის სასულთნოს პაგარა ქალაქ მალათიაში, შემდეგ აკუმეშიში, ყარამანში და ლარენდაში, სადაც გაატარეს ცხოვრების შვიდი წელი... 1225 წელს გარდაიცვალა ედ-დინი, მუმიანი-ხათუნი, ამავე წელს ჯალალ ედ-დინი დაქორწინდა გოუპარ-ხათუნზე... ერთი წლის შემდეგ მათ შეეძინათ ვაჟი – სულთან-ვახედი, რომელმაც შემდგომში დაწერა პოემა “ვალად-ნამე” – პაპის და მამის ცხოვრების ამსახველი პოეტიკური ქმნილება, ასევე “ფიჰე მა ფიჰე” (მასშია ის, რაც მასშია) – მეველანას რჩევა-დარიგებანი, სენტენციები და გამონათქვამები. რუმის პირველ მეუღლესთან ჰყავდა კიდევ ერთი ვაჟი – ალა ედ-დინ ჩალაბი, გოუპარ-ხათუნის გარდაცვალების შემდეგ კი მეორედ იქორწინა და შეეძინა ვაჟი და ასული: ამირ ამილ ჩალაბი და მალაქე-ხათუნი.

ქალაქი კონია რუმის სასულთნო

ლარენდაში გატარებული მშვიდი და უბრუნველი ცხოვრება დასრულდა იმით, რომ სულთანმა ალა ედ-დინ ქეი-ყობადმა (ზეობის წლები – 1219-1236) პირადად მიიწვია ბაპა ედ-დინ ვალადი რუმის სასულთნოს მთავარ ქალაქ კონიაში და შესთავაზა სათავეში ჩასდგომა ერთ-ერთ ღირსეულ პრესტიჟულ სასულიერო სასწავლებელს... პოეტის მამამ ეს მიწვევა მიიღო და ოჯახი 1928 წელს კონიაში გადასახლდა, 1231 წელს კი ბაპა ედ-დინ ვალადი გარდაიცვალა და მისი ადგილი დაიკავა 24 წლის ჯალალ ედ-დინმა და მაშინვე შევიდა ადგილობრივ რელიგიურ ავტორიტეტთა ელიტარულ წრეში.

ქალაქი კონია (Konya, قونية) ახლანდელი თურქეთის სამხრეთ ნაწილში, ცენტრალური ანატოლიის გეგანზე მდებარეობს და არის კონიის პროვინციის ადმინისტრაციული ცენტრი (მოსახლეობა – თითქმის 1,5 მილიონი); ეს ქალაქი უძველესი დროიდანაა ცნობილი *იკონიუმის* სახელწოდებით და იხსენიება ძველი ფრიგიის ქალაქებს შორის. ძვ.წ.აღ. I – ახ.წ.აღ. III საუკუნეებში შედიოდა რომის იმპერიის, ხოლო შემდეგ – ბიზანტიის იმპერიის შემადგენლობაში... შემდეგ ისევე, როგორც მთელი მახლობელი აღმოსავლეთი, შევიდა არაბული ხალიფატის შემადგენლობაში, ხოლო 1077-1307 წლებში იყო რუმის (იგივე კონიის) სასულთნოს ნაწილი, 1096 წლიდან კი მისი პოლიტიკურ-ადმინისტრაციული ცენტრი. XIII საუკუნის პირველ მეოთხედში, როცა ჯალალ ედ-დინ რუმის მამის ხორასანიდან ღვეზილმა ოჯახმა თავი შეაფარა რუმის სასულთნოს, ეს ფეოდალური სახელმწიფო თავისი აღზევების გენიში იყო უკვე ხსენებული სულთნის ალა ედ-დინ ქეი-ყობადის ზეობისას და მისი საზღვრები ბიზანტიის იმპერიის გერიგორიათა შემოერთების ხარჯზე დარდანელის და ბოსფორის სრუტეებამდეც კი ვრცელდებოდა, თუმცა 1243 წელს რუმის სასულთნოს ჯარმა ქოსე-დაღის ბრძოლაში მონღოლებს მორიგ შემოსევას ვერ გაუძლო, დამარცხდა და მათი ვასალი გახდა... 1307 წელს კი საერთოდ შეწყვიტა არსებობა და შემდგომში ოსმალეთის დიდი იმპერიის ნაწილი გახდა...

როგორც ვთქვით, XIII საუკუნის დასაწყისში კონიას და მთლიანად რუმის სასულთნოს შუა აზიიდან, ხორასანიდან და ცენტრალური ირანიდან თავი შეაფარეს მონღოლთაგან ღვეზილმა რელიგიურ-სამეცნიერო თუ კულტურულ-ლიტერატურული წრეების ცნობილმა წარმომადგენლებმა... 1232 წელს თურმეზიდან კონიაში ჩავიდა ჯალალ ედ-დინის მამის ახლო მეგობარი საიდ ბურხან ედ-დინ და მთელი თავისი მოღვაწეობა მეგობრის შვილის აღზრდა-განათლებას შესწირა, ცხრა წლის განმავლობაში იყო ჯალალ ედ-დინი თურმეზიდან სწავლულის მიურიდი (მოსწავლე), რომელთაგან შვიდი წელი მათ ერთად გაატარეს დამასკის და პალაბის (ალეპოს) მათ ერთად გაატარეს დამასკის და პალაბის (ალეპოს) სასულიერო სასწავლებლებში, ხოლო კონიაში დაბრუნების შემდეგ, მათ იქ სხვა სულთანი – დიას ედ-დინ ქაიხნების შემდეგ, მათ იქ სხვა სულთანი – დიას ედ-დინ ქაიხნის II მეორე დახვდათ, რომელმაც კვლავ მიიწვია ჯალალ ედ-დინი მდღევანდელ და მას უკვე მიეცა უფლება დიდგვაროვანთა შვილების მოძღვარიც ყოფილიყო.

1240-44 წლები

ეს იყო წლები სიმშვიდისა და მომხიერებით გაჯერებული ცხოვრებისა, თითქმის ბედმა მისცა საშუალება ჯალალ ედ-დინ რუმის დიდი მღვდვარებით და საოცარი შემოქმედებით აღმასვლის წინ მოეთქვა სული და საკუთარი თავი ოჯახზე ზრუნვისა და მდღევანდელ საქმიანობისთვის მოეხდინა. მისი ბიოგრაფები კი კვლავაც ცდილობდნენ ამოეკითხათ მისი ხასწავლებრივი უნარი

თუნდაც მშვიდ ცხოვრებაში და წერდნენ, რომ მონღოლთა შემოსევებს იგი ლოცვითა და შეუცნობელ სამყაროსთან ურთიერთობით ეწინააღმდეგებოდა და ამით მან რამდენიმე წლით გადაწია ველურ ურდოებთან დამარცხება მისი უკვე მშობლიური რუმის სასულთნოსი... ჩვენთვის კი საინტერესო ის არის, რომ ამ წლებში ჩაისახა იდეა თუ სურვილი იმისა, რომ მას დაეწერა რაღაც კომენტარის მსგავსი ტექსტები ყურანისთვის, ოღონდ სპარსულ ენაზე და ეს იდეა მან მოგვიანებით განახორციელა, როცა შექმნა “მასნავი-ე მა'ნავი”, ყველაზე დიდი ნაწარმოები მისი შემოქმედებისა (მისი სათაურის მნიშვნელობა იხილეთ 79-ე გვერდზე). დროთა განმავლობაში ეს “მასნავი/მესნევი” იმდენად მნიშვნელოვანი ნაწარმოები გახდა, რომ მას “სპარსულენოვანი ყურანიც” კი უწოდეს.

...მაგრამ მოულოდნელად ყველაფერი შეიცვალა...

შამს-ე თაბრიზი ანუ “თაბრიზის მზე”

1244 წლის 26 ნოემბერს მოხვიალედ ღერვიში შამს ედ-დინ მოჰამად თავრიზელი მოულოდნელად გამოჩნდა ქალაქ კონიაში, სადაც იგი დამასკიდან ჩავიდა... ერთ მშვენიერ დღეს ამ ღერვიშმა დაინახა მისკენ მიმავალი კაცი, რომელიც დარბაისელი სახით იარებოდა და გარს ერტყა მოსწავლეთა და თაყვანისმცემელთა ბრბო... ამკარად ჩანდა, რომ ეს კაცი ქალაქის წარჩინებული პირი იყო და მას უკვე ჯაღალ ედ-დინი ერქვა... ღერვიში წამოღდა და გაეშურა მისკენ და მათ შორის შედგა მოკლე საუბარი რელიგიურ თემაზე, რამაც იმდენად დაინტერესა ორივე, რომ ისინი პრაქტიკულად განუდგნენ მიწიერ ცხოვრებას და 16 თვის განმავლობაში საუბრობდნენ მათთვის საინტერესო საკითხებზე და მათ ერთმანეთისთვის შექმნეს ერთგვარი სამყარო, მისტიკური განცდებითა და ვნებებით საუსე... შამს ედ-დინ თავრიზელი იღუმალებით მოცული პიროვნებად დარჩა ყველასთვის და ვარაუდობდნენ კიდევ, რომ ეს წარმოსახვითი, ლეგენდარული პიროვნება იყო ისეთივე, როგორც ბევრი სხვა, ვინც სპარსელი პოეტების ფანგაზით შეიქმნა, მაგრამ ირკვევა, რომ ეს ნამდვილად არსებული ისტორიული პიროვნება გახლდათ, ვინც რადიკალურიად შეცვალა ჯაღალ ედ-დინ რუმის ცხოვრება და შეიძლება ითქვას, რომ გახდა ბიძგისმცემი და სულისჩამდგმელი იმ პოეტისთვის, ვინც კაცობრიობის ისტორიაში სუფიზმის უდიდეს წარმომადგენლად ითვლება. სულ მალე ეს იღუმალებით მოცული პიროვნება ისევე უცნაურად გაქრა კონიიდან, როგორც გამოჩნდა... ვარაუდობდნენ, რომ იგი 1247 წელს მოკლეს, მაგრამ მისი ნეშტი ვერსად იპოვეს და იღუმალება იღუმალებადვე დარჩა... ამ ფაქტმა უდიდესი ტკივილი და ვნებათაღელვა გამოიწვია მისი მეგობრის, მომავალი დიდი პოეტის ცხოვრებაში... აქ ერთგვარი ანალოგია ჩანს იტალიელი პოეტის, ფრანჩესკო პეტრარკას და მისი მუზის, თითქმის წარმოსახვითი სატრფოს ლაურას სახესთან... ისევე როგორც რუმი, პეტრარკაც ერთხელ მოიხიბლა უმშვენიერესი არსების

ხილვით და შემდეგ წერდა მხოლოდ მისთვის და მასზე მამინაც კი, როცა აღარ იყო ცოცხალი მუბა მისი შემოქმედებისა...

ასეა თუ ისე, ჯაღალ ედ-დინ რუმის ცხოვრება შეიცვალა და როდესაც იგი დაუბრუნდა მედრესს და განაგრძო თავისი საქმიანობა, მსმენელებს და მოსწავლეებს იგი უკვე “შამს-ე თაბრიზის”, მისთვის სიცოცხლის მზის სახელით ესაუბრებოდა და ჭეშმარიტების შესაცნობად საკუთარი არსების შეცნობას სთავაზობდა და თან მრავალ იგავს იშველებდა ან იქვე თხზავდა ექსპრომტად უცნაური სულიერებით და აზრებით განმსჭვალულ ლექსებს (...რასაც იწერდნენ მოსწავლეები და შემდეგ ავრცელებდნენ და ინახავდნენ). იმავე წლებში დაარსდა მავლავის ორდენი ანუ “მოცეკვავე ღერვიშთა ძმობა”, რომლის წევრებიც სიცოცხლის იღუმალებასა და სიბრძნეში წვდომას ცდილობდნენ სულიერი ექსტაზის, სიმღერის, ცეკვის და პოემების საშუალებით...

“შამსის” გაქრობის შემდეგ ჯაღალ ედ-დინ რუმი ერთხანს სასოწარკვეთილებამ მოიცვა, მაგრამ ამას მოჰყვა კიდევ ერთი “სასწაული” მის ცხოვრებაში (...რაც ასე ძალიან უყვართ მისი ბიოგრაფიის მთხზველებს): მედრესს მასწავლებელმა და მოძღვარმა უცებ იგრძნო, რომ შამსის სული მის სხეულში ჩასახლდა და ერთ “მიწიერ ჭურჭელში” ორმა სუბსტანციამ განაგრძო ერთად სიცოცხლე. სწორედ ეს იყო მიზეზი – წერენ ბიოგრაფოსები – რომ ნიაღვარივით წამოვიდა მისი არსებიდან პოეტური ქმნილებები და ამ ყველაფრის ავტორად თვლიდა არა საკუთარ თავს, არამედ მასში მცხოვრებ მეორე “მე”-ს, რომელსაც “შამს-ე თაბრიზის” სახელით წარმოადგენდა ყაზალეების ბოლოს (...თითქმის როგორც თახალოსს). სწორედ ამ პერიოდში, 1247-1273 წლებში შეიქმნა მთელი ის ლიტერატურული მემკვიდრეობა, რამაც ჯაღალ ედ-დინ რუმის საქვეყნოდ გაუთქვა სახელი, როგორც მის თანამედროვე ეპოქაში (...რაც იშვიათი გამოჩაღისია), ასევე მომავალ ეპოქებშიც და იმდენადაც კი, რომ, მაგალითად, 2001 წელს აშშ-ში კოლმან ბარქსის (Colman Barks) მიერ თარგმნილი ყაზალეები და რობაიები ჯაღალ ედ-დინ რუმისა 500 ათასი გირაკით გაიყიდა და რუმი აღიარეს აშშ-ს 21-ე საუკუნის პირველი ათწლეულის ყველაზე პოპულარულ პოეტად...

ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ მავლავის ღერვიშთა საძმო, რომელიც დღემდე არსებობს, მხოლოდ რუმის პოემების ნიმუშების თანხლებით მართავს მედიტაციებს და მისტიკურ რიტუალებს. სანამ ჯაღალ ედ-დინ რუმის ცხოვრების სხვა საკვანძო ეტაპებსა და მოვლენებს განვიხილავთ, აუცილებლად უნდა ვისაუბროთ მოგადად სუფიზმის შესახებ...

ჯაღალ ედ-დინ რუმის ქაბლი დუჰანაბუი

სუფიზი

სუფიზმის არსის წარმოსაჩენად ჯალალ ედ-დინ რუმის შემოქმედების შესწავლა საჭირო (...და არა მხოლოდ თარგმნა), ამასთანავე იმ ზღვა მასალასთან გაცნობა, რაც სუფიზმის შესახებაა დაგროვილი მთელი მსოფლიოს სამეცნიერო წრეებში... წიგნის ბოლოს არის ჩამონათვალი ყველაზე საინტერესო გამოკვლევებისა სხვადასხვა ენებზე და მათი მოძიება დაინტერესებულ პირებს შეუძლიათ თუნდაც ინტერნეტის ელექტრონულ ბიბლიოთეკებში, ამჯერად კი გთავაზობთ ფრაგმენტებს ბაგონი ვახუშტი კოტეგიშვილის წერილიდან, სადაც ყველაფერი გასაგებად და ნათლად წერია (ირანული პოეზია, შესავალი წერილი, გვ. 22-25):

“სუფიზმი ჩაისახა არაბეთში VIII ს დასაწყისში, ე. ი. მისი გენეზისი უშუალოდ მოსდევს ისლამის წარმოშობასა და გავრცელებას. თვით გერმინს უკავშირებენ არაბულ სიტყვას “სუფ”, რაც ნიშნავს შალის უხემ ქსოვილს, რომლითაც ამ მოძღვრების მიმდევარნი იმოსებოდნენ. სუფიზმი, როგორც მისტიკური ხასიათის რელიგიურ-ფილოსოფიური მოძღვრება, უადრესად რთულ სისტემას წარმოადგენს, რომელიც ჯერ კიდევ სათანადოდ არ არის შესწავლილი და გამოკვლეული. მასში ნეოპლატონური, ქრისტიანული, ბუდისტურ-ჰინდუსტური თუ ძველ ირანულ რწმენათა იდეები ისეა გადახლართული, რომ საკმაოდ ძნელდება ამ რთული სინთეზური მოძღვრების ჯეროვანი მეცნიერული ანალიზი...”

ირანულ სამყაროში სუფიზმი, უმთავრესად, იმ თვალსაზრისით იპყრობს ყურადღებას, რომ იგი იქცა პოეტურ ფილოსოფიად, რომელმაც უადრესად დიდი ზეგავლენა მოახდინა არა მხოლოდ სპარსულ კლასიკურ მწერლობაზე, არამედ მთელი მახლობელი აღმოსავლეთის (და ნაწილობრივ ინდოეთის) პოეტურ ამროვნებაზეც. ამ მსოფლმხედველობამ შეიმუშავა სპეციალური გერმინოლოგია, რომელმაც უადრესად საინტერესო და თავისებური პოეტური სიმბოლიკის სახე მიიღო. მასში, ერთი შეხედვით, ჩვეულებრივსა და ყოველდღიურ ცნებათა მიღმა იმალება მისტიკურ-ფილოსოფიური სემანტიკა, რომლის ცოდნის გარეშე შეუძლებელია ამა თუ იმ ნაწარმოების ჭეშმარიტი არსის წვდომა.

სუფიზმის... ძირითადი დებულებები მარტივად და სქემურად შესაძლოა ასე ჩამოყალიბდეს: სამყაროში არსებობს მხოლოდ ერთადერთი რეალობა – აბსოლუტი, ღმერთი, სიყვარულის შინაგანი პოტენცია მას აიძულებს განესხვისოს საკუთარ ერთარსებას, რათა გაიზინოს სიყვარულის ობიექტი. ეს განსხვავება (ემანაცია) წარმართება დამავალ-აღმავალი გზით: ღმერთი – კრისტიანი – ფლორა – ფაუნა – ადამიანი – ანგელოსი – ღმერთი, მაგრამ ეს საფეხურებრივი იერარქია მოწვევებითა და ჭეშმარიტ რეალობასთან არავითარი კავშირი არ გააჩნია. ვინაიდან ერთადერთ რეალობას თვით აბსოლუტი წარმოადგენს, ადამიანის ინდივიდუალობა და მთელი მისი გარემომცველი სამყარო, მნობრივ-ეთიკური კატეგორიები, სიკეთე და ბოროტება მხოლოდ მო-

წვენიებაა და სხვა არაფერი. ადამიანი, რომელიც ამ მოწვევებითი ინდივიდუალობის გვერდში იმყოფება, უნდა ცდილობდეს “მე”-ს საზღვრების გადალახვას და თავის სავე არსებაში ღვთაებრივი საწყისის წვდომას...

გემოთქმულიდან გამომდინარე, სუფიური მოძღვრება ადამიანისგან მოითხოვს საკუთარი “მე”-ს ჩახშობას და იმის შეგნებას, რომ ჭეშმარიტი “მე” არის ღმერთი “ჩემში” არსებული. ეს უდრის აბსოლუტის წვდომას და მასთან შერწყმას. ამის მისაღწევად არსებობს ერთადერთი გზა – სულიერი ექსტაზი, რომელიც ადამიანს თავს ავიწყებს და გამოჰყავს იგი მაცოტუნებელი, მოწვევებითი რეალობის გვერდებიდან. ასეთი თავდავიწყება სუფიზმის უპირველესი მოთხოვნაა.

ამრიგად, ირანელ მისტიკოსთა პოეტურ კონცეფციაში ღმერთი იქცა მშვენიერ “საგროლდ”, ხოლო ადამიანი მისგან “განშორებულ”, განჯულ მტერფედ, “შიჯურად”, ამასთანავე მისტიკურმა ექსტაზმა მიიღო მათრობელა “ღვინს” სიმბოლური სახე. ამ სამი პირობით წერტილის შეერთებით იქმნება მარტივი სქემა, სამკუთხედი, რომელიც გამოხატავს ირანელ მისტიკოსთა პოეზიის არსს. საგროლსაგან (ღმერთისგან) განშორებული პოეტი (ადამიანი) ეძალეა ღვინოს (სულიერ ექსტაზს), რათა მასში ჩაახშოს ამ განშორებისგან გამოწვეული სევდა და მიაღწიოს სანეგარო შეერთებას (ღმერთთან); აქედან მომდინარეობს სუფიური პოეზიისთვის დამახასიათებელი განშორების მოცივი (რომელიც, რასაკვირველია, არსებობდა სუფიზმამდელ პოეზიაშიც, მაგრამ მისტიკოსებმა თავისებური სემანტიკით აღჭურვეს იგი) და ამ გრაფიკული საკითხის ჰელონისტურ პლანში გადაწყვეტა (რაც სუფიზმმა ასევე ისეხა ადრინდელი პოეზიისგან და მასაც მისტიკური გავება მისცა)....“

ჯალალ ედ-დინ რუმი

სხვადასხვა ეპოქის ილოლომინა ჩარჩოებში

როგორც წინასიტყვაობის დასაწყისშივე აღვნიშნეთ, ყოველი ეპოქა თავისებურად ცდილობდა რუმის შემოქმედების წარმოჩენას და საკუთარი, კონკრეტული ეპოქაში გამოწვეული შეხედულებებით აშუქებდა გენიალური პოეტის ნააზრვის წარმოჩენას; ასე მაგალითად: საბჭოთა ეპოქაში, როდესაც მოგადად რელიგია და რელიგიურობა ძალიან დიდ ნაკლად და დანაშაულად იყო მიჩნეული, ვერ გაურბოდნენ რა ჯალალ ედ-დინ რუმის ფენომენს, მის შესახებ სამეცნიერო თუ პუბლიცისტურ ნაწარმოებებს სწორედ ანტირელიგიური ნიშნით ქმნიდნენ:

“...использовав теологическую одежду взглядов поэта, реакционное духовенство принялось истолковать гуманистический смысл его поэзии в ортодоксально – религиозном духе. Поэт не верил ни в какие чудеса, кроме «чуда человеческого сердца». После его смерти сочинители житий поэта в богоугодном усердии стали изображать его «святым чудотворцем». Всю жизнь поэт сражался с рели-

гиозной догматикой и обрядностью, сковывавшими живую мысль и чувство. После смерти поэта его привычки и обыкновения, его пляски и манера одеваться, самые его стихи были канонизированы, превращены в часть религиозного обряда. Все это привело к тому, что бунтарская суть его поэзии, его жизненный подвиг оказались погребенными под семивековым прахом богоугодных истолкований". (Радий Фиш, Джалалиддин Руми, Москва, 1972, стр. 6)

(კლევ ციგაბა)

Несмотря на усиленное сопротивление поборников правоверного ислама, идеи Джалалиддина Руми все больше проникали в гущу народа, находили свое признание и идеологам Ислама ничего не оставалось, как смириться с их возрастающей популярностью... уже с середины 19-го века, благодаря появлению революционно-демократических идей, в мусульманском мире стала возможной оценка творчества Джалалиддина Руми в ином разрезе — в плане протипоставлений идейной направленности его творчества канонам мусульманской религии (Нодир Одилов, Мировоззрение Джалалиддина Руми Издательство "Ирфон", Душанбе, 1974)

ეს ყველაფერი, რა თქმა უნდა, აბსურდია, ანუ ჯალალ ედ-დინ რუმის შემოქმედების მიხედვით ანტირელიგიურ ფუნდამენტად, მაგრამ არც ის არის ჭკუასთან ახლოს, რომ ყველაფერი მისტიურ საბურველში გახვიოს და სხვა არაფერი ჩანდეს, სუფიზმის გარდა. მავლანას შემოქმედების მხოლოდ (ისლამის) რელიგიური ფილოსოფიის კუთხით განხილვა გარკვეულწილად ჩარჩოებში აქცევს მას და შეუმჩნეველი რჩება ბევრი სხვა ზოგადსაკაცობრიო სულისკვეთება...

ჯალალ ედ-დინ რუმი და საქართველო

იყო თუ არა რუმი ნამყოფი საქართველოში? იცოდა თუ არა მან ქართული ენა ან თუნდაც ჰქონდა თუ არა წარმოდგენა ქართულ ლიტერატურაზე? რა იცოდა საქართველოს შესახებ?

ეს კითხვები საფუძვლიანად აწუხებს ბევრ ქართველ მკვლევარს თუ ჯალალ ედ-დინ რუმის ცხოვრებითა და შემოქმედებით დაინტერესებულ ადამიანს და ამის მიზეზი გახლავთ ის, რომ პოეტს თავისი ცხოვრების ბოლო პერიოდში ძალზედ მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა რუმის სასულთნოს დედოფალთან გურჯი-ხათუნთან, რომელიც, მოგეხსენებათ, თამარ მეფის ასულის რუსუდანის შვილი იყო და თავადაც თამარი ერქვა... მატიანეთა ცნობით, გურჯი-ხათუნმა ქრისტიანული რწმენა სიცოცხლის ბოლომდე შეინარჩუნა და, როგორც მოსწავლე (მიურიდი) ჯალალ ედ-დინ რუმისა, აუცილებლად მიაწვდიდა ინფორმაციას თავის მოძღვარს საქართველოზე, ჩვენს ენასა და კულტურაზე, იქნებ "ვეფხისტყაოსანზე". ეს ვარაუდების სფეროა და არსებობს იმედი,

რომ პოეტისა და გურჯი-ხათუნის მიმოწერის შესწავლა ბევრ საინტერესო თემას მოჰყენს ნათელს...

გურჯი-ხათუნის და ჯალალ ედ-დინ რუმის ურთიერთობის შესახებ უკვე ბევრი საინტერესო პოლიგრაფიული, ელექტრონული თუ ვიდეო მასალა არსებობს და ყველას შეუძლია მათი ნახვა ინტერნეტში; სხვათა შორის, ის ერთადერთი პორტრეტი, რომელიც არსებობს პოეტის რეალური გამოსახულებით, ასევე ქართველმა დედოფალმა დაახაგვინა რუმის ერთადერთი შემორჩენილი პორტრეტი, ხოლო მავზოლეუმის გუმბათი ქართული არქიტექტურისთვის დამახასიათებელი ფორმით ააშენებინა (იხილეთ გარეკანის ბოლო გვერდი).

ეს ყველაფერი ცნობილია, მაგრამ უცნობია აკაკი წერეთლის შემოქმედებაში "რუმისული" მოტივების გამოჩენის მიზეზი... იქნებ აკაკი პეტერბურგში აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტზე სწავლისას გაეცნო ან თავად ჯალალ ედ-დინ რუმის ან ვინმე მისი მიმბაძველის შემოქმედებას და მათგან შთაგონებულმა, დაწერა ეს:

ხან უგნური ვარ, ხან ბრძენი,

ხან არც ისა ვარ, არც ისა!

გარემოების საყვირი,

არც მიწისა ვარ, არც ცისა.

ნუ მკიცხავ, მნახო უგურად,

ნურც გაიკვირვებ ბრძნობასა;

სულ სხვა ჰყავს ხელისუფალი

ამ ჩემს გონება-გრძნობასა.

ეს გული, ხარკედ ქვეული,

ბუნების ნათავხელია;

მხოლოდ მის სახეს გიჩვენებთ,

რასაც შიგ ჩაუხელია.

ენაც მას ამბობს, რაც სმენას

სხვისაგან გაუგონია;

ან თვალს უნახავს და ჭკუას

გაუზომ-აუწონია!

თქვენ რომ გგონიათ, ის არ ვარ,

სხვებს რომ ჰგონიათ, არც ისა!

შუაკაცი ვარ უბრალო,

ხან მიწისა ვარ, ხან ცისა.

ცხადია, მგკიცება იმისა, რომ აკაკიმ იცოდა სუფიზმის პრინციპები და მათი გავლენით დაწერა ეს ლექსი, შეუძლებელიცაა და გაუმართლებელიც, მაგრამ მოცემული ლექსი, რომ არ ვიცოდეთ მისი ავტორის ვინაობა, ნამდვილად ჯალალ ედ-დინ რუმის ყაზალის თარგმანად მოგვეჩვენებოდა. რაც შეეხება ზოგადად აკაკი წერეთლის მხრივ სპარსულ პოეზიასთან სიახლოვეს და მის ცოდნას, ამაში გვარწმუნებს თუნდაც სათაური ლექსისა "შიქასგა", რაც სპარსულად დამსხვრეულს ნიშნავს და აღმოსავლური ლირიკის ერთ-ერთ სალექსო ფორმას

წარმოადგენდა, ამავეს ამტკიცებს ამ ლექსის აგებულება და შინაარსიც, არსებობს კიდევ სხვა მსგავსებანიც ჩვენი მგოსნის შემოქმედებაში, თუნდაც ის, რომ “ბაში-არუკი” დაწერა სწორედ აკაკიმ და არა ვინმე სხვამ, მაგრამ ეს უკვე ჯალალ ედ-დინის პოეზიის კრებულის თემატიკას შორდება და აღარ გაეაგრძელებთ სიგყვას.

***

ქართული მკითხველი უშუალოდ ჯალალ ედ-დინ რუმის შემოქმედებას მეოცე საუკუნის პირველ ნახევარში გაეცნო, როცა მეცნიერებმა და მთარგმნელებმა ხელი მოჰკიდეს რუმის ყაზალების თუ იგავების თარგმნას და ამით ძალიან დიდი საქმე გააკეთეს, რამაც მკითხველთა დიდი ინტერესიც დაიმსახურა. გამოცემულია ბევრი წიგნი, სადაც თავმოყრილია ამბაკო ჭელიძის, მაგალი თოდუას, თამაზ ჩხენკელის, ვახუშტი კოტეგიშვილის, ნომადი ბართაიას, ნომრეევან ჯიშკარიანის, გიორგი ლობჯანიძის შესანიშნავი თარგმანები და დარწმუნებული ვარ, მომავალში კიდევ არაერთი პოეტური კრებული თუ სამეცნიერო ნაშრომი გამოვა.

***

ჩემი ნაცნობობა რუმისთან კი სტუდენტობის პირველივე წლიდან შედგა და შემდეგ, როცა უკვე სათანადოდ დავეუფლე სპარსულ ენას ბატონი ჯემალ აჯიაშვილის რჩევითა და დახმარებით შევეუდექე თარგმნას და 1987 წელს რამდენიმე ყაზალი ეურნალ “საუნჯემი” დაიბეჭდა. თქვენს ხელთ არსებულ წიგნში მხოლოდ ათიოდეათი იყავი ყაზალი, რომელიც გასული საუკუნის 80-იან წლებში ვთარგმნე, ყველა დანარჩენი მიმდინარე 2014 წელს ითარგმნა.

ქართული თარგმანი, ცხადია, აბსოლუტურ თანხედრას ვერ დაიკეცხნის, რადგან ის მხატვრულია და ამასთანავე თავისუფალი მიდგომის პრინციპებით არის შესრულებული, რაც პოეტურობის შენარჩუნებას ემსახურება და არა მეცნიერულ სიმუსტეს; მათთვის, ვისაც სურს იცოდეს, თუ რა წერია ლექსში შეუცვლელად და შეუბღალავად, მოგიერთ ყაზალს და ყველა რობაის და ვურთეთ ინგლისურ ენაზე შესრულებული სიგყვასიგყვი-

თი თარგმანები.

ე.წ. პოეტური (მხატვრული) თარგმანი, ცხადია, ვერანაირად ვერ იქნება ორიგინალის მუსიკა ასლი და თუ არის ასეთი, მაშინ ის მოკლებულია მხატვრულობის ყველანაირ ღირსებებს... “პოეტური თარგმანი”, გარდა იმისა, რომ ლიტერატურული ნაწარმოებია (წესით უნდა იყოს), მას სხვა მოვალეობაც აკისრია – ის ერთგვარი კომენტარი და ახსნა-განმარტებაა (სხვა ენაზე) ლექსისა... ჩემი თარგმანების პოეტურობასა და მხატვრულობაზე, ბუნებრივია, მე თვითონ ვერ ვიმსჯელებ, რაც შეეხება სიმუსტეს (უფრო კარგად თუ ვიგვიტო – ორიგინალთან სიახლოვეს), ეს შეგიძლიათ დაადგინოთ ასე: ა) თუ სპარსული იცით, თარგმანზე დართული ლექსისაშუალებით გაარკვევთ; ბ) თუ კარგად არ იცით, ლექსიკონი დაგეხმარებათ ორიგინალის მუსტად გაგებაში და გ) თუ საერთოდ არ იცით - ინგლისური ან რუსული თარგმანების მიხედვით გაარკვეთ – რამდენად ვარგა ან არ ვარგა თარგმანი.

ინსანიგჰაჰის უინალი

...და როცა ჩაივლის ყველა ის ეპოქა, რომელთა განმელობაში ადამიანების გონება განთავისუფლდება ყველა მისტიკისა თუ იდეოლოგიისგან, ჯალალ ედ-დინ რუმი თავისი “არაამქვეყნიურობით” კი აღარ მოხიბლავს ყველგან და ყველაფერში სასწაულების და სკანდალების მაძიებელ მკითხველს, არამედ იმ გასათყარი პოეტური გეჰნიკით, მშობლიური ენის უკიდურესად მხატვრული ფლობით და სალექსო “კონგლიორობით” (ასე ვთქვათ), რაშიც მას ბადალი არ ჰყავს მსოფლიო პოეზიის იმ წარმომადგენელთა შორის, ვისი შემოქმედებაც ასე თუ ისე წაკითხული მაქვს ორიგინალის ენაზე... არ გამოვირცხავ, რომ რუმის კონკურენტები ჰყავს იმ პოეტთა შორის, ვისაც მე არ ვიცნობ, თუმცა ეს სრულიად წარმოუდგენელია – ჯალალ ედ-დინ რუმის პოეტური გეჰნიკა, ალბათ, არის მწვერვალი და მღვარი ადამიანური შესაძლებლობებისა პოეზიაში...

ალექსანდრე ელერდამეილი
11 აგვისტო, 2014 წელი

მოცემული წიგნის ყაზალების და რობაიების ნომრები შეესაბამება იმ თანამიმდევრობას, როგორც არის ჯალალ ედ-დინ რუმის დივანის ელექტრონულ ვერსიაში (<http://ganjoor.net/moulavi/>)

აფორიზმები ამოღებულია “მესნევის” ექვსივე ღვთისმშობლის და მათი ნომრები სრულიად პირობითია და მკითხველთა ორიენტირების გაადვილების მიზნით არის დასმული.

თარგმანზე მუშაობისას დიდი დახმარება გავიწიე საიგმა, სადაც თავმოყრილია სპარსული ენის რამდენიმე განმარტებით, ასევე გეოგრაფიულ და საკუთარ სახელთა ლექსიკონები (<http://www.vajehyab.com>)

ჯალალ ედ-დინ რუმის ერთ-ერთი ნაწარმისათვის პოეტური

غزليات از ديوان شمس

<http://ganjoor.net/moulavi/shams/robaeesh/>

ყაზალიები

“ღაზალი” თუ “ყაზალი”?

აქ თითქოს უკვე ყველაფერი გარკვეულია და ქართულ სამეცნიერო თუ მთარგმნელობით ლიტერატურაში დამკვიდრებულია ფორმა “ყაზალი”, მაგრამ ადრე წერდნენ “ღაზალს/ღაზელს”, შემდეგ, გარკვეული მიზეზების გამო, ჩვენთანაც “ყაზალი” დამკვიდრდა, მაგრამ აქა-იქ დღესაც გვხვდება “ღ” ამ სიტყვის თავში (შევიძლიათ იხილოთ საქართველოს ერთ-ერთი თანამედროვე უმაღლესი სასწავლებლის ე.წ. “სამაგისტრო პროგრამა” (<http://www.atsu.edu.ge/>), სადაც აღმოსავლური ფილოლოგიის შესახებ საუბრისას ყველგან “ღაზალი” წერია... ეს ჯერაც საკამათო საკითხია, ალბათ, მეცნიერთა შორის, თუნდაც იმიტომ, რომ, ვთქვათ, სამეცნიერო ლიტერატურაში ერთი სპარსული თეოლოგის და ფილოსოფოსის სახელს “ღ”-თი წერენ (აბუ ჰამიდ მუჰამად იბნ მუჰამად ალ-ღაზალი) იგივე მეცნიერები, ვინც კატეგორიული წინააღმდეგია “ღაზალისა” და სალექსო ფორმას “ყაზალ”-ად მოიხსენიებს... ერთი სიტყვით, გაურკვეველობაა... პირადად მე ჩემი მასწავლებლების – დავით კობიძისა და ვახუშტი კოტეგიშვილისგან – “ყაზალი” გავიგე პირველად და ამ გრადიციის ერთგული დავრჩი დღემდე...

სიტყვა “ყაზალი/ღაზალი” არაბული წარმოშობისაა და საგრფიალო ამბავს და მოგადად გრფობასაც ნიშნავს (غزل - ორიგინალში წერია ასო “ღ” غ, უბრალოდ სადავო ისაა, თუ ვინ როგორ კითხულობს და როგორ ესმის – “ღ” თუ “ყ”?);

სპარსულ კლასიკურ ლიტერატურაში ასეთი პოეტური ქმნილება, თავისი დამახასიათებელი ფორმით, IX-X საუკუნიდან გაჩნდა და, შეიძლება ითქვას, რომ ე.წ. “სპარსული რენესანსის” ერთ-ერთი საყრდენი ცნება გახდა. ყველა, დიდი თუ პატარა, სპარსული ლირიკოსი იყენებდა “ყაზალის” ფორმას (ვთქვათ, ყასიდის, ყითას, რობაის ან დუბუთის პარალელურად) და, გარდა საგრფიალო თემატიკისა, ფილოსოფიური თუ დიდაქტიკური დაგვირგვინებითაც შესძინეს მას და, აქედან გამომდინარე, სპარსულ “ყაზალს” მხოლოდ აგებულება აქვს სპეციფიური, თორემ არც სალექსო მომის და არც შინაარსის თვალსაზრისით არანაირი შემღვდვები არ ახასიათებს.

როგორი აგებულებისაა “ყაზალი”?

1. მოცულობით, როგორც წესი, 5-12 ბეითისგან შედგება, თუმცა ჯალალ ელ-დინ რუმის ღივანში და სხვებთანაც უფრო მეტი ბეითების მქონე ყაზალებიც არსებობს.
2. პირველი ბეითის პირველი მისრა ერთმება მორე მისრას და შემდეგ ეს რითმა შენარჩუნებულია ყოველი ბეითის ბოლოს. მათთვის, ვინც არ იცნობს სპარსული ლექსის ჩაწერის ფორმას, განუმარტავთ, რომ ტექსტი იწერება მარჯვნიდან მარცხნივ... იხილეთ ნიმუში და დააკვირდით სარიტმო ერთეულების მდებარეობასაც, ეს ვიზუალურადაც ჩანს (რითმების ფორმულა ასეთია – AA, BA, CA, DA, EA, FA და ა.შ.):

- (A) شب گشت وليک پيش اغيار ← روزست شب من از رخ يار
 (A) گر عالم جمله خار گيرد ← مايم ز دوست غرق گلزار
 (A) گر گشت جهان خراب ومعمور ← مستست دل و خراب دلدار
 (A) زيرا که خبر همه ملوليست ← اين بي خبريست اصل اخبار

3. სპარსულ ყაზალებში, და განსაკუთრებით ჯალალ ედ-დინის ლექსთა კრებულში, ძალიან ხშირია ე.წ. “რელიფის” არსებობა, რაც განსაკუთრებულ აკუსტიკურ მომხიბვლელობას (...და ვიზუალურსაც კი) ანიჭებს პოეტურ ქმნილებას. “რელიფი”

وی کیمیای کانها کانی و چیز دیگر
 وی مشرب مذاقی آنی و چیز دیگر
 وی عقل اولین را ثانی و چیز دیگر
 هر صنعتی که خواهی تانی و چیز دیگر

4. “თახალოსი”; ეს გახლავთ ავგორის მიერ საკუთარი სახელის მოხსენიება ყაზალის ბოლო ბეითში (უფრო ხშირად პირველ მისრაში, თუმცა გვხვდება მეორეშიც და იშვიათად წარმოადგენს სარიითმო ერთეულსაც კი); ჯალალ ედ-დინ რუმისთან “თახალოსის” საკითხიც საკმაოდ ბუნდოვანია (ბუნდოვანი რომ არ იყოს, ეს იქნებოდა საკვირველი): ყველა ლექსში არ გვხვდება, ან არის რამდენიმე ვარიანტი და უფრო ხშირად ლექსში ამრობრივი დაგვირთვა აქვს, ვიდრე უბრალოდ მოხსენიება ავგორისა, როგორც, ვთქვათ, საადისთან და ჰაფეზთან, ვისთანაც თახალოსი მიმართვის ფორმაა ანუ ჩვენი გაგების წოდებით ბრუნვას წარმოადგენს და ამას ავგორი საკუთარი თავის მიმართ ახორციელებს, წარმოადგენს რა თავის თავს მეორე პირად... ისიც უნდა ითქვას, თახალოსი თავდაპირველად განიხილებოდა როგორც ერთ-ერთი საწინააღმდეგო საშუალება ლექსის გაყალბებისა და პლაგიატისა, მაგრამ მოგვიანებით მან რაღაც სტილისტურ-დეკორატიული ფუნქცია შეიძინა და ყაზალის აუცილებელ აგრიბუგად იქცა.

იმის გამო, რომ აღმოსავლელ პოეტთა ლექსთა კრებულებში ყაზალები განლაგებულია ანბანური პრინციპით (ბეითის ბოლო ასოს გათვალისწინებით) და არა ლექსის შექმნის თარიღის და ქრონოლოგიური თანამიმდევრობის მიხედვით, შეუძლებელია იმის დადგენა, თუ როდის დაიწერა ესა თუ ის ყაზალი; ჯალალ ედ-დინ რუმის ყაზალებში ქრონოლოგიის დადგენა შეუძლებელია “თახალოსის” მიხედვით (თუმცა ესეც საკმაოდ პირობითია), ანუ: თუ ბოლოში არის “ხამუშ” ან ხოდავანდგარ”, ესე იგი ლექსი დაწერილია მანამ, სანამ რუმი თავის მუშას, “თავრიზის მშენ” შეხვდებოდა... და იმის გათვალისწინებით, რომ პოეტმა ერთ მშვენიერ დღეს იგრძნო, რომ მასში მისი იღუმალი მოძღვრის სული ჩასახლდა, ლექსების ბოლო სტრიქონებში გაჩნდა “შამს-ე თაბრიზ”, რაც უკვე “თახალოსის” დანიშნულებას ასრულებს ამის პირდაპირი გაგებით (პოეტი მიმართავს მას), ხოლო აღრინდელი “ხამუშ” (მღუმარე) ან “ხოდავანდგარ”, ალბათ, მხოლოდ

გახლავთ სიგყვა ან სიგყვათა ჯგუფი, რაც უცვლელად მეორდება სარიითმო ერთეულის შემდეგ, იხილეთ კიდევ ერთი ნიმუში, სადაც სარიითმო ერთეულს ერთი ხაზი აქვს გასშული, ხოლო რელიფს - ორი:

ای جان جان جانها جانی و چیز دیگر
 ای آفتاب باقی وی سافی سوافی
 ای مشعله یقین را وی پرورش زمین را
 ای مظهر الهی وی فر پادشاهی

ხშირი განმეორების გამოა მიჩნეული “თახალოსად” და ლექსის უკანასკნელ ბეითში ამრობრივადაა ჩაქსოვილი, ამიტომაც მისი თარგმანი გვაძლევს სხვადასხვა ვარიანტებს: მღუმარე, ღუმელი, დაღუმება და ა.შ...

- დაეხსენ ქალაღს, დაღე კალამი, აწ აღღუმართოთ ღუმღღს ალაამი (0001)

- აწ დაღღღღღღღღღღღ და გულისხმას აეამეგეველებ (0110)

- ღუმღღღღ მღეღღღღ! ჩვენც ღუმღღღღ გვერჩიოს, თორემ (0692)

“შამს-ე თაბრიზი” კი ბევრ ყაზალში არის მიმართვის ან, როგორც პიროვნული მოხსენიების, ობიექტი და ამ ფუნქციითვე შევინარჩუნეთ ამ წიგნშიც, ოღონდ თარგმანის სახით - “თავრიზის მშენ” (ეს უფრო მოსახერხებელი აღმოჩნდა ქართულ ლექსში, მთარგმნელის აზრით):

- ჩემი სული აფრინდება თავრიზის მშის სულამღღღ (0692)

- ჰე, თავრიზის მშევე, ანგელოზო მიმგევებელო (1459)

- თავრიზის მშის სულის ასამაღლებლად... (1567)

***

არსებობს ჯალალ ედ-დინ რუმის ყაზალების ქრონოლოგიურ-მინაარსობრივი კლასიფიკაციის სხვა მოსაზრებებიც (რომ არ არსებულებოდა, ეს იქნებოდა საკვირველი), ვთავაზობთ ერთ მათგანს:

“...ფორმით და შინაარსით მავლანას ყაზალები შეიძლება ორ ჯგუფად დაიყოს. პირველში შევიგანოთ ე.წ. დერვიშული ლექსები (*ყალანდარანე*), რაც აღსავსეა სულიერი ექსტაზით; მეორე ჯგუფში გავეერთიანოთ ყაზალები, სადაც აღწერილია აღამიანის განვითარების საფეხურები და მის მგრძნობიარე სულის სრულყოფილების დაუსრულებელი პროცესი (*ნაფსი*). მეორე ჯგუფის ყაზალებში ზოგჯერ გვხვდება მთხრობელობითი ვანრის გექსტებიც, უფრო სწორად თუ ვთქვათ - სულიერ მთხრობელობითი” (*Ahmad Tamimdari, The History of Persian Literature, 2007, page 78*).

••••

ای آتشی افروخته در بیسه اندیشه ها
 بر مستمندان آمدی، چون بخشش و فضل خدا
 مطلب تویی طالب تویی، هم منتها، هم مبتدا
 هم خویش حاجت خواسته، هم خویشتن کرده روا
 باقی بهانه ست و دغل، کاین علت آمد، و آن دوا
 گه مست حورالعین شده، گه مست نان و شوربا
 کز بهر نان و بقل را، چندین نشاید ماجرا
 و اندر میان جنگ افکنی، فی اصطناع لا یری
 جان رب خلصنی زنان، واللہ که لاغست ای کیا
 کاغذ بنه بشکن قلم، ساقی در آمد، الصلا

ای رستخیز ناگهان، وی رحمت بی منتها
 امروز خندان آمدی، مفتاح زندان آمدی
 خورشید را حاجب تویی، امید را واجب تویی
 در سینه ها برخاسته، اندیشه را آراسته
 ای روح بخش بی بدل، وی لذت علم و عمل
 ما زان دغل کژ بین شده، بای گنه در کین شده
 این سکر بین، هل عقل را، وین نقل بین، هل نقل را
 تدبیر صد رنگ افکنی، بر روم و بر زنگ افکنی
 میمال پنهان گوش جان، مینه بهانه بر کسان
 خامش که بس مستعجلم، رفتم سوی پای علم

0001

პოი, აღმდგარო მკვდრეთით წამიერ,
 ჰე, უსასრულო წყალობაო და
 ფიქრების გვერში მგზნებარე ცეცხლო
 და უნაბესო გალობაო და
 შენი ღიმილი ჩვენ გზად გვხვდება და
 მოხველ დილეგის გასაღებად და
 გვიძღვენ სიკეთე, რაც რამ გებადა,
 შენ, ღრმა გრძნობებზე უფრო ღრმაო და
 თვით ხარ სურვილი, თვით ხარ მსურველი,
 საწყის-სასრულზე ერთად მზრუნველი,
 განკურნებული და უკურნელი,
 ბაოსთვის მშეო და მშის ბაო და...
 მკერდში ვნებათა თვით ჩამსახველო,
 მამშვენებელო და ამსახველო,
 თვისთა სურვილთა თავად მზრახველო
 და მათზე თავად თანახმაო და...
 უბადლო სულო ყოვლი არსების,
 სიგურფე შენგან მოიგარსების,
 შენთვის გვაქვს გულში სნებაც და ვნებაც,
 უთქმელობაც და გულისთქმაო და...

მავან ავსულთა უგნური ბოღვით
 ჩვენ, უცოღველნი, აღვივსეთ ცოღვით...
 მოღვით, თქვენ, არსნო ციურნო, მოღვით...
 კვლავ გაგვაგონეთ თქვენი ხმაო და...
 მაღლის არსია არსი გონების,
 არსი სიაიმის ქმნის და ქონების,
 პური არსობის არ არს ვგონებ ის,
 მუცელს რომ ავსებს ჭამა-სმამო და...
 ყოველ შვილს ღვთისას შენ აძლეე რჩევას,
 არ სდეე თეთრის და შავის გარჩევას,
 ავიწყებ თმის და მგრობის ჩვევას,
 ვინც კია უფლის ძე და ყმამო და...
 ჩვენს სულში რათა მღვსიებერ ცურავდე,
 გულისთქმას ჩვენსას მიაყურადე,
 ლხინით ლხინამდე, ურვით ურვამდე
 გაღმიდან თან გვდეე გამოღმამო და...
 დავეხსნათ ქაღალდს, დავღვთო კალამი,
 სჯობს აღეუმართოთ ღუმელს ალაბი
 და მერიქიფეს ვუძღვნათ სალაბი
 ჩვენ, მეგობარო ჩემო, ძმამო და...

აზორიზმი

(01) გრ بيا موزی . صفيير بلبلی تو چه دانی کو چه دارد با گلی

რაგინდ ბულბულს შეედარო და მასავით მორთო სგვენა,
 ვერ გაიგებ – ვარდს რად ეგრფის და რას გალობს მისი ენა.

... 9

آن جام جان افزای را برریز بر جان ساقیا
 دور از لب بیگانگان پیش آر پنهان ساقیا
 آن عاشق نانباره را کنجی بخشبان ساقیا
 برجه گدارویی مکن در بزم سلطان ساقیا
 چون مست گردد پیرده رو سوی مستان ساقیا
 ور شرم داری یک قدح بر شرم افشان ساقیا
 تابخت ما خندان شود پیش آی خندان ساقیا

من از کجا پند از کجا باده بگردان ساقیا
 بر دست من نه جام جان ای دستگیر عاشقان
 نانی بده نان خواره را آن طامع بیچاره را
 ای جان جان جان ما نامدیم از بهر نان
 اول بگیر آن جام مه بر کفه آن پیر نه
 رو سخت کن ای مرتجامست از کجا شرم از کجا
 برخیز ای ساقی بیا ای دشمن شرم و حیا

0009

აბა, მე სად და გონება სად და...
 სჯობს ღვინო მასვა, ჰე, მერიქიფევე!
 დამაშვრალ-სულზე საესე ჯამები
 სჯობს გადამასხა, ჰე, მერიქიფევე!
 სჯობს შენც გაიგო გრფობის ფანდები,
 მიჯნურთა შორის როცა ბრძანდები
 და შორეული უცხო ლანდები
 ჩვენს ირგვლივ დასხა, ჰე, მერიქიფევე!
 პურის მსურველთა იგრძენ სურვილი,
 მოუკალ ბედკრულ მწყურვალს წყურვილი,
 მიჯნური, ცეცხლით შემობურვილი,
 სჯობს მშვიდად დასვა, ჰე, მერიქიფევე!
 ეპა შენ სულო, სრულთაგან სრულო,
 პურს არ გთხოვთ, სევედა გვაქვს უსასრულო...

სულთანთან გლახაკს არ ეღირსება
 არც ლხინი არც სმა... ჰე, მერიქიფევე!
 სჯობს მოგვეცე ჯამი უზარმაზარი,
 რომ ყრმას და მოხუცს დაგვეცეს თაუზარი,
 დაგვისხა ღვინო, ვნებით ნაზავი,
 და მოვრალეებს გვასვა, ჰე, მერიქიფევე!
 სად მოვრალი და სად რიდი და კრძალვა,
 ან სასოების გულდაგულ მალვა?!
 თვით შიშს და იმედს გიჯობს ეს ღვინო
 ჯამებით ასხა, ჰე, მერიქიფევე!
 გაუსადლისი კენესა და ოხერა
 გაქრება, შენ თუ ღმილით მოხვალ,
 ამ საწუთროდან ღმილით რომ ხვალ
 ჩვენც შეგებლოთ წასვლა... ჰე, მერიქიფევე!

აფორიზმები

(02) عذر نادان زهر هر دانش بود

عذر احمق بتر از جرمش بود

პატიებას თუ გთხოვს ბრყივე, სხვა ცოდვისთვის შეიქმნება ამაღს.
 უმეცართა პატიება მეცნიერთა საქმეს წამლავს.

(03) دست و جامه می سیه گردد ازو

ظاهر نقره گر استیبدست و تو

გარეგნულად თუმცა ვერცხლი თვითრად და ამაღს,
 ხელს და სამოსს რომ ამავეს, ცნობილია რამაღს.

. 036

دفع مده دفع مده ای مه عیار بیا
 تشنه مخمور نگر ای شه خمار بیا
 بلبل سرمست تویی جانب گلزار بیا
 یوسف دزدیده تویی بر سر بازار بیا
 بار دگر رقص کنان بی دل و دستار بیا
 ماه شب افروز تویی ابر شکر بار بیا
 گاه میا گاه مرو خیز به یک بار بیا
 پخته شد انگور کنون غوره میفشار بیا
 ای خرد خفته برو دولت بیدار بیا
 ور ره در بسته بود از ره دیوار بیا
 مرهم مجروح بیا صحت بیمار بیا
 شادی عشاق بجو کوری اغیار بیا
 چند زنی طبل بیان بی دم و گفتار بیا

خواجه بیا خواجه بیا خواجه دگر بار بیا
 عاشق مهجور نگر عالم پرشور نگر
 پای تویی دست تویی هستی هر هست تویی
 گوش تویی دیده تویی وز همه بگزیده تویی
 از نظر گشته نهان ای همه را جان و جهان
 روشنی روز تویی شادی غم سوز تویی
 ای علم عالم نو پیش تو هر عقل گرو
 ای دل آغشته به خون چند بود شور و جنون
 ای شب آشفته برو وی غم ناگفته برو
 ای دل آواره بیا وی جگر پاره بیا
 ای نفس نوح بیا وی هوس روح بیا
 ای مه افروخته رو آب روان در دل چو
 بس بود ای ناطق جان چند از این گفت زبان

0036

მოდი, უფალო, მოდი, უფალო,
 ოდეს გარს ბრახვეებს მოისევე, მოდი!
 ნუ განმიბლუდავ, თავისუფალო,
 ნუ განმიბლუდავ, მო, ისევე, მოდი.
 მო, ნახე ჩვენი ღრგვინება და შუოთი,
 აქ მეტრფეს საგრფო არ სწყალობს „პოთი“,
 მწყურვალნი სხედან მებრუ და ლოთი...
 მოდი, სიბრუვის მეუფევე, მოდი!
 თავად ხარ ფეხი, თავად ხარ ხელი,
 ხარ ყოველ არსთა არსობა მთელი,
 შენ ბუღბუღი ხარ მთვრალი და ხელი,
 მო, მრავალთაგან რჩეულო, მოდი!
 თავად ხარ თვალი, თავად ხარ ყური,
 შენ ნებიერნი გიმბერენ შურით,
 იოსებს მიეც შენ ხელი მპური,
 მო, ერთგულებას ჩვეულო, მოდი;
 ვის ძალუძს, მბერას ხუნდი აპყაროს
 და შეემბეროს სულთა სამყაროს?
 მო, მოემბევე ამ ბნელს, ამ ხაროს...
 მო, უსახოდ და უნიღბოდ მოდი!
 დღის სინათლეთა სხივი შენა ხარ,
 ჯავრში თმენა ხარ, ჭირში ლხენა ხარ,
 არმურში მოვარის შუქთაფენა ხარ,
 მო, გამკითხავო ღრუბელო, მოდი
 ეპა, სიბრძნეო სხვა საბრძანისთა,
 შენგან ცხოვრება გადახალისდა!

მარად მაუწყე იყავ ახლის და
 წა, ხან იქ წადი, მო, ხან აქ მოდი!
 ეპა, გულს შინა ნაქლენთო სისხლით,
 ჩვენზედ ცარგვალი მოიქცა რისხვით,
 ყურძენი გვიმწიფს ჩვენ მისხის მისხით...
 მო, ჩაგვიწურე თალარში, მოდი.
 ეპა, გამშორდი, შმაგო არმურო,
 გასწით სევედავ და ვნების აღმურო!...
 რად გსურს, ო, გონო, რომ მაღამურო!
 მოდი, სიფხიმლის სამყაროვე, მოდი!
 ეპა, მო, სულო გმებდაცვეთილო,
 მო, გულო ჩემო, მთლად დაფლეთილო
 კარს თუ ვერ ჰპოვებ, ჩემო კეთილო,
 მო, მომიმსხერე კედლები, მოდი!
 ეპა, წყალობა ცოლვიანს მოე,
 ეპა, მო, ფიქრებს მოესათნოვე,
 მო, მომეველინე ისე, ვით ნოე,
 მო, მოავადის კურნებად მოდი.
 ეპა, შენ მთვარის ციმციმა სახე,
 გულს შინა სისხლის ჩქეფა კვლავ ნახე,
 გვაკმარო მიჯნურთ ხამს სივავლახე,
 სხვათა ვერხილის სიცხადევე, მოდი!
 შაბაშ, შენ, რაიყ იენე სულო,
 შაბაშ შენც, სიგყვავ, ენიდან თქმულო!
 ხამს ეს ღალადი მივასასრულო...
 მო, უჩქამოდ და უსიგყვოდ მოდი!

0037

يار تويي غار تويي خواجه نگهدار مرا
 سينه مشروح تويي بر در اسرار مرا
 مرغ كه طور تويي خسته به منقار مرا
 قند تويي زهر تويي بيش ميازار مرا
 روضه اوميد تويي راه ده اي يار مرا
 آب تويي كوزه تويي آب ده اين بار مرا
 پخته تويي خام تويي خام بمگذار مرا
 راه شدی تا نبدي اين همه گفتار مرا

يار مرا غار مرا عشق جگرخوار مرا
 نوح تويي روح تويي فاتح و مفتوح تويي
 نور تويي سور تويي دولت منصور تويي
 قطره تويي بحر تويي لطف تويي قهر تويي
 حجره خورشيد تويي خانه ناهيد تويي
 روز تويي روزه تويي حاصل دريوزه تويي
 دانه تويي دام تويي باده تويي جام تويي
 اين تن اگر كم تندي راه دلم كم زندي

0037

მეგობარო! ჩემო, ძმავ და
 ღრმა გრძნობაზე უფრო ღრმავე და
 სიყვარულის გულისთქმავე და
 ჭირსა შიგან დამიცავ და...
 შენ ხარ ნოც, მისი სულიც,
 საწყისიც და აღსასრულიც,
 მკერდის წიაღ იღუმალთა
 შენთა ფიქრთა ზიარ მყავ და...
 ლხენა შენ ხარ, ფრენა შენ ხარ,
 სხივთა გარდმოვლენა შენ ხარ,
 ფრინველი ხარ სინას მთისა,
 ფრინველო და სინას მთავ და...
 შენ ხარ მიწა, შენ ხარ თესლი,
 შენ ხარ სიკვობ, შენ ხარ გესლი...
 სიკეთით და ბოროტებით
 ნუ მდაგავ და ნულარ მწვავ და...
 შენში იგვე სივრცეს ციურს,
 მშის საბუღარს და გზას მზიურს,
 დღეს და იმედს ყოველდღიურს...
 სივრცევე ჩემო, ჩემო გზავ და...
 შენ მაღლი და წყალობა ხარ,
 ლოცვა ხარ და გალობა ხარ,
 ღოქი ხარ და წყალი ხარ და
 ამ წყლის შესმის ნებას მრთავ და...
 მსხვერპლიც შენ ხარ, მახვეც შენ ხარ,
 მწიფეც შენ ხარ, მკეახვეც შენ ხარ,
 ღვინოც ხარ და ჯამიც ხარ და
 სულს ღვთიური სითხით რწყავ და...
 ჩემს ტანში რაც ცეცხლი ენთო,
 გვექონდა ჩვენ საერთო მანეთო...
 აწ შენს ნაცვლად დარჩა გზა და...
 მეც სათქმელი დამიმთავრდა.

(ინგლისური პოეტური თარგმანი)

I need a lover and a friend,
 All friendships you transcend
 And impotent I remain
 You are Noah and the Ark,
 You are the light and the dark
 Behind the veil I remain
 You are passion and are rage,
 You are the bird and the cage
 Lost in flight I remain
 You are the wine and the cup,
 You are the ocean and the drop
 While afloat I remain
 I said, "O Soul of the world!
 My desperation has taken hold!"
 "I am thy essence," without scold,
 "Value me much more than gold."
 You are the bait and the trap,
 You are the path and the map
 While in search I remain
 You are poison and the sweet,
 You are defeated and defeat
 Sword in hand I remain
 You are the wood and the saw,
 You are cooked, and are raw
 While in a pot I remain
 You are sunshine and the fog,
 You are water and the jug
 While thirsty I remain
 Sweet fragrance of Shams is
 The joy and pride of Tabriz
 Perfume trader I remain.

¹ კომენტარები იხილეთ ამ ყაზალის ლექსურ გაანალიზებაში, რომელიც ლექსიკონამდგა განთავსებული.

<p>هزاران چنگ ديگر هست اين جا چه کم آيد بر ما چنگ و سرنا بسی چنگي پنهانيست يارا اگر چه نايد آن در گوش صما چو غم چون سنگ و آهن هست برجا نياید گوهری بر روی دريا که عکس عکس برق اوست بر ما برابر نيست فرع و اصل اصلا از آن ره باش با ارواح گويا</p>	<p>تو بشکن چنگ ما را ای معلا چو ما در چنگ عشق اندر فتاديم رباب و چنگ عالم گر بسوزد رنگ و تنتنش رفته به گردون چراغ و شمع عالم گر بميرد به روی بحر خاشاکست اغاني وليکن لطف خاشاک از گهر دان اغاني جمله فرع شوق وصلیست دهان بر بند و بگشا روزن دل</p>
---	--

0110

ჩვენს ჩანგს სიმები რომ დასწყვიტე, დილო ბაგონო!,
 გვაქვს სხვა ათასიც... მათ ვერასდროს დაეპაგრონო.

თავად გავებით სიყვარულის ჩანგზე სიმებად,
 ნამღვლილი ჩანგი, მართლაც გიჯობს, შენთან დატოვო.

შენ რომ დასწყვიტო ყველა ჩანგს და რუბაბს სიმები,
 ფარული ჩანგის ქლერა ძალბიძს დავიმარტოვო.

თვით ბედისწერას მისწვდა ჩვენი ჰანგი და ბგერა,
 შენ რას გაიგებ, ყრუ სმენის და ყურის პაგრონო.

რაგინდ ჩააქრო წუთისოფლად ყველა სანთელი,
 ნაპერწკალი ხომ ქვაში მაინც უნდა ჩატოვო.

სიმღერა წყალზე მოგივგივე ჩალის ღერს მოჰგავს,
 სიღრმის მარგალიტს ის გრძნობებით ვერ დაატოვო.

აწ დაედუმდები და გულისხმას ავამეყველებ
 და სჯობს ჩემს სულთან საუბრისას მარტო დამტოვო.

¹ როგორც ვარაუდობენ, ეს ყაზალი და მისი პათოსი მიმართულია ვიღაც კონკრეტული მაღალჩინოსანი პიროვნებისადმი.

აჟორიზმი

04) گرچه در خشکی هزاران رنگهاست ماهیان را با بیوست جنگهاست

თუმც ხმელეთზე სასიკეთო ათასობით ფერი არის,
 თევზებისთვის იგი მაინც საშინელი მგერი არის.

შენ მოგძახი - ღამიბრუნდი! - შორით გიმზერ ოდეს მე,
ჩემს რწმენასთან ახლოს მოდი, განმშორე ცოდვებს მე,
შენი მაღლით ის სიბევე მოსპე, კვალში რომ მღევს მე...
შენი არსის არსთან მოდი ბოლოს... ანდა ოდესმე.

تا چند تو پس روی به پیش آ
در کفر مرو به سوی گیش آ
در نیش تو نوش بین به نیش آ
آخر تو به اصل اصل خویش آ

შენ იერით, იქნებ, თავად ღედამიწის მსგავსი ხარ...
არსი ჭეშმარიტებისა ხარ და მისი გარსი ხარ;
ღვთიურ სხივებს შენ აფრქვევ და შენვე მათგან ავსილხარ...
შენი არსის არსთან მოდი ბოლოს... ანდა ოდესმე.

هر چند به صورت از زمینی
پس رشته گوهر یقینی
بر مخزن نور حق امینی
آخر تو به اصل اصل خویش آ

ვინც შეიცნო თავი თვისი მხოლოდ უთავისობით,
გწამდეს, სხვადასე რომ შეიცნობს მისი მარადისობით,
ათას ხაფანგს გაექცევა თვისობით თუ მისობით...
შენი არსის არსთან მოდი ბოლოს... ანდა ოდესმე.

خود را چو به بیخودی ببستی
می دانک تو از خودی برستی
وز بند هزار دام جستی
آخر تو به اصل اصل خویش آ

როგორც უფლის ათინათი, შენ ფლობ ყოფნას მიწიერს
და ნუ უმზერ ნეგარებით ამ ცხოვრებას ბიწიერს...
ვინც ღალატად უგნურებით, ცოდვა თავზე იწიეს...
შენი არსის არსთან მოდი ბოლოს... ანდა ოდესმე.

از پشت خلیفه ای بزادی
چشمی به جهان دون گشادی
آوه که بدین قدر تو شادی
آخر تو به اصل اصل خویش آ

რაგინდ იყო წუთისოფლის შენ თილისმა, არა ხამს
იღუპალი ორი თვალით არ უმზერდე სანახავს...
თვისი თავის ვერშემცნობს ხომ უმალ ეშმა დაღაზვრავს...
შენი არსის არსთან მოდი ბოლოს... ანდა ოდესმე.

هر چند طلسم این جهانی
در باطن خویشان تو کانی
بگشای دو دیده نهانی
آخر تو به اصل اصل خویش آ

მეციურ გზას ვინც ხედავს და ის გზა ფეხქვეშ ეგება,
წუთისოფლის სიამეთა მაღლი მას გაეგება,
ის საწუთროს საგკივართა ანკესს არსად ეგება...
შენი არსის არსთან მოდი ბოლოს... ანდა ოდესმე.

چون زاده ڤرتو جلالی
وز طالع سعد نیک فالی
از هر عدمی تو چند نالی
آخر تو به اصل اصل خویش آ

ღალი ხარ და ქვაში ღვივი, ვით ღვთიური ალი, და
ჩვენს ცღუნებას ნუ ეცდები, გვიძღვენ სამართალი და
მოგვაპყარი სანაგრელი ერთხელ შენი თვალი და
შენი არსის არსთან მოდი ბოლოს... ანდა ოდესმე.

لعلی به میان سنگ خارا
تا چند غلط دهی تو ما را
در چشم تو ظاهرست یارا
آخر تو به اصل اصل خویش آ

საგრფოსაგან ამაყი და მთერალი, როცა მოღიხარ,
 ბენიერი მოგდეეს გზა და კვალი, როცა მოღიხარ...
 მაშინ ვნებით ელავს შენი თვალი, როცა მოღიხარ...
 შენი არსის არსთან მოღი ბოლოს... ანდა ოღესმე.

ვინც აგვივსო ღვინით ჯამი, მარად იმ მწღეს ღიღება!
 აქეთ ჩვენს მწღეს და ჩვენს მეფეს, თავერიბის მგეს ღიღება!
 ალაჰსა და მის საუფლოს, გეთაგან ზეს ღიღება!
 შენი არსის არსთან მოღი ბოლოს... ანდა ოღესმე.

How much longer will you travel backwards?
 Don't go into unbelief and denial,
 (but) come to [true] religion!
 See the sweet drink within the poison
 (and) come to the poison!
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

Even though you are of the earth in form,
 still, you are the [fine spiritual] thread (made) of the
 (very) substance of Certainty.
 You are the trusted (guardian) of the treasury
 of the Light of God.
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

Know that when you have bound yourself to selfless-
 ness, you will escape from (attachment to) self-ness.
 And (then) you will leap away from the
 bonds of a thousand traps.
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

You were born from the generations of
 (Adam who was) an appointed Deputy (of God),
 (yet) you have opened an eye to this base world.
 How sad that you are happy with
 (only) this amount for yourself!
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

Although you are the protecting spell
 (which guards the treasures) of this world,

چون از بر یار سرکش آیی
 سرمست و لطیف و دلکش آیی
 با چشم خوش و پرآتش آیی
 آخر تو به اصل اصل خویش آ

در پیش تو داشت جام باقی
 شمس تبریز شاه و ساقی
 سبحان الله زهی رواقی
 آخر تو به اصل اصل خویش آ

you are a Mine [of Heavenly Jewels] within yourself.
 Open (your) two hidden eyes.
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

Since you have been born from the ray of the Majesty
 (of God) and you are (born) with a fortunate rising
 (sign of good omen),
 How much longer will you groan and wail about every
 non-existent (worldly thing)?
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

You are a ruby in the middle of a granite rock.
 How much longer will you deceive us?
 (The truth) is apparent within your eyes, O friend.
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

When you came from the side of that proud beloved,
 you came (in a) drunken, kind,
 and heart-attracted (state).
 You (also) came with joyous eyes
 and full of the fire [of love].
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

Shams-i Tabriz, the king and cupbearer,
 has been holding the cup of everlasting (life) before you.
 Glory be to God!
 What excellent pure ("wine")
 Come, at last, to the Source of the source
 of your own self!

• 129 •

<p>آن جا دل ما گشاد بی ما رخ بر رخ ما نهاد بی ما ما را غم او بزداد بی ما ما ییم همیشه شاد بی ما ما خود هستیم یاد بی ما ای ما که همیشه باد بی ما بگشود چو راه داد بی ما بنده ست چو کیقباد بی ما از طاعت و از فساد بی ما</p>	<p>ما را سفری فتاد بی ما آن مه که ز ما نهان همی شد چون در غم دوست جان بدادیم ما ییم همیشه مست بی می ما را مکنید یاد هرگز بی ما شده ایم شاد گوئیم درها همه بسته بود بر ما با ما دل کیقباد بنده ست ما ییم ز نیک و بد رهیده</p>
--	--

0129

(ინგლისური პოეტური თარგმანი)

გზა რომ საუაღლად გავიმზადეთ ჩვენ უჩვენობით,
 გულის გახსნაც იქ გამოვცადეთ ჩვენ უჩვენობით.

I went on a journey without me
 There I found joy without me

მთვარეს, რომელიც ჩვენს თვალს მუდამ ემალებოდა,
 ლოყა ლოყაზე იქ მივადეთ ჩვენ უჩვენობით.

The moon that hid, could not see
 Cheek to cheek with me, without me

საგროფოზე დარღმა ჩვენ უსულო გვაშად გვაქცია,
 იქ კვლავ დარღმისგან დავიბადეთ ჩვენ უჩვენობით.

For beloved set my soul free
 I was reborn without me

სიმთვრალემ თავი რადგან გვანდო ჩვენ უღვინობით,
 ლხენასაც თავი ასე ვანდეთ ჩვენ უჩვენობით.

Without spirit drunk are we
 Always happy without me

ჩვენს გახსენებას ნუ ეცდებით... ჩვენ არ ვართ არსად
 და ხსოვნად ქცევა განვიცადეთ ჩვენ უჩვენობით.

Erase me from memory
 I remember, without me

ჩვენ უჩვენობით ნეგარების ზღვარს გადავვლით
 და ვნაგრობთ – დროსაც ასე გავცდეთ ჩვენ უჩვენობით.

Without me with joy I plea
 May I always be without me

დაკეტილია ყველა კარი და ფიქრით ვალებთ,
 რომ ყველა მანძილს ფიქრით გავწვდეთ ჩვენ უჩვენობით.

Closed all doors, I could not flee
 Then I entered without me

ქეი-ყოზადის¹ გული გვეძებს ჩვენ, უგულოებს,
 მას მორჩილებაც ვეღარ ვკადრეთ ჩვენ უჩვენობით.

His heart enchained, on his knee
 I too am chained without me.

ჩვენ უჩვენობით რადგან გავცდით ბოროტს და კეთილს,
 სჯობს ცოლვა-ბრალის გზას დავაღვთ ჩვენ უჩვენობით.

By Shams' cup, drunken me
 His cup never stay without me.

Translated by O Shahriar Shahriari

¹ როგორც ჩანს იეგულსხმება ჯალალ ელ-დინ რუმის თანამედროვე ისტორიული პარი, კონათ სულთანის სულჯუც მშარიელი ალა ბლ-დინ ქეი-ყოზადის I, რომელიც დაახლოებით 1219-1237 წლებში მართავდა აღნიშნულ რეგიონს და მისი შვილის დროს, კონათ ხან-ულთანმა სახელმწიფოებრივი ჩამოყალიბების და განვითარების უმაღლეს წერტილს მიაღწია.

• 171

از طرب در چرخ آری سنگ را
 از برای عاشقان دنگ را
 تا که عاقل بشکند فرهنگ را
 تا که آتش واهلد مر جنگ را
 وان دو سه قندیلک آونگ را
 آسمان کهنه پرزنگ را
 شکل دیگر این جهان تنگ را
 ساز ده ای زهره باز آن چنگ را

چون نمایی آن رخ گلرنگ را
 بار دیگر سر برون کن از حجاب
 تا که دانش گم کند مر راه را
 تا که آب از عکس تو گوهر شود
 من نخواهم ماه را با حسن تو
 من نگویم آینه با روی تو
 دردمیدی و آفریدی باز تو
 در هوای چشم چون مریخ او

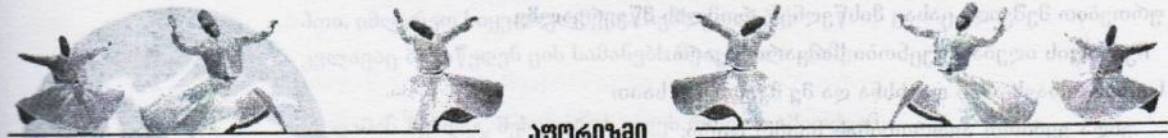
0171

ათასფერად მოხატულს რომ გამოაჩენ დაწვს და ლოყას,
 ამ სიამით მოგვირღვრე გრძობას ქვაც კი ცეკვის ეშხზე მოჰყავს.
 მაშ, ერთხელაც დაგვანახე, შენს მიჯნურებს პირი-სახე,
 მოგვევლინე შენს მოყვრებს და უერთგულეს ყველა მოყვასს.
 რომ დაეკარგოთ ჭკუა-გონი, რომ არ შერჩეს მას მომგონი,
 რომ ბრძენიც კი გაურბოდეს თვისთა ფიქრთა თავის მოყრას;
 რომ ციმციმი ცეცხლის ალთა იყოს ელვა ჩვენთა თვალთა,
 რომ სცვიოდეს მარგალიტი ჩვენი ცრემლით ზღვათა მორწყვას.
 რომ შენ განახო, განა მთვარე, ცის ტაგნობზე მონარნარე,
 რომ მთიებიც არსად ჩანდეს, ცათა მპყრობელს მრავლად რომ ჰყავს.
 რომ რაც კია ქვეყნად სარკე, დაეკარგე და გადაეკარგე,
 რომ ლაქვარდიც უშენობით ჩაქანგებულ სივრცეს მოჰყავს.
 მაშ, მოდი და ყოფნა ესე, შენ სხვაგვარად განაშქვსე,
 მიეც სულ სხვა განჩინება წუთისოფლად ბედს, ჩვენს მომყვანს.
 მაშ, მარისის¹ თვალთა ელვით, მოდი ისევ... მოდი... გელით...
 და ასპიროზს², ჩანგით მოსულს, დაგახვედრებთ მუხლის მოყრას.

When you reveal those
 rose-colored cheeks (of yours),
 you make the stones whirl from joy.
 Put (your) head out
 from the veil once again,
 for the sake of amazed lovers
 So that knowledge may lose the way,
 (and) the intellectual
 may shatter (his) learning;
 So that water may become
 a pearl from your reflection,
 (and) fire may quit war.
 With (the presence of) your beauty,
 I don't desire the (lovely full) moon
 or those few little hanging
 lanterns (in the heavens).

¹ მარისი - პლანეტა მარსი.
² ასპიროზი - პლანეტა ვენერა. ასპირიზის შესახებ არსებობს ასეთი ლეგენდა:
 ეს (ზოპრე- იგივე მუხრა) არის სახელი ლამაზმანისა, რომელმაც მოხიბლა ანგელოზები
 პარული და მარული და გამოსიძალა რა მათ მაგიური სიციყვა, ამ სიციყვის თქმით ამაღლდა
 ცაღ და პლანეტა ვენერად გააბიქცა; მეტაფორულად - "შეყიერი მუსიკისი".

(And) with (the presence of) your face,
 I don't call the ancient rusty sky a "mirror."
 You breathed into and created
 this narrow world in another form once again.
 O Venus, make that harp melodious again,
 in desire for his Mars-like eyes!

აფორიზმი

(05) موم و هیزم چون فدای نار شد ذات ظلمانی او انوار شد

შემას სანამ არ შესწირავ მსხვერპლად ცეცხლს და ცეცხლის ალებს,
 მისი ბნელი ნამცეცები შუქით ვერვის დააბრმავეებს.

• 239

قراری ندارد دل و جان ما
 کدامست از این نقش ها آن ما
 که غلطان رود سوی میدان ما
 کز او بشنوی سر پنهان ما
 حریف زبان های مرغان ما
 برو طوق سر سلیمان ما
 فزونست از حد و امکان ما
 پریشانترست این پریشان ما
 میان هوای کهستان ما
 که بر اوج آنست ایوان ما
 که درهم شکستست دستان ما
 جمال شهنشاه و سلطان ما

کرانی ندارد بیابان ما
 جهان در جهان نقش و صورت گرفت
 چو در ره ببینی بریده سری
 از او پرس از او پرس اسرار ما
 چه بودی که یک گوش پیدا شدی
 چه بودی که یک مرغ پران شدی
 چه گویم چه دانم که این داستان
 چگونه ز دم که هر دم به دم
 چه کبکان و بازان ستان می پرند
 میان هوایی که هفتم هواست
 از این داستان بگذر از من مپرس
 صلاح الحق و دین نماید تو را

0239

მღვარი არა აქვს ჩვენს უდაბნოს... არ არის მღვარი...
 სიმყარე არ აქვს ჩვენს სიცოცხლეს... არ არის მყარი...
 სახე სახეს შობს და გვარი გვარს ამწუთისოფლად,
 ნეგაე რომელი არის ჩვენი სახე და გვარი?!
 ჩვენსკენ მგორავი გზად თუ ნახე მოჭრილი თავი
 და მას თუ მოჰყევე, ანდე შენი თავი და მხარი,
 მოჭრილ თავს ჰკითხე, იმ თავს ჰკითხე ჩვენი ამბავი,
 მას ესმის ჩვენი იღუმალი გლოვა და ზარი.
 რა იქნებოდა, ჩვენც გვენახა ერთი მსმენელი,
 ჩვენთა ფრინველთა ენის გვერდით მოყვარულ მღვარი;
 რა იქნებოდა, ის ფრინველი ჩვენც რომ გვეყოლოდა,
 ვინც სოლომონის საიდუმლო მრჩეველი არი.
 რა ვთქვა?! ჩემს ყოფას რა გაუგო?! ჩემში ხომ ყველა
 მღვარგადასული და უსაზღვრო გრძნობაა მკვლარი.
 რა ვთქვა, ხმა როგორ ამოვიღო – ყოველი სიტყვა
 უფრო მცდარია, რაც კი მითქვამს მანამდე მცდარი.
 ქორ-შეგარდნებმა¹ ნეგაე რაგომ აიკლეს ბეცა,
 რად დაჩრდილეს და დაგვიბნელეს ჩვენ მთა-და-ბარი?!
 ფრთებით მუშვიდე ცასაც მისწვდნენ, რომლის მწვერვალზე
 ჩვენთვის ილება შეუცნობი სამყაროს კარი.
 სჯობს ამბავს ამას დაეხსნა და მე მკითხო – საით
 უნდა ვეძიოთ ავღრობისას საამო ღარი:
 ჭეშმარიტების და რწმენის გზას გაჩვენებს იგი,
 ვინც არის სულის შაჰინშაჰის და სულთნის ღარი.

There is no edge to my vast desert;
 There is no peace for my heart and my soul.
 The world is taken, from end to end, by image and form;
 Which of these images is mine?
 If you see a severed head on the way
 Rolling in the direction of the battlefied;
 Ask him, ask him concerning my secrets
 For, from him you hear my hidden mysteries.
 What if one ear could be found;
 Suited to understand the speech of my birds.
 What if one bird could fly,
 Who wore my ring of Solomon's secrets [around her neck].
 What am I saying? when I know telling this tale
 Is beyond my limits and my ability is.
 How can I utter one word when each moment
 My perplexity is more perplexing.

Translated by Fatemeh Keshavarz

¹ უკანასკნელ ოთხ ბეიტს, როგორც ჩანს, მკვლევარები გადაამწურთაგან ჩამატებულად მიიჩნევენ და ამიტომაც არ თარგმნა ინგლისურად Fatemeh Keshavarz - მა

۰۳۰۲

سر ز پایت برندارم روز و شب
 روز و شب را کی گذارم روز و شب
 جان و دل را می سپارم روز و شب
 یک زمانی سر نخارم روز و شب
 گاه چنگم گاه تارم روز و شب
 تا به گردون زیر و زارم روز و شب
 زان خمیر اندر خمارم روز و شب
 در میان این قطارم روز و شب
 همچو اشتر زیر بارم روز و شب
 تا قیامت روزه دارم روز و شب
 عید باشد روزگارم روز و شب
 انتظارم انتظارم روز و شب
 با مه تو عیدوارم روز و شب
 روز و شب را می شمارم روز و شب
 ز ابر دیده اشکبارم روز و شب

در هوایت بی قرارم روز و شب
 روز و شب را همچو خود مجنون کنم
 جان و دل از عاشقان می خواستند
 تا نیابم آن چه در مغز منست
 تا که عشقت مطربی آغاز کرد
 می زنی تو زخمه و بر می رود
 ساقیی کردی بشر را چل صبح
 ای مهار عاشقان در دست تو
 می کشم مستانه بارت بی خبر
 تا بنگشایی به قندت روزه ام
 چون ز خوان فضل روزه بشکنم
 جان روز و جان شب ای جان تو
 تا به سالی نیستم موقوف عید
 زان شبی که وعده کردی روز بعد
 بس که کشت مهر جانم تشنه است

0302

შენზე ფიქრებმა გამაწამეს მე დღე და ღამე,
 შენს ფერხთით ვარ და გასმენ „ვამეს“ მე დღე და ღამე.

„ვამეს“ ძახილით დღეს და ღამეს სახე ვუცვალე
 და ველარ ვარჩევ დღეს და ღამეს მე დღე და ღამე.

სულსაც და გულსაც გრფიალისთვის გავწირავ მე და
 აღარ ვინაგრებ ქვეყნად რამეს მე დღე და ღამე.

ჩემი გონების შეგონების არშესასმენად
 არყოფნად ვაქცევ ყოფნის წამებს მე დღე და ღამე.

მუგრიბი არ ჩანს და გრფიალის ჩანგზე სიმივით
 თვით გამაბებს და გამაბამეს მე დღე და ღამე

პოი, იმღერეთ სიყვარულზე და ჩემს გოდებას
 კვლავაც მივაწვდენ ცის სამანებს მე დღე და ღამე.

იმ ღამის შემდეგ, შესვედრის დღეს როცა დაბითქვამ,
 ეკ, დღეს და ღამეს დაეთვლი რამდენს მე დღე და ღამე.

და გრფობის გვალვა თუ გამიხმობს სულის ანეულს,
 თვალთა ღრუბელი ცრემლს დამადენს მე დღე და ღამე.

• 425 •

در جهان جوینده جز او بیش نیست
 در حقیقت کفر و دین و کیش نیست
 من غلام آن که دورانیش نیست
 ور بگویی پیش نی ره پیش نیست
 مرهم این ریش جز این ریش نیست
 هر کی نبود او چنین درویش نیست
 همچو دل اندر جهان جاییش نیست

عاشقان را جست و جواز خویش نیست
 این جهان و آن جهان یک گوهر است
 ای دمت عیسی دم از دوری مزین
 گر بگویی پس روم نی پس مرو
 دست بگشا دامن خود را بگیر
 جزو درویشند جمله نیک و بد
 هر که از جا رفت جای او دل است

0425

უფლის მოყვარულს ნუ სთხოვთ ძიებას,
 ის თვისი სულის არის მხლებელი...
 მხოლოდ უწალი არის ამქვეყნად
 თვის მოყვარულთა თავად მძებნელი.
 რაც სააქაოს მიეცა არსი,
 საიქიოსთვის ის არის გარსი...
 არსად ყოფილა რწმენა და მრწამსი
 ჭეშმარიტების შემომკრებელი.
 შორიდან, როგორც იესოს სუნთქვას¹,
 ვგრძნობ მარადიულ შვებას და სულთქმას...
 ვაპ, რომ მონისთვის ჯერ არეის უთქვამს,
 ვიყო შორსმჭვრეგი და შორსმხედველი².
 ან წინ ან უკან ვერსად ვიარო³,
 ჩემი არსების თანაზიარო,
 გზა არ ჩანს, ერთად საეალის გარდა,
 არც არის ვინმე მაცდუნებელი.
 გაეშალოთ ხელი, გადაეხსნათ კალთა,
 ვუჩვენოთ ერთურთს სიკეთე თვალთა...
 მშველელი ჩვენთა ცეცხლთა და ალთა
 თვით არის ცეცხლის წამკიდებელი.
 დერვიშთა შორის კარგი და ავი
 არს დაგროვილი ისე, ვით მვაფი,
 მას დერვიშობის არა აქვს თავი,
 ვინც არ არს ღვთიურ გზნებათ მგზნებელი.
 ვინც მიაგოვა არსება თვისი,
 საგრფოს გულშია სამყოფი მისი,
 გულში რომ გული არსებობს სხვისი,
 ეს არს სიცოცხლის მომნიჭებელი.

For the lovers, there is no seeking (done)
 by themselves,
 (for) there is no additional seeker in the world
 other than Him.
 This world and the next are a
 single substance;
 in reality, there is no unbelief,
 religion or faith.
 O you whose breath (is like that of) Jesus!
 Don't breath from (such) a distance!
 I am the admirer of the one who is
 not far-thinking.
 If you say, "I'll go behind,"
 Don't go! (There's) no behind.
 (And) if you say, "[I'll go] ahead,"
 No! There's no way ahead.
 Open (your) hand [and be generous],
 (and) grab (the hem of) your own robe [and be merciful].
 (For) there is no bandage for
 this wound except this garment.
 All good and bad (qualities)
 are parts of the dervishes;
 whoever is not like this,
 is not a dervish.
 Whoever has gone beyond "place,"
 his (only) place is the heart --
 such a heart for which there is
 no place in the world!

¹ იესოს სუნთქვა - იგულისხმება განკურნების სასწაულები, რასაც ღვთიანი თავისი მოციქულს იესოს მშველობა მორცილებს (ეფრაიმი, 5 : 113)

² იგულისხმება შორსმხედვლობაც, როგორც სიბრძნე, რაც არ შეიძლება მკვლევარს გრძელად უყრდნობის შინაგანად.

³ ან წინ ან უკან ვერსად იარო - ანუ ჩვენს მისტიურ ერთობაში არ შეიძლება არსებობს მანძილი და შუალედები შორის.

• 455

ნაბოდე ბე კე ბოდნ აუ გირ ეარ ნისტ
 ბი კარ უ ბარ ეშყ ბრ დოსტ ბარ ნისტ
 ზრ კო ზ ახტიარ ზრსტ ახტიარ ნისტ
 ზიჟ თფატ შაზ ბე სოი ნთარ ნისტ
 დლ ბრ ჯრ აინ მნე კე ბჯრ მსტეარ ნისტ
 ჯან რა კნარ გირ კე აუ რა კნარ ნისტ
 გლზარ ეშყ რა მდდ აზ ნობზარ ნისტ
 ვან მი კე აზ ესვირ ბოდ ბი ზმარ ნისტ
 ვალლე კე ზიჟ მრგ ბტრ ზ ანტპარ ნისტ
 აინ ნკტე გოშ კნ აგრტ გოშვარ ნისტ
 პრშ დედ ზდაი კე ბრ ტნ სვარ ნისტ
 ჯონ როი აინე კე ბე ნყშ-უ ნგარ ნისტ
 ან სადე რო ზ როი კსი შრმსარ ნისტ
 კო რა ზ რასტ გოიი შრმ უ ზდარ ნისტ
 ტა როი დლ ჯე იაბდ კო რა გბარ ნისტ
 ტა დლსტან ნგოიდ კო რაზდარ ნისტ

ან როზ რა კე ეშყ ზიჟი შეარ ნისტ
 დრ ეშყ ბაშ კე მსტ ეშყსტ ზრ ჯე ზსტ
 გოინდ ეშყ ჯისტ ბგო ტრკ ახტიარ
 ეაშყ შენშეზისტ დო ეალმ ბრ აუ ნთარ
 ეშყსტ უ ეაშყსტ კე ბაჟისტ ტა აბდ
 ტა კი კნარ გირი მესოზ მრდე რა
 ან კრ ბზარ ზად ბმირდ გე ზრან
 ან გლ კე აზ ბზარ ბოდ ზარ იარ აოსტ
 ნპარე გო მბაშ დრ აინ რაზ უ მნტპრ
 ბრ ნყდ ჯლბ ზნ ტო აგრ ჯლბ ნისტი
 ბრ ასბ ტნ მლრ ზ სბკტრ პიადე شو
 ანდიშე რა რზა კნ უ დლ სადე شو ტამ
 ჯონ სადე შდ ზ ნყშ ზმე ნყშ ზად რაოსტ
 აზ ეიბ სადე ზოაზი ზოდ რა დრ აუ ნგრ
 ჯონ როი აზნინ ზ სზა აინ ზნრ ბიზფტ
 გოიზ ჯე იაბდ აუ ნე ნგოიზ ზმშ ბე ასტ

(თარგმნილია შვიდი ბეითი)

0455

სულს ნამდვილი სიყვარულის არსობა თუ არსად არ აქვს,
 მის შერცხვენილ ყოფნას აზრი თვით არყოფნის
 მსგავსად არ აქვს.
 თრობა არის გრფობის წესი, უმწიკვლო და უწმინდესი,
 ვისაც არ სწამს გრფობის არსი, მას სიცოცხლე
 გარსად არ აქვს.
 თავად არსი სიყვარულის არის ქონა ლაღი სულის...
 მხოლოდ ლაღმა იცის რა გზას სდიოს ანდა
 გზა სად არ აქვს.
 სიყვარულის მეუფება, ორ სამყაროს¹ ეუფლება,
 მუღობელს არ ჰგავს იმ შუოთვით, თუ ფლობა სად აქვს
 და სად არ აქვს.
 მეგრფესათვის გრფობა მისი არს უკუნით უკუნისი,
 ის თავის გზას გულით მისდევს, რადგან სხვა გზა
 წასვლად არ აქვს.
 ოდეს ეგრფი მაზან მოკვდავს, სდეზ ამაო გრფობის როკვას,
 სულის როკეას სდეზ, რადგან მას სასრული
 არსად არ აქვს.
 გაზაფხულის დაბადება, შემოდგომის კენესით კვდება,
 სიყვარულის ყვაილნარს კი შობა კვდომის
 ფასად არ აქვს.

The spirit that isn't (wearing) real love (as its)
 inner garment, (its) never having existed (is) better,
 since its existence isn't other than a shameful dishonor.
 Be drunk in love, since love is everything that exists.
 Without the occupation and trading of love there
 isn't (any) door to the Beloved.
 It is said, "What is love?" Say, "Giving up free will."
 There isn't (any) free will (for) anyone
 who hasn't let go of free will,
 The lover (of God) is a king of kings (with) this world and
 the next scattered before him; there isn't any attention
 (on the part) of the king toward (such) scattering.
 It is love and it is the lover that are enduring for time
 without end; don't put (anything) except this upon (your)
 heart, since it isn't but (something) borrowed.
 You can't embrace a dead lover (for long),
 (so) embrace the soul
 that isn't embraced (by anything).
 That which was born from Spring will die in the time of
 Autumn. (But) there isn't (any need of) help
 from the beginning of Spring for the rosebush of Love.

¹ ორი სამყარო - სააქო და საიქო ან აწმყო და მყოფადი.

• 502 •

کیست کو بنده تو از جان نیست	اندر آ عیشی می تو شادان نیست
سخت پنهان ولیک پنهان نیست	ای تو در جان جو جان ما در تن
دست بر جان نهادن آسان نیست	دست بر هر کجا نهی جانست
جز که آینه دار جانان نیست	جان که صافی شد دست در قالب
وقت افسانه پریشان نیست	جمع شد آفتاب و مه این دم
کاین سخن را مجال جولان نیست	مستی افزون شد دست و می ترسم
آن نگویم چو گفت را آن نیست	دست نه بر دهان من تا من

0502

შენ რომ არა ხარ, ლხინშიაც კი ლხენა არ არის, შენი მონისთვის სხვა, შენს გარდა, რწმენა არ არის...

ისე ხარ სულში, როგორც სული არის სხეულში, შენს არყოფნაში თავად ყოფნის თმენა არ არის.

ხელი ხელს ეძებს, ოდეს ცდილობს სულის ძიებას, ხელის გაწვდენა სულის წიად წვდენა არ არის.

სხეულში ყოფნით თუ ვერ შეძლო სულმა განწმენდა, როგორც სარკეში, იქ სიკეთის ჩენა არ არის.

უშენოდ რაგინდ მზე და მთვარე გვეწვიოს ერთად, ეს ჩემი ზღაპრის ცის გაგნობზე ფრენა არ არის.

ვაი, რომ გრფობის სიმთვრალეში სიგყვების ფრქვევა არც სასოება, არც უსასო წყენა არ არის...

მიჯობს დაედუმდე... მე რომ სათქმელს დავეძებ ქვეყნად, იმის სათქმელად აქ ბაგე და ენა არ არის.

აფორიზმები

(09) هر کجا آب روان سبزه بود هر کجا اشکی روان رحمت شود

სადაც წყალი იწყებს ღენას, მთა-ბარს ფარავს მწვანე ფერი, სადაც ცრემლი იწყებს ღენას, ყველა ხდება ლობობიერი.

(10) آب در کشتی هلاک کشتی است آب اندر زیر کشتی پشتمی است

წყალი სიკვდილს გამოიწვევს, თუ ის ნაეში ნადენია, ნავის ქვეშ კი წყალი მუდამ საიმელო საყრდენია.

• 534 •

وان مرغ آبی را بگو مستان سلامت میکنند
 وان عمر باقی را بگو مستان سلامت میکنند
 وان شور و سودا را بگو مستان سلامت میکنند
 وی راحت و آرام دل مستان سلامت میکنند
 یک مست اینجایش نیست مستان سلامت میکنند
 آن پرده را بردار زو مستان سلامت میکنند

0534

წადი და უთხარ რუბაბის¹ დამკვრელს -
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 ლურჯ ფრინველს² უთხარ, სიღრმეთა სარკეს³,
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 მწღეთა მწღეს უთხარ, მის გვერდით თუ ხარ,
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 და ჩვენს დარჩენილ სიცოცხლეს უთხარ -
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 უთხარ იმ გნაისს, სულ რომ თან გვედევდა, -
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები...
 ვერ დაგივიწყებთ შენც, ჩვენო სევდავ -
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 შენც, მთვარის ბაკმავე, კრძალვით და რიღით
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 ჩვენი გულების სიმშვიდით დიდით
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 ჰე, სულთა სულო, ჰე სულთა სულო,
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 ჩვენი სიმთვრალის საწყის-სასრულო,
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 ჩვენთა სურვილთა სურვილი ხარ და
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.
 იღუმალეებას ჩამოხსენ ფარდა...
 სალამს გიძღვნიან გრფობის ლოთები.

¹ რუბაბი - სიმებიანი მუსიკალური საკრავი; სუფი დერვიშების მისტიურ პროცესებზე ხშირად რუბაბზე დამკვრელს იწვევდნენ მუსიკალური აკომპანირებისთვის.

² ლურჯი ფრინველი - ინგლისურად თარგმნილია, როგორც წყლის ფრინველი (water bird), ჩვენ ვარჩიეთ آبی გვეთარგმნა, როგორც "ციხვილი, ლურჯი"

³ სიღრმეთა სარკე - სხეზეული ლურჯი ფრინველი, ანუ სუფი დერვიშების სულიერება, არის სიმბოლო როგორც ცის ასევე ზღვითა (წყალთა) სიღრმეების წვდომისა და არუკვლისა.

Go (and) tell that lute player,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

And tell the water bird,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

And tell that Prince of the cupbearers,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

And tell that [Giver of] Everlasting Life,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

And tell that Prince of loud uproar,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

And tell that (Instigator of) agitation and passionate love,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

You regarding whom the moon is ashamed because of your face,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

And, O peace and quiet of the heart,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

O Soul of the soul, O Soul of the soul,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

O you (who are) like this and a hundred (who are) like that,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

O Desire of desires,
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

Quickly remove!1 the veil (from your face)!
 "The drunkards are giving greetings of peace to you".

აჟორიზმი

(11) آنچه از دریا به دریا می‌رود از همان جا کامد آنجا می‌رود

ერთი ზღვიდან მეორეში რაც გადადის ნება-ნება,
 საიდანაც ის წაივდა, კვლავ იმ ადგილს უბრუნდება.

თო ზმ აი დლ ზ მნ გმ შო კე ან დლდარ მი აიდ
 მრა აზ ფრჷ عشق او ზ შადი ეარ მი აიდ
 კე კფრ აზ შრმ იარ მნ მსლმან ეარ მი აიდ
 ნჷოაჷმ صبر გრ ჷე او გჷჷჷ ჷმ კარ მი აიდ
 علم هاتان ნგონ გრდდ კე ან ბსიარ მი აიდ
 კე ანდრ დრ ნმი გნჯდ პს აზ დიოარ მი აიდ

ბრონ შო აი გმ აზ სინე კე ლჷფ იარ მი აიდ
 ნგოიმ იარ ჷა შადი კე აზ შადი გდშტსტ او
 მსლმანან მსლმანან მსლმანი ზ სრ გირიდ
 ბრო აი შკრ კაილ ნემტ ზ ჷდა შკრ ბირონ შდ
 როიდ აი ჷმლე صورტ ჷა კე صورტ ჷაი ნო ამდ
 დრ ე დიოარ აინ სინე ჷმი დრდ ჷ ანბოჷ

0593

(ქ.წ. "ფილოლოგიური თარგმანი")

გადი გარეთ მკერდიდან, მწუხარებაჲ,
 ჩემი საგრფოს მადლი მოდის
 შენც, გულო, ჩემგან დაიკარგე, რადგან
 ის გულისმკერობელი მოდის.
 არ ვეცყვი საგრფოს - სიამე ხარ,
 რადგან იგი სიამეს გასცდა
 მისი გრფობის სიუხვით სიამისას
 ჩემთან სირცხვილი მოდის.
 მუსლიმანებო, მუსლიმანებო,
 მუსლიმანობა თავიდან დაიწყეთ,
 რადგან ურწმუნობა ჩემი საგრფოს რიდით
 მუსლიმანივით მოდის.
 წადი, მოწყალეებაჲ! ეს ბედნიერება ხომ
 სამღვარს გასცდა,
 არ მინდა თმენა, თუმცა კი
 ის (თმენა) მოგჯერ თანამშრომელად მოდის.
 წადით, ჰეი, ყველა სახეებო,
 რადგან ახალი სახეები მოვიდნენ,
 თქვენი დროშები დაიხრება,
 რადგან ის სიმრავლე (დროშებისა) მოდის.
 მკერდის კარს და კედელს აზანზარებენ მისი
 (გრძნობის) ბრბოები,
 მაგრამ კარში ვერ შემოეგია და
 კედლის გამორღვევით მოდის.

Go out from (my) heart, O sorrow,
 since the benevolence of my beloved is coming.
 You also be lost to me, O heart,
 since the beloved is coming.
 I do not call the beloved "happiness,"
 since he has passed (beyond) happiness;
 shame is coming to me in regard to happiness
 because of the super abundance of his love.
 Muslims, (O) Muslims,
 begin a new being Muslim,
 since unbelief is becoming like a Muslim
 from (being) shamed by my beloved.
 Go (away), O gratitude, because blessing and favor
 have gone beyond the bounds of gratitude.
 I do not wish for patience even though
 it sometimes becomes (a good) co-worker.
 All forms, go (away),
 since new forms have come.
 Your flags will be over-turned
 since that plentiful (one) is coming.
 He is tearing at the door
 and walls of the heart,
 (but) since he cannot fit inside the door because
 of (its) thickness, he is coming from behind the wall!

აჷორიჷჷი

(12) کی بینی سرخ و سبز و فور را تا بینی پیش ازین سه نور را

ვერ გაიგებ წითელს, მწვანეს ანდა რუხ ჯერს რა ინახავს,
 სანამ თვალი საწუთროს მთელ სინათლეს არ დაინახავს.

جان از پی آن باید تا عیش و طرب بیند
 پا از پی آن باید کز یار تعب بیند
 عقل از پی آن باید تا علم و ادب بیند
 محجوب بود چشمی کو جمله سبب بیند
 چون نوبت وصل آید صد نام و لقب بیند
 با شیر شتر سازد یغمای عرب بیند
 کز لعل لب یاری او لذت لب بیند
 کان کس که طلب دارد او کان ذهب بیند

چشم از پی آن باید تا چیز عجب بیند
 سر از پی آن باید تا مست بتی باشد
 عشق از پی آن باید تا سوی فلک پرد
 بیرون سبب باشد اسرار و عجایب ها
 عاشق که به صد تهمت بدنام شود این سو
 ارزد که برای حج در ریگ و بیابان ها
 بر سنگ سیه حاجی زان بوسه زند از دل
 بر نقد سخن جانا هین سکه مزین دیگر

თვალი სადმე თუ გაგიწევს,
 საოცრების ჩენა ნახოს,
 სული სადმე თუ გაგიწევს,
 მეიმი და ლხენა ნახოს.
 თავი სადმე თუ გაგიწევს,
 სიმთვრალეში ზენა ნახოს,
 ფეხი სადმე თუ გაგიწევს,
 საგრფოს კვალში დენა ნახოს.
 გრფობა სადმე თუ გაგიწევს,
 ცის გაგნობზე ფრენა ნახოს,
 ჭკუა სადმე თუ გაგიწევს,
 სიბრძნის აღმაფრენა ნახოს.
 იღუმალი საოცრება
 სულ მიზეზთა მიღმა ხდება,
 თვალი ნახავს მიზეზს, თუკი
 მიზეზს მიღმა თმენა ნახოს.
 თუ საგრფოს კენ მიჯნურს მავალს,
 დაუძრახაუთ გზას და სავალს,
 სანატრელი საგრფოს ხილვით,
 ასჯერ მეტი რწმენა ნახოს.
 ღირს უღაბნოს გადაღახვა,
 შიმშილის და განჯვის ნახვა,
 თუ მომლოცველს ეღირსება
 მაღლის გარდმოვლენა ნახოს.
 მომლოცველი შეძლებს ბოლოს,
 შავ ქვას¹ გულით ეამბოროს
 და მიჯნურიც საგრფოს ბაგეს
 კპოვებს, რაგინდ წყენა ნახოს.
 სულ ეს არის სიგვეა ნაღდი,
 მისი სმენით შენც გალაღდი,
 ვისაც ვარს კვლავით ხომლი ელის,
 მანვე ვარს კვლავითცვენა ნახოს.

0617

The eye must search for that one
 so that it may see an amazing thing.
 (And) the soul must search for that one
 so it may experience delight and joy.
 The head must search for that one so
 it may be drunk for an idol.
 The foot must search for that one so
 it may experience hardship for the beloved's sake.
 Love must search for that one so
 it may fly toward the sky.
 (And) the intellect must search for that one so
 it may find (spiritual) knowledge and learning.
 The secrets and marvels are beyond causes.
 Any (physical) eye is veiled,
 for it may see (only) all the causes.

The lover [on] this Way who becomes disreputable
 with a hundred suspicions (upon him),
 when the turn for union comes,
 he will find a hundred [beautiful] names and nicknames.
 It is worthwhile (to travel) through sands and deserts
 for the sake of the Pilgrimage (to Mecca).
 He adapts to [living on] the milk of camels (and)
 he suffers the vandalism of the Arab (Beduins).
 [At last] the pilgrim gives a kiss from
 (his) heart upon the Black Stone,
 so that he may experience the pleasure
 of (his) lips from the lips of a Beloved.
 On account of the present coin of the speech
 (of) the beloved's speech,
 take care (and) don't mint (any) other.
 For (only) the one who searches may find the gold mine.

¹ შავი ქვა - კვერცხისებრი ქვა, რომელიც ჩაღმულია ქაბას გაბრის აღმოსავლეთ კუთხეში და მისი შეხება და ამბორი მუსლიმანებისთვის დიდ მაღალ და შიშველად ითვლება; რელიგიური მოძღვრებით ეს ქვა ალაჰმა აჩუქა აბანს, არარელიგიური გრადიცია კი, როგორც წყია, მას თელის მეტეორიტად, მაგრამ ურთმინიშენლონად ამის დამტკიცება ჯერ ვერ მოხერხდა.

• 623 •

از جا و مکان رستی آن جات مبارک باد
 تا ملک ملک گویند تنهات مبارک باد
 ای زاهد فردایی فردات مبارک باد
 حلوا شده کلی حلوات مبارک باد
 ای سینه بی کینه غوغات مبارک باد
 دریاش همی گوید دریات مبارک باد
 ای طالب بالایی بالات مبارک باد
 پرهات بروییده پرهات مبارک باد
 کالای عجب بردی کالات مبارک باد

عاشق شده ای ای دل سودات مبارک باد
 از هر دو جهان بگذر تنها زن و تنها خور
 ای پیش رو مردی امروز تو بر خوردی
 کفرت همگی دین شد تلخت همه شیرین شد
 در خانقه سینه غوغاست فقیران را
 این دیده دل دیده اشکی بد و دریا شد
 ای عاشق پنهانی آن یار قرینت باد
 ای جان پسندیده جوییده و کوشیده
 خامش کن و پنهان کن بازار نکو کردی

0623

სიყვარულისკენ ისწრაფვი, გულო,
 და გზეღება სევედა... გზა დაგელოცოს!
 მოსწყდი ჩემს მკერდს და მისდევ გრძნობას,
 მას კვალში სდეუ და... გზა დაგელოცოს!
 თუ მარტობა წილად გეყარა,
 უნდა დაძლიო ორივე ქვეყანა...
 შენს მარტობას ანგელოზების
 თანხლებით სძლეუ და... გზა დაგელოცოს!
 წადი, ეძიე შენი სამყოფი,
 დღეს მოიძიე ლგოლების ნაყოფი,
 ვინც სახვალყო ვნებებით ცხოვრობს,
 მათ ბედს ვერ სწვეუ და... გზა დაგელოცოს!
 დღეს ურწმუნობა რწმენად იქცა და
 სიმწარე უტკბეს ენად იქცა და
 შენც გზად დახვედრილ ყველა სიმწარეს
 სიტკბოდ აქცეუ და... გზა დაგელოცოს!
 დერვიშთა შორის ისმის გნიასი,
 როგორც შრიალი დარაიასი...

შენ, გულო ჩემო, შულსა და მგრობას
 ბურგს შეაქცეუ და... გზა დაგელოცოს!
 ეს თვალი ცრემლთა უხვად მღენელი,
 ზღვა გახდა თითქოს თვალუწვედენელი,
 ზღვაც მას უხმობს და მოსძახის თითქოს:
 "ცრემლს დამაფრქვეუ და... გზა დაგელოცოს!"
 მალულ მებრფევე, შენც გრფობა სცან და
 საგრფოს ხატება იახელ თან და
 გიხმობს სიმალე... სილაყვარდეთა
 ფარდებს გაწვეუ და... გზა დაგელოცოს!
 სულო ეულო, სულო რჩეულო,
 კვალარეულო და უჩვეულო...
 ფრთები შეისხი, ფრენას ჩვეულო,
 ფრთას შეარხვეუ და... გზა დაგელოცოს!
 შენ, გულო ჩემო, ჯერ მკერდში მცემო,
 შენ სასწაულთა სცან უკვე გემო,
 მამ, დუმილის და იღუმაღების
 ბილიკს გაპყვეუ და... გზა დაგელოცოს!

აჟორიზაქები

(13) **چون سبب معلوم نبود مشکلت** **داروی رنج و در آن صد محمست**

როცა ჩვენთვის უცნობია - რაა კარგი და რა ცუდი,
 საშუელისთვის უმაღ ჩნდება ათასობით ვარაუდი.

(14) **مى نگرداند به عنبر خوی خود** **کرم کو ز ادست در سرگین ابد**

სანეხვევებე შობილი თუ არის სადღაც რაღაც მაგლი,
 მას ნუ მოსთხოვი, რომ შეიციოს სურნელების დიდი მაღლი.

• 683

از آن گر نان پزی مستی فزاید
تنورش بیت مستانه سراید
تو را خرپشته ام رقصان نماید
که در بزم خدا غمگین نشاید
دهان افیون و نقل یار خاید
خراباتی ز جانت درگشاید
ز هر کاری به لابد کار زاید
همان عشقم اگر مرگم بساید
بگو از می بجز مستی چه آید
بپرد روح من یک دم نپاید

ز خاک من اگر گندم برآید
خمیر و نانبا دیوانه گردد
اگر بر گور من آبی زیارت
میا بی دف به گور من ای برادر
ز نخ بر بسته و در گور خفته
بدری زان کفن بر سینه بندی
ز هر سوبانگ جنگ و چنگ مستان
مرا حق از می عشق آفریدست
منم مستی و اصل من می عشق
به برج روح شمس الدین تبریز

0683

ჩემს საფლავზე ხორბალიც რომ ერთხელ ამოვალ და
მისგან პურის ცხობით იყოს ქვეყნად თრობის მრდარო და...

If wheat comes up from my grave (and)
you bake bread from it, drunkenness will increase.

მეპურება თუ მცხობელი, გახდეს ჭკუის მგმობელი,
თონემ ლოთის სიმღერებით ამოილოს ხმაო და...

The dough and the baker will become crazy (and)
his oven will sing verses like a drunkard.

მლოცველად თუ სადმე წახვალ, ჩემს საფლავსაც ნახავ და
“თვით სამარის ბორცვიც როკავს” – შენ მოგიწევს თქმაო და...

If you come to visit my tomb,
its shape will appear (to you as) dancing.

არც დაფით და არც ნალარით, სევდა ნახო აღარ იქ,
უფლის ლხინში არ ინალვლო, მწუხარება კმაო და...

(O) brother, don't come without a tambourine
to my tomb, (being) full of sorrow is not suitable
at the banquet of God.

უჯაჭვოდ და უბორკილოდ ისე მძინავს საფლავში,
თითქოს საგრფოს სიახლოვეს ყოფნა შეაშაო და...

The chattering chin is bound up
and sleeping at the tomb, the mouth is chewing
the opium and sweet deserts of the Beloved.

დაე, ვნებამ დამიფლითოს მკერდზე მთელი სუღარა,
სულმა ჰპოვოს საღდაც ღვინის ხარაბათში² სმაო და...

Tear (something) from the shroud (and) tie it to (your) chest;
(then) from (within) your soul,
open the door of a (wine) tavern.

ყველგან მთვრალი ან ლოთია, გნიასი და შფოთია,
ყველგან საქმე საქმე არის და არა ამაო და...

From every direction (is) the sound of the quarreling
and the harp of the drunkards. Inevitably,
from every activity, (more) activity is born.

სიყვარულის ღვინით შემქმნა ღმერთმა და სულ ასეთი
უნდა ვიყო მე სიკვდილის გაღმა-გამოღმაო და...

God has created me from the wine of Love;
even if death grinds
me (down to nothing), I am that very same Love.

მთვრალი ვარ და ჩემი არსი სიყვარულის ღვინოა,
მითხარ, თრობის გარდა, ღვინო რას გვარგუნებს, ძმაო და...

I am drunkenness,
and my origin (is) the wine of Love.

ჩემი სული აფრინდება თავერის მშის სულამდე,
იგი დასაბამიდანვე ამ წამისთვის ყვაოდა.

Tell (me), what comes from wine except love?
My spirit won't stand waiting for a moment:
it will fly to the tower of the spirit of Shams-i Tabriz.

Translated from the Persian by Ibrahim Gamard

¹ ეს ყაბალი ჯალალ ედ-დინ რუმის საფლავის ქვაზეა ამოკვეთილი.

² ხარაბათი - სიგვეტიკეთი - ნანგრევები, პოეტურად - ღვინის ღუქანი; ღვინის ადგილი. مغانی - სუფიების თავერის ადგილი.

• 692

لابد برود هر آنک او زاد
 طشتی که ز بام درنیفتاد
 شاگرد همان شدست کاستاد
 بس شیرینست لا چو فرهاد
 کاستون ویست پاره‌ای باد
 ور نیک بدیم یادتان باد
 امروز روان شوی چو آحاد
 از طاعت و خیر ساز اولاد
 کانست لباب روح اوتاد
 آن باقی ماند تا به آباد
 شکل دگر افکنند بنیاد
 کان طوفانست ختم میعاد
 کز غیب بدید موج مرصاد
 کز حد بردیم بانگ و فریاد

رفتیم بقیه را بقا باد
 پنگان فلک ندید هرگز
 چندین مدوید کاندرا این خاک
 ای خوب مناز کاندرا آن گور
 آخر چه وفا کند بنایی
 گر بد بودیم بد ببردیم
 گر اوحد دهر خویش باشی
 تنها ماندن اگر نخواهی
 آن رشته نور غیب باقیست
 آن جوهر عشق کان خلاصه‌ست
 این ریگ روان چو بی‌قرارست
 چون کشتی نوح اندرا این خشک
 زان خانه نوح کشتی بود
 خفتیم میانه خموشان

0692

ჩვენ წავედით და
 დარჩენილნი დარჩნენ მარადის?!
 ვინც დაიბადა, ყველა მივა კუბოს კარამდის.
 ციური თაღის ხილვა ძალუძს მთელი სიცხადით
 მხოლოდ გულაღმა უცაბელად
 დაბლა დაფარდნილს.

შენს შეგირდობას ნუ იწუნებ, ოსტატსაც მიწა
 დაფარავს და მის ოსტატობას იჩნევს არად ის.

ნუ ინაზები, ლამაზმანო... მიწაა ბოლოს
 "ზინა" ყოველი შირინის და ყველა ფარჰადის!.

ნურცერთ სასახლეს მყარად ნუ თვლი,
 რადგან ქარების
 სევეტებზე ღვას ის და იქცევა თავად ქარად ის.

თუ ცული ვიყავ, თან წავიღებ ყველა სიავეს...
 სიკეთეს ვგოვებ...
 თქვენს ხსოვნაში დარჩეს მარად ის.

რაგინდ უბადლო იყოს ვინმე ამ ქვეყანაში,
 მაინც ეწვევა იმ ქვეყანას ყველას მსგავსად ის.

შთამომავლობის სასიკეთოდ
 ვინც ცხოვრობს ქვეყნად,
 თვისი განგებით არ დარჩება მარგო არსად ის.

სიქველთ მცხოვრებს იღუმალი ეხსნება სივრცე,
 და ევლინება თავის მოძმეს მწველ და ფარად ის.

იგია არსი სიყვარულის, იგია გარსი,
 სიკეთეს თესავს დასაბამით მთად და ბარად ის.

ქვიშის მდინარეს ჰგავს საწუთრო, არსად ჩერდება,
 ერთი ფუძიდან შესაქმნელად სხვისკენ გადადის.

ვაგლივარ ნოეს კილობანის მსგავსად ხმელეთზე
 და სიკვდილის წინ ვერვის ვასმენ
 ამ ჩემს დაღადის

და თითქოს ვხედავ ქარიშხალთა
 იღუმალ თარეშს -
 მვითი მვირთამდე როგორ ქრის და გალდა
 გაღამდის...

ღუმილი მეფობს!...
 ჩვენც ღუმილი გვერჩიოს, თორემ
 სასოწარკვეთა მისულია ჩვენი ზღვარამდის.

• 911 •

გმან მბრ კე მრა დრდ აინ جهان باشد
 به دام دیو درافتی دریغ آن باشد
 مرا وصال و ملاقات آن زمان باشد
 که گور پرده جمعیت جنان باشد
 غروب شمس و قمر را چرا زیان باشد
 لحد چو حبس نماید خلاص جان باشد
 چرا به دانه انسانت این گمان باشد
 ز چاه یوسف جان را چرا فغان باشد
 که های هوی تو در جو لامکان باشد
 به روز مرگ چو تابوت من روان باشد
 برای من مگرئی و مگو دریغ دریغ
 جنازهام چو ببینی مگو فراق فراق
 مرا به گور سپاری مگو وداع وداع
 فروشدن چو بدیدی برآمدن بنگر
 تو را غروب نماید ولی شروق بود
 کدام دانه فرورفت در زمین که نرس
 کدام دلؤ فرورفت و پُر برون نامد
 دهان چوبستی از این سوی آن طرف بگشا

0911

ოღეს ჩემს სხეულს გავეყრები ან ღლით ან ღამით,
 არ გეგონოს, რომ ღამენანოს საწუთრო რაბით;
 The day I've died, my pall is moving on -
 But do not think my heart is still on earth!

ნუ ღამიგირებ და ნუ მეგყვი - ავაპ, ავაპ შენ!
 „ავაპ“ მაშინ თქვი, თუ საწუთრომ ღამგესლა შხამით.
 Don't weep and pity me: "Oh woe, how awful!"
 You fall in devil's snare - woe, that is awful!

ჩემს საცხედრეს რომ ღაინახავ, არ თქვა „შშეიღობით“!
 მე საპაემნოდ წავალ მაშინ უსულო გვაბით.
 Don't cry "Woe, parted!" at my burial -
 For me this is the time of joyful meeting!

ღამულავ და საფლავს არ უწოდო ყრუ უკუნეთი,
 ის აქედრდება საგრფილო თავშეყრის ჩქამით.
 Don't say "Farewell!" when I'm put in the grave -
 A curtain is it for eternal bliss.

ჩასვლა თუ ნახე, გეამოსვლაც უნდა იხილო,
 მთვარე რომ ჩადის, განა ბიანს ნახულობს ამით?
 You saw "descending" - now look at the rising!
 Is setting dangerous for sun and moon?

ქვე ჩასვლა შენთვის სასრულია, ჩემთვის - საწყისი,
 და მხიბლავს მე ეს სულიერი განწმენდის ეამით.
 To you it looks like setting, but it's rising;
 The coffin seems a jail, yet it means freedom.

თესლს რომ თესავენ, სხვა დასაბამს წარმოშობს იგი
 და ადამის ძეც განახლდება სხვა დასაბამით.
 Which seed fell in the earth that did not grow there?
 Why do you doubt the fate of human seed?

სათლი რომ დაბლა ჩაეშვება, სავესე ამოვა,
 ვერ შეაღონებს ჭაში ყოფნა იოსებს! წამით.
 What bucket came not filled from out the cistern?
 Why should the Yusuf "Soul" then fear this well?

სიტყვა გაწყვიტე ამიერ, რომ იმიერ გენამ
 შენც გისმინოს და მოგეახლოს გრფილში ღამით.
 Close here your mouth and open it on that side.
 So that your hymns may sound in Where- no-place!

¹ იუდასებმა ბიბლიური იოსებ მშენიერი, რომელიც მამას, იაკობს, ყველაზე მეტად უყვარდა, მის ძმებს ეს შურდათ და ერთხელ იოსები ჭაში ჩააგდეს, ხოლო მისი აუნობს, რომ იგი რაღაც საშინელმა მცემმა შეჭამა; სასიკვდილოდ განწირული იოსები ეპტურებმა გადაარჩინეს და წაიყვანეს ეგვიპტეში, სადაც იგი მინად გააქცეს, თუმცა იოსების ნათელმზილველობამ მისცა მას საშუალება ეგვიპტის ერთ-ერთი წარჩინებული აღამაიანი გამლადარყო.

• 981 •

شب بر او بگذرد نتانی خورد
پیش از آنک بر او نشیند گرد
می بمیرد در این جهان از برد
ساعتی دیگرش بینی سرد
بس خیالات نقش باید کرد
نبود گفتن کهن ای مرد

شعر من نان مصر را ماند
آن زمانش بخور که تازه بود
گرمسیر ضمیر جای ویست
همچو ماهی دمی به خشک طپید
ور خوری بر خیال تازگیش
آنچ نوشی خیال تو باشد

0981

მისრეთის¹ პურს ჰგავს ჩემი ლექსი, თითქოს იმ ფქვილით,
ცხვება, ღამით რომ ძველდება და ვერ შეჭამ დილით.

My poetry is like Egyptian bread;
You cannot eat it, if it is a night old.

მიირთვი, როცა ახალია, თორემ მას ობი
დაფარავს, სანამ შენ გართული იქნები ძილით.

Eat it when it is still fresh,
Before the dust [of time] settles on it!

გულის სითბოში ცოცხლობს ლექსი, ხოლო საწუთრო
კლავს სიცვიით და სუსხიანი ნამით და თრთვილით.

The warm land of the mind is its abode
In this world, it dies of cold.

სითბოს გარეშე თევზს ჰგავს ლექსი, ხრიოკ ნაპირზე
უწყლოდ რომ კვდება დაფარული ქვიშით და სილით.

Like fish, it can live on land but for a moment;
The next, you will see it devoid of life's warmth.

ლექსის სიახლემ ხაზს შეახსხას ოცნებას ფრთები
და მიმოხაგოს ის მრავალი მუქით და ჩრდილით.

Translated by Fatemeh Keshavarz

და თუ შენს ხსოვნას ერთხელ მაინც შემორჩა ლექსი,
გადაეცემა შენს მოძავეალს მოღვმით და შვილით.

¹მისრეთი - ეგვიპტის ძველქართული სახელწოდება... სპარსელებიც ასე მოიხსენიებენ დღემდე: مصر - მესრ

აჟორიზაცია

(15) شمس چون عالی تر آمد خودز ماه
پس ضیا از نور افزون دان به جاه

როგორც მზეში სიღიადეს განჭვრეგს მეტად მჭვრეგი მთვარის,
სწორედ ასე ბრწყინვალებაც სინათლეზე მეტი არის.

(16) زهر مار آن مار را باشد حیات
نسبتش با آدمی باشد ممات

მართალია, შხამიანი გველი ცოცხლობს თავის შხამით,
კაცისთვის კი საშიშია და სიკვდილი მოაქვს აბით.

1001

کآتش زد در دل و دل را ربود
 سوختم ای دوست بیا زود زود
 کز رخ دل حسن خدا رو نمود
 جز لب او نیست مرا هیچ سود
 این دلم از زلف تو بندی گشود
 جان من از جان تو چیزی شنود
 غرقه شد اندر تو و سلیم ربود

آه در آن شمع منور چه بود
 ای زده اندر دل من آتشی
 صورت دل صورت مخلوق نیست
 جز شکرش نیست مرا چاره ای
 یاد کن آن را که یکی صبحدم
 جان من اول که بدیدم تو را
 چون دلم از چشمه تو آب خورد

1001

ჩემ წინ რომ შუეი აბრიალდა უცხო სანთელის,
 გული წარმგაცა... დამრჩა კვალი მისი ნათელის.

ჩქარა, ო, ჩქარა, მოლი ჩემთან, სინათლევე ჩემო,
 ვერ გავედი ამ გზას უშენობის სევდით გათელილს.

გულის ზმანებებს არ ეწვევა უფლის ზმანება,
 საწყისი ყველა სიამის და ყველა სათნევის.
 სხვა სიგებობა არ არს ჩემთვის, გარდა იმ ბაგის,
 ყველა სიკეთის მურქევეელის და ავის შთამნთქმელის.

ვერ დაეფიწყო ვერასოდეს ის განთიადი,
 შვება ხანგრძლივი მოლოდინით ღამენათევის.

რაწამს გიხილე, მოეძალა უმაღ სურვილი
 ჩემს სულს შენს სულთან, სულო ჩემო, სიგყვის სათქმელის.

შენს წყაროს ოდეს დავეწაფე, წარღვნად გადიქა
 ჩემთვის ეს გრფობა შეუენობი სულის ნათელის.

აჟორიზმები

(17) مرغ کو اندر قفس زندانیست می نجوید رستن از نادانیست
 გალის ჩიგს რადგან ღალად არასოდეს უფრენია,
 უცილობით სილალისკენ სწრაფვა სულ არ გასჩენია.

(18) در خود آن بد زانمی بینی عیان ورنه دشمن بودی خود را بجان
 შენს თავში თუ ცხადად ნახე მზე თვით ცუღზე უარესი,
 შენ გახლები შენივე მგერი – ყველა ავზე უარესი.

დიოანგან რა მი კნდ ზნჯირ აუ დიოანე ტრ
 არი დრა აჲრ ნიმ შბ ბრ ჯან მსტ ბი ხბრ
 მანდსტ ანდრ ჯრ კმან ჯონ عاشقان ზბრ و زببر
 აზფთნე როზო შბტ პნჲან شدسٹم ჯონ سحر
 გრ დრ عدم غلطان شوم اندر عدم داری نظر
 აი ჲრ عدم صندوق تو ای در عدم بگشاده در
 ჲრ دو طفیل هست تو بر حکم تو بنهاده سر
 وان باده در پیمانہ کن تا هر دو گر ددی خطر
 بشنو سلام مست خود دل را مکن همچون حجر
 بشکن خمار مست را بر کوی مستان بر گذر

მა რა خدا از بهر چه آورد بهر شور و شر
 ای عشق شوخ بوالعجب آورده جان را در طرب
 ما را کجا باشد امان کز دست این عشق آسمان
 ای عشق خوئم خورده ای صبر و قرارم برده ای
 در لطف اگر چون جان شوم از جان کجا پنهان شوم
 ما را که پیدا کرده ای نی از عدم آورده ای
 هستی خوش و سرمست تو گوش عدم در دست تو
 کاشانه را ویرانه کن فرزانه را دیوانه کن
 ای عشق چست معتمد مستی سلامت می کند
 چون دست او بشکسته ای چون خواب او بر بسته ای

ნეგაგი¹ ღმერთმა რომ გაგვაჩინა,
 მან სარგებელი მიიღო რამით?
 გახელებულებს ბორკილებს გვაღებს
 და უფრო მეტად გვახელებს ამით.
 გრფობის სიამით და სასწაულით
 აღივსო სულის მღვა საწყაული,
 გაბრუებული არსი და გარსი
 შენს მოსვლას ელის დღითა და ღამით.
 ან ჩვენ საშუელი სად ეპოვოთ თავად,
 როდესაც ზეცაც ყოფილა ავაღ,
 ჩქეფს სიყვარული წარღვნად და ზვაგად
 დაუსაბამო იქ დასაბამით.
 შენ, სიყვარულო, წარმტაცებ თმენას,
 სხეულში სისხლი ვერ შეძლებს ღენას,
 რადგან დავეკარგე ღლეცა და ღამეც
 უღროთ ღროთა უკამო ეამით...
 მაღლი თავის სულს თუ მამიარებს,
 რით გავცდე ჩემი სულის იარებს?
 წარმავალობა ისე რიალებს,
 რომ არსებობას ვერ ვხედავ წამით.

თუ ადამის ძე ყოფნისთვის შობე,
 რად შემთავლე არყოფნის ღობე?!
 იმ ღობის იქით მღვარს რომ გავცლებით,
 აქეთ დაერჩებით უსულო გვამით.
 მარადისობის გზას და სიკეთეს
 შენ ჰფლობ... ჩვენ კარი გამოგვიკეცეს,
 მორჩილებამ და შეუცნობლობამ
 ალგვივსო თვალი ცრემლით და ნამით.
 გაგვიცამგვერე აქ ყოფნის ბინა,
 თორემ სიგიჟე გვთრგუნავს მის შინა,
 თავდავიწყების და ნეგარების
 შეგვასვი ღვინო იქ საესე ჯამით.
 იმ სიბრუეში ვპოვებთ იმელებს,
 სიყვარული რომ ჩვენთვის იმეგებს,
 გული მხოლოდ სიამეს ელის,
 გადავიღალეთ გესლით და შხამით.
 რადგან საწუთრო კელაჟაც ფენს ითრევს,
 რადგან სიმპარშიც ვათრევთ ჩვენ კირთებს,
 სისხამზე მაინც შეგვეხშიანუ.
 როგორც მზანუბა, ჩურჩულით... ჩქამით....

¹ თარგმანი გარკვეულწილად შორდება ორიგინალს გვესტეკური თვალსაზრისით, თუცა შინაარსი შენარჩუნებული იმ შთაქარი ელემენტის გათვალისწინებით, რასაც აკუსტიკური და ალტერატიული ღეგანები განაპირობებს და რაიც უნდა განწყობა სწორედ განწყობის შექმნაა ჯალალ ედ-დინ რუმის ბევრი ლექსის უმთავრესი მიზანი. შეგახსოვთ სიტყვებით ვარაუდობს მადნიან ღვინოს (სტრიქონისა) იმ მისტიური გარემო-განწყობილების შექმნას უზსაზრებოდა, რის გამოც ელემენტურ სული რეჟიმის თავდაპირველადი მხარე შეუძლებელი ხდარსული ღვინოს აკუსტიკური ელემენტის ანალოგია შეგვექმნა ქართულ ენაზე და ეს პრინციპი რამოდენიმე სხვა თარგმანშიც ვხვდებით.

1045

بگردان ساقیا آن جام دیگر   بده جان مرا آرام دیگر
 به جان تو که امروزم ببینی   که صبرم نیست تا ایام دیگر
 اگر یک ذره رحمت هست بر من   مکن تاخیر تا هنگام دیگر
 خلاصم ده خلاصم ده خلاصی   که سخت افتاده ام در دام دیگر
 اگر امروز در بر من ببندی   درافتم هر دمی از بام دیگر
 مرا در دست اندیشه بمسپار   که اندیشه ست خون آشام دیگر
 می خام ار نگردانی تو ساقی   مرا زحمت دهد صد خام دیگر
 بگیر این دلق اگر چه وام دارم   گرو کن زود بستان وام دیگر
 بنه نامم غلام دردنوشان   نمی خواهم خدایا نام دیگر

1045

მომაწოდე, მერიქიფე, ღვინო ჯამით მე კიდეც,
 რომ შევიგრძნო ნეგარება თრობის ეამით მე კიდეც.

შენს სულს ვფიცავ, მხოლოდ ერთხელ ღღეს შემასწარ თვალი და
 არ მგონია, სვალაც მნახო ღლით ან ღამით მე კიდეც.

თუ ჩემდამი სულ მცირედი სიბრალული შემოგრჩა,
 არ გამგანჯო მოლოდინის თუნდაც წამით მე კიდეც.

გამალაღე... გამალაღე... გალაღება მწადია...
 მახეში ვარ გაბმული და ვნაღვლობ ამით მე კიდეც.

თუ კვლავ კარი მოხურე და ვერ ველირსე შენს ნახვას,
 შემოვალწვე შენთან სხენით ან სხვა რამით მე კიდეც.

ღღეს საფიქრალს რომ მიმაგებ, ნიშნავს იმას იქმოდე -
 ცრემლის ზღვაში მასველებლე ცრემლის ნამით მე კიდეც.

მწდეო, ჯამს თუ არ მომაწვდი, ეს საწუთრო დამზაფრავს
 უცნობი და უცნაური ასი მხამით მე კიდეც.

ვალი თუ მაქვს, ჩემს დაკონკილ სამოსს მოგცემ... წაიღე!
 შენ რას ჰპოვებ?! დამაკლდება განა რა მით მე კიდეც?

დარღით მსმელთა მონა მერქევას... ღმერთო! არ გთხოვ სხვა სახელს...
 განა სხვა რამ მერქემოლა დასაბამით მე კიდეც?!

۱۰۵۱

روزست شب من از رخ یار
 ماییم ز دوست غرق گلزار
 مستست دل و خراب دلدار
 این بی خبریست اصل اخبار

شب گشت ولیک پیش اغیار
 گر عالم جمله خار گیرد
 گر گشت جهان خراب و معمور
 زیرا که خبر همه ملول‌یست

1051

ღაღამდა... სხვებმა მხოლოდ ღამის წყვილიაღი ნახეს,
 ჩემთვის კი ღღეა, რადგან ვუმღერ საყვარულ სახეს.

It was night, but (only) for strangers.
 My night is (kept like) day because of the face of the beloved.

მთელი ქვეყანა თუ ივსება ეკალ-ბარღებით,
 ჩვენი ბაღნარის ვარღებს მუღამ ნიაღი არხეს.

Even if the world is completely taken over by thorns,
 we are (kept) drowned in roses from the beloved.

სხვა თუ ხან ნგრევის, ხან შენების საფიქრალს ებრძვის,
 მარადიული სიყვარული ჩვენ თავბრუს გვახვევს.

Even if the world becomes ruined and (then) built up,
 my heart is (kept) "drunk and ruined" by the beloved.

არსებულ ამბებს სხვა ემღურის... ჩვენი ამბავი
 არარსებულთა მოლოღინის სიაღეს ამხელს.

Since the news is all sadness and weariness,
 the absence of news (is) the source of (real) news!

აღორიღეღი

(19) بند آهڻ را توان کردن جدا بند غیبي را نداند کس دوا

ფეხზე თუ გაქვს ბორკიღები, მოშორეღას მისას შეღღებ,
 ხოლო სუღის ბორკიღს შენში მოსახსნეღად ფუღად ეღებ.

(20) هر که را در دل شک و پيچانتيست در جهان او فلسفي پنهانتيست

ვისაც ფიქრი ეღვებში და განსაცღელში მყოფს მოსუღია,
 ის თავისი თავისათვის ჩუმი ფიღოსოფოსია.

(21) گرچه صرصر بس درختان مي کند با گياه تر وي احسان مي کند

ქარიღხალს ხომ შეუღღია ხე მოთხაროს ფესვიღთ ბუღრით,
 ბაღახს კი არ ავენებს რაღმეს, მიღვა მასთან სარღებუღით.

(22) هر دو صورت گريه هم ماندر و است آب تلخ و آب شيرين را صفاست

ნურვის უკვიღის, თუკი ორნი გარუღუნულად ერთუღრის ჰვეანან,
 მღკენარ და მღაღმე წყაღს ერთღვარი სიანკარუ არ აქუღ განა?!

1082

بند بشکن ره عیان اندر عیانست ای پسر
 راه از این جمله گرانی‌ها نهانست ای پسر
 این یقین و این عیان هم در گمانست ای پسر
 عشق کان از جان نباشد آفسانست¹ ای پسر
 عشق جانان سخت نیکونردبانست ای پسر
 عشق را بنگر که قبله کاروانست ای پسر
 عشق چون صیاد او بر آسمانست ای پسر

عقل بند ره روان و عاشقانست ای پسر
 عقل بند و دل فریب و تن غرور و جان حجاب
 چون ز عقل و جان و دل برخاستی بیرون شدی
 مرد کو از خود نرفتست او نه مردست ای پسر
 گر روی بر آسمان هفتمین ادريس وار
 هر طرف که کاروانی نازنازان می‌رود
 سایه افکندست عشقش همچو دامی بر زمین

მგზავრსა¹ და მიჯნურს ჭკუა-გონება
 აქეთ, როგორც ხუნდი, ჰე, შვილო ჩემო!
 აისხენ ხუნდი და ნათელ ბილიცს
 კელავ დაუბრუნდი, ჰე, შვილო ჩემო!
 ჭკუა ხუნდია, გული – ცღუნება,
 სული – ფარდა და განი – მზანება...
 ამ ოთხივესგან გზას ეფარება
 სრული ბინდ-ბუნდი, ჰე, შვილო ჩემო!
 გულს, სულს და ჭკუას ვერ თმობ ამქვეყნად,
 შენც ეს სამივე ვერ გთმობს თვითონაც,
 ჭეშმარიტების ძებნას მიგომაყ
 დიდხანს მოუნდი, ჰე, შვილო ჩემო!
 ვინც საკუთარ სულს ვერსად გაურბის
 და არ აქვს ძალი სულთან საუბრის,

მისი ყოფა რომ ცრუ ზღაპარია,
 რით ვერ დარწმუნდი, ჰე, შვილო ჩემო!
 გრფობა, ვით კიბე, ცაში ამყვანი,
 თუ არ გაქვს სულში წმინდა და მყარი,
 ვერ იფრენ, თუნდაც იყო იდრისი²
 ან მგრედის ხუნდი, ჰე, შვილო ჩემო!
 წამიერ ვნებებს, როგორც ქარავენებს,
 რომ სდევ, განა ეს შენს სულს არ ავენებს?!
 გრფობაა მხოლოდ ქარავენის ყიბლა...
 მისკენ მიბრუნდი, ჰე, შვილო ჩემო!
 გრფობამ გაშალა მიწაზე ბადე,
 იქ გასახვევად შენც გაემზადე...
 გრფობა ციური მონადირეა,
 ჩვენ – მსხვერპლთა გუნდი... ჰე, შვილო ჩემო!

¹ ლექსში **افسان** (ზღაპარი) გრძელი ალეფით **افسان** წერია, ეს ჩვენი შეცდომა არ არის.
² ეს ყაზალი თარგმნილია ისეთი შემოკლებული ვარიანტით, რომელიც არის ბაგონი ელიზბარ ჯაველიძის წიგნში – *У истоков турецкой литературы, 1979, გვ. 195*. – იქვეა მის მიერ შესრულებული აქ კარელული თარგმანიც, რითაც ჩვენ ასევე ვისარგებლეთ.
³ იდრისი – იგივე ბიბლიური ენოქი (რუს. **Энох**); სახელი, რომელიც ორჯერაა მოხსენიებული ადამის გენერაციამ. ენოქი ჰქვია ადამის შვილიშვილს, კაცის შროლან; ისლამში იგი გათვითცხვებულია იდრისთან და მონხულია წინასწარმეგველად.

აფორიზმი

(23) خویش را صافی کن از اوصاف خود   تا ببینی ذات پاک صاف خود

განიშორე შენ თვისება – კარგია თუ არის ავი,
 რომ შეიცნო განწმენდილი საკუთარი შენი თავი.

۱۱۶۰

ای به هفت آسمان چومه مشهور
آمدیم از سفر ز راهی دور
صد هزاران بهشت و حور و قصور
جانب جمع عاشقی رنجور
کان نه از خم بود نه از انگور
مردگان را برون کشد از گور

روی بنما به ما مکن مستور
ما یکی جمع عاشقان ز هوس
ای که در عین جان خود داری
سر فروکن ز بام و خوش بنگر
ساقی صوفیان شرابی ده
ز آن شرابی که بوی جوشش او

1160

შუბლი გაიხსენ და მიღმიერ პირს ნულარ მიხრი,
ვით შეიღსა სუფროს, განგვირიგე ჩვენც ლგოლვის ნიხრი...

ჩვენ შორი გზიდან მოგვიყვანა შენმა გრფიალმა,
მოდ, გვნახე და განგვაშორე ლოღის ჭირხლი.

ნეგავი შენ, რომ შენი სულის მფლობელი შენ ხარ
და სამოთხეთა ძიებაში ქელს არსად იხრი...

ბანიდან ქვემოთ ჩამოგვხედე უსასო მიჯნურო,
თორემ სადაც არს, ჩაგვაბილა საწუთრომ წიხლი.

მწღო, სუფიებს სხვა სიბრუვის ღვინო სწყურიათ,
ვაბის ნაქურს და რუმბში ნადგომს რა თავში ვიხლი?!

მწღო, იმ ღვინით ისე ძლიერ უნდა დამათრო,
რომ საფლავშიაც მემღეროდეს, გარდაცვლილს სისხლი.

აჟორიჟუბაი

(24) آن یکی در ذوق و دیگر دردمند

თუმცა ხალხი ბაბრის გვებზე ერთნაირად იარება,
ერთს სიამე დააქვს გულით, სხვას კი დარღთან ბიარება.

خلق در بازار یکسان می روند

(25) لیک از جنبیدن تن جان بدان

სულს ვერ ვხედავთ, თუმც სხეულმა მისგან შეძლო მოძრაობა
და სხეულის მოძრაობით უნდა შეეძლოთ სულის ცნობა.

تن به جان جنبد نمی بینی تو جان

(26) ورنه تنگ آید نماند از تياح

თანაბარი თუ არ არის ქორწინების ორივე მხარე,
მეუღლეებს სულ ექნებათ შფოთი, ჩხუბი და სიმწარე.

كفو باید هر دو جفت اندر نکاح

თო კებე აი ზრ ჯა რომ قصد مقامت მი კნმ
 شب خانه روشن می شود چون یاد نامت می کنم
 گه همچو باز آشنا بر دست تو پر می زنم
 ور حاضری پس من چرا در سینه دامت می کنم
 زان روزن دزدیده من چون مه پیامت می کنم
 ای جان هر مهجور تو جان را غلامت می کنم
 من گوش خود را دفتر لطف کلامت می کنم
 این ها چه باشد تو منی وین وصف عامت می کنم
 هر چند از تو کم شود از خود تمامت می کنم
 بنگر کز این جمله صور این دم کدامت می کنم
 یک لحظه پخته می شوی یک لحظه خامت می کნم
 چیزی که رامش می کنی زان چیز رامت می کنم
 جان را غلاف معرفت بهر حسامت می کنم

აი ბა მნ ო პნჰან ჯო დლ აზ დლ سلامت მი კნმ
 هر جا که هستی حاضری از دور در ما ناظری
 گه چون کبوتر پرزنان آهنگ بامت می کنم
 گر غایبی هر دم چرا آسیب بر دل می زنم
 دوری به تن لیک از دلم اندر دل تو روزنیست
 ای آفتاب از دور تو بر ما فرستی نور تو
 من آینه دل را ز تو این جا صقالی می دهم
 در گوش تو در هوش تو و اندر دل پر جوش تو
 ای دل نه اندر ماجرا می گفت آن دلبر تو را
 ای چاره در من چاره گر حیران شو و نظاره گر
 گه راست مانند الف گه کز چو حرف مختلف
 گر سال ها ره می روی چون مهره ای در دست من
 ای شه حسام الدین حسن می گوی با جانان که من

1377

შენ, ჩემთან მყოფს და გულივით ფარულს,
 მსურს, გულით გიძღვნა საღამო ჩემი.
 შენ, ვინც მიმიღავ, როგორც ქაბაბა,
 ფრიადებს, როგორც ალაში ჩემი.
 სადაც ხარ, ჩემთვის არსებობ მაინც,
 ყველაფერს სედავ, მაცოცხლებს რაიც,
 შენ რომ გიხსენებ, უმაღ ნათლება
 ბნელი სახლი და გალანი ჩემი.
 ხან, ვით მიმინო, შენგან რჩეული,
 ვზივარ შენს ხელთან შემოჩვეული,
 ხან მგრედის ფრთებით მალღღება ცისკენ
 ჩემი ჭერი და თალარი ჩემი.
 თუ ჩემთან არ ხარ, მაშ, გულის საკანს
 რად აწრიალებ, ვით ჩვილი - აკვანს?!
 და თუ ჩემთან ხარ, რად მესმის მკერდში
 უშენობისგან ვალალი ჩემი?!
 შორს ხარ... შორს არის შენი გული და
 ხან ვაღწევ შიგნით, ხან გარს ვუვლი და
 ვით მთვარემ, მალღვით და სხივთა ალღით
 მსურს გამცნო გრძნობა ალალი ჩემი.
 მგევ, ლაქვარდებში იწვი და ჭვივი,
 რომ ჩვენ გვაჩუქო ყოველი სხივი,
 მსურს შემოგწირო, მრუმე და ცივი
 სული, სიმორის მლაღავი ჩემი.
 თუმც ვაპრიალებ სულ გულის სარკეს,
 ვინ ჩანს - მე თუ შენ? - ვერავინ არკვეს...

შენი ყოველი სიგყვის საწერად
 მზადაა დავთარ-კალამი ჩემი.
 ჩემი ენა ხარ, ჩემი სმენა ხარ,
 გულის ვნებათა გამოვლენა ხარ,
 თუმც მათ გარეშე უნდა ვეძიო
 გზა შენსკენ გასაკვალავი ჩემი.
 ჯერაც არსად ჩანს გზა-და-საევალი,
 ჩემთვის გულ-და-თავ-გადასაევალი,
 შენს ცხად არყოფნას მთლიანად ავისებს
 სიცხადე დასამალავი ჩემი.
 სასწაულო და ჩემო საშველო,
 ხან გზის მომცემო, ხან სელის დამშლელი,
 მითხარ - რომელი სივრცე მელის და
 რომელი არის მკრძალავი ჩემი.
 ხან წერწეგ "ალეუს" ჭგავს განი შენი,
 ხან გრეხილი ხარ, ვით დანარჩენი,
 ხან უგნურებით ვარ გათვალული
 და ხან სიბრძნით ხარ მთვალავი ჩემი.
 წლებია, ჩემგან შორს იარები,
 მაინც ხარ ჩემთან ნაზიარები...
 ვინც ძალით ძღვევას შენსას შეიცნობს,
 იგია გაღამშალავი ჩემი.
 რწმენის მეუფე, რწმენის მახვილო,
 აწ დროა, თვალი მეც ავახილო,
 დროა, ქარქაშში ჩაეგოს - დროა! -
 მახვილი - სულის მსჭვალავი ჩემი.

1 "ალეუსი" - სპარსული ანბანის პირველი ასო, ვერტიკალურ ხაზს ჰგავს (1), ხოლო სხვა დანარჩენი 27 ყველა მიგრეხილ-მოგრეხილია.

۱۳۹۰

در من نگر در من نگر بهر تو غمخوار آدمم
چندین هزاران سال شد تا من به گفتار آدمم
بازم رهان بازم رهان کاین جا به زنهار آدمم
دامش ندیدم ناگهان در وی گرفتار آدمم
آخر صدف من نیستم من در شهوار آدمم
آن جا بیا ما را ببین کان جا سبکبار آدمم
من گوهر کانی بدم کاین جا به دیدار آدمم
ور نه به بازارم چه کار وی را طلبکار آدمم
کاندر بیابان فنا جان و دل افکار آدمم

باز آدمم باز آدمم از پیش آن یار آدمم
شاد آدمم شاد آدمم از جمله آزاد آدمم
آن جا روم آن جا روم بالا بدم بالا روم
من مرغ لاهوتی بدم دیدی که ناسوتی شدم
من نور پاکم ای پسر نه مشتی خاکم مختصر
ما را به چشم سر ببین ما را به چشم سر ببین
از چار مادر برترم وز هفت آبا نیز هم
یارم به بازار آمدست چالاک و هشیار آمدست
یای شمس تبریزی نظر در کل عالم کی کنی

1390

მე ისევ მოველ, მე ისევ მოველ,
მე ჩემი საგრფოს სახელად მოველ,
მომაპყარ მგერა, მომაპყარ მგერა,
შენი წყვილიაღის ნათელად მოველ.
მე ლხენით მოველ, მე ლხენით მოველ,
გავთავისუფლდი და ფრენით მოველ,
ასჯერ ათასი გავიდა წელი,
სანამ ამ სიგყვის სათქმელად მოველ.
ამ გზებით მოველ, ამ გზებით წავალ,
ვაებით მოველ, ვაებით წავალ.
შემინლო უნდა, შემინლო უნდა,
კეთილ საქმეთა საქმნელად მოველ.
მე ღვთაებრივი ვიყავ ფრინველი,
ახლა ხართ ჩემში კაცის მხილველი,
მიწიერ მახეს ვერ გავუქეც და
ჩემივე გყვეობის კანკელად მოველ.
არა ვარ მიწა, მგვერი და ბუქი,
მე ვარ სიწმინდის გამონაშუქი,

სადაღს გავმორდი და წუთისოფლად
გულის ვნებათა ამშლელად მოველ.
ნუ მაქცერდები გონების თვალთ,
ხამს განიმსჭვალო უცხო რამ ძალით
და იქ მიხილო, და იქ შემიცნო...
იქ გონზე მყოფი აქ ხელად მოველ!
მე კაცად ვიშვი და არა მგამა
ის ოთხი დედა და შვიდი მამა,
მე მიღმა სხივად დაეფარფაგებდი...
და მოღმა თვალთა ამხელად მოველ.
ღღეს ჩემი საგრფო იქ იარება,
იქ მისმობს ფიქრთა გამზიარებლად,
მე კი იქაურ მრახვებს დაევესენ
და აქაურთა დამხსნელად მოველ.
თავრიზის მგეო, თუნდ მასაპყარო,
შეგთხოვ, შენს მგერას არსად გამყარო!
გულით და სულით დაჭრილი ვარ და
არყოფნის მღვართა წამშლელად მოველ.

აჟორიზაეუი

(27) آن سیاهی فحم در آتش نهان چونک آتش شد سیاهی شد عیان

ის სიშავე ნახშირისა ცეცხლში არის დამალული,
რაიც, ცეცხლი როცა ქრება, არის თვალთ დანახული.

(28) مال و منصب ناکسی که آرد به دست طالب رسوایی خویش او شد دست

არაკაცი ქონების და ჩინის შოვნას როცა შეძლებს,
ყველგან თვისი ნაძირლობის გამოვლენის მიზეზს ეძებს.

۱۴۳۶

وزین سرگشته مجنون چه می خواهی نمی دانم
 چه صحرائی چه خضرائی چه در گاهی نمی دانم
 چو ترکان گرد تو اختر چه خر گاهی نمی دانم
 ز ماهت ماه ما روشن چه همراهی نمی دانم
 چنین دریا ندیدستم چنین ماهی نمی دانم
 بجز آن شاه باقی را شهنشاهی نمی دانم
 تو نور ذات الهی تو الهی نمی دانم
 چرا ای یوسف خوبان در این چاهی نمی دانم
 دمی هوایی دمی هایی دمی آهی نمی دانم
 که بی خویشی و مستی راز آگاهی نمی دانم

تو خورشیدی و یا زهره و یا ماهی نمی دانم
 در این درگاه بی چونی همه لطف است و موزونی
 به خرمنگاه گردونی که راه کهکشانش دارد
 ز رویت جان ما گلشن بنفشه و نرگس و سوسن
 زهی دریای بی ساحل پر از ماهی درون دل
 شهی خلق افسانه محقر همچو شه دانه
 زهی خورشیدی پایان که ذراتت سخن گویان
 هزاران جان یعقوبی همی سوزد از این خوبی
 خمش کن کز سخن چینی همیشه غرق تلوینی
 خمش کردم که سرمستم از آن افسون که خوردستم

1436

მგე¹ ხარ, მთვარე ხარ თუ ასპირომი?
 რა სახით ჰგეი? - ვერ გამიგია,
 უგონო მიჯნურს რას ემართლები,
 რას ჩაეძიე? - ვერ გამიგია...
 რა სრაში იყავ, რა გზით განქარდი,
 რარიგ გარდაქმენ მაღლად ლაქარდი?
 რა ტრამპალი ხარ და რა სასახლე,
 რა ცა ანახლე? - ვერ გამიგია.
 ხან სჩანხარ, როგორც ცის იკანკლედი,
 ხან მიღმიეთის გზად იკლანკები,

ხან გარს, ვით თურქებს, ვარსკვლავებს ისევ...
 მე რად მომობ ისევ? - ვერ გამიგია.
 ჩვენ შენმა სახემ ყველგან თან გვლია.
 ხან ვარდი იყო, ხან იყო ია,
 სულს შროშანებით გვირთავდა ღია...
 ახლა სადა ხარ? - ვერ გამიგია.
 ის ზღვა სად არი, რა ღრმეთსა შინა?
 ის - ერთადერთი ბინადრის ბინა?
 მის სანახავად საღ ვინაპირო,
 რა დაეაპირო? - ვერ გამიგია.

¹ თარგმანი შესრულებულია ჩვენი სტუდენტობის დროს და მისი რედაქტირება გარკვეული ნოსტალგიური გრძნობების თვლირებზე იქნებოდა, ახლა შესაძლებელია უფრო ახლოს მივსულიყავით ღელანთან. და სრულადვე ვეთარგმნა.

აჟურიზმები

(29) آنچ منصب می کند با جاهلان از فضايحت کی کند صد ارسلان

ბრიყვს რომ თანამდებობისგან აქვს სიმლეგე და შიანი,
 მსგავს სიავეს ვერ მოიგანს ასი ლომი ბრაზიანი.

(30) بدر بر صدر فلک شد شب روان سير را نگذارد از بانگ سگان

არ შეიცვლის გზას და სავალს ცის გაგნობზე მთვარე ბადრი,
 რაგინდ ძაღლმა უყუროს და ჰკადროს ქცევა არსაკადრი.

(31) کهر باهم هست و مغناطیس هست تا تو آهن یا کهی آبی بشست

რკინა თუ ხარ, ანდამაგის საქმე არის შენი პარვა
 და თუ თივა ან ჩალა ხარ, მოგიპარავს საღდაც ქარვა.

۱۴۵۹

سرگشته و پابرجا ماننده پرگارم
 وز چرخ کله زرین در ننگم و در عارم
 ز اسرار چه می پرسی چون شهره و اظهارم
 من زاده آن شیرم دلجویم و خون خوارم
 ای دوست نمی بینی کز فاتحه بیمارم
 وز تندی اسرارم حلاج زند دارم
 من مرده نمی شویم من خاره نمی خارم
 ز اقرار چو تو کوری بیزارم و بیزارم

تا عاشق آن یارم بی کارم و بر کارم
 ماننده مریخی با ماه و فلک خشمم
 گر خویش منی یازامی بین که چه بی خویشم
 جز خون دل عاشق آن شیر نیاشامد
 رنجورم و می دانی هم فاتحه می خوانی
 حلاج اشارت گو از خلق به دار آمد
 اقرار مکن خواهی من با تو نمی گویم
 ای منکر مخدومی شمس الحق تبریزی

1459

ხან საქმით მაქცევს, ხან უსაქმოდ გრობობს ცარგვალი,
 სხეულის ირგვლივ სულს ვაბრუნებ მე, ვით ფარგალი.

მე, ვით მარისი, რისხვით ვუშვებ ციურ მნათობებს
 და ამ რისხვისგან ვეხეკები მე ძილგამკრთალი.

პოი საგრფოო, შენ თუ „მე“ ხარ, მე „მე“ ვით ვიყო?!
 სეაშიაღს რად მთხოვ?! ძალგის ჩემი სულის თვალთვალა.

ლომი ვიყავ და მსურდა მხოლოდ მიჯნურთა სისხლი,
 კაცად ვიშვი და იმ სისხლით ვარ კვლავაც დამთვრალი.

მე – საღმობიერს – შესანლობარს ნურაეინ მეცყვის!
 რა არს შენდობა?! შებრალებით მიმბერს რა თვალა?

თაერიობის მშეო, ანგელოზო მიმტევებელო,
 შენს სიბრმავეზე რაიც თქმულა, არ არს მართალი.

აზორიუშუბი

(32) زرق چون برق ست و اندر نور آن راه نتوانند دیدن رهروان

მლიქვნელობას მძაფრი შუქი ახლავს და რომ გაიელვებს,
 გზად მიმავალს თვალს უბრმავეებს, ველარ ხელავს ფეხს და ხელებს.

(33) گر بخواهی ور نخواهی با چراغ دیده گردد نقش باز و نقش زاغ

ლაბმპართით რომ განათლება, რაც თეთრი და შავი არის,
 გასურს თუ არ გასურს, გამოჩნდება – მიმინო თუ ყვავეი არის.

(34) تاج شاهان را ز تاج شاهان بانگ بر رسته ز بر بسته بدان

გულწრფელ თხოვნას სხვა ჰქვია და მლიქვნელობას – სხვა სახელი...
 მეფეს მეფის გვირგვინი აქვს, ხოლო ოფოფს – საჯარცხელი.

۱۴۷۴

ბსი علتیان را ز غم باز خریدیم
 ز رگ هاش و پی هاش به چنگاله کشیدیم
 بسی مرده گرفتیم در او روح دمیدیم
 که تا شکر بگویند که ما از چه رهیدیم
 غریبانه نمودند دواها که ندیدیم
 همه شاهد و خویش همه چون مه عیدیم
 که ما پاک روانیم نه طماع و پلیدیم
 که این شهره عقاقیر ز فردوس کشیدیم
 که ما در تن رنجور چو اندیشه دویدیم
 دگر لاف مپران که ما باز خریدیم

حكيميم طبيبين ز بغداد رسيديم
 سبل های کهن را غم بی سر و بن را
 طبيبان فصيحيم که شاگرد مسيحييم
 پيرسيد از آن ها که دیدند نشان ها
 رسيدند طبيبان ز ره دور غريبان
 سر غصه بکوييم غم از خانه بروييم
 طبيبان الهيم ز کس مزد نخواهيم
 مپندار که این نیز هليله ست و بليله ست
 حکيمان خبيريم که قاروره نغيريم
 دهان باز مکن هيچ که اغلب همه جغدند

1474

ჩვენ, პაქიმები მობალდადენი,
 თქვენთა სალბუნთა ძებნის მწადენი,
 მოველით, რათა განვეკურნოთ სევდა,
 ამ წუთისოფლად ცრემლად ნადენი.
 მოველით, რათა განვღვენოთ სნება,
 მოვსპოთ, სადაც არს მსახვრალი ვნება,
 რათა ჩვენ ხსნად და შემწედ გვიმზერდნენ
 სნეულები და მოაგადენი.
 რათა ვეწამლოთ, როგორც წესია,
 ან ტკბილი სიგყვით ან ვით მესია...
 მომაკვდავ სხეულს შთაგებერთო სული
 მაცოცხლებელი ჰოი, რამდენი!
 აბა, მოჰკითხეთ თქვენ სნეულს მავანს,
 რით ვძლიეთ სნების ნიშანს ჩვენ მრავალს,
 რა მაღლი გვიძღვენს, ოდეს შეიგრძნეს
 შეება, გულიდან სენის გამდენი.
 გესურს შევეწიოთ ობოლს და სნეულს,
 მაღლად ვეფრქვიოთ მათს სულს და სხეულს,
 რომ მკურნალებში იხილონ თავად
 სასწაულების შემქმნელ-ჩამდენი.

მოვაშთოთ ურვა, კვალში რომ გვდევდა,
 შორს მოვიგოვოთ ფარული სევდა,
 მეგრფენიც ვართ და საგრფონიც ჩვენ და
 ჩვენგან ნათლება სიწყვიდიადენი.
 დავალთ სიკეთედ და სასარგებლოდ,
 უანგაროდ და უნაცვალგებოდ;
 უფლისმიერნი და სახიერნი,
 სიკეთის ფრთებით მონავარდენი.
 ნუ ფიქრობთ, რომ გვაქვს რაღაც გრძნეული
 სალბუნებელი ბალახეული.
 ან სამოთხიდან გამოვიყოლოთ
 ამდენი ზნე და ცოდნა ამდენი.
 სნეულ სხეულში შევალთ და მივექრიოთ
 სნეულებაში მკურნალის ფიქრით,
 არც ჭრილობისთვის გვაქვს მალამო და
 არც რამ წამალი ოფლის დამდენი.
 აწ სჯობს დავდუმდე, ბევრი ბოროტი
 გარს მახვევია, ვით ბუ და ჭოტი,
 მე კი დავექროდით ორ სამყაროში,
 როგორც მიმინო და შევარდენი.

(1) We are (saintly) physicians, we are (spiritual) doctors. We have come from Baghdad (and) we have bought back the misery of many sick ones. (2) (Using) a "medical instrument", we have drawn out sorrow devoid of beginning or end - (the cause of) old ailments of the eyes - by its veins and feet. (3) We are eloquent physicians, (and) since we are the disciples of the Messiah, we have taken many corpses into which we have blown (living) spirit. (4) Ask those who have seen (our) signs so that they express gratitude: "We have escaped from what (a terrible thing)! (5) "The (spiritual) doctors came from a far distant road; they are strangers (who) have displayed strange items and remedies that we have not seen." (6) We have trampled upon the head of sadness; we have swept grief from

the house. We are all attractive beloveds and handsome; we are all like the (beautiful new) moon (that commences) the (religious) Festival. (7) We are divine physicians (and) we do not desire payment from anyone. Since we are pure of soul, we are not greedy or defiled. (8) Don't think that these are only (ordinary) medicines, since these (are) famous remedies (that) we have brought from Paradise. (9) We are knowing physicians; we do not use urine bottles. We run within the sick body (as fast) as thought. (10) Don't ever open (your) mouth when all the owls are prevalent. (And) don't let fly another boast [about us], since we have flown back.

Translated from the Persian by Ibrahim Gamard

۱۴۹۹

بیا کز عشق تو دیوانه گشتم   وگر شهری بدم ویرانه گشتم
 ز عشق تو ز خان و مان بریدم   به درد عشق تو همخانه گشتم
 چیان کاهل بدم کان را نگویم   چو دیدم روی تو مردانه گشتم
 چو خویش جان خود جان تو دیدم   ز خویشان بهر تو بیگانه گشتم
 فسانه عاشقان خواندم شب و روز   کنون در عشق تو افسانه گشتم

1499

შოდი, მე შენი სიყვარულით ხელად ვიქეცი,
 ქალაქი ვიყავ და უღაბურ ველად ვიქეცი.

მე სიყვარულმა მომაშორა სახლსა და ოჯახს
 და სიყვარულის მსახურად და მხევლად ვიქეცი.

არ ვიგეცი, რარიგ უღონო და უძლური ვიყავ,
 შენ რომ გიხილე, ძალით მითათა მძვრელად ვიქეცი.

შენმა სულმა რომ ჩემს სხეულში შემოაშუქა,
 ჩემსას დავეხსენ, შენი სულის მცველად ვიქეცი.

მე დღედაღამე სიყვარულის ზღაპრები მესმის
 და მეც ზღაპრად და ამ ზღაპრების მიქმელად ვიქეცი.

აზორიზაზები

(35)   گل شکر خوردم همی گویی و بوی   می زند از سیر که یافه مگوی

“ეჭამე ვარდის მურაბაო” არ თქვა, როცა ნიერის სუნი
 შენ ამოგდის პირის ღრუდან - ყველასაგან დასაწუნი.

(36)   حلیه تن هم چو تن عاریتیست   دل بر آن کم نه که آن یک ساعتیست

შენს ტანს ახლა რაიც ამკობს, არის მხოლოდ ნათხოვარი,
 ერთ საათში გაფლანგავ და არ დაგრჩება სახსოვარი.

(37)   مرد اول بسته خواب و خورست   آخر الامر از ملايك برترست

ადამის ძეს დასაწყისში სძლევს ძილის და ჭამის ვნება,
 მაგრამ ბოლოს ამაღლებით ანგელოზებს უტოლდება.

1506

همیشه من چنین مجنون نبودم	ز عقل و عافیت بیرون نبودم
چو تو عاقل بدم من نیز روزی	چنین دیوانه و مفتون نبودم
مثال دلبران صیاد بودم	مثال دل میان خون نبودم
در این بودم که این چون است و آن چون	چنین حیران آن بی چون نبودم
تو باری عاقلی بنشین بیندیش	کز اول بوده ام اکنون نبودم
همی جستم فزونی بر همه کس	چو صید عشق روزافزون نبودم
چو دود از حرص بالا می دویدم	به معنی جز سوی هامون نبودم
چو گنج از خاک بیرون اوفتادم	که گنجی بودم و قارون نبودم

1506
 მე მუდამ შმაგი მიჯნური და ხელი არ ვიყავ, I wasn't like this before.
 გონებისაგან შორს მდგომი და მსველელი არ ვიყავ. I wasn't out of my mind and senses.

მეც ხომ შენსავით გონიერი ვიყავ ოდესღაც, Once I used to be wise like you,
 ასე უგნური, ასე ჭკუათხელი არ ვიყავ. not crazy, insane and broken down like I am now.

ვით მონადირე, ვიგაცეხდი მეც სხვების გულებს, I wasn't the admirer of life
 ჩემი გულივით მთლად სისხლისგან სველი არ ვიყავ. which has no trace, no being.

სულ ასე ვიყავ - "ამის" ძებნით, "იმის" ძიებით, I used to ask, "Who is this? What is that?"
 ასე არაფრის მეგყველი და მოქმელი არ ვიყავ. and search all the time.

შენ, გონიერო, დაჯექი და შეხედე ასეთს - Since you have wisdom, sit and think that probably
 აწ დამსხერეული, არ გეგონოს, მთელი არ ვიყავ. I was like this before. I haven't changed much.

მსურდა ყველაზე უკეთესი ლექსები მეთქვა, I used to try to make myself better than everybody.
 სიყვარულისგან ვაებათა მოქმელი არ ვიყავ. I hadn't been hunted with the ever-growing Love before.

მე კვამლი ვიყავ და მეცისკენ მეწადა ასვლა, I tried to rise above the sky with my ambition
 ქვიშაქცეული უდაბნო და ველი არ ვიყავ. yet I didn't know I was just wandering in the desert.

ისე, ვით განძი, განმაშორეს მიწის წიაღს და At the end, I have raised a treasure from the ground.
 განძი ვიყავი, მაგრამ განძის მცველი¹ არ ვიყავ.

¹ ორიგინალში ნათქვამია: "განძი ვიყავი, მაგრამ ყარუნი არ ვიყავ"; იგულისხმება სახელი კაცისა - ყარუნი, რომელიც მოციქულ მოსეს დროს ცხოვრობდა. ალაჰმა მას უსაზღვრო სიმდიდრე უბოძა, მაგრამ იგი ვამედიდურდა და განაცხადა, რომ მთელი ქონება მხოლოდდამზოლოდ საკუთარი უნარიით დააგროვებ და მოსესაც ქედმაღლურად დახვდა და უდიერად მოეპყრო, რის გამოც ალაჰს ნებით ისიც და მთელი მიწი ქონებაც მიწამ შიანთქა.

1519

بيا كامروز بيرون شست از يك جهانم   بيا كامروز له من از له خود نهانم
 گرفتم دشنه ای وز خود بریدم   نه آن خود نه آن دیگرانم
 غلط کردم نبریدم من از خود   که این تدبیر بی من کرد جانم
 ندانم کآتش دل بر چه سان است   که دیگر شکل له می سوزد زبانم
 به صد صورت بدیدم خویشتن را   به هر صورت همی گفتم من آنم
 همی گفتم مرا صد صورت آمد   و یا صورت نیم من بی نشانم
 که صورت های دل چون میهمانند   که می آیند و من چون خانه بانم

1519

მოდი, დღეს გავცდი წუთისოფლის ხაფანგს და მახეს,

ჩემს არსებაში არსებობით ვერაფერს მამხელს... (since) ჩემს არსებობით ვერაფერს მამხელს... (since) ჩემს არსებობით ვერაფერს მამხელს... (since)

თავად მოვეკეთე ჩემს არსებას ჩემი „მე“, მაგრამ

ვერც არსება და ვერც „მე“ ვპოვე... გლახ ის და გლახ ეს! (so that) ვერც არსება და ვერც „მე“ ვპოვე... გლახ ის და გლახ ეს! (so that) ვერც არსება და ვერც „მე“ ვპოვე... გლახ ის და გლახ ეს! (so that)

ვერ შევიცანი ჩემი „მე“ და ჰა ჩემმა სულმა

თავისგან თავად მომკვეთა და თვით ენღო დაშხსნელს... (and) თავისგან თავად მომკვეთა და თვით ენღო დაშხსნელს... (and) თავისგან თავად მომკვეთა და თვით ენღო დაშხსნელს... (and)

ვერ გამიგია, გულის ცეცხლი რა არსში ელავს,

ენა რით იწვის და ჩემს სათქმელს რა კვამლში ახვევს?! (since) ენა რით იწვის და ჩემს სათქმელს რა კვამლში ახვევს?! (since) ენა რით იწვის და ჩემს სათქმელს რა კვამლში ახვევს?! (since)

ჩემს თავს ასობით სხვადასხვაგვარ სახეში ვჭკურებდი

და ყოველ მათგანს ეუწოლებდი საკუთარ სახეს. (such as) და ყოველ მათგანს ეუწოლებდი საკუთარ სახეს. (such as) და ყოველ მათგანს ეუწოლებდი საკუთარ სახეს. (such as)

დაფანტული ვარ ას სახედ და ჩემად ვთელი ყველას

და მაინც ვერ ვცნობ ჩემი არსის სახეს და სახელს. (and) და მაინც ვერ ვცნობ ჩემი არსის სახეს და სახელს. (and) და მაინც ვერ ვცნობ ჩემი არსის სახეს და სახელს. (and)

ეს სახეები მგზავრებივით მოიღვვიან და

მშედასიცხულებს წინ ვახვედრებ მე ჩეროს და ხეს. (and) მშედასიცხულებს წინ ვახვედრებ მე ჩეროს და ხეს. (and) მშედასიცხულებს წინ ვახვედრებ მე ჩეროს და ხეს. (and)

აფორიზმები

حارسی از گرگ جستن شرط نیست   جستن از غیر محل ناجستنیست (38)

გონიერი არა ჰქვია, მგელს შესთხოვა ვინაც დაცვა,
უადგილო ადგილიდან – დაცვა არა! – გიჯობს გაცლა.

زین درخت آن برگ زردش را مبین   سیبهای پخته او را بچین (39)

ხის ყვითელი ფოთლებისკენ მოსაკრეფად ხელს ნუ გაშლი,
იმ ფოთლების შიღმა ძებნე, სადაც არის მწიფე ვაშლი.

1536

میان ما در آ ما عاشقانیم
 مقیم خانه ما شو چون سایه
 چو جان اندر جهان گر ناپدیدیم
 ولیک آثار ما پیوسته توست
 هر آن چیزی که تو گویی که آنید
 تو آبی لیک گردابی و محبوس
 چو ما در فقر مطلق پاکبازیم
 که تا در باغ عشقت در کشانیم
 که ما خورشید را همسایگانیم
 چو عشق عاشقان گر بی نشانیم
 که ما چون جان نهانیم و عیانیم
 به بالاتر نگر بالای آنیم
 در آ در ما که ما سیل روانیم
 بجز تصنیف نادانی ندانیم

1536

Enter among us, (since) we are the lovers of God,
 so that we may pull (open) the gate
 to the Garden of Love for you.
 Become a resident in our home, like a shadow,
 so that we may be neighbors of the Sun.
 Although we are invisible, like the soul in the world,
 (and) although we are signless like the love of lovers
 Yet our indications are always (with) you,
 since we are hidden and we are evident, like the soul.
 Any particular thing which you are saying (about us),
 such as, "You are that" look higher,
 since we are higher than that.
 You are a stream, but a whirlpool (going underground)
 and imprisoned. Enter among us, (since) we are a flowing
 flood [going to the Sea].
 Since we are gambling everything completely away
 in (a state of) absolute poverty, we don't know
 (anything) except writings about not-knowing.

'სიტყვების თამაშია - "საჲ" (سایه), როგორც ჩრდილი
 და "ჰამ-საჲ-გან" (همسایگان) როგორც მეზობლები, თანამეზობლები.
 Translated by Ibrahim Gamard

1547

من با تو حدیث بی زبان گویم   وز جمله حاضران نهان گویم
 جز گوش تو نشنود حدیث من   هر چند میان مردمان گویم
 در خواب سخن نه بی زبان گویند   در بیداری من آن چنان گویم
 جز در بن چاه می ننالم من   اسرار غم تو بی مکان گویم
 بر روی زمین نشسته باشم خوش   احوال زمین بر آسمان گویم
 معشوق همی شود نهان از من   هر چند علامت نشان گویم
 جان های لطیف در فغان آیند   آن دم که من از غمت فغان گویم

1547

ჩემი ამბავი, მსურს, უსიგვეო ენით გიამბო, არავისთან თქმით და არვისთან ჩენით გიამბო.

უსიგვეოდ თქმული მხოლოდ შენმა ყურმა გაიგოს, მოკვდავთა შორის ყოფნითა და თმენით გიამბო.

განა სიზმარში ენით არის ნათქვამი სიგვეა?! ცხალშიაც მინდა უენობის სმენით გიამბო.

ჭაში ჩავარდნილს, კენესის გარდა, რა დამრჩენია?! და მსურს გიამბო... წუხილით და წყენით გიამბო.

მიწაზე ვზივარ გარინდებით და მიწიერი ამბები მინდა ცისკენ სულის ფრენით გიამბო.

აქ არვის ვეგრფი... და მწადია, რომ ერთგულების ფიცი შენ გითხრა... მხოლოდ შენი რწმენით გიამბო.

ყველა სულიერს თვალზე ცრემლი მოადგეს, ოდეს ჩემი ამბავი ისევე ცრემლთა ღენით გიამბო.

აფორიზმები

(40) پای پیر از سرعت ار چه باز ماند   یافت عقل او دو پر بر اوج راند

თუმცა ზოგი ხანდაზმული უძლურებით ძლიესლა დაღის, მისი ჭკუა ფრთას ისხამს და დანავარდობს ციდან ცამღის.

(41) آنک رمزی را بداند او صحیح   حاجتش ناید که گویندش صریح

შენიღბული მინიმნება ვისაც კარგად გაეგება, პირდაპირი თქმის სურვილი მასთან არასოდეს ჩნდება.

1567

امروز مرا چه شد چه دانم	امروز من از سبک دلانم
در دیده عقل بس مکینم	در دیده عشق بی مکانم
افسوس که ساکن زمينم	انصاف که صارم زمانم
این طرفه که با تن زمينی	بر پشت فلک همی دوانم
آن بار که چرخ برنتابد	از قوت عشق می کشانم
از سینه خویش آتشش را	تا سینه سنگ می رسانم
از لذت و از صفای قندش	پر شهد شده‌ست این دهانم
از مشکل شمس حق تبریز	من نکته مشکل جهانم

1567

და თუ გაგნობს შეეპარა წყველიადი,	დღეს რა მომდის?! - ვერ გავიგე, რა ხდება...
ჩემი გრფობის შუქით კვლავ განახლდება.	დღეს ჩემს გულში რაღაც შვება სახლდება...
ჩემი მკერდის კოცონით და ალებით	ჩემს თვალებში, მინდა, სიბრძნე ჩანდეს და
ქვის მკერდშიაც, ვხედავ, ცეცხლი ჩაღდება.	ვინც ჩამხედავს, სიყვარული დახვდება.
ჩემი საგრფოს ხიბლითა და სილადით,	ვაგლახ, ჯერაც მიწის ბინადარი ვარ,
ჩემს ბაგვზეც სიგებოება ლაღდება.	მაგრამ ზეცაც ჩემი ბინა გახდება.
თავრების მშის სულის ასამაღლებლად,	ჩემი სული მიწიდან სჭვრეტს საგრფოს და
ეს სამყარო თავად ჩემში მალღდება.	მალე ცაში ყოფნის ნაგვრაც ახდება.

აჟორიზაჟია

(42) زآنکه مردم هست همچون آب جو چون شود تیره نبینی قعر او

ნაკადულს ჰგავს ადამის ძედ წოდებული არსი ყველა...
წყალი მასაც თუ აებღვრა, მის წიაღში ყველგან ბნელა.

(43) جنس سوی جنس صد پَرّه پَرّد بر خیالش بندها را بر درد

სხეულს მსგავსი სხეულს კენ რომ მიაფრენს დიდი ვნება,
მაშინ ყველა ბორკილი და ყველა ხუნდი აიყრება.

(44) مستمع چون تشنه و جوینده شد واعظ از مرده بود گوینده شد

სადაც მსმენელს ყური სმენის წადილით და ნდომით ება
მკვდარ მოძღვარსაც მოესურვა მისთვის ბრძნული ქადაგება.

۱۷۹۸

ای دلبر و دلدار من ای محرم و غمخوار من
 ای در خطر ما را سپر ای ابر شکر بار من
 ای دین و ای ایمان من ای بحر گوهر دار من
 ای قبله هر قافله ای قافله سالار من
 هم این سری هم آن سری هم گنج و استظهار من
 تا آتشی اندر زنی در مصر و در بازار من
 هم نور نور نور من هم احمد مختار من
 والله که صد چندان من بگذشته از بسیار من
 گویی بیا حجت مجو ای بنده طرار من
 جان خواهم وانگه چه جان گویم سبک کن بار من
 در صف در آ واپس مجه ای حیدر کرار من

ای یار من ای یار من ای یار بی زنهار من
 ای در زمین ما را قمر ای نیم شب ما را سحر
 خوش می روی در جان من خوش می کنی درمان من
 ای شب روان را مشعله ای بی دلان را سلسله
 هم رهنمی هم رهبری هم ماهی و هم مشتری
 چون یوسف پیغامبری آیی که خواهم مشتری
 هم موسیقی بر طور من عیسی هر رنجور من
 هم مونس زندان من هم دولت خندان من
 گویی مرا بر چه بگو گویم چه گویم پیش تو
 گویم که گنجی شایگان گوید بلی نی رایگان
 گر گنج خواهی سر بنه ور عشق خواهی جان بده

1798

საგრფოო ჩემო, საგრფოო ჩემო,
 დაუნდობელო, საგრფოო ჩემო,
 ხან განზე მდგომო და შორებელო,
 ხან ახლობელო, საგრფოო ჩემო!...
 მთვარევე ვერ დაგძლევს ღამის წყვილიადი,
 მწუხრში ბრწყინდები, ვით განთიადი,
 ჭირში იმედი შენ ხარ ღიადი,
 უწვიმრობისას ღრუბელო ჩემო.
 სულის წიაღში მეახელ თავად,
 განკურნე თუ რამ დაეცხედა ავად,
 რწმენის ზღვა ხარ და მიჩნიე ნავად...
 ზღვაო, ჯავართა მშობელო ჩემო.
 ღამის ბინდში ხარ შენ ის მაშხალა,
 გონის სინათლის რამაც გვახარა,
 ყიბლა ხარ ჩემი, გზა ხარ და შარა,
 სახლო ჩემო და სოფელო ჩემო.
 შენ მოყვასიც ხარ და ღუშმანიც ხარ,
 მზეც ხარ, მთვარეც ხარ და მუშთარიც ხარ,
 საფიქრალიც ხარ და გუშანიც ხარ,
 ო, საუნჯეთა მფლობელო ჩემო.

ო. მშვენიერო ჩემო იოსებ,
 გეძებ და თვალებს ცრემლით ვიოსებ,
 მე ჩემს მისრეთში გულს ვერ ვიოსებ...
 მოდი, დამიპყარ, მპყრობელო ჩემო.
 შენ გემონები, როგორც სულთანს და
 ჩემს სულს ვამოყვრებ მე შენს სულთან და
 სულ შენთვის ვიწვი, დაგდევე სულ თან და
 ვერსად გცნობ მაინც, მცნობელო ჩემო.
 მეგყვი - "განმარტე რა არსა შინ ვარ?!"
 გეგყვი - "რა გითხრა?! მე შენთვის ვინ ვარ?!"
 მეგყვი - "შენ გამკობ, მე ხომ შენს წინ ვარ!..."
 შემამკე, შემამკობელო ჩემო.
 ვთქვი - "შენ უცხო ხარ, უცხოღ შობილი",
 თქვი - „ყველასათვის არ ვარ ცნობილი,
 შენი სული კი მაქვს მოხმობილი“...
 ვთქვი - შემობრალე, მხმობელო ჩემო.
 განძს ეძებ? - ოფლი მიწას აწვიმე
 და თუ სიყვარულს - სული გაწირე
 და ჩემი ხვედრი გაინაწილე!
 შენ გელი, თანამდგომელი ჩემო.

1919

صد پرده به هر نفس دریدن
 اول قدم از قدم بریدن
 مر دیده خویش را بدیدن
 در حلقه عاشقان رسیدن
 در کوچه سینه ها دويدن
 ای دل ز کجاست این طپیدن
 من دانم رمز تو شنیدن
 تا خانه آب و گل پریدن
 تا خانه صنع آفریدن
 چون گویم صورت کشیدم

عشق است بر آسمان پریدن
 اول نفس از نفس گسستن
 نادیده گرفتن این جهان را
 گفتم که دلا مبارکت باد
 ز آن سوی نظر نظاره کردن
 ای دل ز کجا رسید این دم
 ای مرغ بگو زبان مرغان
 دل گفت به کار خانه بودم
 از خانه صنع می پریدم
 چون پای نماند می کشیدند

1919

სიყვარული არის ფრენა,
 ცის ბინადრად გადაქცევა,
 მეციური ასი გარსის,
 როგორც ასი აფრის, რხევა.
 პირველივე ამოსუნთქვით
 სასიცოცხლო სულთქმის ფრქვევა
 და პირველი ნაბიჯებით
 უკანასკნელ ზღვართა წვევა.
 წუთისოფლის სანახთაგან
 განს გასვლა და განს გაღწევა,
 საკუთარი არსის წიაღ
 ფარდის მშერით გადაწევა.
 ეუთხარ: "გულო, ხამს იხარო!
 აღარ შეთქვას შენთვის მე, ვა...
 და გზა შენი სამიჯნურო
 წრეთა წიაღ უმაღ შევა,
 ეგებ შეძლო მიღმიერი
 სამყაროს ხილვად ქცევა,
 მკერდის წიაღ აძგერებით,
 თავად მკერდის გამორღევეა?!"

ეგებ შეძლო სიყვარულით
 გაუკვალავ გზათა კვლევა,
 ყველა ზღვართა გადალახვა
 და ზღუდეთა ჩამონგრევა?!
 ფრთოსან არსთა ენის ცოდნა,
 ცის გაღვებზე ფრთებით რწევა...
 გულო ჩემო, ეგებ შეეძლოთ
 წუთისოფლის ბორკილთ მსხვერვა?!"
 გულმა მითხრა: "არას გარგებს
 ჩემთან სიყვეის თქმა და თხევა...
 როცა მიწას წყალს ასხამდნენ,
 შევძელ წამით გამოქცევა,
 მიწიერთა თიხის მიღმა
 ვიგრძენ ზეცის მაღლის მცერევა,
 შემოქმედის საბრძანებელს
 მისწვდა ჩემი ძალისხმევა,
 თუმც ამაოდ... აწ სხეულში
 მიწვეს ძგერით ვნების ძლევა...
 ეს არს ჩემი სათქმელი და
 წუთისოფლის ზნე და ჩევეა".

აზორიზი

(45) نفع باران بهاران بوالعجب باغ را باران پاییزی چو تب

გაზაფხულის წვიმით ბაღს აქვს სარგებელი საოცარი.
შემოდგომის წვიმით იქნებ აღარ დარჩეს რამ ცოცხალი.

۲۰۳۹

ترک من خراب شب گرد مبتلا کن
 خواهی بیا ببخشا خواهی برو جفا کن
 بگزین ره سلامت ترک ره بلا کن
 بر آب دیده ما صد جای آسیا کن
 بکشد کسش نگوید تدبیر خونبها کن
 ای زردروی عاشق تو صبر کن وفا کن
 پس من چگونه گویم کاین درد را دوا کن
 با دست اشارتم کرد که عزم سوی ما کن
 از برق این زمرد هی دفع اژدها کن
 تاریخ بوعلی گو تنبیه بوالعلا کن

رو سر بنه به بالین تنها مرا رها کن
 ماییم و موج سودا شب تا به روز تنها
 از من گریز تا تو هم در بلا نیفتی
 ماییم و آب دیده در کنج غم خزیده
 خیره کشتی است ما را دارد دلی چو خارا
 بر شاه خوبرویان واجب وفا نباشد
 دردی است غیر مردن آن را دوا نباشد
 در خواب دوش پیری در کوی عشق دیدم
 گراژدهاست برره عشقی است چون زمرد
 بس کن که بیخودم من ور تو هنرفزایی

2039

ჩვენთან რად უხიზლობ?! დაღე საღმე ბალიშზე თავი...
 მე მთლად ჩამოვჭკნი, შენ სიკეთის ბაღნარში ყვავი.

გინდ დარჩი, გინდა წადი... ჩვენ კი ღლისით თუ ღამით
 მოგვეძალება მარგოთბის სევდა, ვით ზვაგი.

სჯობს გამეცალო, შენც შავ ღღეში რომ არ ჩავარდე,
 შენს ნათელ ღღეებს რომ არასდროს დაერქვას შავი.

ჩვენი ცრემლები ათას წისქვილს აგრიალებს და
 ცრემლებს ნუ უმზერ, სჯობს საშველად მონახო ნავი.

განა არ იცი – ქვის გული აქვს ამ წუთისოფელს
 და გვებრძვის ისე, არ სჩვევია არასდროს ზავი.

ლამაზმანს, აბა, ერთგულება როდის ქონია?!
 სჯობს, ერთგულ სევდას ჩვენი თმენით მოვხვიოთ მკლავი.

ჩვენს დარდს, სიკვდილის გარდა, არ აქვს სხვა რამ წამალი,
 მაგრამ არსად ჩანს არც წამალი, არც საწამლაგი.

სიზმრებსღა ეუმზერ... იქ მოხუციც სიყვარულს ეძებს
 და მეც სიკეთეს იქ მპირდება, რომ დავთმო ავი.

გრფობას, ვით ზურმუხგს, თავს დააცხრნენ რაგინდ სვავები,
 ზურმუხგით თავად განიგმიროს უძლები სვაგი.

კმარა! დავეღმდეთ... მე ბედკრული ვიარები და
 შენ ამ საწუთრომ დაგიგროვა სიკეთის სვაგი.

۲۲۵۳

بال و پر ما خوی خوش تو	نور دل ما روی خوش تو
مشک و گل ما بوی خوش تو	عید و عرفه خندیدن تو
سایه گه ما موی خوش تو	ای طالع ما قرص مه تو
جولانگه ما کوی خوش تو	سجده گه ما خاک در تو
چون رفته بود سوی خوش تو	دل می نرود سوی دگران
او را بکشد اوی خوش تو	ور دل برود سوی دگران
غوطه گه ما جوی خوش تو	ای مستی ما از هستی تو
یک تو شدم از توی خوش تو	زرین شدم از سیمین بر تو
چوگان تو را گوی خوش تو	سر می نهام و چون سر ننهد
های و هویم از هوی خوش تو	خامش کنم و خامش چو شکست

2253

ჩვენი გულის შუქს და ნათელს შენთა თვალთა ვნება ახლავს,
ჩვენს ფრენას და აღმაფრენას შენი სულის ვგზნება ახლავს.

შენს ღიმილში ჯადო რა დევს, წამიერ რომ კურნავს დარდებს?!
ჩვენს ბადნარში გაშლილ ვარდებს, შენი სურნელება ახლავს.

მთვარეც შენკენ ნაგრობს ფრენას, გაფრქვევს სხივებს ფენა-ფენას,
შენი თმების ჩრდილთა ფენას სიმშვიდე და შვეება ახლავს.

შენთა ფეხთა გზას და სავალს ჩვენ აღუვლენთ ლოცვას მრავალს,
ჩვენთვის სსნას და გამოსავალს მხოლოდ შენი ნება ახლავს.

შენსკენ დავალით, ვივლით სხვა სად? ჩვენთვის სხვა გზა დარჩა არსად...
სხვა არეინ ჩანს გრფობის არსად... შენს არსს სულ სხვა ცნება ახლავს.

და თუ მაინც გულმა ბრახა სხვა გზა და სხვა საგრფო ნახა,
მის წამიერ ღალატს მუდამ შენთან დაბრუნება ახლავს.

ჩვენ სიცოცხლეს თუ ვგრძნობთ თრობით, ეს არს შენი არსებობით,
შენს წყაროში შესვლას ჩვენთვის უღრმეს ფსკერზე დება ახლავს.

ოქროდ გთვლით და გიჩნევთ ვერცხლად, მით სიცოცხლე გვექცა ცეცხლად,
შენთან ყოფნის მაძიებელს მარგობის სნება ახლავს.

მარად შენთან დავხრით თავს და შენგან ვიგრძნობთ კარგს და ავს და
შენი სული ჩოგანს ჰგავს და ჩვენსას ბურთად გდება ახლავს.

აწ ღუმილი მმართვეს ისევ, ისევ ფიქრებს შემოვისევ,
ჩემს ძახილს და შენსკენ ღგოლვას ბოლოს დადუმება ახლავს.

۲۲۵۴

رخ تو رخ تو رخ بافر تو	دل من دل من دل من بر تو
بدهم بدهم به جان و سر تو	صنما صنما اگر جان طلبی
لب تو لب تو لب شکر تو	كف تو كف تو كف رحمت تو
می تو می تو می چون زر تو	دم تو دم تو دم جان وش تو
گل تو گل تو گل احمر تو	در تو در تو در بخشش تو

2254

გული ჩემი, გული ჩემი, გული ჩემი შენია,
სახე შენი, სახე შენი ბრწყინვალეების მქენია.

საგრფოვ ჩემო, საგრფოვ ჩემო, თუ მომთხოვე მე სული,
შენ გიბოძებ, შენ გიბოძებ... მე სხვა რა დამრჩენია!

ხელი შენი, ხელი შენი მოწყალებით გაშლილი...
ბაგე შენი, ბაგე შენი სიტკბობების მუენია.

სუნთქვა შენი, სუნთქვა შენი სიცოცხლეა სულისა,
ღვინო შენი, ღვინო შენი ჩვენი გადამრჩენია.

კარი შენი, კარი შენი ჩვენს სამადლოდ იღება...
შენი ვარდის, შენი ვარდის ელვარება ჩვენია...

აუორიუმები

(46) **جنگ خلقان همچو جنگ کودکان**   **جمله بی معنی و بی مغز و مهان**

ხალხის ომი ჰგავს ბავშვების მთლად უაზრო კინკლაობას,
რად იბრძვიან?! რად ჩხუბობენ?! – ვერ ხედებიან მის რაობას.

(47) **بی غرض نبود بگردش در جهان**   **غیر جسم و غیر جان عاشقان**

ამ საწუთროს უანგაროდ ბრუნვა არსად არ უყვარდა,
შეყვარებულ წყვილთა სულის და სხეულის ბრუნვის გარდა.

(48) **خلق آبی را بود دریا چو باغ**   **خلق خاکی را بود آن مرگ و داغ**

ზღვა იმისთვის ბაღნარია, ვინც შობითვე ზღვის შვილია,
ხოლო მიწის შვილებისთვის სიკვდილი და გვიქვილია.

۲۳۴۲

ده برای ضرب دست آهین
 توهمشان دست و پای راستین
 توشان صد چشم بخت شاه بین
 توشان از لطف خود برج حصین
 چو خوش کردند همشان آفرین
 ز کوثرشان تو هم ماء معین
 ده که گویندت چنان بخش و چنین

خدایا مطربان را انگبین
 چو دست و پای وقف عشق کردند
 چو پر کردند گوش ما ز پیغام
 کبوتروار نالانند در عشق
 ز مدح و آفرینت هوشها را
 جگرها را ز نغمه آب دادند
 خمش کردم کریمما حاجت نیست

(ე.წ. "ფილოლოგიური თარგმანი")

2342

(ინგლისური პოეტური თარგმანი)

ღმერთო, მუგრიბებს სიგბო (თაფლი) უძღვენ,
 დარგყმისათვის (ცემისათვის) რკინის ხელი უძღვენ;

O God, give the players sweetness and weal
 And for the tabbla, give them hands of steel.

რადგან ხელი და ფეხი სიყვარულს შესწირეს მსხვერპლად,
 შენ ყველა მათგანს სწორი (მარჯვე) ხელი და ფეხი უძღვენ.

For their love, they sacrifice every limb
 Of limbs O God, please give them a great deal.

რადგან მათ ჩვენი ყური (ღვთიური) ამბებით აღავსეს,
 შენ მათ მეფური მგერის ილბლიანი ასი თვალი უძღვენ.

These messengers of love filled our ears
 Grant them seeing eyes and thy Royal Seal.

მგრედლებით კენესიანი ისინი სიყვარულში,
 შენ მათ შენი მოწყალებით ურყევი ბურჯი უძღვენ.

These lovebirds sing and cry out their love
 Grace them with the patience that would heal.

შენი ხოტბით და შექებით მათი გონება,
 როგორც თავად მათ აამეს სხვებს, შენ ქება უძღვენ.

In thy praise, they have filled many ears
 You too praise their praise and their zeal.

მათ ჯიგარი (შინაგან სამყარო) შელოდით დაღალეს,
 სამოთხის წყაროდან მათ დახმარების წყალი უძღვენ.

They quenched the thirst of heart's flower
 Let the full moon in their skies reel and wheel.

დაუღუმლები, მოწყალეო, (ჩემი სიყვებე) შენ არ გჭირდება,
 რადგან (მუგრიბნი) გეუბნებიან – ასე გვიძღვენ და ის გვიბოძე.

I am silent, please speak to me thy will
 For they say you give thus, and thus steal.

Translated by Shahriar Shahriari

ინგლისურ თარგმანში არის კიდევ ორი
 სგრიქონი:

O God, all I ask for in both worlds
 Like Shams, let me shine, be and feel.

۲۵۲۳

ბე საყი გოკე ზოდ ახრემ აზოლ قدح دردی
 زهی بستان و باغ ورز کز آن انگور افشردی
 که آن شب بردیم بیخود بدان مه روم بسپردی
 چو داد آن باده ناری به اول دم فرومردی
 چو زر گیری بود آذر ور آتش برزنی بردی
 چه دانی قدر آتش را که آن جا کودک خردی
 و ر اندر زر تو بگریزی مثال زر بیفسردی

دل آتش پرست من که در آتش چو گوگردی
 بیا ای ساقي لب گز تو خامان را بدان می بزی
 نشان بدهم که کس ندهد نشان این است ای خوش قد
 تو عقلا یاد می داری که شاه عقلم از یاری
 دو طشت آورد آن دلبری یکی ز آتش یکی پرزر
 ببین ساقي سرکش را بکش آن آتش خوش را
 ز آتش شاد بر خیزی ز شمس الدین تبریزی

2523

შენ, გულო, ცეცხლის თაყვანის მცემო,
 ცეცხლი რომ გვეცა სახლად და კარად,
 მოუხმე მწდეს, რომ ღვინით ფიალას
 მივსებდეს ისევ მარად და მარად.
 მოდი, მოგელი, მწდეთ ფიალით,
 ბაგე ისევ თრთის ვნების რიალით,
 ვაზის ნაქურის სულში წრიალით
 ცეცხლი შევიგრძნოთ საამო ქარად.
 შენ, ლერწამივით ბაღნარში რხეულს,
 განლობ მე სურვილს, უცხოს და რხეულს,
 მსურს, მექცეს ეს გზა, უგნურს და ეულს,
 ჩემი საგრფოსკენ მიმავალ შარად.
 ეს მთელი ჩემი ჭკუა-გონება,
 მაგან პირმთვარეს რომ ემონება,
 ვით გაფლანგული, ქრება ქონება,
 როცა, ვით ცრემლი, ღვინოც ჩქეფს ღვარად.
 ორი ჯამი მაქვს: ერთია ცეცხლის,
 მეორე – განძის და ოქრო-ვერცხლის,
 ოქროსაც მალე ის ცეცხლი შეცვლის,
 რადგან ცეცხლია სულ მთად და ბარად.
 მწდეთ, ცეცხლმა რომ კვალში მდია მე...
 მისგან შევიცან ყველა სიამე,
 შენ რას გაიგებ - რა ბელს მწია მე...
 შენ ღროის ღვინაც გიცვნი არად.
 აღვდგეთ ცეცხლიდან ღვინით და ღვინით,
 თვით თაყვანის მზის სულით და რწმენით,
 ოქროდ რომ გვექცეს ცხოვრება ღვინით,
 მაინც ჩაქრება ის ცეცხლის დარად.

Fire-worshipping heart of mine
 who spins like a ball in the fire,
 say to the Saqi, "Quick now, a glass
 of lees to begin with!"
 Come, lip-biting Saqi,
 cook with wine and raw ones;
 bravo, garden and orchard of vine
 from which you pressed the grapes!
 I will give a hint no one gives;
 the hint is this, O fair of stature,
 that on that night you transported me unselfed,
 you committed me to that moonface of mine.
 You, reason, do you remember how,
 when the king of reason
 out of love bestowed that fiery wine on me,
 at the first breath you died?
 That darling brought two dishes,
 one of fire, one full of gold;
 if you take gold, it becomes fire,
 and if you set on fire, you win the game.
 See the proud Saqi!
 Extinguish that pretty fire!
 What do you know of the power of fire,
 for there you are a little child?
 Get out of the fire, you will rise happy out
 of Shams-al-din Tabrizi;
 and if you flee into the gold,
 like gold you will have congealed.

2905

تازه کن این جان ما را ساعتی
 مجلس ما را بیارا ساعتی
 آفتاب آشکارا ساعتی
 تا سمرقند و بخارا ساعتی
 بی درنگ و بی مدارا ساعتی
 همچو آب از سنگ خارا ساعتی
 ملک نوشروان و دارا ساعتی

اندر آ در خانه یارا ساعتی
 این حریفان را بخندان لحظه ای
 تا ببیند آسمان در نیم شب
 تا ز قونیه بتابد نور عشق
 روز کن شب را به یک دم همچو صبح
 تا ز سینه برزند آن آفتاب
 تا ز دارالملک دل برهم زند

2905

ო, საგრდოვ, მოდი, მო, მორჭმული ერთი საათით,
 მო, განაახლე ჩემი სული ერთი საათით.

მო, მეჯლისში და გაგვალაღე მომეჯლისენი,
 გვიძღვენ ლხინი და სიხარული ერთი საათით.

ხამს ცის თავანმა შუაღამის ბინდში იხილოს
 მზე სხივსრული და სხივასმული ერთი საათით.

ხამს მიეწიოს ბუხარას და სამარყანდს ვნება
 გრფიალის სხივით კონიიდან ერთი საათით.

ჰოი, ეს ღამე გაათენე, ჰოი, ყოველგან
 აღკვეთე ძილი, მოსპე რული ერთი საათით.

ხამს გამოსჭრას და გამოჰკვეთოს ეს მკერდი მშემან,
 ვით წყალმა - გინის კლდეში ღრმული, ერთი საათით.

ხამს ღარიოსის¹ ქალაქად და ანუშირვანის²
 საგახგრევანოდ იქცეს გული ერთი საათით.

¹ ღარიოსისი (دارا) . (داريوش . (ძვ.წ.ად. 550 - 486 წწ) ძველსპარსელი მეფე, რომელიც ირანს ძვ. წ. 522-486 წლებში მართავდა. აქემენილთა დინასტიის წარმომადგენელი.

² ანუშირვანი (انوشیروان, نوشروان) - სოსრო I ანუშირვანი - ირანის შაჰი სასანიანების დინასტიიდან. ქვეყანას მართავდა 531-579 წლებში.

აჟორიზმი

(49) نقش آبست ار وفا جویی از آن باز گردی دستهای خود گزان

წყალზე ნახაგს თუ ენდე და თუ ეძიე მასში შვება,
 ის დღეც მოვა, საკუთარი ხელის კბენა მოგიხდება.

سلطان منی سلطان منی
 در من بدمی من زنده شوم
 نان بی تو مرا زهرست نه نان
 زهر از تو مرا پازهر شود
 باغ و چمن و فردوس منی
 هم شاه منی هم ماه منی
 خاموش شدم شرحش تو یگو
 و اندر دل و جان ایمان منی
 یک جان چه بود صد جان منی
 هم آب منی هم نان منی
 قند و شکر ارزان منی
 سرو و سمن خندان منی
 هم لعل منی هم کان منی
 زیرا به سخن برهان منی

You are my sultan, you are my sultan,
 And within my heart and soul, you are my faith.
 (When) you breathe into me, I become alive.
 What is (what is the worth of just) one soul?
 (For) you are a hundred of my soul!
 Bread without you is poison to me, not bread;
 You are also my water, as well as my bread.
 Poison from you becomes an antidote to me;
 You are my candy and abundant sugar.
 You are my garden, meadow, and paradise
 (And) you are my cypress and smiling jasmine.
 You are also my king, as well as my moon,
 (And) you are my ruby, as well as my mine.
 I became silent. You tell its interpretation:
 For in speech, you are my proof.

რეცენზიის თაობაზე...
 3137
 მენ სულთანო, შენ სულთანო ჩემო და...
 შენ იმედის და ნუგეშის მცემო და...
 ჩემში ცოცხლობ, ერთი სულით კი არა,
 ასი სულის მსუნიტიხე-გამომცემო და...
 მე უშენოდ პური მხამად მერგება,
 წყალი ხარ და ჩემი პურის გემო და...
 სიმწარეში სიგებოების მხენო და...
 სიამეში ჩემო გადამრჩენო და...
 ბალო ჩემო, ყვავილების ველო და...
 ლერწამო და საროვ, ბალის მცველო და...
 მზევ და მთვარე, ცის გაგნობზე მსველო და...
 საგანძურო ახალო და ძველო და...
 სჯობს სიწყვები შეწყდეს უსამველო და
 იგრძნობ, ჩემი სული როგორ გელოდა.

აპრილი

(50) خار در پا شد چنین دشواریاب خار در دل چون بود وا ده جواب

თუ ეკალი ფეხს შეერჭოს, საპოვნელად ძნელი გახდეს,
 თუ ეკალი გულს შეერჭოს, მძებნელს კვალი არსად დახვდეს.

მხიარულნი სტაბილური ინფორმაცია ჯალალ ედ-დინ რუმის შემოქმედების შესახებ

- სულ ჯალალ ედ-დინ რუმის ლექსთა კრებულის იმ ნაწილში, რომელშიც ყაზალებია გაერთიანებული, 3229 პოეტური ერთეულია განთავსებული და მისი ელექტრონული ვერსიები შეგიძლიათ ნახოთ შემდეგ საიტებზე: <http://rumisite.com/> და <http://ganjoor.net/>, სადაც გარდა ყაზალებისა, არის რობაიების და მესნევის სრული ტექსტები.

- მხოლოდ ყაზალების კრებულის (დივანე შამს-ე თაბრიზ - დაბალიაათ) შესახებ თუ ვისაუბრებთ და მისი მოცულობის დადგენას შევეცდებით, ასეთი სტატისტიკური სურათი შეიქმნება:

თუ ჩავთვლით, რომ ყოველ ყაზალში საშუალოდ 10-11 ბეითია, ესე იგი მთელი კრებული მოიცავს დაახლოებით 35-36 ათას ბეითს, რაც თავის მხრივ 70 ათასი მისრა გამოდის და ეს უკანასკნელი რიცხვი ჩვენ დაგვირდება ქართულ სალექსო ფორმებთან შესადარებლად... ერთი მისრა, ანუ ბეითის ნახევარი, ქართულ თარგმანში, როგორც წესი, ერთი სტრიქონის სახით გადმოდის, ანუ 70 ათასი სტრიქონია, დავიმახსოვროთ ეს ოდენობა და რობაიების ნაწილის სტატისტიკურ მხარეს გადავხედოთ... ჯალალ ედ-დინ რუმის დივანის სხვადასხვა გამოცემებში რობაიების რიცხვი მერყეობს 1990-2000 ერთეულის ფარგლებში (ganjoor.net-ში არის 1994), ჩავთვალოთ, რომ რობაიებში არის ჩვენებური 8 ათასი სტრიქონი

“მასნაფ-ე მა'ნაფი-ე მავლაფი” (ანუ ჩემი ოსტატის ღრმააზროვანი ორსტრიქონელები) ექვსი წიგნის (დავთარის) შემცველი ნაწარმოებია; 1925-40 წლებში ლონდონში გამოცემულ რეაგომეულში, გამოცემულთა ინფორმაციით, “მესნევის” 25 632 ბეითია თავმოყრილი... მისი შემადგენელი ნაწილების მოცულობას სხვა წყარო ასე ამუსტებს:

- პირველი დავთარი - 4003 ბეითი
- მეორე დავთარი - 3810 ბეითი
- მესამე დავთარი - 4810 ბეითი
- მეოთხე დავთარი - 3855 ბეითი
- მეხუთე დავთარი - 4238 ბეითი
- მექექვსე დავთარი - 4916 ბეითი

ესე იგი, ქართულად სრული სახით თარგმნის შემთხვევაში, ეს იქნება დაახლოებით 51 ათასი სტრიქონი... ახლა შევჯამოთ ყაზალებში, რობაიებში და მესნევიში ჩვენი საბოლოო შესული სტრიქონების რიცხვი და მივიღებთ:

$$70\ 000 + 8\ 000 + 51\ 000 = 129\ 000 \text{ ათასი სტრიქონი.}$$

ალბათ, ესეც საკმარისია იმის წარმოსადგენად, თუ რა მოცულობისაა ჯალალ ედ-დინ რუმის მიერ დაგოვებული პოეტური მემკვიდრეობა, თუმცა ცნობილია არაპოეტურიც, ზოგადად – ლიტერატურული (მაგალითად, “ფიჰე მა ფიჰე” – სენგენციების კრებული) თუ ეპისტოლარული, მაგრამ ასეა თუ ისე, დანამდვილებით მისი ხელით დაწერილი და ჩვენამდე შემორჩენილი არის მხოლოდ... 18 სტრიქონი, ყველა დანარჩენი (სულ 154 ათასი, ანუ პოეტურთან ერთად პროზაულ ქადაგებათა სტრიქონები) არის იმ პროვიზაციები, რომლებიც მისი მოსწავლეების მიერაა ჩაწერილი... (შეღარებისთვის – პაფემის დივანში არის მხოლოდ 495 ყაზალი, ესე იგი დაახლოებით 5-6 ათასი ბეითი ანუ ჩვენი 10-12 ათასი სტრიქონი).

Handwritten Persian text at the top of the page.

0076

1000

0076

სხვის მიხედვით ვიპოვე მეკუთვნი... I tried to know myself... I heard my name being called... I couldn't decide what to do... Then I walked outside.

რობაიები

“რობაი” (მრავლობით რიცხვში სპარსულად წარმოითქმის ასე “რობა’იჰაი” - ربايعات) არის ოთხი სტრიქონისაგან შემდგარი ლექსი და, როგორც ლირიული პოეზიის ფორმა, ფართოდაა გავრცელებული მახლობელი და შუა აღმოსავლეთის ხალხთა პოეზიაში. სპარსელები მას “ლუბაიოს” და “თარანესაკ” უწოდებენ, თუმცა ქართულ ენაში მაინც მის მოსახსენიებლად “რობაი” დაკანონდა; მისი ძირია არაბული სიგყვა “رباعى”, რაც ზოგადად “ოთხ ერთეულს” უკავშირდება, ხოლო “رباعى” ქართულად შეიძლება ითარგმნოს, როგორც “ოთხეული”.

“რობაი” არაბული სიგყვაა და ოთხსტრიქონიან ლექს ნიშნავს, მაგრამ იგი არაბული წარმოშობისა არ არის. არაბულ პოეზიაში რობაი მოგვიანებით ჩნდება. ის, როგორც ჩანს, სპარსულიდან არის შეთვისებული. რობაი, როგორც ეს დადასტურებულია სპარსული

პოეტიკის მკვლევართა მიერ (კ.ბაღეშანი, ი.მარნი), ირანული ხალხური სიმღერების ნიადაგზეა გაზრდილი (დავით კობიძე, “სპარსული ლიტერატურის ისტორია, გვ. 272) რობაიში სტრიქონები ერთმანეთს უფრო ხშირად ასეთი პრინციპით ერთიანება - aabba - ანუ პირველ, მეორე და მეოთხე სტრიქონს საერთო რითმა აქვთ, ხოლო მესამე სტრიქონი გაურითმავია), თუმცა ზოგჯერ ოთხივე სტრიქონს ურითმავენ ერთმანეთს; მისი ჩაწერა შეიძლება ორგვარად - ყველა სტრიქონი (ნახევარბეითი) ცალკე ხაზზე, ან ორი ნახევარბეითი ანუ ერთი ბეითი ერთ ხაზზე (ისე, როგორც ჩვენს წიგნშია წარმოდგენილი)... თუმცა ამას, ჩაწერის ფორმას, პრინციპული მნიშვნელობა არ აქვს და წარსულ ეპოქებში ან გადაშენების გემოვნებას უკავშირდებოდა ან ქალაქის ეკონომიის მიზნით იწერებოდა ორ (და არა ოთხ) ხაზზე.

رباعيات از ديوان شمس

<http://ganjoor.net/moulavi/shams/robaeesh/>

Handwritten Persian text at the bottom of the page.

0115

0100

0115

ჩვენთვის მისი უფრო სულ ამ... I can't keep score, or afraid of losing, the slightest interest even his own personality; he's free.

... 1

آن دل که شد او قابل انوار خدا   پر باشد جان او ز اسرار خدا
زنهار تن مرا چو شمع تنها مشمر   کاو جمله نمک شد به نمکزار خدا

0001

იმ გულში, სადაც დაიბუღებს უფლის ნათელი,
იღუმალეებას გამოაფენს უფლის სათქმელი;
თუმცა ხრიოკი სივრცეების ზღვარზე დავდივარ,
ჩემი სხეული იწვის, როგორც უფლის სანთელი.

... 5

آن وقت که بحر گل شود ذات مرا   روشن گردد جمال ذرات مرا
زان می سوزم چو شمع تا در ره عشق   یک وقت شود جمله اوقات مرا

0005

ჩემს ერთ არსებად რომ იქცევა სივრცე მრავალი,
ჩემი სიკეთე მზე გახდება ამომავალი;
სიყვარულის გზას სანთელივით შიგომ ვანათებ,
რომ ერთ დროდ იქცეს ნაშყო, აწმყო და მომავალი.

... 11

افسوس که بیگاه شد و ما تنها   در دریائی کرانه اش ناپیدا
کشتی و شب و غمام و ما میرانیم   در بحر خدا به فضل و توفیق خدا

0011

თავს დაგვაღამდა... მეცის ჭიშკარს წყვილიაი ადებს,
ჩვენ შუა ზღვიდან ვხედავთ მხოლოდ მეციურ თაღებს;
გემით და ზღვით და მარგობით ვებრძვით საწუთროს
და ღვთის წყალობის იმედითა შივაძობთ გალღებს.

The hour is late; and we alack! are on a sea,
Where, in distraction sore, we seek the unseen shore.
Night; in the cloud swept sky no star to steer us by;
Yet with God's grace we sail: His aid shall us avail.

0011

... 16

ای اشک روان بگو دل افزای مرا   آن باغ و بهار و آن تماشای مرا
چون یاد کنی شبی تو شبهای مرا   اندیشه مکن بی ادبیهای مرا

0016

ცრემლად რომ მოქრის შენსკენ, იქნებ ცრემლი ვერც არის...
რას უზამს შენს ბაღს და გაზაფხულს?! – განა მშვეც არის...
შენ იმ ღამეებს თუ იხსენებ, აქ სომ – დღეც არის...
ნუ ნაღვლობ, საგროფო თუ შეგერქვა შენ უმეცარის.

۷۶۰۰۲۹

یک چند به تقلید گزیدم خود را   نادیده همی نام شنیدم خود را
در خود بودم زان نسزیدم خود را   از خود چو برون شدم بدیدم خود را

0076

0076

სხვის ბაძვით ვცაღე მეცნო ერთხანს ჩემი არსება,   For years, copying other people, I tried to know myself.
ვერ ვნახე, თუმცა მცემდა მე ხმას ჩემი არსება;   Unable to see, I heard my name being called.
ჩემს შიგნით ყოფნით ვერ გავიგე - ვინ ვარ და რა ვარ,   From within, I couldn't decide what to do.
ჩემს გარეთ მყოფმა ვიცი, ეგებ, ჩემი არსება.   Then I walked outside.

۷۹۰۰۲۹

آنی که فلک با تو در آید به طرب   گر آدمیی شیفته گردد چه عجب
تا جان بودم بندگیت خواهم کرد   خواهی به طلب مرا خواهی مطلب

0079

0079

შენს შემხედვარეს, მეცას მაღლი გადაჰუნია,   You're the kind that moves an angel to joy;
რომ არ მიყვარდე, აბა, მე სხვა რა დამრჩენია?!   Is it strange that a man should be entranced?
სანამ ვარსებობ, შენი მონა უნდა ვიყო და   As long as I live I will be your slave,
შენ გინდ მიხმე და გინდ ნუ მიხმობ, ნება შენია.   Whether you look, or give me not a glance.
ინგლისური თარგმანის დედანში
ის ნაცელად - ملك - ანგელოზი - წერია)

۸۵۰۰۲۹

اندیشه و غم را نبود هستی و تاب   آنجا که شرابست و ربابست و کباب
عیش ابدی نوش کنید ای اصحاب   چون سبزه و گل نهید لب بر لب آب

0085

0085

დარღს და სევდას იქ ვერ ნახავ, სადაც ღვინის ჯალაბია,   Deep thoughts and sadness dim and do not last
სადაც ბევრი ღვინოა და რუბაბი და ქაბაბია;   Where wine and song and good kebab are found.
სჯობს, იღვინდე მგოსანია თუ სწავლული არაბია,   Drink the pleasure, friends, that never ends:
ვარღის ბაგეს ვერ აკოცოს, ვისაც თავი არ აბია.   Drink the kiss of waters lips, like flowers do, like grass.

۱۱۵۰۲۷

آسوده کسی که در کم و بیشی نیست   در بند توانگری و درویشی نیست
فارغ ز غم جهان و از خلق جهان   با خویشتنش بدره خویشی نیست

0115

0115

ნეტავი მას, ვინც სულ არ ნაღვლობს ქონა-არქონას,   Take someone who doesn't keep score,
არც ღაგაკია, არც მიწაში ოქროს არ ქოლაგს,   who's not looking to be richer, or afraid of losing,
საკუთარ თავთან არის, მაგრამ არც არის მასთან   who has not the slightest interest even
და წუთისოფლის წუხილთაგან ნაგრობს გაქრობას.   is his own personality: he's free.

۲۷. ۱۶۲

امروز در این خانه کنسی رقصانست که کل کمال پیش او نقصانست
 و در تو ز انکار رگی جنبانست آنماه در انکار تو هم تاپانست

0163

აქ ვილაც როკავს... მოცეკვავის ხელის ჩრდილებმა დაჩრდილეს ყველა სრულყოფილის სრულყოფილება;
 მენ თუ ვერ ხედავ – მოცეკვავე რაა ქმნილება,
 გულში შეიძელ სხივმოსილი მთვარის მხილება.

۲۷. ۱۶۶

امشب آمد خیال آن دلبر چست در خانه تن مقام دل را میجست
 دل را چو بیافت زود خنجر بکشید ز دبر دل من که دست و بازو ش درست

0166

(by Eliza Tashibi) 0166

ამალამ ისევ შესგუმრება საგრფოს მზანება, To-night the phantom gay all radiant with glee,
 ვინც ჩემს გულს ეძებს და თვის სამყოფს თავი ანება; Sought in my body's clay for where my heart might be.
 გულს რომ მოძებნის იგი უზალ ხანჯალს იშიშვლებს He failed to find it there; So, with unerring art,
 და ისე დაპკრავს, წამითაც არ დაენანება. His dagger he did bare and plunged it in my heart.

۵۸. ۱۷۰

امشب منم و طواف کاشانه دوست میگردم تا بصبح در خانه دوست
 زیرا که بهر صبح موسوم شده است کاین کاسه سر بدست پیمانۀ اوست

0170

ამალამ კვლავაც მსურს სამყოფი მოვძებნო ვისი?! ჩემი საგრფოსი, მხოლოდ მისი და არა სხვისი;
 დილამდე ვივლი და თუ შესმა ისურვა ღვინის, ჩემი სხეული, დაე, გახლეს სასმისი მისი.

۵۱. ۱۷۳

اندر سر ما همت کاری دگر است معشوقه خوب ما نگاری دگر است
 والله که بعشوق نیز قانع نشویم مارا پس از این خزان بهاری دگر است

0173

0173

საფიქრალმა თავისი ქნა, რაღაც სევედა პპოვა კიდევ, Seek, and thou shalt find another purpose in my mind;
 სხვა სიერცეთა საგრფოსა კენ გზა მეპოვა, მთხოვა კიდევ; See, and thou shalt prove a fairer idol is my love.
 ვაპ, რომ გრფობაც, არსიც მისი, არ ყოფილა საკმარისი – God my witness be, Love too is not enough for me;
 შემოდგომის შემდეგ ჩვენთვის გაზაფხული მოვა კიდევ. Comes another spring after this autumn blossoming.

۵۸۹. ۱۷۶

ای آب حیات قطره از آب رخت   وی ماه فلک یک اثر از تاب رخت
گفتم که شب دراز خواهم مهتاب   آن شب شب زلف تست و مهتاب رخت

0176

შენს ღაწვებზე რომ ცრემლი გორავს, უკვდავების წყარო ჰქვია,
შენთა ღაწვთა სინატიფე ცას ჩამოჰხვეწ-ჩამოჰქნია...
ღამით მავალს თუკი გზად მე მელანდება მთვარე საღმე,
ისიც შენი სახეა და ღამე ზილფად ჩამოჰყრია.

۲۷۷. ۲۳۵

بانی گفتم که بر تو بیداد ز کیست   بی هیچ زیان ناله و فریاد تو چیست
گفتا که ز شکری بریدند مرا   بی ناله و فریاد نمیدانم زیست

0235

ეკითხე საღამურს: „ნუთუ ვინმემ აგავსო წყენით –
არც რაბე გგკივა და სულ კენესი უენო ენით?!“
მითხრა: “მე საგრფოს გკბილ ბაგეებს მომაშორეს და
რომ არ ვიკენესო, ღამეუნჯღები ამღენი თმენით“.

0235

I said to the reed: "Whose sinful deed,
Though tongueless, now Lamentest thou?"
The reed replied: "His sweet lip denied,
While I shall live I can naught but grieve."

۰. ۴۰۲

ما را بجز این زبان زبانی دگر است   جز دوزخ و فردوس مکانی دگر است
آزاده دلان زنده به جان دگرند   آن گوهر پاکشان زکانی دگر است

0402

ჩვენ ამ ენით თქმულის გარდა, სხვა სათქმელიც გვავალია,
სამოთხის და ჯოჯოხეთის მსურველი თუ მრავალია,
ჩვენი ლგოლვა სხვაგვარია, სხვა თავგადასავალია,
სხვა წიაღთა ბილიკები ჩვენი გზა-და-სავალია.

۰. ۵۴۳

ای آنکه ز تو مشکلم آسان گردد   سرو و گل و باغ مست احسان گردد
گل سرمست و خار بدمست و خماری   جامی در ده که جمله یکسان گردد

0543

შენ შეგიძლია ჩემს გასაჭირს ეწვიო შევლად,
ჩემს ირგვლივ ყველა მოავლინო შემწედ და ქველად...
ვარდს თრობა უნდა, ეკალს განჯაბეს ნაბახუსევი...
დაგვისხი ღვინო, რომ ერთგვარად გეგრფოლეთ ყველა. Pour one more cup, they'll join in your wine's stream.

0543

You, who make all my hardship easy
And the garden, trees, flowers, drunk with your gifts;
The rose is drunk, the thorn is lost in dream;
Pour one more cup, they'll join in your wine's stream.

۰۶۸۵

هردم ملکی به رایگان میبخشد
 درویش کسی بود که جان میبخشد

درویش که اسرار جهان میبخشد
 درویش کسی نیست که نان میطلبد

0685

დერვიში ჰქვია, ვინც საწუთროს გული აჩუქა
 და უანგაროდ თვით სიცოცხლე სრული აჩუქა;
 დერვიში პურის სათხოვნელად ხელს არ გაიწვევენს,
 დერვიში ის არს, ვინც სამყაროს სული აჩუქა.

The sufi opens his hands to the universe
 and gives away each instant, free.
 Unlike someone who begs on the street for money
 to survive, a dervish begs to give you his life.

0685

۰۷۷۲

غم گرد فسر دگان و سردان گردد
 کز موج خوشش گنبد گردان گردد

غم کیست که گرد دل مردان گردد
 اندر دل مردان خدا دریائست

0772

სევდა რა არის? ხალხის წუხილს რაისგან აგებს?!
 რას უბამს კაცთა მოდგმას წყლით და თიხით ანაგებს?!
 ადამიანის გულში ღმერთი ისე, ვით ზღვაა,
 რომლის გაღლები ცის თაღების ბრუნვას განაგებს.

What is sadness, that settles like dust
 On hearts that are bitter and burdened?
 The heart that holds God holds an ocean
 Whose joyous waves make the earth turn.

0772

۱۰۲۰

رو مرهم ریش باش چون نیش مباح
 بدگوی و بدآموز و بدانندیش مباح

با دل گفتم ز دیگران بیش مباح
 خواهی که ز هیچکس به تو بدترسد

1020

გულს ვუთხარ - სევდის თაიგული და გალა ნუ ხარ,
 წადი, მაღამოდ ექმენ გკვივლს, სამსალა ნუ ხარ,
 თუ ვრიდები სხვების თვალში ავის დანახვას,
 მენ ავზნიანი, ავსიგყვა და ავთვალა ნუ ხარ.

۱۰۸۱

ز ایشان بوفانه بوی دیدیم نه رنگ
 چون آب در آهن و چو آتش در سنگ

یک چند میان خلق کردیم درنگ
 آن به که نهان شویم از دیده خلق

1081

დღეს რომ ვარსებობთ ხალხით სავესე ცხოვრების ზღვაში,
 სიკეთე არ ჩანს არც ნდობაში და არც რამ სხვაში;
 სჯობს დავემალოთ კაცთა მოდგმის თვალსა და მშერას
 ისე, ვით სითხე რკინაში და ვით ცეცხლი ქვაში.

For a while we lived with people,
 but we saw no sign in them of the faithfulness
 we wanted. It's better to hide completely within
 as water hides in metal, as fire hides in a rock.

1081

1145

امروز یکی گردش مستانه کنم / وز کاسه سر ساغر و پیمانہ کنم
 امروز در این شهر همی گردهم مست / می جویم عاقلی که دیوانہ کنم

1145

დღეს ღვინოს დავლევე, მინდა ისევ მთვრალმა ვიარო,
 ჯამის ცეცხლიდან ავარდნილმა ალმა ვიარო...
 ჭკვიან კაცს ვეძებ ამ ქალაქში, რომ დავათრო და
 ჭკუა წავეართვა... განა ასე ცალმა ვიარო...

1145

Today I'm going for a drunken stroll.
 I'll search the town for a rational man,
 Pour him a drink from the bowl of my skull,
 And turn him into a crazy fool.

1266

امروز که در هم نگریدیدم به چشم / عمری رخ یکدگر بدیدم به چشم
 گفتیم بآبرو و شنیدیم به چشم / احوال دل خویشان از بیم رقیب

1266

მთელი ცხოვრება ერთუროს ვუმხერო ნათელი თვალით,
 თუმცა ჩავექრეთ დღეს ჩვენ მხეროს სანთელი თვალით;
 მოშურნის შიშით ჩვენთა გულთა წაღილი ახლა
 წარბებით ვთქვით და გავეგონეთ სათქმელი თვალით.

1266

All our lives we'd seen each other's face, but
 Today we looked into each other's eyes
 To find we feared to lose this to another:
 We spoke with eyebrows, listened with our eyes.

1275

گر چرخ پر از ناله کنم معذورم / ور دشت پر از ژاله کنم معذورم
 تو جان منی و میدوم در پی تو / جان را چو به دنباله کنم معذورم

1275

გთხოვ, მაპატიო, თუკი ზეცა ავიკელ კვნესით,
 მინდორი ცრემლით თუ დავენამე მე უწმინდესით,
 შენ, ჩემო სულო, მაპატიე, კეალში რომ მოგლევე,
 თუმც ჩემს სხეულში უნდა იყო განგების წესით.

1275

Excuse me if my cries fill the sky.
 Excuse me if I flood the plains with tears.
 You're my life, and I'm running for my life.
 Excuse me if my life drags in the rear

1324

مائیم که گه نهان و گه پیدائیم / گه مؤمن و گه یهود و گه ترسائیم
 تا این دل ما قالب هر دل گردد / هر روز به صورتی برون می آئیم

1324

ხან ფარულნი ვართ, ხან ვცხადდებით ჩვენ თვალთა წინა,
 გვახსვამსეთ ქრისტესს, თუნდ მუჰამედს, იუდას გინა...
 დავეხებებით ჩვენ ყოველდღე სხვადასხვა სახით,
 რათა ჩვენ შორის ყველა გულმა დაიღოს ბინა.

1324

۵۱۴۲۶

ای همدم غمگسار چونی بی من   ای مونس روزگار چونی بی من
تو با رخ چون بهار چونی بی من   من با رخ چون خزان خرابم بی تو

1426

ჩემი ცხოვრების მეგობარო, უჩემოდ სად ხარ?

მწუხრის ავღარში მზევ და დარო, უჩემოდ სად ხარ?!

ვით შემოდგომას, გამიყვითლდა უშენოდ სახე,

შენ, გაზაფხულის შესადარო, უჩემოდ სად ხარ?

۹۱۴۴۳

فرسوده شدم ز راه تو پیمودن   فرسوده شدم ز عشق تو فرسودن
نی روز بخوردن و نه شب بغنودن   ای دوستی تو دشمن خود بودن

1443

შენს სავალ გზაზე დაფენილი ფეხის მგვერი ვარ,

სიყვარულისგან გადაღლილი ჰანგით ვმღერივარ;

აღარც ცოცხალთა, აღარც მკვდართა შორის ვწერივარ...

შენთან მოყვრობით საკუთარი თავის მგერი ვარ.

1443

I've trod in your path until I'm downtrodden,

I'm worn out from being worn out by your love.

I can't eat all day, I can't sleep all night.

Your friendship's the enemy I must fight.

۵۱۴۵۷

حرص و حسد و كینه ز دل بیرون کن   خوی بد و اندیشه تو دیگرگون کن
انکار زیان تست زو کمتر گیر   اقرار ترا دهد افزون کن

1457

გულს ნუ მოიკლავ სიხარბის და სიძუნწის შხაპით,

შველა რამ ნახე, სხვა საზრუნავს მიენდე რაპით;

რასაც დამალავ, მისგან ზიანს მიიღებ მხოლოდ

და რასაც გასცემ, შენ სარგებელს მიიღებ ამით.

1457

Throw greed, jealousy, hatred out of your heart.

Evil thoughts and temper - let them go.

Deny this and you lose, so cut your losses.

Own this and your profits quickly grow.

۲۱۴۹۲

طبعی نه که بادوست در آمیزم من   عقلی نه که از عشق بپرهیزم من
دستی نه که با قضا در آویزم من   پائی نه که از میانه بگریزم من

1492

მომეცი ნიჭი – მოყვანს ვყავდე მოყვრად და ძმად მე...

მომეცი ჭკუა, რომ გავექცე სიყვარულს საღმე,

მომეცი ხელი, ბედისწერას რომ ვლიო ბრმად მე,

მომეცი ფეხი, გასაქცევად რომ ვიყო მზად მე.

1492

Give me the gift to blend and bond with a friend.

Give me the brains to stay away from love.

Give me the strength to challenge my own fate.

Give me the feet to walk from this tangled state.

۱۴۹۹

گر کشته شوم برزم و پیکار تو من
 آهی نکشم ز بیم آزار تو من
 از زخم سر غمزه خونخوار تو من
 خندان میرم چو گل ز دیدار تو من

1499

1499

შენ კენ სავალი გზები ბრძოლით თუ გადაუღახე, If I die in this war, this combat with you,
 ჩემს ბედს ჩივილით ერთხელ მაინც თუ არ გაუძახე, I won't so much as sigh, for fear of troubling you.
 გნახავ და ჩემი ტკივილებით წუთისოფლიდან I'll die with a smile, like a flower in your hand,
 ღიმილით წავალ, თუნდ ერთხელ ხომ მოველ და გნახე. From the cruel charm with which you cut this wound.

۱۵۴۶

ای دل اگر ت طاقت غم نیست برو
 آواره عشق چون تو کم نیست برو
 ای جان تو بیا اگر نخواهی ترسید
 ور می ترسی کار تو هم نیست برو

1546

1546

გულო, ჩემს სევდას თუ ვერ უძლებ, აქედან წადი! My heart, if you can't take the sorrow, go.
 მარგო დამტოვე სიყვარულთან აქ მე და წადი! The streets are full of homeless lovers; go.
 შენ მოდი, სულო, თუ არ შეკრთი გრფიალით და თუ My soul, come now, if you are not afraid.
 შენც შეკრთი, ჩემთან არ გქონია საქმე და წადი! But if you fear, your work is not here: go.

۱۵۵۴

ای ماه چو ابر بس گریستم بی تو
 از دست فراق تو بخستم بی تو
 برخاستم از جان چو نشستم بی تو
 وز شرم به مردم چو نریستم بی تو

1554

1554

მე ღრუბელივით ცრემლიანი ვჩანვარ უშენოდ, My moon, without you I wept like a cloud.
 განშორებისგან თან მარგო ვარ, თან ვარ უშენოდ, Without you, I'm wounded, worn out and lonely.
 საკუთარ თავთან ხან არა ვარ, ხან ვარ უშენოდ, Banished from life, to sit here without you,
 ან მკედარი ვარ და ან ცოცხალი, ან ვარ უშენოდ. I've died of the shame of living without you.

۱۵۷۷

گر جمله برفتند نگارا تو مرو
 ای مونس و غمگسار ما را تو مرو
 پر میکن و می ده و همی خند چو فند
 ای ساقی خوب عالم آرا تو مرو

1577

1577

თუ ყველა წავაბ, შენ, მზისდარო, არსად წახვიდე, If they all leave me, my love, don't go.
 ჩემო ერთგულო მეგობარო, არსად წახვიდე; Friend, who drinks my sadness up, don't go.
 ჯაბი შემივსე, ბაგეგებილი ღიმილით დამხვდი, Fill my cup with wine, and your sweet laugh.
 მწლეო, უმწლესი მწლეო რომ ხარო... არსად წახვიდე. Please, good Saghi, who lights the world, don't go.

۱۶۸۸

وانچ از من بیچاره عزیز است توئی
بالجمله ز من هر آنچه چیز است توئی

اندر سرم ار عقل و تمیز است توئی
چندانکه به خود می نگرم هیچ نیم

1688

თავში თუკი მაქვს გონება ანდა გონი, ეს შენა ხარ,
რაც კარგი ვთქვი ანდა ცუდად გასაგონი, ეს შენა ხარ;
ჩემს თავს რადგან ვერსად ვხედავ, მის ძებნასაც ვეღარ ვხედავ,
რაც კი რამ ვარ, მე არ ვარ და შენ ხარ, მგონი... ეს შენა ხარ.

If my head holds one thought wise and clear, it's you.
Poor as I am, what I hold dear is you.
No matter how I see myself, I'm nothing.
Anything I am entirely is you.

1688

۱۷۸۱

بیداری شبهای درازم بینی
کی زنده رها کند که بازم بینی

باز آی که تا به خود نیازم بینی
نی نی غلطم که خود فراق تو مرا

1781

მოდი, ლხინად მოქცეული სივაგლახე კვლავ რომ ვნახო,
ეს უძილო ღამეები შენც რომ ნახე, კვლავ რომ ვნახო;
ვიცი, ვიცი სივრცის მიერ ვგყუვდები და შორს ხარ ძლიერ...
ეს სიცოცხლე არ მაღირსებს შენი სახე კვლავ რომ ვნახო.

Look again, and see how much I need you;
Watch the long nights that I lie here awake.
No, I am wrong: the distance between us
Will not let me live to see you again.

1781

۱۷۸۸

خندان بدو لب لعل گزان آمدهای
کامروز دگر به قصد جان آمدهای

خوش خوش صنما تازه رخان آمدهای
آن روز دلم ز سینه بردی بس نیست

1788

ჩემს ფიქრში ღამის გათევა გასურს და მოხველ ისევ
ღიმილით ვნების გათელევა გასურს და მოხველ ისევ;
იმ დღეს ხომ გული წარიგაცე ჩემი მკერდიდან,
დღეს, ალბათ, სულის წართმევა გასურს და მოხველ ისევ.

With a smile biting those two ruby lips,
How beautifully, idol, you've come to life!
Stealing my heart that day was not enough;
Today you're back, intent upon my life.

1788

۱۷۹۳

شیرین تر از این ترش ندیدم شکری
گر زان شکر ترش بیابد خبری

با من ترش است روی یار قدری
ببزار شود شکر ز شیرینی خویش

1793

მეავედ მეჩვენა, რომ ვიხილე საგრფოს სახე და
მაინც ვთქვი – მასზე ტკბილი ქვეყნად ვერეინ ვნახე და
თავად შაქარმა მისი მეავე სახე რომ ნახა
თავისი სიტკბო მოჰბეზრდა და სიმწრით გახვედა.

The face she shows me is a little sour,
Though sugar has never tasted sweeter.
Sugar would be bored by its own sweetness
If it ever came to know that sour flavor.

1793

1796

هم بد باشد سزای بد کرداری
گندم ندهد بار چو جو می کاری

بد می کنی و نیک طمع می داری
با اینکه خداوند کریم است و رحیم

1796

სიავეს იქმ და გსურს სიკეთე, მისი ნაცვალი,
ავის საზღაურს, გსურს, არ გთხოვდნენ, გქონდეს არც ვალი;
უფალი არის კეთილი და მოწყალე, მაგრამ
ხორბალს ნუ ელი, თუ ღათესე ქერის მარცვალი.

1796

You do bad deeds and hope to get back good
Though bad deserves bad only in return.
God is merciful and kind, but even so,
If you plant barley, wheat won't grow.

1843

يا چون قد تو سرو بود بستانی
در سرو کجاست جنبش روحانی

حاشا که به ماه گویمت میمانی
مه‌ال‌لعل شکر افشان ز کجاست

1843

არ ვიგყვი შენში მე მთვარის მსგავსს რომ მივაგენი
ან საროსი გაქვს მიმოსხერანი დასადაგენი;
სადა აქვს საროსი შენი მსგავსი ჰაეროვნება?
ანდა შენსავით სად აქვს მთვარეს ღალის ბაგენი?

1843

God forbid I'd compare the moon to your face
Or the tall cypress to your stature and grace.
Where in the moon are ruby sweet lips to be found?
What cypress sways with the
luminous grace of your ways?

1872

دیوانه شوی عقل نماند چیزی
کاندر دل سنگ می‌نشاند چیزی

دلدار به زیر لب بخواند چیزی
یار چه فسونست که او می‌خواند

1872

საგრფო ღიღინებს და ზღაპრული იფრქვევა ჰანგი,
გონებას გვიმღვრევს ეს ხმაგბილი და პირით მანგი;
ო, სანაგრელო! ნეგავ ასეთ ღიღინს რა ჰქვია,
რომ ქვის გულსაც კი მოეძალა მისაგან ბანგი.

1872

The lovely one whispers under her breath,
And you go mad, witless, no reason left...
O Lord, what is this chant, what magic art
That weaves its spell on even a stone heart?

1878

امشب به دغل بهر سوئی میافتی
گوآن سخنی که وقت مستی گفتی

دوشینه مرا گذاشتی خوش خفتی
گفتم که مرا تا به قیامت جفتی

1878

გუშინ რომ წახველ, ნუთუ ძილი ნახა მაგ თვალმა?!
ველარც დღეს მპოვა სიგყვამ შენმა შემონათვალმა;
მე როცა გითხარ, რომ ჩემი ხარ განკითხვის დღემდე,
რა მიპასუხე, აღარ გახსოვს, გრფიალით მთვრალმა?!

1878

Last night you left me and slept happily.
Tonight, faithless, in which bed do you lie?
You are joined to me, I said, till judgment day.
Say to me what you said when you were high.

1880

و امروز چنین آتش عالم سوزی
دی بود چنان دولت و جان افروزی
آن را روزی نبشت این را روزی
افسوس که در دفتر ما دست خدا

1880

გუშინ ის იყო, რომ სიაბე სულში გვერია,
დღეს კი აშქვეყნად თითქოს ყველა ბელნიერია;
აფსუს, რომ უფლის განჩინებით ამ ჩვენს დაეთარში
“გუშინ” სხვა გვერდზე, “დღეს” კი სულ სხვა გვერდზე წერია.

1880

Yesterday, wealth was the light of our day,
Today the world is lit by burning flames.
A pity that in my life, s book, the times
Write: "This is one day, that another day."

1884

گفتا ز درم برو که این دم مستی
گفتم بگشای در که من مست نیم
گفتا که برو چنانکه هستی هستی
گفتم بر یار از سر سر دستی

1884

მიველ საგრფოსთან, მოვიხელთე იგი ძლივს შინ და
მითხრა – მთერალი ხარ! აღარ დაშხედე ასეთი წინ და
ეუთხარ – არა ვარ მთერალი! მე ვინ და მთერალი ვინ და...
მითხრა – წადიო! გამშორდი და იყავ, ვინც გინდა.

1884

I went to my love on a moment's thought.
She said, "Go away from my door. You are drunk."
"Open the door," I said, "I am not."
"Go away," she said, "You are what you are."

1900

جان رانشود از این فغان خرسندی
مجنون نشدی هنوز دانشمندی
صد روز دراز گر به هم پیوندی
ای آنکه به این حدیث مامی خندی

1900

ერთმანეთს რომ გადაეებას ფიქრის ასი დღე და ღამე,
უშენობით ვერსად ვპოვო მე საშველი მაინც რამე...
შენ ბრძენივით იღიშები... შენი ყოფნის რა ვთქვა სხვა მე?!
შენ შმაგ მიჯნურს რას გაუგებ, თუკი გრფობით არ ეწამე.

1900

You could string a hundred endless days together,
My soul would find no comfort from this pain.
You laugh at my tale? You may be educated
But you haven't learned to love till you're insane.

1912

در بازی بیدلان مکن طنزای
بس عاشق را که کشت بازی بازی
گر آنکه امین و محرم این رازی
بازیست ولیک آتش راستیش

1912

ჩვენს საიდუმლოს თუ ინახავ, განა რა მაშინ?! –
რაღაც გართობას უნდა სჭვრეგლე ვითომ ამაში?!
ერქვას გართობა, თუმცა ნამდვილი ცეცხლი ღვივის და
ბევრ შეყვარებულს უღებს ბოლოს თამაშ-თამაშით.

1912

If you are loyal, keeper of secrets,
Don't give the game of those lost hearts away.
It's a game, but its fire is so very real
That it kills the lover at play.

چندان به در سرای تو نه ایستمی
گر عاشق زار روی تو نیستمی
ای دوست اگر نه ایستمی نیستمی
گفتی که مایست بر درم خیز برو

1922

რომ არ მიყვარდე, რომ არ მძლევდნენ შენზე ფიქრები,
შენს კარწინ მდგომი დღე-ღამე განა ვიქნები?!
შენ მითხარ: "ვეღარ იქნებიო აქ!... წადი!... წადი!..."
თუ ვერ ვიქნები, მე ხომ გვაზად გარდავიქმნები.

1922

If I was not so pitifully in love
I wouldn't then be standing at your door.
Don't say, "Go away, don't stand at my door!"
I wouldn't exist, my dear, if I didn't stand here.

1924

دامان خود از خاک بپرداختمی
سر بر فلک نهم برافراختمی
گر قدر کمال خویش بشناختمی
خالی و سبک بر آسمان تاختمی

1924

რომ შემეძლოს მე შეცნობა ჩემი თავის, არსის და მის
შეცნობით თუ ვიქნებოდი შემძლე კიდეც ერთი რამის,
რომ გავცლოდი დროს და სხეულს, ვით მზანება დღის თუ ღამის,
დავიპყრობდი წამიერად შეიღს თუ რვას თუ ცხრა ცას ღამის.

I would shake the dust from my coat, and rise
If I realized my own perfection.
I would rush to the sky, empty and light;
My head would be high as the ninth heaven

1956

وز ما تو چنین کشیده دامن تا کی
من در غم تو، تو فارغ از من تا کی
من با تو چنین سوخته خرم تا کی
این کار به کام دشمنانم تا چند

1956

მე შენგან მქონდეს გზნება ცეცხლის ალთა როდემდე?
სულ შორს იწევდეს ჩემგან შენი კალთა როდემდე?!
ჩემს მტრებს როდემდე ვახარებდე უნდა ამ ყოფით?!
სულ შენთვის კრთოდეს ნაგვრა ჩემთა თვალთა როდემდე?!

How long will I keep burning in your flame?
How long will you still turn away from me?
How many friends will turn from me in shame?
How long will I still hurt?
How long will you be free?

1957

کاری که منت دهم نورزی چکنی
صد گوهر و صد بحر نیرزی چکنی
من بادم و تو برگ نلرزی چکنی
چون سنگ زدم سبوی تو بشکستم

1957

მე ქარი ვარ, შენ – ფოთოლი, რომ არ თრთოდე, სხვას რას იზამ?!
ჩემი ფრთებით აქეთ-იქით, რომ არ ქროდე, სხვას რას იზამ?!
ლოქი თუ ხარ გასაგები, თავს დაგაგყდე, როგრც მუხი...
ას ზღვასა და ას მარგალიგს რომ არ სჯობდე, სხვას რას იზამ?!

1957. I'm the wind, you're a leaf.

How can you not tremble,
Or do just what I ask? I threw a stone,
And broke your pitcher: How can you not be
Worth a hundred precious stones,
a hundred seas?

۱۹۷۵

نی من منم و نی تو توئی نی تو منی
 هم من منم و هم تو توئی و هم تو منی
 من با تو چنانم ای نگار ختنی
 کاندرا غلطم که من توام یا تو منی

1975

არც მე ვარ მე და არც შენ ხარ შენ, არცა ხარ შენ მე,
 თან მე ვარ მე და თან შენ ხარ შენ, თანაც ხარ შენ მე,
 ისე ვარ შენთან, უგურფესო საგაელთაგან,
 არ მესმის უკვე – მე ვარ შენ თუ კვლავაც ხარ შენ მე?!

1975

I'm not me, you're not you, and you're not me;
 And yet I'm me, you're you, and you are me.
 Beauty of Khotan, I am this because of you:
 Confused if I am you, or you are me.

۱۹۹۲

یک بوسه ز تو خواستم و شش دادی
 شاگرد که بودی که چنین استادی
 خوبی و کرم را چو نکو بنیادی
 ای دنیا را ز تو هزار آزادی

1992 (ერთი რობაის თიხი თარგმანი)

მე ერთი კოცნა შეგთხოვე და შენ ექვსით დამხვდი,
 შეგირდი გერქვა, დღეს კი თურმე ოსტაგი გახდი;
 ყველა სიკეთე-სიქველესი გვერდით რომ გახვდი,
 შენი სილალით ათასობით გულში ჩასახვდი.
 (თარგმნა ალექსანდრე ელერდაშვილმა)

ერთი კოცნა გთხოვე და ლოყას მიწვავს მე შაში,
 რომელ ოსტაგს შეგირდობ, ვინ გამხვია მე შარში?!
 დამარწყულე სიკეთით - შეგსვი როგორც მედაშე;
 ეს დუნია თუ ლაღობს, არის შენი ფეშქაში.
 (თარგმნა თინათინ ჯახუაძე)

მე ერთი კოცნა მინდოდა, შენ ექვსჯერ მიყავ წყალობა,
 ამ მრუბე წუთისოფელში ვინ მოგაველინა გალობად,
 და მოხველ რადგან სულისთვის ამო საღებუნად, საღმობად,-
 აწ არად მიჩანს აქ ყოფის დარდი და წარმატებობა!
 (თარგმნა ნინო ანთიძე)

მსურს ერთი კოცნა, შენ კი ექვსის მომეცი ნება,
 თურმე შეგირდი ერთ ღროს სხვისი ოსტაგი ხდება,
 რადგან სიკეთეს შენ დაუღე ქვეყნად სათავე,
 საწუთროს ბევრჯერ მოველინა ლხენა და შვება.
 (თარგმნა გიორგი ხულორდავაძე)

1992

I asked you for one kiss, you gave me six.
 What teacher taught you, that you're such an expert?
 You're so deep a source of goodness, so kind
 That you've set the world free a thousand times.

რობაიების ინგლისური თარგმანების უმეტესი
 ნაწილი შესრულებულია მარა ჰუშმანდის მიერ
 (Zara Houshmand, August, 2002)
 და აღებულია შემდეგი საიტიდან –
<http://iranian.com/Arts/rumi.html>

იგავები ე.წ. “ღრმააზროვანი პოეზიდან”

“მესხევი/მასხაევი” ქართულად გრადიციულად ითარგმნება, როგორც “პოემა”, თუმცა სპარსულ პოეზიაში ეს უფრო პოეტურ ფორმასთანაა დაკავშირებული, ვიდრე მის მოცულობასთან და შინაარსთან, ანუ აუცილებელი არ არის “მესხევი” იყოს დიდი ზომის, გარკვეული სიუჟეტის მქონე ნაწარმოები, როგორც ეს “პოემის” შემთხვევაშია... “მესხევი” საერთო რითმის მქონე მისრებით (ნახევარბეითებით) აგებული პოეტური ქმნილებაა (რითმა aa, bb, cc და ა.შ.) და ზოგადად “დაწყვილებულს, გაორმაგებულს” ნიშნავს. “მესხევის” ფორმას იყენებენ პეროიკულ, რომანტიკულ თუ ლიდაქტიკური ხასიათის დიდ ნაწარმოებში, თუმცა ზოგჯერ ლირიკაშიც გვხვდება. საერთოდ კი, ამა თუ იმ პოეტის შემოქმედებაში “მესხევი” ჰქვია “დივანისაგან” (ლექსების კრებულისაგან) ცალკე გამოყოფილ ნაწილს და, როგორც ვთქვით, სულაც არ არის აუცილებელი, რომ ის იყოს ჩვენი გაგების “პოემა”.

“მასხაე-ე მა'ნაევი”, როგორც ჩანს, ამ ორი სიტყვის აკუსტიკურ-გრაფიკული მსგავსების გამო დაერქვა ამ ქმნილებას, რადგან სხვაობა მხოლოდ ერთ ბგერასა და ასოშია და თუ ავტორის პოეტური შემოქმედების სპეციფიკას გავითვალისწინებთ, აქაც სულაც არ არის მთავარი შინაარსი... მთავარია ფორმა:

مثنوی معنوی

...და თუ უფრო შორს წავაღვლით და დაეაზუსტებთ, რუმის ამ უმარამაზარ პოეტურ ქმნილებას უფრო სრული ხაზით ასეც მოიხსენიებენ - “მასხაე-ე მა'ნაევი-ე მავლაევი”, ვხედავთ და გვესმის, რომ ეს სამი სიტყვა ძალიან ჰგავს ერთმანეთს... პოდა, თუ პირველი და მესამე თავისთავად არსებული სიტყვა იყო სპარსულ ენაში და პოეტი მას ვერ შექმნიდა, როგორც ჩანს, მან მოისურვა სრული პარმონიისთვის მათი მსგავსი მესამე სიტყვაც გამოეყენებინა და, ალბათ, ასე გამოიძენა სიტყვა “მა'ნაევი”, რაც პირველ რიგში გარეგულ-ხმოვანი მსგავსებით ჩაჯდა სათაურში და ნაკლებად სავარაუდოა, რომ რაიმე საგანგებო ამრობრივი დაგვირთვა ჰქონდეს.

مثنوی معنوی مولوی

თუმცა მაინც განუმარტოთ სიტყვა “მა'ნაევი”-ს მნიშვნელობა; ლექსიკონებში გვაქვს ასეთი ვარიანტები: 1. სასულიერო; მორალური. 2. ინტელექტუალური; გონებრივი. 3. ამრობრივი.

ამიგომაც ბაგონი დავით კობიძე პოემის სათაურს ასე თარგმნის ქართულად – “აზრის შემცველი ორსტრიქონიანი ლექსები” (სპარსული ლიგერაგურის ისტორია, გვ. 389). რუსულ სამეცნიერო თუ მხაგვრულ ლიგერაგურაში გვაქვს ასეთი განმარტება: «Поэма о скрытом смысле». საინტერესოა, საიდან გაჩნდა ეს სიტყვა «скрытый», როცა რუბინიკის ლექსიკონში არსადაა ნახსენები, რომ “მა'ნაევი” არის “ფარული” (გომი 2, გვ. 535.); F.Steingass-ის ლექსიკონში არის ასეთი განმარტებები: significant, true, real, intrinsic, essential, absolute, spiritual, flowing from the sense, verbal ანუ არც აქ ჩანს არსად “ფარულობა” და მხოლოდ დეჰხოდას ლექსიკონში, გარდა ყველა ქართულ-რუსულ-ინგლისურად ჩამოთვლილი მნიშვნელობებისა, არის ასეთი დაბუსგებაც “ბუნენი, მოყაბელ-ე ზჰჰერი” – შინაგანი (დამალული), გარეგნულის საწინააღმდეგო. ასე რომ, ალბათ, შეგვიძლია ქართულად მას ვუწოდოთ “ფარული აზრის პოემა” (სამეცნიერო კუთხით), თუმცა გავიმოურებთ, რომ მთავარი მაინც ის უნდა იყოს, რომ სიტყვა “მა'ნაევი”-ს გამოიჩინა “მასხაევი”-სთან და “მავლაევი”-სთან ერთად უფრო მათი ბგერითი და გარეგნული მსგავსებითაა განპირობებული და არა რაიმე განსაკუთრებული შინაარსობრივი დაგვირთვით და მნიშვნელობით. იხილეთ ვივარაუდოთ, რომ სხვაგვარი ქლერალობის და მოხაზულობის სიტყვებთან თავად ჯალალ ედ-დინ რუმი (...ან ვინმე სხვა, ვინც ამ თხზულებას “მასხაე-ე მა'ნაევი” უწოდა) რაიმე სხვა მესამე სიტყვას გამოიყენებდა... ასეა თუ ისე, რუმის პოემაში აზრები არის გადმოცემული ცხადად და ფარულადაც, გააჩნია, ვინ როგორ აღიქვამს მას, თუმცა “ნეი-ნამეში” გამოთქმული ჩივილი იმის გამო, რომ აღამიანები სალამურის მხოლოდ გარეგულ (ბგერით) მხარეს აღიქვამენ და ვერ ხვდებიან, თუ რა გკივილს ატარებს იგი თავისი სხეულის შიგნით, მიგვანიშნებს იმაზე, რომ მთელი პოემა ფარული, იღუმალი, უხილავი აზრებითაა განმსჭვალული და შეიძლება სხვაგვარადაც ვუწოდოთ – “ალეგორიული პოემა”... ასეთი ვარიანტის არსებობაც დასაშვებია...

ერთი სიტყვით, ვარიანტების ნაკლებობა არ იგრძნობა და საბოლოო ჯამში, რა თქმა უნდა, ერთი უნდა შეგვეჩინა და ვამჯობინეთ, რომ ყოფილიყო რაღაც სხვა, თუნდაც საკამათო, ანუ – “ღრმააზროვანი პოემა”.

ალექსანდრე ელერდაშვილი

წიგნი №1 - დასაწყისი

دفتر اول - سر آغاز

“ნამ-ნამე“ ანუ სალამურის წიგნი

نی نامه

ყური დაფუგლოთ – სალამურის ჩივილი მესმის,
განშორებათა ამბებს ყვება ჰანგებით დღეს ის:

“სანამ მომპრიდნენ, ვიყავიო მე ნა' რხეული,
ახლა კი ხალხის კენესად იქცა ჩემი სხეული.

აწ ნაფლეთებად მიქცევს მკერდს მე განშორება და
გიაზობით გულის საღარღებელს, რაც რამ მებადა:

ყოველი არსი თავის ფესვებს მოსწყდება ოდეს,
მას დაბრუნების საწადელი სულ უნდა ჰქონდეს.

ყველას, ქალს თუ კაცს, ვუჩვენებდი მკენესარს მე იერს,
მეწყვილედ ვყავდი ზოგს უბედურს, ზოგსაც – ბედნიერს.

ყველამ თავისი საფიქრალით დამიმეგობრა
და მე რომ ვფლობდი საიდუმლოს, არვის ეგონა.

ის საიდუმლო შორს არ არის ჩემი კენესისგან,
სხვისი თვალ-ყური თუმც ვერ არჩევს ერთმანეთისგან.

სულსა და სხეულს აქვთ თანხმობა ერთურთთან სრული,
თუმც არვის ძალუმს, დაინახოს სხეულში სული.

ამ ჩემს ჰანგებში არის ცეცხლი, განა ქარია,
ვისაც ასეთი ცეცხლი არ აქვს, თქვას, რომ მკედარია.

სიყვარულია, რითაც იწვის ჩემი სხეული,
როგორც ღვინიდან ვნება, გრფობით ამოფრქვეული.

ვარ მეგობარი განშორებით ყველა მკენესარის,
გულის ჰანგს მისწვდეს, ჩემი ჰანგის ვალი ეს არის”.

სალამურივით ვის უნახავს სნებაც და შევბაც?
ან ვის ჰქონია განშორებაც და შეყრის გზებაც?!

სისხლიან გზას რომ ჰანგით კვალავს, სწყდება მის ბაგეს,
გვახსენებს გრფობას მაჯუნისას და მის სიშმაგეს.

გრფიალის გონის მსმენელია უგნურის² სმენა,
ყური იყიდის მხოლოდ, რასაც გაყიდის ენა.

ჩვენი წუხილით დრო უღმობლად გაიწვლა და
დრო მოგვდევს კვალში ხან მაწყვევრად, ხანაც მწველადა.

ის, რაც წავიდა, მას ნუ ნაღვლობ ჩემო ბაგონო,
შენ ხომ აქ დარჩი, უწმინდესი სულის პაგრონო!

- 01 بشنو این نی چون شکایت می کند
از جداییها حکایت می کند
- 02 کز نیستان تا مرا ببریده اند
در نفیرم مرد و زن نالیده اند
- 03 سینه خواهم شرحه شرحه از فراق
تا بگویم شرح درد اشتیاق
- 04 هر کسی کو دور ماند از اصل خویش
باز جوید روزگار وصل خویش
- 05 من به هر جمعیتی نالان شدم
جفت بد حالان و خوش حالان شدم
- 06 هر کسی از ظن خود شد یار من
از درون من نجست اسرار من
- 07 سر من از ناله من دور نیست
لیک چشم و گوش را آن نور نیست
- 08 تن ز جان و جان ز تن مستور نیست
لیک کس را دید جان دستور نیست
- 09 آتشست این بانگ نای و نیست باد
هر که این آتش ندارد نیست باد
- 10 آتش عشقست کاندر نی فتاد
جوشش عشقست کاندر می فتاد
- 11 نی حریف هر که از یاری برید
پردههای پردههای ما درید
- 12 همچو نی زهری و تریاقی کی دید
همچو نی دمساز و مشتاقی کی دید
- 13 نی حدیث راه پر خون می کند
قصههای عشق مجنون می کند
- 14 محرم این هوش جز بیهوش نیست
مر زبان را مشتری جز گوش نیست
- 15 در غم ما روزها بیگاه شد
روزها با سوزها همزاه شد
- 16 روزها گر رفت گو رو پاک نیست
تو بمان ای آنک چون تو پاک نیست

- 17 თევზი ხომ არ ხარ, რომ სულ წყალში იყო განგებით?!
ბანგი თუ არ გვაქვს, ბანგით როგორ დავიბანგებით?!
- 18 არ ესმის ამრი სიმწიფისა მას, ვინც მკვებება,
გრძლად საუბარი მხოლოდ ჭკუის სივავლაზეა.
- 19 გაშორდით ხუნდებს, თუ ხართ ლაღი სულის მქონები,
როდემდე უნდა ვიყოთ ოქრო-ვერცხლის მონები?
- 20 მღვას თუ ჩაასხამ შენ ერთ ღოქში, იმდენს ჩაატყვე,
რასაც ერთ ღლეში დალევ ანდა ღამეს გაათევე...
- 21 არცნობა ღოქის ავსების არს ხარბის თვისება,
თავს თუ არ სწირავს თვით სადაფი, ის არ ივსება.
- 22 ვინც თავის გულში სიყვარულის აკვანს არ არწევს,
სიხარბესა და მზაკერულ გრძნობებს თავს ვერ დააღწევს.
- 23 შენ გაიხარე, სიყვარულო, ძალაზე ვნებისა,
მკურნალო ყველა მიწიერი სნეულებისა!
- 24 შენ ხარ საღბუნი ყველაფრისა, განურჩეველი,
ხარ პლაგონის³ და გალენოსის⁴ მსგავსი მრჩეველი.
- 25 ცას მისწვდა გრფობით თვით სხეული, მიწით ნაგები,
მთებიც აცეკვდნენ, როკვით გახლნენ ამხანაგები.
- 26 თვით თურის მთამაც სცნო გრფიალში შეგრძნება ღელვის,
თური გაბრუდა, მოსეს ესმა გრუხუნი ელვის⁵.
- 27 თუ გულისწორთან დაწყვილდება ჩემი ბაგენი,
ვით საღამური, ვიგყვი – სათქმელს მეც მივაგენი.
- 28 თანამონის სიშორით თუ გაბრუებს ბანგი,
დაკარგავ ენას და შეგრძნება ასობით ჰანგი.
- 29 თუ ვარდი დაჭკნა და გაშორდა საბადნაროსა,
ბულბულის სტვენამ ველარაეინ გაახაროსა.
- 30 საგრფოა ყველგან, ჩვენ ვართ მისი არსების ფარდა,
საგრფო სულ ცოცხლობს, ჩვენ გზა არ გვაქვს, სიკვდილის გარდა.
- 31 ყოფნა-არყოფნის შუა მეგრფეს აქვს მხოლოდ გრფობა,
ვისაც ეს არ აქვს, განჯავს ყოფნა, ვით ჩიგს უფროთობა.
- 32 ჭკუა ვერ განჭერფეს წუთისოფელს უკან-წინადა,
თუ წინ და უკან საგრფოს სახემ არსად მინათა.
- 33 გრფობას სწადია – მისი სიგყვა იყოს შენს მიღმა...
სარკემ არეკვლა თუ ვერ შეძლო, სარკედ ვერ იქმნა.
- 34 თუ შენს სარკემი არეკლილი ვერარა ნახე,
მამ, შენთვის აღარ განირჩევა ჭანგი და სახე.
- 17 هر که جز ماهی ز آبش سیر شد
هر که بی روزیست روزش دیر شد
- 18 در نیابد حال پخته هیچ خام
پس سخن کوتاه باید والسلام
- 19 بند بگسل باش آزاد ای پسر
چند باشی بند سیم و بند زر
- 20 گر بریزی بحر را در کوزه‌ای
چند گنجد قسمت یک روزه‌ای
- 21 کوزه چشم حریصان پر نشد
تا صدف قانع نشد پر در نشد
- 22 هر که را جامه ز عشقی چاک شد
او ز حرص و عیب کلی پاک شد
- 23 شاد باش ای عشق خوش سودای ما
ای طبیب جمله علت‌های ما
- 24 ای دوای نخوت و ناموس ما
ای تو افلاطون و جالینوس ما
- 25 جسم خاک از عشق بر افلاک شد
کوه در رقص آمد و چالاک شد
- 26 عشق جان طور آمد عاشقا
طور مست و خر موسی صاعقا
- 27 با لب دمساز خود گر جفتمی
همچو نی من گفتنیها جفتمی
- 28 هر که او از هم‌زبانی شد جدا
بی زبان شد گرچه دارد صد نوا
- 29 چونک گل‌رفت و گلستان درگذشت
نشوی زان پس ز بلبل سرگذشت
- 30 جمله معشوقست و عاشق پرده‌ای
زنده معشوقست و عاشق مرده‌ای
- 31 چون نباشد عشق را پروای او
او چو مرغی ماند بی‌پر وای او
- 32 من چگونه هوش دارم پیش و پس
چون نباشد نور یارم پیش و پس
- 33 عشق خواهد کین سخن بیرون بود
آینه غماز نبود چون بود
- 34 آینه دانی چرا غماز نیست
زانک زنگار از رخس ممتاز نیست

“ნამ-ნამეს” კომენტარები და განმარტებები

- ¹ ნა - თარგმანში რუსთაველის ცნობილი ფრაზის ნაწილი გამოვიყენეთ (“მუნაღა ეხმარე გიშრის გბა და კალმაღ მე ნა რხეული”), სადაც “ნა” იგივეს ნიშნავს, რაც “ნამ/ნამე” ჯაღალდ უღ-დინ რუმისთან – ლერწამს.
- ² თორიანალის “კუშ”-ი და “ბიპუშ”-ი (გონება და უგნური) სიყვარულით გამოწვეულ უგნურებას (სიშმაგეს) გულისხმობს და არა სისულელეს.
- ³ პლატონი (რუმისთან - افلاطون - აფლათონ) - ძველბერძენი ფილოსოფოსი, სოკრატეს მოსწავლე, არისტოტელეს მასწავლებელი (ძვ.წ.აღ. 427-347).
- ⁴ ვალენსი (რუმისთან - جالينوس - ჯალინუს) - რომელი ექიმი, ბუნებისმეტყველი და ფილოსოფოსი, ანტიკური მედიცინის კლასიკოსი (129-200/216).
- ⁵ თური (ტური) - სინას მთა; ამ სტრიქონებში იგულისხმება ამავე იმის შესახებ, თუ როგორ მივიდა მოსე დათქმულ ღრის სინას მთასთან და შეევეღრა უფალს – გამომეცხადე, რომ თვალთ ვიხილო! პასუხად მიიღო – შენ ვერ მიხილავ მე, მაგრამ შეხედა მთას (თურს) და შენც შეიფიქრობ ჩემს გამოცხადებას, და როდესაც უფლის ნათელი დაუფინა მთას, ის მგერად იქცა, მოსე კი გრუნუნსიგან ძირს დაეცა.

ინტერნეტში ენახეთ “ნამ-ნამეს” ინგლისურ ენაზე თარგმნილი 22 ვარიანტი (<http://www.dar-al-masnavi.org/freedsong.html>), რაც 1772 წლიდან (Rhymed Translation by Jones) 2012 წლამდე შესრულებულ თარგმანებს მოიცავს, საილუსტრაციოდ ავირჩიეთ ერთი მათგანი, ჩვენი ამრით ყველაზე უფრო პოეტური.

1. From reed-flute hear what tale it tells; What plaint it makes of absence' ills. 2. "From jungle-bed since me they tore, Men's, women's, eyes have wept right sore. 3. My breast I tear and rend in twain, To give, through sighs, vent to all my pain. 4. Who's from his home snatched far away, Longs to return some future day. 5. I sob and sigh in each retreat, Be't joy or grief for which men meet. 6. They fancy they can read my heart; Grief's secrets I to none impart. 7. My throes and moans form but one chain, Men's eyes and ears catch not their train. 8. Though soul and body be as one, Sight of his soul hath no man won. 9. A flame's the flute's wail; not a breath, that flame who feels not, doom him death. 10. The flame of love, 'tis, prompts the flute, Wine's ferment, love; its tongue not mute. 11. The absent lover's flute's no joy. Its trills proclaim his grief, his joy. 12. Or bane, or cure, the flute is still; Content, complaining, as you will. 13. It tells its tale of burning grief, - Recounts how love is mad, in brief. 14. The lover lover's pangs best knows; As ear receives tongue's plaint of woes. 15. Through grief, his day is but a dawn; Each day of sorrow, torment's pawn. 16. My days are waste; take thou no heed. thou still are left; my joy, indeed. 17. Whole seas a fish will never drown; A poor man's day seems all one frown.	18. What boot from counsel to a fool? Waste not thy words; thy wrath let cool. 19. Cast off lust's bonds; stand free from all. Slave not for pelf; be not greed's thrall. 20. Pour rivers into one small gill, It can but hold its little fill. 21. The eye's a vase that's ne'er content; the oyster's filled ere pearl is sent. 22. The heart that's bleeding from love's dart, From vice of greed is kept apart. 23. Then hie thee, love, a welcome guest; -- Physician thou to soothe my breast. 24. Thou cure of pride and shame in me; Old Galen's skill was nought to thee! 25. Through love, this earthly frame ascends To heaven; a hill, to skip pretends. 26. In trance of love, Mount Sinai shakes, At God's descent; 'and Moses quakes.' 27. Found I the friend on whom I dote, I'd emulate flute's dulcet note. 28. But from my love, while torn away, Unmeaning words alone I say. 29. The spring is o'er; the rose is gone; the song of Philomel is done. 30. His love was all; himself, a note. His love, alive; himself, dead mote. 31. Who feels not love's all-quick'ning flame, Is like the bird whose wing is lame. 32. Can I be quiet, easy, glad, When my delight's away? No! Sad. 33. Love bids my plaint all bonds to burst. My heart would break, with silence curst. 34. A mirror best portrays when bright; Begrimed with rust, its gleam grows slight.

Translated by James W. Redhouse. From "The Mesnevi of Mevlânâ Jelâlu'd-dîn Muhammed er-Râmi. Book the First" (London, 1881).

დფრ აოლ - ბღს 11

ბკაბტ ბقال ო ბოპობი ო როღნ რბღტნ ბოპობი დრ დბან

ბოდ ბقالბ ო ობ რა ბოპობბ
 ბრ დბან ბობბ ნბბბან დბან
 დრ ბბბბ ადბბ ნაბბბ ბბბ
 ბოაბე როზბ სობ ობბ რბბე ბობ
 ბრბეაბ ბრბბსტ ნაბბე ბრ დბან
 ბბსტ აზ სობ დბან სობბ ბრბბბ
 აზ სობ ბბბბ ბბბბბ ბოაბეაბ
 დბდ ბრ როღნ დბან ო ბამბე ბრბ
 როზბბ ბბბბ სბბნ ბობბბ ბრბ
 რბბბ ბრ ბბბბ ო ბბბბბ ბბ ბრბბ
 დბსტ ბნ ბბსბსბე ბობბ ან ბბბ
 ბბბბბბ ბბბბბ ბრ ბრობბბ რა
 ბედა სე როზ ო სე ბბბ ბბბბ ო ბბ
 ბბბბბბ ან ბრბ რა ბრ ბბბ ნებბ
 ბობბბბბ ბრბ ბრბბბ ბბბბბბ
 აბბ ბნბრ ბბბბ ბოპობბ ან ბბბ
 ბზ ბბე აბ ბლ ბა ბლბბ ბბბბბ
 აზ ბბბბბბ ბბბბბ აბბ ბლბ რა
 ბარ ბაკბნ რა ბბბბბ აზ ბობ ბბბ
 ბბბბ ბბბბ ბბბბ ბბბბ ბბბ

№0360 №1, ნაბბბბბ №011

აბბბბბ ბაბბბბბა ბა ბობბბბბბბა ბა
 ბაბბბბბ ბაბბბბბბ ბაბბბბ

ბრბ ბაბბბბს ბბბბბ ბობბბბბბ ბბბბბბბბბ,
 ბბბბბბ ბბბბბბბ ბობბბბბ ბა ბრბბბ ბბბბბბბ.

ბბბ ბაბბბბბბს ბბბბბბბბბ, ბბბბ ბბბბბბ ბა
 ბბბბბ ბაბბბბბბბ ბაბბბბბ ბბბბბბბბბბბ.

ბრბბბ ბობბბბბ ბბბბბბბბ, ბბბბბბ ბობბბბბბ,
 ბობბბბბბბბ ბობბბბბბბბბბბ.

ბრბბბბ ბაბბბბბბს ბბბბბბბბბ ბბბბბბ ბაბბბბბ
 ბ ბობბბბბბ ბბბბბბ ბბბბბბბ ბაბბბბბ ბაბბბბბ.

უცებ დუქანში შეიპარა კაგა ცბიერი,
ის თავეს მისდევდა, თუთყუშს კი შიში ძლიერი

ქქონდა კაგისა... აიქნია ფრთები, აყარა
და ვარდის ზეთი თუთიყუშმა დაბლა დაღვარა.

მაღე დაბრუნდა, უდარდელად დაჯდა ბაყალი,
თუმც სუნი ეცა და აგება აყალ-მაყალი.

დაღვრილი ზეთი ნახა იქ და რომ არ ელოდა,
ჩიგს დაჰკრა თავზე... გაჰუჭა და გაამელოგა.

ჰოდა, ფრინველი მთლად დამუნჯდა, ენა დაება
და სინანულით იმ ბაყალმა მორთო ეაება.

სიმწრით იგლეჯდა წვერს: "წავართვი ჩემს ჩიგს ენაო,
ჩემი მზე თითქოს შავ ღრუბლებში ჩაესვენაო.

ჩემი სიკეთე რად გავცვალე ცუდზე და ავზე?!
რაგომ ეს ხელი არ გამიხმა, რომ დავკარ თავზე?!"

დერვიშებს სთხოვდა დახმარებას: "რა მეშველება,
თუ თუთიყუშმა კვლავ ვერ შეძლო ამეცველება?!"

და აი ასე სამი დღე-ღამე ჩიოდა,
უიმედობა გულში საზღვრებს გადადიოდა.

ფრინველს აჩვენა ნაირგვარი სათამაშო და
სცადა საუბრის საღერდელი კვლავ რომ აშლოდა...

და აი, ერთმა დაძონძილმა, სულ მთლად მელოგმა
იქ ჩაიარა კაცმა და რომ არეინ ელოდა,

ალაპარაკდა თუთიყუში მთლად უნებურად
და თავმოგვლეპილ კაცს გასძახა წინანდებურად:

"ეი, ქაჩალო! რად ვართ მსგავსნი ჩვენ ერთმანეთის?
მიზმში შენი სასჯელისაც დაღვრაა ზეთის?!"

ამ შედარებით ხალხმა ძლიერ ბევრი იცინა -
ნახეთო, ჩიგმა რა გუბანი გამოიჩინა!

გარსით მსგავსება ხშირად ხდება არსისთვის ჭირი:
რძეც არის "შირი", როცა დაწერ, და ლომიც - "შირი".

მთელი ქვეყანა დღეს გარეგნულ მსგავსებას მისდევს
და, ჭეშმარიტ გზას აცდენილი, დიდ ცოდვას იღებს.

¹ სპარსულად "რძე" და "ლომი" ერთნაირად იწერება - شیر

دفتر اول - بخش ۱۳۷

حکایت ماجرای نحوی و کشتیبان

آن یکی نحوی به کشتی در نشست	رو به کشتیبان نهاد آن خودپرست
گفت هیچ از نحو خواندی گفت لا	گفت نیم عمر تو شد در فنا
دلشکسته گشت کشتیبان ز تاب	لیک آن دم کرد خامش از جواب
باد کشتی را به گردابی فکند	گفت کشتیبان بدان نحوی بلند
هیچ دانی آشنا کردن بگو	گفت نی ای خوش جواب خوبرو
گفت کل عمرت ای نحوی فناست	زانک کشتی غرق این گردابهاست

Б0860 №1, ნაწილი №137

შპაპი ბრამატიკოსისა და მენაუისა

THE GRAMMARIAN AND THE BOATMAN

ნავში ჩაუჯდა ერთ მენაუეს გრამატიკოსი,
ამაყად ჰკითხა, თითქოს იყო მსგავსი კიკოსი:

A grammarian sat down in a boat.
That egotist turned (his) face to the boatman

“სინტაქსი იცი?” - უთხრა: “არა, ეგ რა არიო?!”
“არა?! სიცოცხლე დაგიკარგავს ნახევარიო”.

(And) said, "Have you studied any grammar." He replied, "No."
(The grammarian) said, "half your life has gone to nothing."

მენაუეს დასწყდა ამით გული, თუმცაღა წყენა
არ შეიძნია, დაადუმა უმაღვე ენა

The boatman became disturbed in (his) heart from burning
(sorrow), but kept silent from answering at that moment.

და უცებ ქარი ამოუარდა ზღვაზე ძლიერი,
მენაუემ ჰკითხა გრამატიკოსს მკაცრი იურით:

(Then) the wind hurled the boat into a whirlpool.
The boatman shouted to the grammarian,

“ცურვა თუ იცი სინტაქსით?! მითხარი ჩქარა!”
პასუხი იყო: “არა! ცურვა არ ვიცი, არა!”

"Do you know anything about swimming? Tell (me)!"
He replied, "No, O good-answering, handsome-faced (man)!"

“არა?! მაშ, ძმაო, შენ დაკარგე სიცოცხლე მთელი...
ვიძირებით და გადარჩენას ნულარსად ელი”.

(The boatman) said, "(Then) the whole of your life is nothing,
because the boat is (going to) drown in these whirlpools!"

СПОР ГРАММАТИКА С КОРМЧИМ

Однажды на корабль грамматик сел ученый,
И кормчего спросил сей муж самовлюбленный:

Тут ветер налетел, как горы, волны взрыл,
И кормчий бледного грамматика спросил:

"Читал ты синтаксис?" - "Нет", - кормчий отвечал.
"Полжизни жил ты зря!" - ученый муж сказал.

"Учился плавать ты?" Тот в трепете великом
Сказал: "Нет, о мудрец совета, добрый ликом".

Обижен тяжело был кормчий тот достойный,
Но только промолчал и вид хранил спокойный.

"Увы, ученый муж! - промолвил мореход. -
Ты зря потратил жизнь: корабль ко дну идет".

Издание: Библиотека Всемирной литературы
Переводчик - В. Державин

دفتر دوم - بخش ۱۱۲

منازعت چهار کس جهت انگور کی هر یکی به نام دیگر فهم کرده بود آن را

آن یکی گفت این باتگوری دهم	چار کس را داد مردی یک درم
من عنب خواهم نه انگور ای دغا	آن یکی دیگر عرب بد گفت لا
من نمی‌خواهم عنب خواهم ازم	آن یکی ترکی بد و گفت این بنم
ترک کن خواهیم استافیل را	آن یکی رومی بگفت این قیل را
که ز سر نامها غافل بندند	در تنازع آن نفر جنگی شدند
پر بندند از جهل و از دانش تهی	مشت بر هم می‌زدند از ابلهی
گر بدی آنجا بدادی صلحشان	صاحب سری عزیزی صد زبان
آرزوی جمله‌تان را می‌دهم	پس بگفتی او که من زین یک درم
این درم‌تان می‌کند چندین عمل	چونک بسپارید دل را بی دغل
چار دشمن می‌شود یک ز اتحاد	یک درم‌تان می‌شود چار المراد
گفت من آرد شما را اتفاق	گفت هر یکتان دهد جنگ و فراق
تا زبانتان من شوم در گفت و گو	پس شما خاموش باشید انصتوا

წიგნი №2, 6აწილი №112

დავა მოთხი ალაშქარისა ყუარქისი გამო, როდესაც

ყოველი მათგანი სხვა სხვალით მოიხსენიებდა მას

ოთხ კაცს აჩუქეს ერთი ღრამბა... ვინ იყო ვინ და?

ერთი - სპარსელი, რომელმაც თქვა: "ანგური" მინდა!

არ დაეთანხმა მას, ვინც ოთხში იყო არაბი -

არა! ამ ფულით ვიყიდოთ უნდა "ანაბი".

მესამემ, თურქმა, მორთო ბრაბით წუწუნ-ბუმღუნი -

ანგურს და ანაბს მე არ ვჭამო, მინდა "უზუმი".

ბოლოს მეოთხემ, ბერძენმაც, თქვა - თქვენ თვალებს დაგთხრით,

მე თუ "სგაფილი" არ მიყიდეთ ამ ერთი ღრამბით.

ლანძღვა დაუწყო თურქს სპარსელმა, ბერძენს არაბმა,

ყურძნის სახელის გამო შექმნეს დავიღარაბა.

მუშგებს ურგყამდნენ გამალებით ერთურთს ბრიყვები,

ჯერ იჩხუბონ და მერე ამბის ღენას მივყვებით...

ამ ოთხი ბრიყვის მხოლოდ ერთ კაცს შეეძლო შეეღა,

ვინც ასი ენის საიდუმლო იცოდა ყველა.

იგი ეგყოლა: "მოგახსენებთ მე სათქმელს ნამდვილს

და ერთი ღრამბით აგისრულებთ ოთხივეს წადილს."

თუ გონიერულად და გულწრფელად მენდობით აქ მე,
ამ ერთი დრაჰმით გაკეთდება ოთხივეს საქმე.

დრაჰმა რა არის?! მით ქვეყანა რად ღვაქციოთ?!
სჯობს, ოთხი მგერი ერთ მეგობრულ გუნდად ვაქციოთ.

თქვენ უცხო სიგვეებს ამბობთ და ჩხუბს იწყებთ შმაგები,
ჩემი სიგვეით კი კვლავ იქნებით აზხანაგები.

ასე ღამშივღდა და ღაღამდა ოთხივე მათგანი,
მათი სიკეთის წყარო გახდა სიგვეის თარგმანი.

* * *

A man gave four persons a silver coin. The (first) one (Persian) said,
"I will give this for (buying) some angur."

An other one (who) was an Arab said, "No! I want "inab"
not angur, O deceitful (man)!"

The (third) one was a Turk and he said, "This (coin) is mine.
I don't want 'inab. I want uzum."

The (fourth) one, an Anatolian Greek, said,
"Quit (all) this talk! I want istafil."

In (their) disagreement, those individuals were in a fight,
since they were uninformed of the meaning of the names.

They were striking at each other (with their) fists out of ignorance.
They were full of foolishness and (were) devoid of knowledge.

If a master of (the meaning of) secrets, a venerable one (with
knowledge) of numerous languages, had been there, he would
have given them reconciliation and peace.

Then he would have said, "By means of this one silver coin, I will
grant the wishes of all of you.

"This coin will cause effects such as these when you submit (your)
hearts (to me) without deceit.

"Your one coin will become (like) four (coins) for the desired (result).
(And) four enemies will become (as) one from unity (of friendship).

"The words of each one of you offer (only) fighting and separation.
But my words will bring you harmonious agreement.

"Therefore, you be quiet (and) stay silent!
So that I may become your tongue for (needed) conversation."

دفتر چهارم - بخش ۳

حکایت آن واعظ کی هر آغاز تذکیر دعای ظالمان و سخت دلان و بی اعتقادان کردی

آن یکی واعظ چو بر تخت آمدی دست برمی داشت یا رب رحم ران بر همه تسخرکنان اهل خیر می نکردی او دعا بر اصفیا مر ورا گفتند کین معهود نیست گفت نیکویی ازینها دیده ام خبث و ظلم و جور چندان ساختند هر گهی که رو به دنیا کردمی کردمی از زخم آن جانب پناه چون سبب ساز صلاح من شدند بنده می نالد به حق از درد و نیش حق همی گوید که آخر رنج و درد این گله زان نعمتی کن کت زند در حقیقت هر عدو داروی تست که ازو اندر گریزی در خلا در حقیقت دوستانت دشمن اند هست حیوانی که نامش اشغریست تا که چوبش می زنی به می شود نفس مؤمن اشغری آمد یقین زین سبب بر انبیا رنج و شکست تا ز جانها جانشان شد زفت تر پوست از دارو بلاکش می شود ورنه تلخ و تیز مالیدی درو آدمی را پوست نامدیوغ دان تلخ و تیز و مالش بسیار ده ور نمی توانی رضا ده ای عیار که بلای دوست تطهیر شماسست چون صفا بیند بلا شیرین شود

قاطعان راه را داعی شدی بر بدان و مفسدان و طاغیان بر همه کافردلان و اهل دیر می نکردی جز خبیثان را دعا دعوت اهل ضلالت جود نیست من دعاشان زین سبب بگزیده ام که مرا از شر به خیر انداختند من ازیشان زخم و ضربت خوردمی باز آوردندمی گرگان به راه پس دعاشان بر منست ای هوشمند صد شکایت می کند از رنج خویش مر ترا لابه کنان و راست کرد از در ما دور و مطرودت کند کیمیا و نافع و دلجوی تست استعانت جویی از لطف خدا که ز حضرت دور و مشغولت کنند او به زخم چوب زفت و لمرست او ز زخم چوب فریه می شود کو به زخم رنج زفتست و سمین از همه خلق جهان افزون ترست که ندیدند آن بلا قوم دگر چون ادیم طایفی خوش می شود گنده گشتی ناخوش و ناپاک بو از رطوبتها شده زشت و گران تا شود پاک و لطیف و با فره گر خدا رنجت دهد بی اختیار علم او بالای تدبیر شماسست خوش شود دارو چو صحت بین شود

წიგნი №4, ნაწილი №003

ამბავი შაჰაბაზისა, რომელის ყოველი ქაღაპისი წინ
ლოცულობდა მოქალაქეების, გულაქების და რალიჩიურ რწმანათა
მოქალაქეული აღაშინათა შესახებ

ერთ მქადაგებელს, ეცემოდა ქადაგად როცა,
ამოსდიოდა პირიდან სულ ყაჩაღთა ლოცვა.

“შეეწიეო – ღალადებდა – ო, დიღო ღმერთო,
აგს, ურჩს და ბოროტს მოწყალებით, გველრი და შეგთხოვ!

ის დალოცეო, სხვის სიკეთეს დასციინს ვინაც,
ან ურწმუნობით სხვებს თავს ესხმის გარეთ და შინაც...”

ერთხელაც არსად ახსენებდა კარგს და ზნეკეთილს
და უკეთურთა ლოცვებს თხზავდა თითქოს შეკვეთილს.

ჰკითხეს – “შენ ჭკუამ და გონებამ ბურგი გაქციეს,
გზააბნეულებს რომ უწონებ ბოროტ საქციელს?”

და უთხრა: “მე მათს სიავეში კარგიც მინახავს,
მიგომაც რჩეულ ლოცვებს მხოლოდ მათთვის ვინახავს.

იმდენი ცული ვნახე მათგან... იმდენი ჭირი,
რომ მივხვდი, უნდა სიკეთისკენ ვიბრუნო პირი.

როცა ვისურვე, რომ შემეცნო მე ეს ქვეყანა,
მათგან მე ბევრი საგკივარი შემომეყარა.

მსურდა გაქცევა... არ ვისურვე ცოდვასთან შებმა,
თუმცა მაჩვენეს სიმართლის გზა თავად იმ მგლებმა.

საწყისი ჩემი სიკეთისა გახდა სიავე,
მიგომაც მათთვის ლოცვა ცისკენ ავანიავე”.

***

მონას სიმართლის გზას აჩვენებს დიდი გკივილი,
მას დარდის გამო აღმოჰხდება ღვთისკენ ჩივილი.

ჭეშმარიტება ღალადებს, რომ დარდმა და ურვამ
შენში სიცრუის თქმა მოთოკა და დაიურვა.

კეთილდღეობა დაგმე, რადგან მშვიდი ცხოვრება
გაშორებს საღ აზრს და სიცრუე გემათხოვრება.

ყოველი მტერი წამალია შენთვის, იცოდე!
ძალას და ხალისს მათგან იძენს შენი სიცოცხლე.

მგრისგან გაქცევით რომ გსურს იყო თავისუფალი,
მხსნელად და შემწედ გველინება მუღამ უფალი.

მგრობას გიწვევენ მეგობრები ენით თუ თვალით,
როცა უფლის მადლს გამოვრებენ სიმართლის მალვით.

ყველას ვინახავთ – ცხოველია – “ზღარბი” სახელად,
ჯოხს რომ დაარგყამ, იკუმშება ქვასავით ხელად.

რაც მეტს დაარგყამ, ამით თითქოს უფრო მაგრდება,
თითქოს იბრდება ზომაში და მეტად ქვაუდება.

მორწმუნის სულიც იმ ზღარბს მოჰკავებს... ტკივილს და სწებას
მეტი სიმტკიცე მოაქვს მისთვის და მეტი გზნება.

აღბათ, მოციქულს მიგომაც აქვს გზა ეკლიანი,
რასაც ვერ უძლებს სხვა უბრალო ადამიანი,

რათა განმტკიცდეს სული კაცის, გახდეს ძლიერი,
დიდ ტკივილს იტანს არსი იგი, უფლისმიერი.

გყავს თუ მთრიმლავი საცხი რამე არ წაცხე მრავლად,
მას ვერ გარდაქმნი შენ უნაზებს გაიფის¹ გყავად.

თუ არ წააცხე გყავს წამალი მწარე და მწველი,
ის გაუჭდება და სიკეთეს მისგან ნუ ელი.

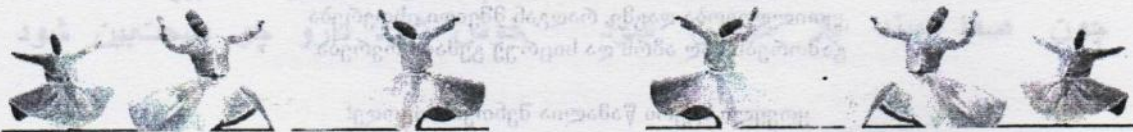
დამუშავება კაცსაც უნდა იმ გყავის მსგავსად,
უმრუნველობით რომ არ იქცეს ის მაენე არსად.

მწარე და მწველი საცხით კაცსაც სჭირდება მელა,
სიკეთის გზაზე, რომ მოშორდეს აუგი ყველა.

და თუ არ ძალგის აიტანო ტანჯვა ძლიერი,
მიიღე, რასაც მოგცემს ძალა უფლისმიერი.

მეგობრისაგან გაგონილი მწარე სიმართლით
შენი გონება აღივსება მეტი სინათლით.

კარგის ლოდინში გავიწყდება სიავე მთელი,
წამლის სიგებოს გრძნობ, განკურნებას მისგან რომ ელი.

¹ გაიფის გყავი – რბილი გყავი, რომლის დამუშავებთაც ცნობილი იყო საუღის არაბეთის ისტორიული ოლქის – ჰეჯაზის – სამხრეთ ნაწილში, ქალაქი მექის სამხრეთ-აღმოსავლეთით მდებარე ქალაქი გაიფი.

დფრ ჟჰარმ - ბღშ 55

დრ ბიან ანკ ტრკ აბობ აბობ მფრრ აინ სღნ

კი აბობ ალამყ სკოტ შრღ აინ ჰრ დო დრინ ჟსე ასტ კი გფთე მი აიდ

ბოდ შაჰი ბოდ აო რა ბნდეაი	მრდე ეღლი ბოდ ო შჰოტზნდეაი
ღრდეაი ჰდმტშ ბგღაშტი	ბდ სგალიდი ნკო პნდაშტი
გფტ შაჰნშე ჟრაშ კმ კნიდ	ორ ბგნგდ ნამშ აზ ჰტ ბრ ჰნიდ
ეღლ აო კმ ბოდ ო ჰრს აო ჴრონ	ჰონ ჟრა კმ დიდ შდ ტნდ ო ჰრონ
ეღლ ბოდი გრდ ჰოდ ჴრდი ტოაფ	ტა ბდიდი ჴრმ ჰოდ გნსტი მეაფ
ჰონ ჴრი პაბსტე ტნდ აზ ჴრი	ჰრ დო პაიშ ბსტე გრდ ბრ სერი
პს ბგოიდ ჴრ კე ბიკ ბნდმ ბსტ	ღოდ მდან კან დო ჰ ჴელ ან ჰსსტ

№0860 №4, №550ლი №055

ბანსჯა იჩინ ჰუნსანუ, რომ პანსუზუ ჰარონ თჰვა თაჰაღ პანსუნი, აინსნუბა იჩითას, რომ ბრიყვისაღი ბანსუნი პანსუნი ჴვილია, აბ მოიპუნ ბანსუნიბა ჰი აბ პრაჰი, რომელსაღ პსლა მობანსუნიბო

იყო შაჰი და ჰყავდა მონა... ორიოდ სიყვეით - ვნებით ცოცხალი, ჴკუით მკვლარი... ასე ვთქვათ, ბრიყვი.

არ აკეთებდა პატიოსნად ის თავის საჴმეს, მასზედ ამბობდნენ - ცულად შექმნილს სიყვეითს არჴმევს.

“შეუმცირეთო მას საჴმელი” - თქვა შაჰმა ბრაზით - და თუ აყვირდა, გაღუსევით საერთოდ ხაზი.

სიხარბე დიდი რომ ჰქონდა და ჴკუა ნაკლები, მთლად გაჴიუგდა, რომ მოაკლეს იმ ბრიყვს საკეები.

ჰოდა, მონას რომ მეგი ჴკუა ჰქონოდა თავში, დასჯის სანაცვლოდ პატიებას ითხოვდა მაშინ.

ვირს თუ ერთ ფეხზე ხუნდი აღევს და მაინც ოჩნობს, ორივე ფეხით დააბაჰმენ იმ სულელ ჩოჩორს...

მაშ, ვირის ჩივილს - “ორს რად მიბამ, ერთი ხომ ება?“, ეურს ნუ დაუგდებ, თუ სასჯელის მიზეზს ვერ ხვდება!

— მანის ინტელექტის მცველიმ მცველი ხომ თუ ოჩნობს, მისი ბელანსუნიღნ ჴაღლევითს თუ მიჴრბო ბიღ ინსო

دفتر چهارم - بخش ۸۶

قصه آن مرغ گرفته کی وصیت کرد کی بر گذشته پشیمانی مخور تدارک وقت اندیش و روزگار مبر در پشیمانی

<p>مرغ او را گفت ای خواجه همام تو بسی اشتر به قربان کرده‌ای هم نگردی سیر از اجزای من تا بدانی زیرکم یا ابلهم ثائیش بر بام کهگل بست تو که ازین سه پند گردی نیکبخت که محالی را ز کس باور مکن گشت آزاد و بر آن دیوار رفت چون ز تو بگذشت زان حسرت مبر ده درمسنگ است یک در یتیم بود آن گوهر به حق جان تو که نباشد مثل آن در در وجود ناله دارد خواجه شد در غلغله که مبادا بر گذشته دی غمت یا نکردی فهم پندم یا کری هیچ تو باور مکن قول محال ده درمسنگ اندروم چون بود باز گو آن پند خوب سیومین تا بگویم پند ثالث رایگان تخم افکندن بود در شوره خاک تخم حکمت کم دهش ای پندگو</p>	<p>آن یکی مرغی گرفت از مکر و دام به تو بسی گاوآن و میشان خورده‌ای تو نگشتی سیر زانها در زمن هل مرا تا که سه پندت بر دهم اول آن پند هم در دست تو و آن سوم پند دهم من بر درخت آنج بر دست است اینست آن سخن بر کفش چون گفت اول پند زفت گفت دیگر بر گذشته غم مخور بعد از آن گفتش که در جسمم کتیم دولت تو بخت فرزندان تو فوت کردی در که روزی‌ات نبود آنچنان که وقت زادن حمله مرغ گفتش نی نصیحت کردم چون گذشت و رفت غم چون می‌خوری وان دوم پندت بگفتم کز ضلال من نیم خود سه درمسنگ ای اسد خواجه باز آمد به خود گفتا که هین گفت آری خوش عمل کردی بدان پند گفتن با جهول خوابناک چاک حمق و جهل نپذیرد رفو</p>
--	---

წიგნი №4, ნაწილი №086

აგაბაი მახევი გაგებული ჩიგნი.

როგორც ჩვენს აქლუვას კაცს მიის შესახებ, რომ არ უნდა იხილვოს წარსულზე,
 უნდა იფიქროს იმაზე, რამ ღვინს სჭირდება და დრო სინანულში არ გაუღანგოს

ჩიგი გააბა კაცმა, რაწამს დაუგო მახე
 და ჩიგმა უთხრა: "ღირსეულ კაცს მიგიგავს სახე!"

შენ შეგებული გყავს, ალბათ, ბევრი ძროხა და ცხვარი,
 ბევრი აქლემიც შეგიწირავს მსხვერპლად ან ხარი...

თუ ვერ გაძეხი, როცა ჭამდი შენ ამ ყველაფერს,
 მეც რომ შეგჭამო, შენი კუჭი იგრძნობს ვერაფერს.

გამიშვი და სამ რჩევას მოგცემ... მიხედები მაშინ –
 რაში ვარ ბრძენი და ბრიყვეულად ვმეგყველებ რაში.

რჩევებს დავიწყებ შენს ხელშივე... პირველს, თავიდან...
მეორეს გეგყვი შენი ქოხის სახურავიდან,

მესამეს გეგყვი, როცა ხეზე გადაფურინდები,
ამ სამი რჩევით შენ ავისგან განიწმინდები.

ჰა, პირველს ვამბობ, შენს ხელში ვარ შენი მხლებელი, -
არ დაიჯერო არასოდეს შეუძლებელი.

პირველი რომ თქვა, კაცმა უშვა ხელი მაშინ და
სახლის კედელზე ის ჩიგუნა ლაღად აფრინდა.

მეორეც უთხრა: "როცა ნანობ, ფუჭად კარგავ დროს,
ის, რაც წავიდა, აღარ მოვა უკან არასდროს."

შემდეგ ეს უთხრა: "მე სხეული თუმცა ჩიგის მაქვს,
ათღრამიანი¹ შიგ ობოლი მარგალიტი მაქვს.

ეს მარგალიტი, განში რომ მაქვს... ნახე, აგერ, ეს...
შენ და შენს შვილებს მოგიგანდათ ფულს და სარგებელს.

შენ ის დაკარგე, შენი ბედი არა ყოფილა,
იმისი მსგავსი სხვა სადაფში არსად შობილა".

...და მაშინ კაცმა მშობიარე ქალივით კენესა
მორთო და ეს თქვა: "რა უბედურს მოვესწარ დღესა?!"

ჩიგმა მიუგო: "ნურას ნანობ, ხომ დაგარიგე?!
რომ წარსულს არსად არ აბრუნებს არსთგამრიგე.

წარსულზე დარდი რომ წარსულში უნდა დაგოვო...
ეს ვერ გაიგე თუ დაყრუვდი, ჩემო ბაგონო?!"

ისიც ხომ გითხარ - თუ ხარ ჭკუა-გონის მხლებელი,
არ დაიჯერო არასოდეს შეუძლებელი?!"

მე თვითონ სამი ღრამიც არ ვარ, ჰე, ღომის დარო,
და ათი ღრამი ჩემს სხეულში როგორ ვაგარო?!"

კაცი დამშვიდდა, შეძლო ფუჭი გრძნობების ძლევა,
ჩიგს უთხრა: "მითხარ, რა არისო მესამე რჩევა?"

ჩიგმა მიუგო: "შენ პირველ ორს განუდექ ხელად
და გსურს მესამე გითხრა ასე - მთლად უშრომელად?!"

რჩევის მიცემა ბრიყვისათვის მგონია ესო,
რომ მლაშობზე ან ხრიოკ ველზე ხორბალი თესო.

დაფლეთილ სამოსს მხოლოდ ნემსით ვერ ამოკეშსავ
და ბრიყვსაც რჩევა-ღარიგებით ამაოდ მწყემსავ.

¹ ღრამი, ღრაქმა, ღრაჰმა, ღირკემი - თქროს ან ეურცხლს მონეგა (მომდინარეობს ბერძნული სიტყვიდან - "ღრაჰმა"), ეს სიტყვა ასევე წონის ერთეულს აღნიშნავდა (= 16 კარაგს, 3,12 გრამი).

دفتر پنجم - بخش ۲۳

حكايت آن اعرابی كی سگ او از گرسنگی می‌مرد و انبان او پر نان و بر سگ نوحه می‌کرد و شعر می‌گفت و می‌گریست و سر و رو می‌زد و دریغش می‌آمد لقمه‌ای از انبان به سگ دادن

آن سگی می‌مرد و گریان آن عرب
سایلی بگذشت و گفت این گریه چیست
گفت در ملکم سگی بد نیک‌خو
روز صیادم بد و شب پاسبان
گفت رنجش چیست زخمی خورده است
گفت صبوری کن برین رنج و حرص
بعد از آن گفتش کای سالار حر
گفت نان و زاد و لوت دوش من
گفت چون ندهی بدان سگ نان و زاد
دست ناید بی‌درم در راه نان
گفت خاکت بر سر ای پر باد مشک
اشک خونست و به غم آبی شده
کل خود را خوار کرد او چون بلیس
من غلام آنک نفروشد وجود
چون بگرید آسمان گریان شود
من غلام آن مس همت‌پرست
دست اشکسته برآور در دعا
گر رهایی بایدت زین چاه تنگ
مکر حق را بین و مکر خود بهل
چونک مکرش شد فنای مکر رب
که کمینة آن کمین باشد بقا

اشک می‌بارید و می‌گفت ای کرب
نوحه و زاری تو از بهر کیست
نک همی‌میرد میان راه او
تیزچشم و صیدگیر و دزدان
گفت جوع الكلب زارش کرده است
صابران را فضل حق بخشد عوض
چیست اندر دستت این انبان پر
می‌کشاتم بهر تقویت بدن
گفت تا این حد ندارم مهر و داد
لیک هست آب دو دیده رایگان
که لب نان پیش تو بهتر ز اشک
می‌نیرزد خاک خون بیهده
پاره این کل نباشد جز خسیس
جز بدان سلطان با افضال و جود
چون بنالد چرخ یارب خوان شود
کو به غیر کیمیا نارد شکست
سوی اشکسته پرد فضل خدا
ای برادر رو بر آذر بی‌درنگ
ای ز مکرش مکر مکاران خجل
برگشایی یک کمینی بوالعجب
تا ابد اندر عروج و ارتقا

№0860 №5, 6აწილი №023

ამგვენი არაბისა, რომელსაც ძალნი შიშვილით უკვლავობდა, თუჲად ჩანთო სუკუპით უკონდა სავსა და
კვენსოდა და ლუქსად მოთქუაჲდა და გიროდა და ხელუხს თუჲნი იხვენდა,
მომავკვლავი ძალისთუის ჟი ურთ ლუქასან უარ იხვენებდა

ძალდი კვლებოდა და არაბი აშას ჩიოდა,
თუჲალთუგან ცრემლი ნაკადულად გადმოსდიოდა.

ერთმა გამველელმა ჩაიარა და ჰკითხა: ძმაო!
რად სჭირი?! კვენსით რად აღაღესე შენ გულისთქმაო?!

“ეჰ, მიკვდებო ძაღლი!” – უთხრა კვენესით როგორღაც –
უძაღლოდ ვრჩები... უიმედოდ... უმეგობროდაც.

ღამით მას ქურდი გაურბოდა, დღისით – ნადირი,
მწვევარიც იყო და ღარაჯიც ჩემთვის ნამძვილი!”

კვლავ ჰკითხა: “განა სასიკვდილო რამე აქვს წყლული?”
უთხრა: “სადაც არს, აღმოხდება შიმშილით სული”.

გამველმა უთხრა: “არას გარგებს ეგ ცრემლისდენა,
სჯობს ითმინო და გწვეს სიკეთეს სანაცვლოდ თმენა”.

და მერე ჰკითხა: “მე რომ გხედავ ნაღვლიანს ასე,
ისიც მითხარი, შენ ეგ ჩანთა რითი გაქვს სავეს?”

უთხრა: “პური მაქვს და საკვები თავმზისაყრელი...
მე თუ არ ვჭამე, აბა, ამ გზას როგორ გავყვები?”

ჰკითხა: “მამ, რატომ ძაღლს არ აჭმევ, შიმშილით დაღლილს?”
უთხრა: “მე არ მაქვს სიყვარული იმდენად ძაღლის,

რომ მას ვაჭამო... მე ხომ ფულით ვყიდულობ საკვებს,
ცრემლი კი ჩემს თვალს უფასოდ აქვს... მიგომაც აფრქვევს”.

უთხრა: “შენ მალე თავსაყრელად მიწა გერგება,
თუ ცრემლის ფასი შენ ოდნავაც არ გაგეგება.

ცრემლიც სისხლივით ძვირფასია, არ იცი, ბრიყვო?!
ის წყლად აქცია იმ ტკივილმა, რაც გულში იყო.

ეს შენ გგონია, თითქოს ცრემლი გაუფასურდა,
არცერთ წვეთს მისას, ფუჭად ფრქვევა თავად არ სურდა.

ცრემლს გაუფრთხილდი, წუხილისას გულის საესაფს,
ის ჩაგიღვარა თვალში წაძლად უზენაესმა;

თვით მეცაც გირის, ცრემლს რომ აფრქვევს მოკვდავის თვალი,
ტაგნობის ბრუნვას ეკარგება ბრუნვის გზა-კვალი.

დიდსულოვნებით ცრემლის დენა ლოცვას ედრება,
მას სასწაულით სხვა ვერარა ვერ შეედრება.

ხელმოყარულთა ლოცვასა და გულწრფელ გალობას,
გზად ერთხელ მაინც შემოხედება უფლის წყალობა.

ჭაში ჩავარდნილს, თუ სურს ღვთისკენ ლაღად იაროს,
ცეცხლში ჩაგდებაც, ხაშს, უშიშრად გაიზიაროს.

ვინც მორჩილებით სხვის გვერდით დგას შემწედ და ფარად,
მას დიდება და განდიდება მოელის მარად.

دفتر ششم - بخش ۲۱

حکایت آن مطرب کی در بزم امیر ترک این غزل آغاز کرد گلی یا سوسنی یا سرو یا ماهی نمی دانم ازین آشفته
بی دل چه می خواهی نمی دانم و بانگ بر زدن ترک کی آن بگو کی می دانی و جواب مطرب امیر را

مطرب آغازید پیش ترک مست	در حجاب نغمه اسرار الست
من ندانم که تو ماهی یا وثن	من ندانم تا چه می خواهی ز من
می ندانم که چه خدمت آرمت	تن زخم یا در عبارت آرمت
این عجب که نیستی از من جدا	می ندانم من کجام تو کجا
می ندانم که مرا چون میکشی	گاه در بر گاه در خون میکشی
همچنین لب در ندانم باز کرد	می ندانم می ندانم ساز کرد
چون ز حد شد می ندانم از شگفت	ترک ما را زین حراره دل گرفت
برجهید آن ترک و دبوسی کشید	تا علیها بر سر مطرب رسید
گرز را بگرفت سرهنگی بدست	گفت نه مطرب کشی این دم بدست
گفت این تکرار بی حد و مرش	کوفت طبعم را بگویم من سرش
قلبتانا می ندانی گه مخور	ور همی دانی بزن مقصود بر
آن بگو ای گنج که می دانی	می ندانم می ندانم در مکش
من بپرسم کز کجایی هی مری	تو بگویی نه ز بلخ و نه از هری
نه ز بغداد و نه موصل نه طراز	در کشی در نی و نی راه دراز
خود بگو من از کجام باز ره	هست تنقیح مناط اینجا بله
یا بپرسیدم چه خوردی ناشتاب	تو بگویی نه شراب و نه کباب
نه قدید و نه ثرید و نه عدس	آنچ خوردی آن بگو تنها و بس
این سخن خایی دراز از بهر چیست	گفت مطرب زانک مقصودم خفیت
میرمد اثبات پیش از نفی تو	نفی کردم تا بری ز اثبات بو
در نوا آرم بنفی این ساز را	چون بمیری مرگ گوید راز را

№0360 №6, №021

ამბავი იმ მუხრანისა, რომელმაც თურქი ჯიჰრის ღხინვეთ ეს ყაზალი ნაჟონდყო - "ვარდი ხარ თუ სოსანი თუ სარო თუ მთვარა, არ ვიცი, ამ უჯვლო აჟორიანეჟულისაჲს რა გინდა, არ ვიცი" - ღა ნაჟონანელი თურქის - "ის თქვი, რას იხი..." - ღა მუხრანის პანსუნი ჯიჰრისაჟლი

მუგრიბი მღერის, თურქს აბრუებს თრობა და პანგი, In front of the drunken Turk, the musician began
იღუმალ სიგყეებს ნილაბივით ეღება პანგი: the secrets of [the verse] within the veil of a song:

“არ ვიცი - მთვარე ხარ თუ კერპი თავყვანსაცემი?! “Are You are (like) the moon or an idol? I don't know.
არ ვიცი - რა გსურს, რომ გაიგო სათქმელი ჩემი?! What do You want from me? I don't know.

არ ვიცი - რა ვქნა, გემსახურო როგორ ქცევით მე?! “(And) what (kind of) service should I perform for You?
მღუმარე ვიყო, თუ გვახლო სიგყვის ფრქვევით მე?! Should I be silent or make allusions to You? I don't know.

- მაოცებს – ჩემგან განუყრელი ასე რადა ხარ?!
მაგრამ არ ვიცი – მე სადა ვარ და შენ სადა ხარ?!
- არ ვიცი – სიგყვებს ჩემსას როგორ მიაყურადღე:
ხან მკერდში მიკრავ, ხან გწალია, სისხლში ვცურავდე!”
- და ასე... ხან თქვა სიამებზე, ხან გასაჭირზე
და სულ “არ ვიცი” და “არ ვიცი” ეკერა პირზე.
- როცა მუგრიბმა ამ “არ ვიცი” დალაღა ენა,
ამ ჩვენს თურქს გული მოუვიდა, წაერთვა თმენა,
- ხელი დასტაცა გურზს და მუგრიბს რომ მოუღერა,
ლამის ესროლა და შეწყვიტა მანაც სიმღერა.
- თუმც შედგა თურქი, შოეძალა სარდალს ფიქრები:
“მუგრიბის მოკვლით მე მგყუანი, ალბათ, ვიქნები”.
- უთხრა: “უსაზღვროდ იმეორებ შენ სიგყვებს ისე,
რომ მე შეეწუხდი... არ შეგრჩება შენც სიხალისე,
- გურზს რომ ჩაგარტყამ, თუ არ იცი, გაიგებ, ბრიყვო,
რაც სულ უაზროდ და უმიზნოდ ნათქვამი იყო.
- თქვი ის, რაც იცი! თავი მოგაქვს, ალბათ, სულელად,
სულ ეს “არ ვიცი” რომ გაგიდის დაუსრულებლად.
- რომ გკითხო – ვინ ხარ, საიდან ხარ შენი სახელით?
მეგყვი - არ ვარო პერათელი და არც ბალხელი.
- არც ბაღდადს იგყვი, არცა მოსულს და არცა თერაზს,
ასე გაჭიმავ უსასრულოდ “არას” და “ვერას”.
- თქვი ასე - “ მე ვარ აქედან” და მორჩები სათქმელს,
გრძელი ბაასით კაცი მხოლოდ სიბრიყვეს აფრქვევს.
- გკითხავ – საუზმედ გქონდა თუნდაც პურის ნაჭერი?
მეგყვი – ეს იყო არც სასმელი და არც საჭმელი,
- არც წენიანი და არც გამზმარი, ძველი ან ნორჩი...
მუსგად ის მითხარ, რაც ჭამე და მასლაათს მორჩი.
- სიგყვებს რად ღეჭავ?! გრძელი სიგყვა, აბა, რას იზამს?!”
მუგრიბმა უთხრა: ”მათში ვმაღავ მე ფარულ მიზანს.
- ჩემგან ართქმული ვერ სდევს შენი შეცნობის წყურვილს,
მე ვმაღავ სათქმელს, რომ შენ სდიო შეცნობის სურვილს.
- ართქმულის ძებნა გენს სიცოცხლის სურვილს შესაფერს
და რომ მოკვდები, იქ სიკვდილი გეგყვის ყველაფერს“.
- “It’s amazing that You aren’t separate from me,
(but) where am I (and) where are You? I don’t know.
- “How do You draw me? (For) sometimes You pull me to
(Your) chest (and) sometimes into blood. I don’t know.”
- He opened (his) lips in this way with (the words), “I don’t
know.” He made a song of “I don’t know, I don’t know.”
- When (the rhyme of) “I don’t know” went beyond the
limits, our Turk (was) shocked (and) became displeased by
the (musician’s) enthusiastic song.
- The Turk jumped up and drew (forth) a battle club,
so that he might reach the musician’s head with it.
- (But) a captain grabbed the club with (his) hand (and) said,
“No! Killing the musician at this time is bad.”
- (The Turk) said, “This repetition of his, without-limit and
number, has pounded my spirit, (so) I will pound his head!
- “O pimp, (if) you don’t know, (then) don’t talk crap.
And if you know, take aim and strike.
- “O fool, talk about what you know,
don’t drag on: ‘I don’t know, I don’t know.’
- “(If) I ask, ‘Where are you from?’ O conceited pretender,
you will say ‘Not from Balkh and not from Herat,
- “Not from Baghdad, not from Mosul, and not from Teraz.’
You will drag out a long way in saying a ‘no’ and ‘no.’
- “But (only) say, ‘I am from such a place’ (and) open the
way [to understanding].
(For) carrying on a long way is stupid here.
- “Or (if) I ask, ‘What did you eat for breakfast?’,
you will say, ‘Not wine and not roast meat,
- ““Not dried meat, not soup-bread, and not lentils.’
(But) only say what you ate, and no more.
- “What is (all) this lengthy word-chewing for?”
The musician answered,
“It is because my purpose is hidden.
- “In the presence of your negation, affirmation flees
in fear. I negated (everything) so that you might scent
[the reality of] affirmation.
- “I bring this (musical) instrument (of mine)
into song with [the theme of] negation.
When you die, Death will tell (you) the secret (of it).”

ეთავეობით ერთი ყაზალის დეტალურ განხილვას (გრანსკრიფცია, თარგმანი სიგყვასიგყვით, კომენტარები), რათა მკითხველს და მხატვრული თარგმანის თეორია-პრაქტიკით დაინტერესებულ ადამიანს შეექმნას მაქსიმალურად სრული წარმოდგენა ჯალალ ედ-დინ რუმის პოეზიის შესახებ.

ყაზალი № 37

غزل شماره ۳۷

يار تویی غار تویی خواجه نگهدار مرا

يار مرا غار مرا عشق جگرخوار مرا

მწრ მა-რწ ღწრ მა-რწ ეშყ-ე ჯეგწრ-ხწრ მა-რწ,
მწრ თო-ი, ღწრ თო-ი, ხწჯა! ნეგაჰღწრ მა-რწ

საგრფო ჩემთვის, გამოქეაბული ჩემთვის,
გულის მკვლეელი (ღვიძლის შემჭმელი) სიყვარული ჩემთვის...
საგრფო შენ ხარ, გამოქეაბული შენ ხარ, მბრძანებელი (უფალი)!
ღამიცავი (შემეწიე) მე.

يار - ითარგმნება, როგორც "საგრფო" ან "მეგობარი".
غار - გამოქეაბული; მეგაფორულად იგულისხმება აბუ ბაქრი, რომელსაც სპარსული პოეტები "გამოქეაბულის მეგობრადაც" მოიხსენიებენ ხოლმე და გულისხმობენ იმას, რომ იგი მოციქულ მუჰამედთან ერთად ცხოვრობდა ერთ პაგარა გამოქეაბულში, როცა ისინი გაურბოდნენ მგრებს 622 წელს მექიდან მედინაში გადასვლის (მიგრის) ღრთ. ცნობილია, რომ ისინი მგრებისგან დაიცვა ღვთისგან მოვლენილმა სასწაულმა, როცა გამოქეაბულის შესასვლელი და კედლები თბობას ქსელით ისე დაფარა, რომ შიგნით მყოფნი ვერავის დაენახა.

سینه مشروح تویی بر در اسرار مرا   نوح تویی روح فاتح و مفتوح تویی

ნუჰ თო-ი, რუჰ თო-ი, Fწთეჰ ვა მაFთეჰ თო-ი,
სინე-მე მაშრუჰ თო-ი ბარ ღარ-ე ასრწრ მა-რწ

ნოე შენ ხარ, სული შენ ხარ, ღამყრობელი შენ ხარ და ღამყრობილი შენ ხარ,
შენ გადახსნილი მკერდი ხარ იღუმაღებათა კართან ჩემთვის.

فاتح و مفتوح - შეიღება გავივოთ ასეც: ა) ღამმარცხებელი და ღამარცხებული;
ბ) გამხსნელი და გახსნილი

3

نور تویی سور تویی دولت منصور تویی مرغ که طور تویی خسته به منقار مرا

სურ თოჲ-ი, სურ თოჲ-ი, დავლათ-ე მანსურ თოჲ-ი,
მორღ-ე ქოპ-ე თურ თოჲ-ი, ხასთე ბე მენყარ მარჲ

სინათლე შენ ხარ, ლხინი შენ ხარ, მანსურის სამყარო შენ ხარ,
სინას მთის ფრინველი შენ ხარ, (რომელიც არის) ნისკარგით ჩემი დამჭრელი.

منصور - იგულისხმება მანსურ ჰალაჯი, რომელიც 922 წელს სიკვდილით დასაჯეს
ერეტიკოსობის გამო. مرغ که طور - სინას მთის ფრინველი (თოფოი), რომელიც
ნახსენებია სოლომონის ამბავში (ყურანში).

4

قطره تویی بحر تویی لطف تویی قهر تویی قند تویی زهر تویی بیش میازار مرا

ყათრე თოჲ-ი, ბაჰრ თოჲ-ი, ლოთფ თოჲ-ი, ყაჰრ თოჲ-ი,
ყანდ თოჲ-ი, ბაჰრ თოჲ-ი, ბიშ მა-ჲ-ნზარ მარჲ

წვეთი შენ ხარ, მღვა შენ ხარ, სიკეთე შენ ხარ, სასჯელი შენ ხარ,
შაჰარი შენ ხარ, შხამი შენ ხარ... მეგად ნულარ გამაწამებ მე.

5

حجره خورشید تویی خانه ناهید تویی روضه اومید تویی راه ده ای یار مرا

ჰოჯრე-ჲე ხურშიდ თოჲ-ი, ხანე-ჲე ნაჰიდ თოჲ-ი,
რუჲე-ჲე ომიდ თოჲ-ი, რაჲ დეჰ ეჲ მარ მარჲ

მზის ჩასვლის ადგილი შენ ხარ, ასპირობის (ვენერის) სამყოფელი შენ ხარ,
იმედის ბაღნარი (სამოთხე) შენ ხარ, ვბა მომეცი, ჰეი, საგრფოვ (მეგობარო)

6

روز تویی روزه تویی حاصل در یوزه تویی آب تویی کوزه تویی آب ده این بار مرا

რუმ თოჲ-ი, რუჲე თოჲ-ი, ჰასელ-ე დარჲუჲე თოჲ-ი,
აბ თოჲ-ი, ქუჲე თოჲ-ი, აბ დეჰინ ბარ მარჲ

დღე შენ ხარ, (რამადანის) მარხვა შენ ხარ, მოწყალების სარგებელი შენ ხარ,
წყალი შენ ხარ, ღოქი შენ ხარ, წყალი დამისხი ამჯერად მე.

روزه - "რუმ" და "რუჲე" ამ შემთხვევაში შეიძლება იყოს - დღე და ყოველ-
დღიურობა, თუმცა თანამედროვე ენაში "რუჲე" (ყოველდღიური)
მარხვის აზრით უფრო იხმარება.

7

دانه تویی دام تویی باده تویی جام تویی پخته تویی خام تویی خام بمگذار مرا

დანე თოჲ-ი, დამ თოჲ-ი, ბადე თოჲ-ი, ჯამ თოჲ-ი,
ფოხთე თოჲ-ი, ხამ თოჲ-ი, ხამ ბე-მა-გომარ მარჲ

საგყუარა (მარცვალი) შენ ხარ, საფანგი შენ ხარ, ღვინო შენ ხარ, ჯამი შენ ხარ,
მწიფე შენ ხარ, უმწიფარი შენ ხარ... ნუ მიმაგოვებ მე ნახევარ გზაზე (უმწიფარს)

این تن اگر کم تندی راه دلم کم زندی   راه شدی تا نبدی این همه گفتار مرا

ინ თან აგარ ქამ თან-ადი, რაჰ-ე დელ-ამ ქამ ზან-ადი,
რაჰ შოდი თა ნა-ბოდი, ინ ჰამე ვოფთარ მა-რა

სხეული ასეთი აფორიაქებული რომ არ ყოფილიყო, ჩემი გულისკენ გზას ვერ
გაიკვლევდნენ, შენ კი თავად იქეცი გზად და მთელი ჩემი სათქმელი
(სათქმელი) აღარ არის.

ეს ყაზალი რუმის ისეთ პოეტურ ქმნელებებს განეკუთვნება, რასაც გარკვეული
მედიტაციის დროს სიმღერით წარმოთქვამდნენ სუფიური თავშეყრის მონაწილე-
ნი და ამიგომაც მთელი ლექსი აგებულია ამა თუ იმ სიტყვების ან ფრაზების
გამეორებაზე და მათი მელოდური მხარის წინ წამოწევაზე. მართალია, ყოველი
სიტყვის ან ფრაზის მიღმა რაღაც სიმბოლო შეინიშნება და მას შესაბამისი რელი-
გიურ-მისტიკური ახსნა აქვს, მაგრამ მთავარი მაინც რიტმის და რითმის შენარჩუ-
ნებაა და სარიტმო-სარიტმო ერთეულთა შექმნის გამო შესაძლოა აზრი ბუნდოვ-
ანი ან საერთოდ გაუგებარი იყოს...

ახლა თავად განსაჯეთ, რა დაგვირთვა და ინგერესი შეიძლება ჰქონდეს ასეთ
პოეტურ ნაწარმოებს თანამედროვე ქართველი მკითხველისთვის და შემდეგ
გავცეთ პასუხი ერთგვარად რიტორიკულ კითხვას - ასეთი ლექსის თარგმნა საე-
რთოდ საჭიროა თუ არა და თუ საჭიროა, მისი (თარგმანის) არსებობა რამდენად
საჭირო იქნება ზოგადად თანამედროვეობაში მიმდინარე ლიტერატურული პრო-
ცესებისთვის. ასეა თუ ისე, ჩვენ მაინც შევეცადეთ გვეთარგმნა ეს ლექსი, გაეცან-
ით და დაასკვნით:

- რამდენად აუცილებელია რუმის (და არა მხოლოდ რუმის) პოეზიის თარგმნი-
სას ლექსიკური და შინაარსობლივი სიმზუსტის დაცვა?
- რა უფრო მნიშვნელოვანია თარგმანში - შენარჩუნება ფორმისა თუ აზრისა?
- როგორ უნდა მიუღვეს მთარგმნელი ასეთი ნაწარმოების თარგმნას "მონური
მორჩილებით" თუ ავტორთან თავისუფალი გაპაექრებით?
- საერთოდ საჭიროა თუ არა ასეთი ტექსტების თარგმნა ნებისმიერი სახით?
(თარგმანი შეგიძლიათ ნახოთ ძირითად ტექსტში შესაბამისი ნომრით - 0037)

افشاندن - (გმნა) მობნევა; მოფანტვა. დათესვა.
افشردن - (გმნა) დაწურვა, დაწნეხვა; გამოწურვა.
افکندن - (გმნა) გადაღება; გადავარდნა.
افکندن - დაჭრილი; დასახიჩრებული.
افلاک - **فلك**-ის მრ.რიცხვი.
افیون - ოპიუმი.
اقرار - შეცნობა; შემეცნება; აღიარება.
اکنون - ახლა, ამჟამად.
آگاه - მცოდნე; ინფორმირებული.
آگر - თუ, თუკი. **چه آگر** - თუმცა.
آگرت - თუკი შენ (შენთვის)...
التفات - კეთილგანწყობა; კეთილმოსურნეობა; ყურადღება; მზრუნველობის გამოვლინება.
الحقی - ჭეშმარიტად, ნამდვილად.
الست - **از روز الست** - პირველივე დღიდან, დასაბამიდანვე.
الف - ალფი (არაბული ანბანის პირველი ასო).
الهی - საღვთო, ღვთიური.
آمان - 1. უსაფრთხოება; სიმშვიდე. 2. დანდობა; გადარჩენა. 3. თავშესაფარი.
آمدن - (გმნა) მოსვლა.
امروز - დღეს.
امشب - ამჟამად.
امكان - შესაძლებლობა; ალბათობა.
آموختن - შესწავლა; სწავლება.
آمیختن - (გმნა) 1. ერთმანეთში შერევა, შერწყმა. 2. საუბარი, ურთიერთობის ქონა.
امید - იმედი.
امین - 1. ერთგული, სანდო. 2. მფარველი.
آن - ჩვენებითი ნაცვალსახელი "ის".
آنوبهی - 1. სიმრავლე (რაიმესი). 2. სიხშირე, სიმჭიდროვე.
انبیا - **نبی**-ის მრ.რიცხვი.
آنچه - **آن چه**-ის შემოკლება.
آنچنان - ისე, როგორც...
آندر - იხილეთ **در** (I) **در چنگ عشق آندر** - სიყვარულის ხელსა (ბრჭყალსა) შინა.
آندرون - იხილეთ **آندر**.
آندیشه - აზრი, ფიქრი, განსჯა; ეჭვი, საფრთხის შიში.
آندیشیدن - (გმნა) 1. უაქრი; განსჯა. 2. მოფიქრება, განზრახვა. 3. დაეჭვება.
آنسان - ადამიანი; ძე ხორციელი.
انسانیت / انسانیت - ადამიანობა, ადამიანად ყოფნა.
انصاف - სამართლიანობა.
آنک - **آن که**-ის შემოკლება.
انکار - 1. უარყოფა. 2. უგულებელყოფა; არაღიარება.

انگبین - თაფლი.
انگور - ყურძენი.
آن - ის ვარ (**آن + م**)
انوار - **نور**-ის მრ.რიცხვი.
آنی - ის (რადაც) ხარ...
او - მე-3 პირის ნაცვალსახელი "იგი, ის".
اوست - ის არის.
آواره - ავარა, მაწანწალა.
آوباش - 1. მაწანწალა. 2. ხულიგანი; კაცისმკვლედი. 3. უზრდელი; უხეში.
آوتاد - **وتد**-ის მრ.რიცხვი.
آوج - მწვერვალი; უმაღლესი წერტილი.
آوحد - ერთადერთი.
آوردن - **آوردن**-ის აწმყო დროის ფუძე.
آوردن - (გმნა) მოგანა; მოყვანა.
آوصاف - **وصف**-ის მრ.რიცხვი.
آوفتادن - იხილეთ **افتادن**.
آوقات - **وقت**-ის მრ.რიცხვი.
آول - პირველი; პირველად; თავიდან.
آولاد - შთამომავლობა.
آولیا - **ولی**-ის მრ.რიცხვი.
آولین - პირველი; საწყისი.
آومید - იხილეთ **امید**.
آونگ - ჩამოკიდებული.
آوه / آوه - (შორისდებ.) უპ! აპ!
آویختن - (გმნა) 1. ჩამოკიდება. 2. ჩამოხრჩობა. 3. დაკიდება. 4. ჩაჭიდება, ჩაბლაჭუჭუბა.
آویز - **آویختن**-ის აწმყო დროის ფუძე.
آه - (შორისდებ.) ოპ! ეპ!
آهل - ბინადარი, მცხოვრები.
آهن - რკინა.
آهنین - რკინისა.
آی - (შორისდებ.) პეი!
آیام - დრო, ეპოქა.
آید - **آمدن**-ის მ-3 პირის მს.რ. - მოვიდეს.
آیست - **آیستادن**-ის აწმყო დროის ფუძე. **آیستی** - ვიდგები (ხოლმე).
آیستادن - (ფეხზე) დგომა.
آیمان - რწმენა; დასარება.
آین - ჩვენებითი ნაცვალსახელი "ეს".
آینجا - აქ.
آینه - იხილეთ **آینه**.
آیوان - აივანი.
آینین - ადათ-წესი; წესრიგი; კანონი.
آیی - მოდიხარ...
آیینه - სარკე.

ب

با - (წინდებული) "თან", ერთად.
باد - ქარი, სიო.
بادا / بادا - დაე! დაე ასე იყოს!
باده - ღვინო.
بار - ჯერ. **بار دگر** - კიდევ ერთხელ, ერთხ-

ელაც.
باران - წვიმა.
باری - ერთხელ, ერთ ჯერზე.
باز - კვლავ; ისევ.
باز - ღია.
باز - მიმინო.
بازار - ბაზარი; თავშეყრის ადგილი.
بازو - 1. ხელის ნაწილი იდაყვიდან მხრამდე. 2. ძალა, ღონე.
بازی - **بازیچه** - თამაში; გართობა.
باش - **بودن**-ის აწმყოს დროის ფუძე. (იყავი!) **باشد** - იყოს! იქნება.
باطن - შინაგანი, დამალული, ფარული.
باقی - დარჩენილი ნაწილი; დანარჩენი; საკმარისი.
باک - შიში, რიდი.
بال - ფრთა.
بالا - მაღალი; მაღლა; ზემოთ. **بالتر** - უფრო მაღლა.
بالجمله - 1. საერთოდ, ერთი სიტყვით. 2. მთლიანად.
بام - სახურავი; ბანი.
بالین - ბალიში.
بان - ეგვიპტური გირიფი.
بانگ - სმაშალაღი ძახილი, ყვირილი; ხმა, ხმაური.
بانی - დამფუძნებელი, შემქმნელი; დამწყები.
باور - **باور کردن** - დაჯერება.
بايد - უნდა, საჭიროა, აუცილებელია.
بت - კერპი; (პოეგ.) ღამაშმანი; საგრფო.
بتخانه / بتکده - წარმართთა სალოცავი; საკერპეთი.
بتر - იხილეთ **بدر**.
بجو - **جستن** [ჯოსთან]-ის ბრძანებითი კილო - ეძებე! მოძებნე!
بحر - ზღვა.
بخارا - ბუხარა, ქალაქი შუა აზიაში, თანამედროვე უზბეკეთში.
بخت - ბედი.
بخش - **بخشیدن**-ის აწმყო დროის ფუძე, კომპოზიტებში - "შეუქებელი".
بخشش - საჩუქარი, ძღვენი.
بخشیدن - (გმნა) ჩუქება; მიტევა.
بد - ცუდი.
بدان - **به آن**-ის შემოკლება.
بداندیش / **بداندیشه** - ავისმზრახველი.
بدر - უარესი.
بدحال - ცუდ მდგომარეობაში მყოფი.
بدر - ხავსემთვარეობა, ბადრი მთვარე.
بدکردار - ცუდად, საძაგლად მომქცევი; მავნებელი.
بدل - შემცვლელი; ბადალი. **بی بدل** - უბადალო.

پادزهر / پادزهر - შხამაწინააღმდეგო საშუალება.
پادشاهی - სამეფო, მეფური.
پاره - ნაგლეჯი, ნაფლეთი; ნაწილი.
پازهر - იხილეთ **پازهر**.
پاک - სუფთა; წმინდა.
پاکبازی = **بازی** + **پاک**
پایان - ბოლოს, დასასრულ. **بی پایان** - უსასრულო.
پاییز - შემოდგომა.
پختن - (შენა) ხარშვა, ცხობა.
پخته - მოხარშული; დამწიფებული.
پذیر - შენა **پذیرفتن** - ის აწმყო დროის ფუძე.
پذیرفتن - (შენა) მიღება; დათანხმება.
پر [ფარ] - ფრთა. **پر زنان** - ფრთების მოცულამუნე.
پر [ფორ] - საცხე. **پر شور** - შფოთით საცხე.
پراندن - გაფრენა, საფრენად გაშვება.
پر تو - 1. სინათლე, კაშკაში. 2. სხივი.
پرد [ფარად] - იფრინოს.
پرداختن - ფულის გადახდა, ანგარიშსწორება.
پرد - 1. ფარდა. 2. მელოდია, მოცივი.
پرست - 1. შენა **پرستیدن** - ის აწმყო დროის ფუძე. 2. მეორე ნაწილი რთული სიტყვებისა "ძლიერ მოყვარულის, თაყვანისმცემლის" მნიშვნელობით.
پرسیدن - (შენა) (შე)კითხვა, კითხვის დასმა.
پرگار - ფარგალი.
پروا - 1. შიში; რიდი. 2. განგაში, ძლეღვარება.
پرورش - აღზრდა; ბავშვების მოვლა-პატრონობა.
پره - ფრთა.
پرهیختن - მორიდება, შიში რამისა; თავშეკავება.
پرهیز - შენა **پرهیختن** - ის აწმყო დროის ფუძე.
پز - ფრენა; ფარფაგი. **پزیدن** - უკან გამოფრენა, დაბრუნება.
پزیشان - გაფანტული, გაბნეული.
پز - შენა **پختن** - ის აწმყო დროის ფუძე.
پس - უკან; მერე; შემდეგ; მამ.
پسر - ბიჭი.
پسندیده - მოწონებული.
پشت - 1. შურგი. 2. უკანა მხარე. 3. პირიქითა მხარე. 4. მფარველი.
پلید - საბაგელი, ამაზრმეზი; ფლიდი.
پناه - თავშესაფარი.
پند - რჩევა, დარიგება; მწიგნობრივი აღზრდა; ჭკუის სწავლება.
پنداشتن - (შენა) ჩათვლა დამეება, ვარაუ-

დი.
پندگو - რჩევის მიმცემი.
پنگان - 1. წყლის საათი. 2. თასი; სასმისი.
پنهانی / پنهان - მალულად; ჩუმად; მალული, ჩუმი.
پوست - გყავი; ბეწვი.
پیام - 1. შეცვობინება; გზავნილება. 2. მიმართვა, მოწოდება.
پیچان - დაგრებილი; აფორიაქებული.
پیدا - ხილული, შესაძენევი; ცხადი, აშკარა; უეჭველი.
پیر - მოხუცი, ბებერი; ასაკოვანი.
پیش - წინ, ადრე, "მდე"; **پیش از من** - ჩემამდე.
پیغام - 1. წერილი, შეცვობინება. 2. დავალება, მისია.
پیغامبر / پیغمبر - ღვთის მოციქული.
پیکار - ბრძოლა.
پیمانہ - სითხის საზომი ჭურჭელი; თასი, სასმისი.
پیمودن - (შენა) 1. გაზომვა. 2. გავლა, მანძილის დაფარვა; ჩაღწევა. 3. გადასვლა, გადასერვა. 4. (პოეტ.) ღვინის სმა, სასმისის გამოცლა.
پیوستن - (შენა) გადაბმა, დაკავშირება.
پیوسته - 1. შეკრული, გადაბმული. 2. განუწყვეტელი, გამუდმებით.
پیوند - შენა **پیوستن** - ის აწმყო დროის ფუძე.
ت
تا - ა) წინდებული "მდე", ვიდრე ბ) (აქ **تا**) რომ; რათა, რადგანაც. **تا چند** - როდემდე? რამდენად? **تا کی** - როდემდე?
تاب - გამძლეობა, ამგანობა.
تاب - ბრწყინვა, კაშკაში; სინათლე.
تابان - მბრწყინავი.
تابوت - კუბო.
تاییدن - (შენა) კაშკაში, ბრწყინვა, ნათება.
تاج - გვირგვინი.
تاختن - (შენა) ჯირითი; ჩქარი სვლა; თავდასხმა.
تأخیر - შეჩერება, შენელება; გადავადება.
تار - თარი (სიმებიან-ხემიანი მუსიკალური საკრავი).
تاریخ - ისტორია, მოქმედებათა მსვლელობა; წელთაღრიცხვა; ერა.
تازگی - სიახლე.
تازه - ახალი.
تانی - **توانی** - ის შემოკლება (შეგობლი).
تب - ციებ-ცხელება; კანკალი; სიციხე.
تبریز - თავრიზი, ქალაქი ირანის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში.
تبییدن - ძგვრა, ფეოქვა, ფართხალი.
تخم - თესლი.

تدبیر - რჩევა-დარიგება.
تر - სველი.
تر - შედარებით ხარისხის მაწარმოებელი ბოლოსართი. **تازه** - ახალი. **تازتر** - უფრო ახალი.
ترا - **تو را** - ს შემოკლება.
ترسا - ქრისტიანი.
ترسیدن - (შენა) შიში.
ترش - მკაცვე.
ترک - დატოვება, მიტოვება; უარის თქმა, უარყოფა; განდგომა.
ترک - თურქი.
تریاقی - შხამაწინააღმდეგო საშუალება.
تریاک - თრიაქი.
تست - **تو است** - ის შემოკლება.
تسخیر - დაცინება; გამოჯადოება. **تسخیر** - დაცინვის მოყვარული.
تشنه - 1. მწყურვალი. 2. მსურველი.
تصنیف - 1. შედგენა, შეთხზვა, დაწერა (ნაწარმოების). 2. თხზულება, ნაწარმოები.
تطهیر - განწმენდა, განბანა (უფრო ხშირად სარიტუალო დანიშნულების).
تعب - 1. დაღლილობა, დაქანცულობა. 2. მძიმე შრომა.
تقلید - 1. მიბაძვა, იმიტაცია, კოპირება. 2. გამოჯადოება.
تکرار - გამეორება.
تلخ - მწარე.
تماشا - ყურება, დათვალიერება; სვირნობა.
تمام - სულ, მთელი, ყველა.
تمیز - გარჩევადობა, შეცნობის საშუალებების არსებობა.
تن - განი, სხეული. **تن زدن** - დუმილი; თმენა.
تنبيه - 1. დასაჯ. 2. გაკიცხვა, საყვედური.
تنتنش - = **تنته + ش** - მისი მუსიკის ხმა.
تنتنه - [თანთანე] - იხილეთ **طنطنه**.
تند - უხეში, ფიცხი.
تنقیح - გაწმენდა, გასუფთავება.
تنگ - 1. ვიწრო. 2. ძნელი.
تنور - თონე.
تنها - მარტო.
تو [თო] - მე-2 პირის ნაცვალსახელი "შენ". **تو شان** - შენ ხარ. **تو شان** - შენ მათ.
تو [თუ] - შიგნით. **تو شان** - მათ შორის.
توان - შენა **توانستن** - ის აწმყო დროის ფუძე; შეიძლება, შესაძლებელია.
توانستن - (შენა) შეძლება, უნარის ქონა.
توانگری - სიმდიდრე; ძლევაამოსილება.
توفیق - 1. წარმატება. 2. ხელის მომართვა; დახმარება, ხელშეწყობა.
تهمت - ცილისწამება; უსაფუძვლო ბრალდება.
تیره - მღვრიე, გაუჭკირავალი.

ث

ثالث - მესამე.
ثاني - მეორე.
ثريد - პურჩაყრილი წვნიანი.
ثقات - ثقہ - ის მრ.რიცხვი
ثقه - 1. სანდომიანი. 2. ნდობით აღჭურვილი პირი.

ج

جا - ადგილი. اين جا - აქ
جام - ჯამი (სასმისი). جام - ჯემშიდის ჯამი ანუ ქვეყნიერების მახვენებელი ჯამი (جام جهان نما) - მეფე ჯემშიდის ლეგენდარული ჯამი, რომელშიც ჩანდა ყველაფერი, რაც იმწუთს ქვეყნად ხდებოდა; (მეტაფ.) ღვინით სავსე ჯამი; (მისტიკ.) "შემშენებლის" გული.
جامه - განსაკმელი.
جان - სული. جان تو - შენს სულს (ვფიცავ!)
جانا / جانان - საგრო, შეყვარებული, საყვარელი.
جانب - 1. მხარე, მიმართულება. 2. გვერდი, ფლანგი.
جاه - ბრწყინვალეობა; სიდიადე.
جاهل - 1. (ახალგაზრდობის გამო) უციცი, უბირი. 2. გამოუცდელი; ჯეელი
جدا - მოშორებული; ცალკე.
جدايى - განშორება.
جرا - ულუფა, რაციონი.
جرم - 1. [ჯერმ] სხეული; მასა. 2. [ჯორმ] დანაშაული, ბრალი, ცოდვა.
جرمه - 1. ჯარიმა. 2. იხილე جرم
جز - გარდა.
جزو - წილი, ხვედრი; წევრი.
جستن [ჯოსთან] - (შენა) ძებნა, ძიება.
ناجستى - არსადიხებული
جستن [ჯასთან] - (შენა) ხტუნვა; ჯირითი; წამოხტომა; გაქცევა.
جست و جو - ძებნა, ძიება.
جسم - სხეული, განი; მასა.
جغد - ბუ, ჭოგა.
جفت - წყვილი, ჯუფთი; მეწყვილე.
جگر - ჯიგარი, ღვიძლი.
جلال - სიდიადე.
جمال - სილამაზე, მშენიერება.
جمع - ჯამი, შედეგი; შეგროვება.
جمعيت - 1. მოსახლეობა. 2. საზოგადოება. 3. ბრძო.
جمله - მთლიანად, ყველა.
جنازه - სხეული; გვამი, მიცვალებული.
جنان - جنت - ის მრ.რიცხვი.
جنبان - მოძრაივი.
جنش - მოძრაობა; სელა.

جنيدن - მოძრაობა; რხევა; ქანაობა.
جنت - სამოთხე; ედემის ბაღი.
جنس - 1. სახეობა; გვარი; ჯიმი. 2. სქესი.
جنگ - ომი; ბრძოლა.
جنگيدن - (შენა) ბრძოლა; ჩხუბი.
جنون - სიგიჟე.
جو - შენა جستن - ის აწმყო დროის ფუქე.
جو [ჯავ(ვ)] - აგმოსფერო, პაერი.
جو - ნაკადული.
جو - 1. ქერის მარცვალი. 2. ჯოუ (საიუველირო საზომი ერთეული). 3. ძალიან მცირე რაოდენობა რამისა.
جواب - პასუხი.
جود - გულუხვობა, დიდსულოვნება.
جور [ჯორუ] - ძალადობა, შევიწროება; ჯაერი.
جور [ჯურ] - სახეობა რამისა.
جوش - მღელვარება, ადგზნება; დულილი.
جولان - 1. ჯირითი. 2. გრიალი, ბრუნვა. 3. ხეტიალი.
جولخ / جولق - უხეში ქსოვილი, ჯვალთ.
جوهر - 1. არსი, საფუძველი. 2. ძვირფასი ქვა.
جوى - ნაკადული; რუ.
جويار - წყაროებით მდიდარი ადგილი; ნაკადული, რუ; მდინარის ნაპირი.
جوينده - მძებნელი.
جوينده - შენა جستن [ჯასთან] - ის აწმყო დროის ფუქე. نهدار გადახტები (წახვალ).
جهان - ქვეყანა; სამყარო.
جوينده - მძებნელი.
جهل - უციცობა, უცოდინრობა.
جهول - უმეცარი.
جهيدن - იხილე جستن (ჯასთან).

چ

چار - იგივე چهار
چاره - საშველი.
چاك - ბზარი; გაჭრილი, გახეული ადგილი.
چالاک - მარჯვე, სწრაფი.
چاه - ჭა.
چرا - რატომ?
چراغ - ლამუა; სანათი; ჭრაქი; განათება, შუქი.
چرب - ქონიანი, ზეთიანი.
چرخ - წრე; ბორბალი; მბრუნავი ცის თალი. چرخ آرى - აგრიალე (შენ, მას).
چست - სწრაფი, მოძრაივი; ცოცხალი; მარჯვე; მორგებული, შემოგმასნილი.
چشم - თვალი.
چشمه - წყარო.
چگونه - როგორი სახის? რანაირი? რა

სახით? რანაირად?
چل - ბრიყვი, მოსულელი.
چمن - მღელი, მოლი.
چنان - ისეთი, იმგვარი.
چند - რამდენი?
چندين - ამდენი.
چنگ (I) - (მუსიკალური ინსტრუმენტი) ჩანგი. - რაღაც (შეუცნობი) ჩანგი.
چنگ (II) - თათი, ხელის მტევანი; კლანჭები, ჭანგი.
چنگالی / چنگاله - ჩანგლისებრი.
چنين - ასეთი.
چون - იხილე چون
چوب - ხე; ჯოხი.
چوگان - ჩოგანი.
چون - როცა; როდესაც; როგორც; რადგანაც. چونی - როგორ ხარ?
چونک - ის შემოკლება - რადგან...
چه - რა? .....چه..... - გინდ... გინდ...
چهار - ოთხი.
چيدن - (შენა) კრეფა.
چيز - რაღაც; რამე.
چيزى - რამე; არაფერი.
چيست - ის چه است - ის შემოკლება. (რა არის?)

ح

حاجب - 1. ფარდა. 2. დარაჯი.
حاجت - საჭიროება, აუცილებლობა.
حاجى - მუსლიმანი, რომელიც მომლოცველად ნამყოფია მექაში.
حاذق - დახელოვებული, გამოცდილი მცოდნე.
حارس - დარაჯი, მცველი.
حاشا - არასოდეს! არავითარ შემთხვევაში.
حاصل - შედეგი, პროდუქტი, ნაყოფი.
حاضر - დამსწრე, ადგილზე მყოფი.
حال - მდგომარეობა, ვითარება.
حامله - ორსული; მამე.
حبس - ციხე, დილევტი, საპყრობილე.
حج - "ჰაჯ"-ი, სალოცებად წასვლა მექაში.
حجاب - საფარებელი, ჩადრი, პირბადე, ეუალი.
حجر - (ალქიმიკოსების) ფილოსოფიური ქვა.
حجره - 1. უჯრედი; უჯრა. 2. (მეტაფ.) გული.
حد - მღვარი.
حديث - მოთხრობა; გადმოცემა, თქმულება;
حراره - სიმღვრა; თხზულება.

حرص - 1. სიხარბე, ანგარებიანობა. 2. წყურვილი, ძლიერი სურვილი.
حريص - ძუნწი, ხარბი, ანგარებიანი.
حرف - სიტყვა.
حريف - მოწინააღმდეგე, კონკურენტი; პარტნიორი, ამხანაგი; საყვარელი; თანამეინახე.
حرون - ჯიუტი, დაუმორჩილებელი.
حسام - 1. ბასრი მახვილი. 2. მახვილის, ხმლის მჭრელი პირი.
حسد - 1. შური. 2. ეჭვიანობა.
حسرت - სევდა, ნაღველი, გკივილი.
حسن - სილამაზე, მშვენიერება.
حسین - ძლიერ გამაგრებული, შეუვალი.
حضرت - 1. ბრწინვალეობა, უმაღლესობა, აღმატებულება. 2. იხილეთ **حضور**
حضور - (თან) დასწრება, ვინმესთან ერთად ყოფნა.
حق - ჭეშმარიტება, სიმართლე; ვალი, ვალდებულება.
حقیقت - ჭეშმარიტება. **دار حقیقت** - სინამდვილეში.
حكايت - იგაგი; ზღაპარი.
حكم - განაჩენი; დადგენილება; გადაწყვეტილება; ოქმი; განკარგულება.
حکمت - სიბრძნე.
حكيم - ბრძენი, სწავლული.
حل - გადაწყვეტა, ამოხსნა.
حلال - დასაშვები, ნებადართული; კანონიერი.
حليه - 1. შორთულობა, ქალის სამკაულები. 2. გარეგნული იერი.
حماقت - სიბრძნე, სისულელე.
حوریه / حوری - ჰურია; ფერია; ნიმფა.
حورالعین - თეთრსახიანი ლამაზმანი, რომელსაც დიდი შავი თვალები აქვს.
حیا - სირცხვილი; მორიდება; კრძალვა.
حیات - სიცოცხლე, არსებობა.
حيدر - ლომი.
حیران - განცვიფრებული, გაოცებული; გაოგნებული.
حيله - უშუალოდ, ოინი; ვერაგობა; საბრძანო, სიმარჯვე.
حيوان - ცხოველი.

خ

خار - ეკალი.
خار - მზნა **خاريدن**-ის აწმყო დროის ფუძე.
خارا - გრანიტი.
خاريدن - 1. ქაჯილის შეგრძნება. 2. უხანა.
بر خاستن - იხილეთ **خاستن**
خاشاک - ნაგავი.

خاص - განსაკუთრებული, რჩეული.
خاطر - აზრი, იდეა, მოსაზრება; ფიქრი.
خاک - მიწა.
خالي - ცარიელი.
خام - 1. უმი; მოსახარში. 2. მკვებე.
خاموش / خاموش - დაუმბეული, ჩუმად მოყოლი.
خانقاه / خانقه - იხილეთ **اڭა**
خانگاه - ღერეშითა სამყოფი, ღერეშითა მონასტერი.
خانمان - 1. სახლი და საოჯახო ნივთები; ქონება. 2. ოჯახი; შინაურები.
خان ومان - იხილეთ **خانمان**
خانه - სახლი.
خايدن - ღეჭვა, ცოხნა.
خبث - სიმდაბლე; სისადაგლე.
خبر - ამბავი, ინფორმაცია.
خبیث - საზიზღარი, საძაგელი; საძრახისი.
خبير - მცოდნე, გამოცდილი.
ختم - დასასრული; სამგლოვიარო თავშეყრა; სულის მოხსენიება.
خجل - სირცხვილი.
خدا - ღმერთი. **خداي** - ღმერთო!
خداوند - ღმერთი, უფალი; უშენაესი.
خدمت - სამსახური, მომსახურება.
خراب - გაფუჭებული; დანგრეული.
خرابات - ღვინის ღუქანი; ღრეობის ადგილი.
خرذ - გონება.
خردمند - გონიერი, ბრძენი.
خرسند - კმაყოფილი; გახარებული; მხიარული.
خرسندی - კმაყოფილება.
خرکمان - დიდი ქამანდი.
خرگاه - (დიდი) კარავი.
خرمن گاه - კალი.
خريدن - (მზნა) ყიდვა.
خزان - შემოდგომა.
خزیدن - (მზნა) დამალვა; მიმალვა.
خس - უშნეო, ნაძირალა (აღამიანი).
خسباندن - იხილეთ **خواباندن**
خستن - დაჭრა, ჭრილობის მიყენება.
خشک - ხმელი, მშრალი; ხმელეთი.
خشکی - ხიმშრალე, ხმელეთი.
خشم - მრისხანება.
خضرا - 1. მწვანე. 2. სიმწვანე.
خط - ხაზი. **خط زدن** - გადაშლა; გადახანა.
خطاب - 1. მქადაგებელი; ორატორი. 2. მიმართვა (სიტყვით გამოსვლისას).
خفا - შენიღბულობა, დაფარულობა.
خوابیدن - იგივე **خوابیدن**
خفته მრ. რიცხვი **خفتگان** - მძინარე.
خفي - დამალული, ფარული, უხილავი.

خلا - განცალკევებული, უღაბური ადგილი; თავშესაფარი.
خلاص - სუფთა, ხალასი.
خلاصه - ღედააზრი, არსი.
خلص - უწმინდესი, უნამდვილესი.
خلصنی - იხილეთ **خلص**
خلق - 1. ხალხი. 2. ქმნილება.
خلوا - პალეა.
خليفه - 1. ხალიფა; შემცვლელი (მოციქულის, იმამის); მუსლიმანთა მეთაური. 2. მოადგილე, საქმის გამგძელებელი.
خم [ხომ] - თიხის დიდი ჭურჭელი.
خم [ხამ] - მოხრილი, მოღუნული.
خمار [ხამმარ] - 1. ღვინის გამყიდველი. 2. სუფიების სულიერი მოძღვარი.
خاموش - იხილეთ **خاموش**
خمير - ცომი.
خنجر - ხანჯალი.
خندان - მომღიძარი; გაყინებული.
خنداندن - (სხვის) გაყინება, გართობა, დომილის მოგვრა.
خنديدن - სიცილი, ხარხარი; დაყინება
خواب - ა) ძილი. ბ) სიმზარი; მზანება. გ) მზნების **خفتن**-ის და **خوابیدن**-ის აწმყო დროის ფუძე.
خوابناک - ნამძინარევი.
خواجه - ხოჯა, ბაგონი; გავლენიანი პირი; ბრძენკაცი.
خوار / خواره - მეორე ნაწილი რთული სიტყვებისა "მქაბელის, მსმელის" მნიშვნელობით. **خون خوار** - სისხლისმსმელი.
خواستن - (მზნა) სურვილი, წადილი, ნდომა.
خوان (II) - მზნა **خواندن**-ის აწმყო დროის ფუძე.
خواندن - (მზნა) წაკითხვა.
خواه - 1. მზნა **خواستن**-ის აწმყო დროის ფუძე. **نخواهم** - არ მინდა; არ ვისურვებ. 2. მომავალი სრული დროის მაწარმოებელი: **خواهم کرد** - გავაკეთებ.
خواهی - გინდ.
خوب - კარგი.
خواباندن - 1. დასაძინებლად დაწვენა. 2. (სხვის) დაძინება.
خويرو - ლამაზსახიანი.
خود - თვითონ, თავად; საკუთარი თავი.
خود - თვითონ; თავად. **خود به** - თავისთვის.
خودپرست - ეგოისტი; პატივმოყვარე.
خور - საჭმელი.
خوردن - (მზნა) ჭამა; სმა.
خورشيد - მზე.
خوش - კარგი, სასიამოვნო.
خون - სისხლი.

خونبها - სისხლის წილ საზღაური.
خون خوار - სისხლისმსმელი.
خوی - ხასიათი, ბუნება; ზნე, ნირო; ჩვევა.
خوی فرشته - ანგელოზის ბუნების მქონე, ანგელოზის მსგავსი.
خویشتن/خویش - თავისი; თვითონ.
خویشی - ნათესაობა.
خیال - ფიქრი, ამრი; წარმოსახვა.
خیر - სიკეთე, კეთილი საქმე; ხეირო.
خیره کش [ხირექაშ] - 1. სისხლისმსმელი, მგანჯველი. 2. გირანი, მზაგვერელი.
خیز - მშენა خاستن -ის აწმყო დროის ფუძე.

د
داد - მართლმსაჯულება; სამართლიანობა.
دادن - (მშენა) მიცემა.
دار - მშენა داشتن -ის აწმყო დროის ფუძე. კაპიმიტივები - "მქონე" (جان دار - სულის მქონე, სულიერი). دار - (მას) აქვს.
دارالملك - დედაქალაქი.
دارو - წამალი.
داستان - 1. მოთხრობა; რომანი. 2. მღაპარი; ლეგენდა.
داشتن - (მშენა) ქონა, ყოლა. بر داشتن - (რაიმეს) აწვევა.
داعی - ვინმეს სიკეთეზე მშრუნველი; ვინმესთვის მლოცველი.
داغ - დაღი; დარდი, ტკივილი.
دام - სათეფზაო ბადე; ხაფანგი.
دامن - იგივე დامن
دامن - კალთა.
दान - მშენა دانستن -ის აწმყო დროის ფუძე. (იყოლე) **دانی** - (მენ) იყი. **دان** - იყოლე!
دانا - მყოლენე.
دانستن - (მშენა) ცოლნა.
دانش - ცოლნა.
دانشمند - 1. მენიერი, სამეცნიერო მუშაკი. 2. ბრძენი.
دانک - = **دانه** + **دانه** - იყოლე, რომ...
دانه - მარცვალი.
دابوس - გურმი; ხელჯოხი.
دختر - ასული, ქალწული.
در [დარ] - კარი; ალაყაფი.
در - წინდებული "ში".
در [დორ] - მარგალიტი.
دراز - გრძელი.
درآمدن - (მშენა) გამოსვლა, გამოჩენა.
درخت - ხე.
دارد - დარდი.
داردمند - დარდიანი.
درس - სწავლება; დამოდვრა.
درست - სწორი; ჯანსაღი; პატიოსანი; პი-

რდაპირი; მთელი; სრული.
درگاه - (كف درگاه) პარმალი, შესასვლელი; სასახლე.
درگه - იხილე **درگاه**
درم - დრამა, დირქემი, დრაჰმა (ფულის და წონის ერთეული); (ზოგადად) ფული.
درمان - წამალი.
درم‌سنگ - წონით ან ფასით ერთი დრამა, დირქემი.
درنگ - თავშეკავება; დაყოვნება.
درون - შიდა ნაწილი; შინაგანი, სულიერი სამყარო.
درویش - დერვიში.
دره - ველი; ხეობა; გასასვლელი მთებში; ღარგაფი.
درهم - ერთმანეთში.
دریا - ზღვა.
دریدن - (მშენა) გახევა, დაფლეთა.
دریغ - შეცოდება; დანაზება; მონანიება.
دریوزه - მათხოვრობა; სიღარიბე.
دزدیدن - მოპარვა; ქურდობა; ძარცვა.
دزدیده - მოპარული, ნაქურდალი.
دست - ხელი.
دستار - ჩაღმა, თავზე წახაკრავი ქსოვილი.
دستگیر - დამხმარე; მფარველი.
دستور - თანხმობა; დასტური.
دشمن - მგერი.
دشمنه - დამშნა.
دشوار - ძნელი, რთული, მძიმე.
دعا - ლოცვა, თხოვნა; ქება-დიდება.
دعوت - 1. მოწვევა; თხოვნა. 2. მოწოდება; მიმართვა.
دغل - გყული; თაღლითობა; ეშმაკობა.
دغف - დაფი.
دفتر - რვეული.
دفع [დაფ] - 1. მოგერიება; უკუგდება. 2. მოშორება; განდევნა.
دكان - ლუქანი; მაღაზია; მეწარმის სახელოსნო.
دیگر - იხილე **دیگر**
دیگرگون - იხილე **دیگرگون**
دل - გული. **دل** - ჩემი გული.
دلبر - გულისწამლები (საგრო).
دلجو(ی) - გულის მამიებელი.
دلدار - შეყვარებული; საყვარელი.
دلچ - ძველი, ნახშირი, გაცვეთილი სამოსი.
دلکش - სასიამოვნო; საყვარელი.
دلو - ვედრო, სათლი ჭიდან წყლის ამოსაღებად.
دلیر - მამაცი, გამბედავი.
دم - წამი; დროის მცირე მონაკვეთი.
دم در کشیدن (ა) ჩასუნთქვა; სუნთქვა. ბ)

სულის ამოსვლა; გარდაცვალება. გ) გაჩუქება, დაღუპება. **دم زد** - ლაპარაკი; ყბელობა. დ) მინიშნება. ე) სუნთქვა. **دمی** - წამით.
دمساز - 1. ახლო მეგობარი. 2. თანამოსაუბრე.
دمیدن - (მშენა) შრდა; ფესვების გადგმა; ამოყრა (მცენარის). ამოსვლა, გამოჩენა (მშათობა). **روح دمیدن** - სულის შიბაქრვა.
دنباله - ნაკვალევი, ბილიკი
دنگ - გაოცებული, გაოგნებული.
دنیا - ქვეყნიერება; დუნია.
دو - ორი.
دوا - წამალი.
دوان - 1. ჩქარა, სიბილით. 2. ხგუნვა-ხგუნვით. 3. მობრუნალი.
دواد - კვამლი.
دور (დურ) - შორი, შორეული; შორს.
دوراندیش - წინადახეული; შორსმჭკრეკელი; ფრთხილი.
دوری - სიმორე.
دوزخ - ჯოჯოხეთი.
دوست - მეგობარი.
دوستی - მეგობრობა.
دوشینه/دوشین - გუშინდელი; წუხანდელი.
دولت - სიმდიდრე, ქონება; დოვლათი; მფლობელობა; ძალაუფლება; ძლევაშოსილება; კეთილდღეობა; სახელმწიფო.
دوم - მეორე.
دون - მღაბალი, საძაგელი; არარაობა.
دویدن - სიბილი; გაქცევა; აჩქარება; გამოდევნება.
دو [დე] - მშენა **داد** -ის აწმყო დროის ფუძე.
دهان - პირი; ხახა.
دهر - წუთისოფელი; ბედისწერა.
دی - გუშინ, გუშინდელი ღღე.
دیدار - ნახვა; მონახულება.
دیدن - (მშენა) ნახვა; შემჩნევა.
دیده - თვალი; გუგა.
دیر [დემარ] - მონასტერი; გაძარი; (განდკვილის) სენაკი.
دیگر - სხვა.
دیگر بار - კიდევ ერთხელ, მეორეჯერ.
دیگرگون - სხვანაირი.
دین - სარწმუნოება.
دیو - ავსული; ღღე.
دیوار - კედელი.
دیوانه - მრ.რიცხვი.
دیوانه - უგნური, გიგი, გადარეული.
دیوانگی - უგნურება; სიგიფე.

فرهنگ فارسی به گرجی

ذ

ذات - არსი; ბუნება, ნატურა.
ذخ - მარაგი, გადანახული რამ.
ذرات - ذره - ის მრ.რიცხვი.
ذره - ნამცეცი; მოლეკულა.
ذوق - კმაყოფილება, სიამოვნების განცდა.
ذهب - ოქრო.

ر

را - თანდებული, რაც წინადადების ამა თუ იმ წევრს პირდაპირი ან ირიბი დამატების სახით აკონკრეტებს.
راحت - სიმშვიდე; დასვენება.
راز - საიდუმლო.
راست - სწორი, პირდაპირი. მარჯვენა.
راستی - პირდაპირობა; სამართლიანობა.
راستينه/ راستين - ნამდვილი.
رام - 1. მორჩილი. 2. მიჩვეული, გაწვრთნილი.
راندن - (შენა) გარეკვა; გაღუნა; გაჭენება; მართვა, გარება. رانی - (შენ) მიერეკები.
راه - გზა, მეთოდი; ხერხი; საშუალება.
راهزن - მპარტყელი; ყაჩაღი.
رايگان - მუქთაღ, უფულოდ; უანგაროდ.
رايگان نيزد - არაფრად ღირს.
رب - მეუფე, მპრძანებელი, უზენაესი.
رباب - რუბაბი (სიმებიანი მუსიკალური საკრავი). ربابی - რუბაბის დამკვრელი.
ربودن - მოგაყება; წართმევა.
رحم - 1. თანაგრძნობა; სიბრალული; გულმოწყალება. 2. მიტევება, შენდობა.
رحمت - მოწყალება, მიტევება.
رخ - სახე; დაწვი.
رخسار - იერი; გარეგნული მხარე.
رزم - ბრძოლა, ჭიდილი.
رستخيز / رستاخيز - მკვდრებით აღდგომა; აღორძინება, შეახლება.
رستن [რასთან] - გადარჩენა; შევების მოძიება; გათავისუფლება.
رستن [როსთან] - (შენა) შრდა, ამოსვლა (მცენარის); აყვავება.
رسوائى - სირცხვილი; ნამუსახილობა; ღირსების დაკარგვა.
رسيدن - (შენა) მიღწევა; მისვლა.
رشته - კვანძი, კავშირი, ჯაჭვი.
رضا - თანხმობა; კმაყოფილება.
رطوبت - 1. ნაში; სისველე. 2. ტენიანობა.
رغيف - მრგვალი პური; ლავაში.
رفتن [რაფთან] - (შენა) წასვლა; ჩაება.
رفتن [როფთან] - (შენა) დაგვა, მოსუფთავება.
رفته მრ.რიცხვი - رفتگان - წასული.

رفو - დაკეშვა; საკერებლის დაღება.
رفيق - ამხანაგი; მეგობარი.
رقص - ცეკვა. رقص کنان - ცეკვა-ცეკვით.
رقصان - მოცეკვავე.
رقيب - მეგობრე.
رگ - ძარღვი.
رزم - შენიღბული მინიშნება.
رמידن - შიშისგან აქეთ-იქით მიღებ-მოღებ; დაფრთხობა; პანიკური გაქცევა.
رنج - შრომა; ძალისხმევა; განჯვა; სიძულელები; წუხილი; საფიქრალი; წყენა, წყრომა; გკივილი; განსაცდელი.
رنجور - 1. უძლური; ავადმყოფი. 2. გაბრაზებული, განაწყენებული.
رنگ - 1. ფერი. 2. ხერხი, მეთოდი, საშუალება; მანერა.
رو [რო/რაე] - შინების رفتن - ის და رستن - ის აწმყო ღროს ფუძე. روم - წავიდე.
رو [რუ] - სახე. رو نهادن - რაიმე მიმართულებით წასვლა; მიმართვა. ... بر روی - (რაღაცის) მუდამირზე.
روا - ნებადართული.
روان - 1. მიმდინარე; მოძრაე; მგზავრი. 2. სული; ფსიქიკა; სიცოცხლე.
روباہ - მელა.
روبيدن - იხილე رفتن (როფთან)
روح - სული.
روحانى - სასულიერო, სულთან დაკავშირებული; სულიერებით განმსჭვალული; შემთავონებული.
رود - ჩქარა.
روز - დღე.
روزافزون - ყოველდღიურად მზარდი, მაგებადი.
روزگار - ცხოვრება; წუთისოფელი.
روزنه / روزن - ხერხი, ნახვრეტი ნაბრალი.
روزه - მარხვა (მუსლიმანთა).
روزی - ერთხელ, ოდესღაც.
روزی - ბედისწერა; ხვედრი.
روشن - ნათელი, კაშკაშა.
روشنى - სინათლე.
روضه - 1. (რელიგ.) სამოთხის ბაღი. 2. წმინდანის საფლავი. 3. სამოთხე.
روغن - ცხიმი; ქონი; ზეთი.
روم - რომი; საბერძნეთი; ბიზანტია; თურქეთის ევროპული ნაწილი; თურქეთის იმპერია.
ره - იხილე რა
رها - თავისუფალი, განთავისუფლებული; გადარჩენილი.
رهاندن - (შენა) გათავისუფლება; გადარჩენა.
رهبر - 1. ხელმძღვანელი; ბელადი. 2.

წინამძღოლი.
رهروان - მგზავრი.
رهزن - იხილე راهزن
رهيدن - იხილე رستن (რასთან).
رهين - მძევალი.
ريختن - (შენა) დაღერა; დასხმა; ჩამოცვენა; დაყრა.
ريز - შენა ريختن - ის აწმყო ღროს ფუძე.
ريش (I) - წვერი (სახის თმა).
ريش (II) - ჭრილობა.
ريگ - 1. ხრემი. 2. ქვიშა.

ز

ز - იგივეა რაც از (პოემიაში).
زاده/زاد - დაბადებული.
زادن - განენა, შობა.
زار - კენესა, ქვითინი, გირილი; შარი.
زاغ - ყვაი, ყორანი; კაჭკაჭი.
زان - از آن - ის შემოკლება.
زانکه / زانك - از آن كه - ს შემოკლება - იმის გამო, რომ...
زانی - გარყვნილი (კაცი).
زاهد - ასკეტი, განდევნილი; ბერი; ღვთისმოსავი, ღვთისმომიში.
زبان - ენა.
زير [ზაბარ] - მწვერვალი.
زخم - ჭრილობა.
زخمه - 1. (მუს.) მედიატორი. 2. ღარცყმა, ბიძგი.
زدن - (შენა) ღარცყმა; დანარცხება; შეხება.
زر - ოქრო.
زرز - ყვითელი.
زرق - მოჩვენებითობა; მლიქვნელობა.
زرين - ოქროსი, ოქროს ნაკეთობა; მოქროვილი.
زشت - უღამამო, შეუხედავი, მახინჯი.
زشتى - სიმახინჯე.
زفت - 1. მსუქანი; ქონიანი. 2. უხეში, მქისე.
زلف - მიღვი; ნაწნავი.
زمانه / زمان - საუკუნე; ეპოქა; დრო.
زمرد - ზურმუხტი.
زمان - იხილე زمان
زمين - მიწა.
زمينى - მიწიერი.
زن - შენა زند - ის აწმყო ღროს ფუძე.
زنان - კომპოზიციები - "მცემელი; მფრქვეველი".
زنجير / زنج - ჯაჭვი; ბორკილები.
زندان - ციხე; საპყრობილე; საკანი.
زنده - ცოცხალი.
زنگ / زنگار - ენგი; ზოგი ლითონის მწვენი ენგი პრ زنگ - მთლად დაენგებული.
ლი.

زندهار - ღვთის გულისთვის! ფრთხილად!
 زود - ადრე; ჩქარა.
 زهر - შხამი, საწამლავი.
 زهره [ზოპრე] - პლანეტა ვენერა.
 زهی - (შორისდებ.) რა კარგია!
 زیارت - მომლოცველობა; წმინდა ადგი-
 ლების მონახულება.
 زیان - ზიანი.
 زیر - (წინდებული) ქვეშ; ქვემოთ.
 زیرآ - (ზირა...-კ) რადგან... იმიტომ, რომ...
 زیرک - გაიძვერა; საზრიანი, გამჭრიახი;
 მარჯვე; ბრძენი.
 زیست - სიცოცხლე, არსებობა.
 زیستن - (ზმნა) სიცოცხლე, არსებობა.
 زین - აზ-ის შემოკლებული ვარიანტი.
 زینت - მოსართავი, მოკაბმულობა.

ژ
 زاله - ცეარ-ნამი

س
 ساحل - ნაპირი.
 ساختن - (ზმნა) შენება, კეთება; შექმნა.
 ساز - სამი (მუს. საკრავი); (ზოგადად)
 მუსიკალური ინსტრუმენტი. ساز ده چنگ را
 - ააქლერე (მომართე) ჩანგი.
 ساز - ზმნა ساختن-ის აწმყო დროის ფუძე.
 ساعت - საათი.
 ساغر - თასი, სხსმისი.
 ساقی - მერიქიფე.
 ساقیه [საყიფე] - (პოეტ.) მერიქიფე ქალი.
 ساکن - მცხოვრები, მობინადრე.
 سال - წელიწადი.
 سالار - მეთაური, ბელადი, წინამძღოლი.
 سان - წესი, საშუალება. چه سان - როგო-
 რი?
 سایه - ჩრდილი.
 سبب - მიზეზი; მოცივი; საბაბი. سبب-
 მიზეზის გამომწვევი.
 سبحان الله - ღიღება ალაჰს!
 سبز - მწვანე (ფერი).
 سبزه - მწვანელი, მწვანე ბაღაბი.
 سبک - მსუბუქი.
 سبکبار - სიძნელეებს მოკლებული; უღა-
 რდელი.
 سبیل - ღიბრი (თვალზე).
 سپار - სპარ-ის აწმყო დროის ფუძე.
 سپردن - (ზმნა) ჩაბარება; მიცემა; შესან-
 ახად გადაცემა.
 ستاندن - აღება, აშოლება (ვალის).
 ستان - ზმნა ستاندن-ის აწმყო დროის ფუძე.
 ستون - სვეტი.
 سجده - ლოცვის რიტუალი, მიწაზე თავის

დახრა.
 سحرگاه / سحر - ადრეიანი დილა; ალიონი,
 განთიადი.
 سخت - 1. ძნელი, მძიმე. 2. სასტიკი, მკაცრი,
 უღმობელი. 3. მგარი; მტკიცე.
 سخن - სიტყვა.
 سخن خای - ზმნა خاییدن-ის ფუძის
 დართვით - სიტყვების ლეჭვა.
 سر [სარ] - 1. თავი; ზედა ნაწილი რამის.
 سر به - დამთავრება, გასვლა. 2. წინდ-
 ებული ქართული "-ზე"-ს მნიშვნელობით;
 سر میز - მაგიდაზე. 3. از سر گرفت - თავიდან
 დაწყება; გადაკეთება.
 سر [სერ(რ)] - საიდუმლო, იდუმალება.
 سرا - ზმნა سروان-ის აწმყო დროის ფუძე.
 سرخ - წითელი.
 سرد - ცივი; გულგრილი.
 سرعت - სიქარე.
 سرکش - დაუმორჩილებელი, მეამბოხე;
 ჯიუტი, გაუგონარი; ამაყი, თავაწეული.
 سرگردان - მაწანწალა; დაბნეული; უსა-
 ხლკარო.
 سرگشته - გაოცებული; შეცხუნებული;
 თავბრუდახვეული.
 سرگین - შინაური პირუტყვის ნაკელი.
 سرمست - მივრალი, შეზარხოშებული.
 سرنا - ზურნა.
 سرودن - (ზმნა) სიმღერა.
 سرهنگ - ჯარის წინამძღოლი.
 سعد - 1. ბედნიერება, წარმატება. 2. ბედ-
 ნიერების ნიშანი. 3. ვარსკვლავების კეთი-
 ლგანწყობა. 4. ბედნიერი ვარსკვლავი.
 سفتن - (ზმნა) ბურღვა; სვერება; შერჭო-
 ბა.
 سفر - მოგზაურობა; მგზავრობა.
 سفید - თეთრი.
 سكوت - 1. სიჩუმე, ღუმილი; სიწყნარე. 2.
 სიგვევაძვირობა.
 سکه - 1. მონეტა, ლითონის ფული. 2. მგამ-
 პი.
 سگالیدن - 1. განსჯა. 2. განზრახვა. 3.
 ბოროტგმზრახველობა.
 سگ - ძაღლი.
 سلام - სალაამი. سلامت می کنند - (ისინი
 შენ) გესალმებიან.
 سلامت - 1. ჯანმრთელობა; ჯანმრთელო-
 ბის მდგომარეობა. 2. მშვიდობა.
 سلطان - სულთანი.
 سلیمان - სოლომონი (ბიბლიური მეფე).
 سمرقند - სამარყანდი, ქალაქი შუა აზია-
 ში, თანამედროვე უზბეკეთში.
 سمین - იასამანი.
 سمنبر - (პოეტ.) იასამანივით სურნელ-
 ოვანი სხეულის მქონე.

سمن - ცხიმოვანი; მსუქანი.
 سن - ასაკი. سنات - ასაკოვნება (?)
 سنگ - ქვა.
 سو / سوی - მხარე, მიმართულება.
 سواقی - ساقیه - მრ.რიცხვი.
 سوختن - (ზმნა) წვა.
 سود - სარგებელი.
 سودا - სევდა, ნაღველი.
 سوداگر - სოვდაგარი.
 سور - გამასპინძლება; ღზინი.
 سوز - ზმნა سوختن-ის აწმყო დროის
 ფუძე. კომპოზიციებში - მწველი; მომსპობი.
 سوز - დარდის მომსპობი.
 سوسن - სოსანი, შროშანი.
 سوم - მესამე.
 سومین / سیومین - იხილე سوم
 سه - სამი.
 سیاه - შავი.
 سیاهی - სიშავე.
 سیب - ვაშლი.
 سیر [სირ] - მადლარი.
 سیر [სირ] - ნიორი.
 سیر [სემირ] - მოძრაობა, მსვლელობა.
 سیل - წყალდიდობა, წარდენა.
 سیم - ვერცხლი; ფული.
 سیم اندام - თეთრსხეულიანი, ნაზი ტანის
 მქონე.
 سیم اندام - იხილე سیم
 سیمتین - იხილე سیم
 سینہ - მკერდი.
 سیاه - იხილე سیاه

ش
 شاد - მხიარული, გახარებული.
 شادان - 1. იხილე شاد. 2. მხიარულად..
 شادمان - მხიარულება.
 شادی - სიხარული, მხიარულება, გემიძი.
 شاگرد - შეგირდი.
 شان - პრესტიჟი, ღირსება.
 شاه - მეფე; მონარქი; შაჰი.
 شاه بین - საუკეთესო (მეფურად) მზირა-
 ლი.
 شاهد - (პოეტ.) საგროფო; ღამამზანი.
 شاهنشاه - მეფეთამეფე.
 شاید - შესაძლოა, დასაშვებია.
 شایگان - შაჰის, მეფის საკადრისი.
 شب - ღამე.
 شتر - აქლემი.
 شخص - ადამიანი, პიროვნება.
 شدن - (ზმნა) გახდომა, გადაქცევა; წასე-
 ლა.
 شر - სიიფე, მავნებლობა, შარი.
 شراب - ღვინო.
 شرح - განმარტება, კომენტარება.

شرحه - ხორცის ნაჭერი.
 شرط - 1. პირობა. 2. ხელშეკრულება, შეთანხმება. 3. წესი.
 شرم - სირცხვილი.
 شروع - დასაწყისი.
 شست - 1. დიდი თითი (ფეხის, ხელის). 2. რგოლი, რომელსაც იკეთებენ ცერა თითზე მშვილდის მოზიდვისას. 3. სათევზაო კაუჭი.
 شعار - 1. გრადიცია, ადათი. 2. დროშა, ალამი. 3. ქვედა საცვლები.
 شعر - ლექსი.
 شك - ეჭვი, ყოყმანი.
 شكایت - საჩივარი (განცხადება).
 شكر [შაქარ/შექარ] - შაქარი.
 شكر [შოქრ] - მალდი, მადლიერება.
 شكريار - შაქრისმფრქვეველი; (პოეტ.) ტკბილი, ტკბილზმოვანი.
 شكستن - (გმნა) გატეხვა; გაფუჭება; განაღდგურება.
 شكسته = გატეხილი.
 شگفت - გაოცება.
 شگل - ფორმა; გარეგნობა.
 شكن - გმნა شكستن -ის აწმყო დროის ფუძე. بشكند - დაამსხვრიოს (მან, ის).
 شمار - გმნა شمردن -ის აწმყო დროის ფუძე.
 شمردن - (გმნა) თელა, გამოთვლა; აღრიცხვა.
 شمس - მზე.
 شمع - სანთელი.
 شنا - ცურვა.
 شناختن - ცოდნა, ნაცნობობის ქონა. შეცნობა, ამოცნობა.
 شنیدن - (გმნა) გაგება; მოსმენა.
 شنو - გმნების شنیدن -ის და شنودن -ის აწმყო დროის ფუძე.
 شنودن - იხილე شنیدن
 شو - გმნა شدن -ის აწმყო დროის ფუძე.
 شوخ - 1. ხუმარა, ოხუნჯი. 2. კეკლესი, პრანჭია. 3. ლამაზი ჭაბუკი. 4. თამაზი, თავზუდი. 5. მხიარული, ხუმრობის მოყვარული.
 شود - გახდეს, იქცეს; წავიდეს.
 شور - მღელვარება, შფოთი.
 شوريا - შურპა, ხორცის წენიანი.
 شوره - მლაშე; მარილიანი.
 شوق - ვნება; სიყვარული; დიდი სურვილი; სწრაფვა.
 شاهد - თაფლი.
 شهر - ქალაქი.
 شهره - ცნობილი, სახელგანთქმული.
 شاهنشاه / شهنشاه - იხილეთ شاهنشاه
 شهوار - მუფური, მეფურად.
 شهوت - ვნება; სურვილი.

ءسى - ნივთი, საგანი.
 شیر - რძე.
 شیر - ლომი.
 شیرین - ტკბილი. آب شیرین - მტკნარი წყალი.
 شیشه - შუშა; ფანჯარა, ვიტრინა; ბოთლი, ფლაკონი.
 شيفته - 1. შეყვარებული, გატაცებული. 2. აღფრთოვანებული; გაოცებული. 3. თაყვანისმცემელი.

ص

صاحب - ა) პატრონი; მფლობელი; ბ) მეგობარი; თანამდგომი صاحب حال - მდგომარეობის მფლობელი ანუ ბრძენი.
 صارم - 1. მკრელი (მახვილი). 2. მკაცრი, მრისხანე. 3. უშიშარი.
 صاف - ნათელი, სუფთა, გამჭვირვალე.
 صاعقا / صاعقه - ელვა.
 صافی - სისუფთავე, გამჭვირვალობა, სიესაღე.
 صبح - დილა.
 صبحدم - განთიადის ჟამი.
 صبر - თმენა, მოთმინება.
 صبح - დილის საკვები, დილის სასმელი.
 صحبت - საუბარი.
 صحت - ჯანმრთელობა.
 صحرا - მინდორი, დაბლობი; სტეპი; უდაბნო.
 صحيح - 1. სწორი, მართალი. 2. სათანადო, შესაბამისი.
 صد - ასი. صد رنگ - ასნაირი.
 صدا - ხმა.
 صدر - 1. დასაწყისი (რამის). 2. მკერდი. 3. სათაური
 صدف - სადაფი.
 صرصر - ცივი, ძლიერი ქარი.
 صريح - ცხადი, არაორაზროვანი; პირდაპირი.
 صف - რიგი, მწკრივი.
 صفا - სისუფთავე, გამჭვირვალობა; სიახლე; გულწრფელობა; კმაყოფილება, სიამოვნების განცდა.
 صفي - რჩეული, საყვარელი.
 صغير - 1. სტენა. 2. ელურგული, ქვიცივი.
 صقال - გაპრილება, გაწმენდა (ლითონის).
 صلاح - 1. მიზანშეწონილება, გონიერულობა; სურვილთან შესაბამისობა. 2. სიკეთე; მწეკეთილობა.
 صم / صما - ყრუ.
 صندوق - ყუთი; ზანდუკი.
 صنع - შემოქმედება, შექმნა.
 صنعت - ხელოვნება; ხელობა; პროფესია.

صنم - კერპი, კუმირი; (პოეტ.) საგრფო.
 صور - صورت -ის მრ.რიცხვი. صور ماه - მთიარის ფაზები.
 صورت - სახე; იერი; სურათი.
 صوفى - სუფი; ღერეში-მისტიკოსი.
 صياد - მონადირე.
 صيد - 1. ნადირობა, შეპყრობა. 2. ნანადირევი, ნათევზარი

ض

ضرب - დარტყმა.
 ضربت - 1. დარტყმა. 2. უეცარი თავდასხმა.
 ضعيف - სუსტი, უძლური.
 ضلال / ضلالت - დაბნევა; ჭეშმარიტი გზის დაკარგვა.
 ضمير - 1. გული, სული; შინაგანი სამყარო (აღამიანის). 2. სინდისი.
 ضيا - ბრწყინვა, ნათება, კაშკაში.

ط

طاس - თასი, განის დასაბანი ჭურჭელი.
 طاعت - მორჩილება; რელიგიური რიგუალების შესრულება.
 طاغى - 1. მეამბოხე; დაუმორჩილებელი. 2. გირანი, ღესპოტი
 طاقت - გამძლეობა, აგანა, მოთმენა.
 طالب - მომთხოვნი, მოსურნე, მძებნელი.
 طالع - ბედნიერება; წარმატება.
 طامع - 1. ხარბი. 2. ნაგრული რამისა.
 طائف - 1. ქაბაში რელიგიური რიგულის აღმსრულებელი. 2. ღამის დარაჯი. 3. ისტორიული ქალაქი საუდის არაბეთის პიჯაზის ოლქში.
 طبع - 1. ბუნება, მწე, ხასიათი. 2. ნიჭი, უნარი.
 طبل - დიდი დოლი.
 طبيب - ექიმი, მედიკოსი.
 طبيعت - ბუნება; მწე, ხასიათი.
 طبيدن - იხილეთ شنیدن
 طرار - მაგყვარა; თაღლითი.
 طراز / تراز - ისტორიული ქალაქი შუა აზიაში, ამჟამად ყზახეთის ტერიტორიაზე.
 طرب - სიხარული, შვიმი.
 طرف - მხარი.
 طرفه - 1. საგრფო; გურფა. 2. საკვირველი, საოცარი.
 طشت - ტაგტი.
 طفيلي / طفيل - პარაზიტი; მუქთახორა; დაუპატივებელი სტუმარი.
 طلب - თხოვნა, მოთხოვნა; ძახილი, მოხმობა; ძიება.
 طلبكار - მოთხოვნელი. მსურველი.
 طلبیدن - (გმნა) 1. ძახილი, მოხმობა;

მოწვევა. 2. მოთხოვნა, მოსურვება. 3. ძებნა, სწრაფვა.

طلمس - თილისმა, აუგაროში.

طماع - იხილე, კარ

طمع - სიხარბე, სიძუნწე, მომხვეჭელობა; ოცნება, ნაგვრა, იმედი.

طمع كار - ხარბი, ძუნწი, ანგარებიანი.

طمنازی - კეკლუცობა, თამაში, ცელქობა

طنطنه - ხმაური, გრუხუნი; მუსიკის ხმა.

طواف - 1. რაიმეს გარშემო მოსიარულე.

2. მოხეცაილე.

طوطی - თუთიყუში.

طوفان - ქარიშხალი.

طوق - 1. რგოლი. 2. სამკაულები. 3. საყე-

ლური. 4. დაბუა ჩიგების კისერი.

ظ

ظاهر - გარეგნული მხარე.

ظلم - სისასტიკე.

ظلمانی - აუტანელი, ჯოჯოხეთური; უიმედო, ბნელი.

ظن - ვარაუდი, ეჭვი; წინასწარჭვრეტა; აზრი, ჩანაფიქრი.

ع

عاجز - სუსტი, უძლური; უუნარი.

عار - სირცხვილი, უნამუსობა.

عارف - ბრძენი; მისტიკოსი; მცოდნე.

عاریت - ნათხოვები; დროებით აღებული.

عاشق - შეყვარებული.

عافیت - 1. ჯანმრთელობა. 2. ბუნდოვანება, კეთილდღეობა.

عاقل - ჭკვიანი. عاقل بشکند فرهنگ را - ჭკვიანი გონიერებაზე (მეცნიერებაზე) ხელს აიღებს.

عالم - ქვეყანა; მსოფლიო.

عالم آرا - ქვეყნის მამშვენიელები.

عالی - 1. მაღალი, ამაღლებული. 2. უმაღლესი.

عام - მდებარე; უბრალო ადამიანი.

عبارت - ფრაზა, გამოთქმა; სიტყვა.

عجائب/عجایب - ეცხიბე - ის მრ. რიცხვი.

عجب - უცნაური, უჩვეულო.

عجیبه - სასწაული; საოცარი რამ.

عدى - ოსპი.

عدم - არყოფნა.

عدو - მტერი, მოწინააღმდეგე.

عذر - პატივის, შენდობის თხოვნა.

عرب - არაბი.

عرفه - მიპაჯის თვის მე-9 დღე, რომელსაც მომლოცველები არაფაგის მთაზე აგარებენ.

عزم - განზრახვა.

عزیز - ნაზი; სათუთი; ძვირფასი; აზიზი.

عشاق - عاشق - ის მრ. რიცხვი (შეყვარებულები).

عشق - სიყვარული.

عصير - წვენი.

عقاير - სამკურნალო ბალახეული.

عقل - ჭკუა, გონება. عقلا - (მიმართვა) გონებაზე!

عقلی - 1. გონიერება. 2. مرد عقلی - გონიერი (გონიერების) კაცი.

عقيله - ფეხის ბორკილი; ხელისშემშლელი რამ.

عكس - ანარეკლი.

علامت - 1. ნიშანი, სიმბოლო. 2. სიგნალი

علت - აუადამყოფობა; ცუდად ყოფნა.

علم [ელმ] - ცოდნა, შემეცნება; მეცნიერება.

علم [ალამ] - დროშა, ალაში; ნიშანი, სიმბოლო.

عمر - სიცოცხლე.

عمل - საქციელი, ქმედება.

عناب - (ბოტანი.) უნაბი; (პოეტ.) საგრფოს ბაგეები.

عنب - ყურძენი; ვაზი.

عنبر - ამბრი (სურნელოვანი ნივთიერება).

عیار - 1. მარჯვე, ეშმაკი, გაიძვერა. 2. მაწანწალა.

عیان - ცხადი, აშკარა, ნათელი.

عیب - ნაკლი; ზადი; სირცხვილი.

عيد - დღესასწაული, ზეიმი.

عیسی - იესო. عیسی - იესოსთან დაკავშირებული.

عیش - ლხინი; ზეიმი.

عین - მუსკაღ, ნამდვილად.

غ

غار - გამოქვაბული.

غانی - მდიდარი, ქონების მფლობელი.

غایبی - იხილე

غرائب/غرایب - ის მრ. რიცხვი.

غرض - ანგარება, მიკერძობა.

غرق - 1. ჩაყვინთვა. 2. ჩაძირვა (ფიქრებში).

غرقه - ჩაძირული.

غروب - მზის ჩასვლა; დაისი.

غرور - სიამაყე; ქედმაღლობა; ილუზია.

غریب - 1. უცხოელი. 2. უცნობი. 3. მოხეციალე კაცი.

غریبانه - მორჩილად, მოკრძალებულად.

غریبه - საოცრება, უცნაურობა.

غصه - დარდი, სევდა, მწუხარება.

غلاف - ქარქაში.

غلام - მონა, მსახური; ყრმა, ჭაბუკი.

غلامانه - მონურად.

غلطان / غلطان - 1. მგორავი. 2. მრგვალი, სფეროსებრი.

غلط - შეცდომა.

غلطان = غلطان

غلغل / غلغله - 1. სიონის ბუბუყი. 2. ხმაური.

غم - სევდა, დარდი, ნაღველი, მწუხარება.

غماز - 1. ცილისმწამებელი. 2. მადებლარი.

غمام - 1. თეთრი ღრუბელი. 2. თვალზე გადაკრული ლიბრი.

غم خوار - თანამგრძნობი; მანუგემებელი.

غمزه - 1. პრანჭიაობა. 2. თვალის ჩაკერა.

غم گسار - იხილე غم خوار

غنودن - ძილი, თვლემა, მოსვენება.

غوטה - ჩაყვინთვა; ჩაძირვა (წყალში).

غوغا - ხმაური; გნიასი.

غیب - საიდუმლო.

غیبت - 1. აყვინთვა; ღანძღვა. 2. არყოფნა, არდასწრება.

غیر - გარდა; غیر تو - შენ გარდა.

ف

فاتح - გამარჯვებული. დამპყრობი.

فاتحه - დასაწყისი; შესავალი. შესავალი.

წინასიტყვაობა. فاتحه چیزی را خواندن - რაიმესთან გამოთხოვება.

فارغ - თავისუფალი.

فال - მარჩიელობა, წინასწარმეტყველება.

فانی - წარმავეალი, ამაო, არამდგრადი.

فاتاد = افتاد = افتادن - იხილე

فتنه - ჯანყი, ამბოხი; მარი, ინგრიცა;

ცდუნება.

فحم - ნახშირი.

فخر - სიამაყე; დიდება; პატივი.

فدا - მსხვერპლი.

قدر - 1. რაოდენობა; ზომა. 2. სიდიდე, ხარისხი. قدر بدین - ამდენად.

فر - 1. ბრწყინვალეობა, სიდიადე. 2. მარავენდელი; კაშკაში

فراق - განშორება, დაცილება.

فربه - 1. მსუქანი. 2. მძიმე, მასიური. 3. ძლიერი, მძლავრი.

فردا - ხვალ.

فردوس - სამოთხის პაღი, სამოთხე.

فرزانه - ბრძენი; გონიერი, ჭკვიანი.

فرزند - შვილი, მემკვიდრე.

فرستادن - გაგზავნა, გადაგზავნა.

فرسودن - (მშენ) ცვეთა; დალილილობის შეგრძნება.

فرشته - ანგელოზი.

فرط - ზედმეცობა, უზომობა, უკიდურესობა.

فرع - განშტოება.

فرودا/افرو - ქვეშ, ქვემოთ.
فروشدن - (ზმნა) დაბლა ჩასვლა.
فره - იხილეთ **فرهنگ**.
فرهنگ - მეცნიერება, კულტურა.
فرياد - ძახილი, ჩივილი, საშველის თხოვნა.
فريب - გყუილი, მაცდურობა, ცდუნება.
فزا - ზმნა **فزودن**-ის აწმყო დროის ფუძე.
فزودن - იხილეთ **افزودن**.
فزون - დიდი; მეტი.
فساد - გარყვნილება; ზნეობრივი დაცემა.
افسانه - იხილეთ **افسانه**.
فسرده (მრ.რიცხვი **افسردهگان**) - იხილეთ **افسرده**.
فشاردن - იხილეთ **فشاردن**.
فشاردن - 1. დაწოლა, დაჭერა; მოჭერა. 2. გაწურვა. 3. დაჩაგვრა.
فصيح - ენაშტევი.
فضل - განსწავლულობა, სიბრძნე, ცოდნა.
فضيحت - მერცხევნა, შეურაცხყოფა.
فعل - მოქმედება; ესა თუ ის საქციელი.
فغان - ევნება, გირილი, ქვითინი.
فقر - სიღარიბე, გაჭირვება.
فقير - 1. ღარიბი, უპოვარი. 2. მოხეგიალე, ღერვიში.
فكر - ფიქრი.
فلك - ცა; მეცა; ბუდისწერა.
فلسفي - ფილოსოფოსი.
فنا - არყოფნა; სიკვდილი, დაღუპვა; წარმატებლობა.
فوت - 1. დაკარგვა; გარდაცვალება. 2. მანისის დაკარგვა; ფლანგვა (დროისა).
فور - მკრთალი წითელი; რუხი.
فهم - **فهم کردن** - გაგება, გააზრება

ق

قابل - 1. შემძლე, უნარიანი. 2. ღირსეული, დამსახურებული.
قاروره - შარდი.
قاطع - გადამჭრელი, დამამთავრებელი; გადამკვეთი; **قاطع راه** - გზის ყაჩაღი.
قاطعانه / قاطعان - გადაჭრით; გადაწყვეტილად.
قافله - ქარავანი.
قالب - ფორმა, ყალიბი.
قارون - ყარუნი (ყურანში მოხსენიებული მდიდარი და ხარბი კაცი).
قانع - კმაყოფილი.
قبا - ყაბა (მამაკაცის ფართო სამოსი გრძელი სახელოებით).
قبيله - ყიბლა (მომართულება მექისკენ, რომლისკენაც იყურებიან მუსლიმანები ლოცვისას).

قد - სიმაღლე, ტანი.
قدح - ჯამი, სასმისი.
قدر [ყადრ] - ფასი; ყადრი.
قدر [ყადარ] - ბედისწერა, ნება (ალაჰისა).
قدم - ნაბიჯი.
قديد - ძველი.
قديم - ძველი.
قرار - 1. გადაწყვეტილება, დადგენილება. 2. მდგრადობა, სიმადრე; სტაბილურობა.
قرآن - ყურანი.
قربان - მსხვერპლი.
قرص - აბი (გაბლეტი).
قرين - ახლობელი, დაახლოებული.
قصد - განზრახვა, მიზანი; ჩანაფიქრი.
قصر - სასახლე, ციხე-დარბაზი.
قصور (I) - **قصر**-ის მრ.რიცხვი.
قصه - მღაპარი, თქმულება; მოთხრობა, ლეგენდა.
قضا - ბედისწერა.
قطره - წვეთი.
قعر - ფსკერი; სიღრმე.
قلتبان - უპატიოსნო, ნამუსგარეცხილი ადამიანი.
قلم - კალამი.
قمر - მთვარე.
قند - შაქარი; ყანდი.
قنديل - ლამპა; სანათი; კანდელი. **قنديلك** - პაგარა სანთელი.
قوت - ძალა.
قول - პირობა, ფიცი.
قوم - ხალხი, ტომი; ჯგუფი.
قونيه - კონია, ქალაქი მცირე აზიაში.
قهري - 1. რისხვა; აღშფოთება. 2. ძალმომრეობა, იძულება.
قياس - ვარაუდი; საერთო წესი.
قيامت - განკითხვის დღე.

ك

كار - საქმე.
كار - ზმნების **كاشتن**-ის და **كشتن**-ის აწმყო დროის ფუძე. **می کاری** - თესავ.
كاروان - ქარავანი.
كاسه - დიდი ჯამი, ბადია.
كاشانه - 1. საცხობი. 2. ბუდე.
كاغذ - ქაღალდი.
كافر - ურწმუნო, არამუსლიმანი; ვიარაღი.
كالا - 1. საქონელი; პროდუქცია.
كان - საბადო; წიაღისეულით მდიდარი ადგილი; საგანძური; სათავე, წყარო.
كان - **که آن**-ის შემთქმება (...რომ ის).
كاندر - **که اندر**-ის შემთქმება.
كاو - **که او**-ის შემთქმება.
كاه - თივა; ჩალა.
كاهگل - თიხაში არეული ჩალა (გამოიყენება

ენება კედლების შესალესად)
كاهل - 1. ზანგი, მარმაცი; უქნარა. 2. უგერგილო, ნელი; ბოთი. 3. სუსტი, უძლური; მოხუცი.
كاین - **که این**-ის შემთქმება (...რომ ეს).
كباب - შემწვარი საჭმელი; მწვადი; ქაბაბი.
ككب - კაკაბი.
كبو تر - მგრელი.
كبو تروار - მგრელის მსგავსად.
كت - **که تو را**-ის შემთქმება.
كتيم - დაფარული; შენიღბული.
كج - მრუდე, ირიბი, ალმაცერი.
كجاي - **كجای** - სად? **كجایم** - (მე) სად ვარ?
كدام - რომელი? მერამდენე?
كر - ყრუ.
كرار - მამაცი, გამბედავი.
كران - კილით კიდემდე; ერთი ბოლოდან მეორემდე; იხილეთ **كرانه**.
كرانه - 1. ნაპირი; სანაპირო. 2. მღვარი; მიჯნა.
كردمت - **نصيحت كردمت** - მე შენ დაგარიგე.
كردن - (ზმნა) კეთება; ქმნა.
كرده - ზმნა **کردن**-ის მიმდევრობა (გაკეთებული).
كرم - ჭი; მაგლი.
كريم - მოწყალები; კეთილი.
كز - **که از**-ის შემთქმება.
كزدم / كزدم - მორიელი.
كژ - იხილეთ **كج**.
كس - ვინმე, მავანი. **كسان** - მავანნი.
كسب - 1. შექმნა; მოპოვება. 2. ხელობა; საქმიანობა.
كش - **كاش**-ის შემთქმება (რომ ის...)
كشاندن - 1. თრევა; გაქაჩვა. 2. მიმიღვა.
كشت - ყანა.
كشتن - მოკვლა; სულის ამოხდა.
كشته - მოკვლილი.
كشتی - გემი. **كشتیبان** - მენავე.
كشیدن - (ზმნა) წვევა; თრევა; ქაჩვა; აგანა (გაჭირვების). **كشیدی کشیدن** - ყალიბში, კალაპოტში ჩასმა.
كعبه - ქააბა.
كف - **كف دست** - ხელისგული.
كفر - ღვთის გმობა, ურწმუნობა.
كفن - სუდარი.
كفو - 1. გოლი, მეწყვილე; მეუღლე. 2. თანაბარი; მსგავსი.
كفه - სასწორის თევში.
كل [ქოლ] - ყველა; სულ; მთელი.
كل [ქელ] - მელოტი; ქაჩალი.
كلام - 1. სიტყვა, მეტყველება. 2. (რელიგ.)

აღიქმა, მენება, სიგევა (ღმერთის, მოციქულის...).

كلاه - ქული.

كله - იხილე كلا

كلي - საერთო; სრული, მთელი.

كم - ცოცხა, მცირე.

كمال - სრულყოფილება; ნიჭიერება, განსწავლულობა; კულტურულობა.

كمتر - უფრო ნაკლები.

كن - მზნა كردن-ის აწმყო დროის ფუძე.

می‌کند - (ის ახლა) აკეთებს.

کنار - ნაპირი. کنار گرفتن - დაშორება, განაპირება.

کنج - კუთხე.

کندن - (მზნა) თხრა; ამოგლეჯა; ამოძორევა.

کنون - იხილე اکنون

کو (II) - او - ს შემოკლება.

کو (III) - იხილე كوی

کوبیدن - 1. დარტყმა; ცემა; კბუნა. 2. დანაწვერება, დაქუცმაცება. 3. დანაყვა.

کوتاه - მოკლე; დაბალი; ხანმოკლე.

کوثر - 1. ქოუსარი (სამოთხის წყარო). 2. სოუხვე

کودک - ბავშვი.

کور - ბრმა, უსინათლო.

کوزه - ღოჭი; ქოთანა.

کوشیدن - (მზნა) მცდელობა.

کوبیدن - იხილეთ კობიდნ

کوه - მთა. کوه طور - სინას მთა.

کوهستان - მთები; მთიანეთი.

کوی - კვარტალი; (ქალაქის) რაიონი; პატარა ქუჩა; ქუჩის შესახვევი.

که [ქე] - 1. (გრამატიკა) კავშირი "რომ", "რადგან", "როდესაც". 2. ნაცვალსახელი - ვინ?

که [ქომ] - იხილე كوه

که [ქაპ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

که [ქაბ] - იხილე كاه

სასწავლამოქმედი ელექსირი.

کین - შული, მგრობა.

کینه - 1. ბოღმა, ჯავრი; მგრობა; სიძულვილი. 2. შურისძიება.

კ

گاه - ძროხა.

گاه - დრო, ხანა.

گاهی - ზოგჯერ, ხან, ხანდახან.

کج / کج - მორღევილი; ირიბი; მრუდე.

گدا - მათხოვარი.

گداختن - გადნობა, გაღვლია.

گداری - მათხოვრის სახიანი.

گذار - მზნა گذاشتن-ის აწმყო დროის ფუძე.

گذاشتن - (მზნა) საშუალების მიცემა, ნების დართვა; თავის მინებება; დატოვება.

گذر - 1. გავლა, ჩაგლა. 2. მზნა گذشتن-ის აწმყო დროის ფუძე.

گذشتن - (მზნა) მსვლელობა; ჩაგლა; დინება (დროის); მოხდენა, ჩატარება (მოვლენების).

گذشته - წარსული.

گر - ის შემოკლება.

گران - აუტანელი; გაუსაძლისი.

گرانی - დატვირთულობა; დამამძიმებლობა.

گره - კატა.

به‌گرد - მრგვალი, სფეროსებრი; წრე.

گرد - მგვერი.

گرداب - მორევი.

گردان - მბრუნავი; დატრიალებული ცვლებადი.

گرداندن - შეცვლა, გადაკეთება.

گرداد - მრგვალი - იდან - გახდეს.

گردش - სეირნობა; სიარული; ბრუნვა; გრიალი; წრებრუნვა; ცირკულაცია.

گردون - ზეცა; ბედისწერა.

گردیدن - (მზნა) ბრუნვა; გრიალი; სეირნობა; სიარული; ძებნა; კვლამი მიყოლა.

გახდომა (აღსრულება); მოხდენა.

گرز - გურმა.

گرفتار - დაჭერილი; დატყვევებული; ძალზე დაკავებული; დატვირთული (საქმიოთ); შეპყრობილი, ატყვევებული (სურვილით, იდეით...)

گرفتن - (მზნა) აღება.

گرگ - მგელი.

گرمسیر - თბილი ქვეყნები; გროპიკული კლიმატის ქვეყნები.

گرو [გეროუ] - გირაო.

گرو [გ(ე)რაე] - გაფიცვა.

گریختن - გაქცევა.

گریز - მზნა گریختن-ის აწმყო დროის ფუძე.

گریستن - (მზნა) გირილი.

گریه - გირილი.

گزان - მზნა گزیدن [გაზიდან] - დან - მკებნარი.

گزیدن [გაზიდან] - კებნა.

گزیدن [გომიდან] - ბრჩევა, შერჩევა; უპირატესობის მიცემა.

گز - იხილე گز. گزین - ირიბად მზირალი.

گسل - მზნების მცემა.

گسستن, گسیختن - მზნების აწმყო დროის ფუძე.

گسلاندن - იხილე گسیختن

گسیختن - (მზნა) შეწყვეტა; გათიშვა; შეჩერება; გაწყვეტა (კავშირის, ურთიერთობების); ანულირება; გაუქმება

گشا - მზნების گشادن-ის და گشودن-ის აწმყო დროის ფუძე. (გაშა - გახსენი).

گردیدن (گرد) - იგივეა, რაც گردیدن

گشادن / گشودن - გახსნა, გაღება.

گفتن - იხილე گفت

گفتار - საუბარი; ლაპარაკი.

گفتگو / گفتگو - საუბარი, ლაპარაკი.

گفتن - (მზნა) თქმა; ლაპარაკი.

گفتنی - სათქმელი.

گل [გელ] - მიწა; მგვერი.

گل [გოლ] - ყვავილი; ვარდი.

گلرنگ - ვარდისფერი.

گلزار - ყვავილნარი; ყვავილებით დაფარული მდელო.

گلشکر - ვარდის მურაბა.

گلشن - ყვავილნარი.

گله - 1. საჩივარი. 2. საყვილეური; წყრომა.

گم - დაკარგული; გამკარგვა.

گمان - გუმანი, ადლო; ვარაუდი.

گمراه - გზადაკარგული.

گناه - ცოდვა.

گنبد - გუმბათი; თალი.

گنج - განძი.

گنجیدن - 1. მოთავსება; დატევა. 2. შემცველობა; შემადგენლობაში ყოფნა.

گندم - ხორბალი.

گنده - ცუდსუნაინი; დამპალი.

گنه - იხილე گناه. بی‌گناه - უცოდველი.

گو - მზნა گفتن-ის აწმყო დროის ფუძე.

گوئی - არ ვიცევი. - თქვი! იცევი!

گو - ბურთი.

گور (I) - საფლავი; აკლამა.

گوش - ყური.

گوشت - ხორცი.

گوگرد - გოგირდი.

گون / گونه - სახეობა; გვარი; ჯიში.

گوهر - მარგალიტი; ძვირფასი ქვა; თვალი

ლი პატიოსანი.

گویا - მოლაპარაკე; მეტყველი.

گویمت - მე შენ ვითხრა.

گوینده - მოქმელი, მეტყველი.

گویی - 1) შენ ამბობ. 2) თითქოს; საეარ-აულოა, რომ...

گاهی / گهی / گه - იხილე / აგა / აგაი

گوهر - იხილე / გოერ

گیج - რეგდასხმული; გიგი.

گیر - გზნა گرفتن - ის აწყო დროის ფუძე.

گیست - گاست - ის შემოკლება (ვინ არის?).

ل

لا - უარყოფის არაბული ნაწილაკი.

لا بد - 1. აუცილებელი, იძულებული. 2. ცხადია; როგორც ჩანს.

لا به - თხოვნა, ვედრება; საჩივარი; წუწუნო.

لا غ - 1. თამაში, გართობა. 2. გყუილი.

لا ف - უაზრო ყბელობა; გრაბახი.

لا مکان - 1. ყველგანყოფი (ალაპის ეპითეტი). 2. სახლის არქონე.

لا هوتی - ღვთაებრივი.

لا يزال - მარადიული, უკვდავი.

لب - ბაგე.

لباب - რჩეული, საუკეთესო ნაწილი; ელიტა.

لحد - საზღვარი; სასაფლაო.

لحظه - წამი, წამიერება; მომენტი.

لذت - სიამოვნება; ღამათი.

لرزیدن - ცახცახი, კანკალი; ვიბრირება.

لطف - მოწყალება; სიკეთე.

لطيف - საამო; ნაგიფი; ალერსიანი.

لعل - ღალი (ძვირფასი ქვა).

لقب - შეესახებო; შედმეტი სახელი.

لیکن = ليك

ليكن - მაგრამ, ოღონდ, კი.

لیلی - ღელი (ნიზამი განჯელის პოემის პერსონაჟი).

م

ما - ჩვენ (პირის ნაცვალსახელი).

ماء - წყალი.

ماجرا - შემთხვევა, მოვლენა; თავგადასავალი.

مادر - დედა.

مار - გველი.

مال - ქონება, სიმდიდრე.

مالش - ცხება, შეღვა.

مالیدن - ხახუნი; გასრესა; თელვა. წაცხება.

مان - გზნების مانتن - ის და مانتن - ის აწყო დროის ფუძე. ماند - ჰგავს.

ماندن - (გზნა) დარჩენა; გადარჩენა.

مانند / مانند - მსგავსი.

ماه - მთვარე.

ماهی - თევზი.

مايست - გზნა ایستان - დან. (ნუ დგახარ!)

ماييم - ჩვენ ვართ.

مبادا - არ ხაზს, არ ღირს.

مبارک - დალოცვილი.

مبادا - დასაწყისი, საწყისი.

مبتلا / مبتلا - 1. (რადიკის) გადაგზანი, განმცდელი. 2. ავად, ცუდად მყოფი; გაწამებული. 3. (რამესთან) მიჩვეული; (რამეზე) დამოკიდებული. 4. გატაცებული, ვნებაშეურობილი.

مبتدا - დასაწყისი.

مبرد - გზნა بردن - ის ბრძანებითი კილოს უარყოფითი ფორმა (ნუ წაიღებ!)

میران - გზნა براندن - ნუ მისცემ ფრენის საშუალებას.

میندار - გზნა پنداشتن - ნუ ჩათვლი!

مثال - მაგალითი; ნიმუში.

مثل - მსგავსი.

مجال - საშუალება; ხელსაყრელი ვითარება.

مجروح - დაჭრილი; დაკოდილი.

مجلس - 1. სხდომა; თავშეყრა. 2. წვეულება; მეჯლისი.

مجنون - გიგი, გადრეული, შმაგი; მიჯნური; მაჯნუნი (ნიზამი განჯელის პოემის პერსონაჟი).

محال - შეუძლებელი, განუხორციელებელი.

محبوس - დაპატიმრებული.

محبوب - მოკრძალებული, მორცხვი.

محرم - დაუშვებელი, აკრძალული (მართის კანონების თანახმად); ახლობელი, ინგიმური.

محل - ადგილი; უბანი. غير محل - უადგილო (შეუფერებელი) ადგილი.

محمل - საფუძველი; მტკიცებულება.

مختصر - 1. მოკლე; შემოკლებული. 2. მცირე; უმნიშვნელო.

مختلف - სხვადასხვაგვარი.

مخدوم - მბრძანებელი, ბაგონი.

مخزن - საცავი.

مخلد - მარადიული, უკვდავი.

مخلوق - შექმნილი.

مخمور - მთვარალი; შეზარბოშებული; ნაბახუსევი.

مدارا - 1. თავგზიანობა; შრდილობიანი მოქყრობა. 2. სიფრთხილე; წინდახედულება. 3. თავშეკავება; ზომიერება

مدح - ქება, ხოგბა.

مدد - დახმარება, მზარდაჭერა; შემწეობა.

مده [მადეჰ] - გზნა دادن - ის ბრძანებითი კილოს უარყოფითი ფორმა (ნუ მისცემ!).

مذاق - გემოვნება; გემოს შეგრძნება.

مر - უთარგმნელი ნაწილაკი, რასაც ძველად არსებითი სახელის წინ ამბობდენ (ხშირად რ თანდებულთან ერთად).

مر - (ძვ.) ჯერ (თელისას).

مرا - მ-ის შემოკლება - ჩემთვის, ჩემდამი. تن مرا - ჩემს განს.

مر تجی / مر تجا - იმედის მქონე; იმედის მიმცემა.

مر حمت - მოწყალება, სიკეთე.

مرد - კაცი; ადამიანი.

مردانه - 1. კაცისა, კაცისთვის განკუთვნილი. 2. მამაცი, გამბედავი.

مردگان - მრ-ის მრრრრრრრრ.

مردم / مردمان - ხალხი, ადამიანები.

مردن - (გზნა) სიკვლილი; გარდაცვალება.

مرده - მკვდარი.

مرصاد - 1. ჩასაფრებულთა ადგილი. 2. თელილი გზა; შზარაგზა.

مرض - სნეულება; ავადმყოფობა.

مرغ - ჩიგი, ფრინველი.

مرگ - სიკვლილი.

مرو - გზნა رفتن - ის ბრძანებითი კილოს უარყოფითი ფორმა - ნუ წახვალ!

مريخ - მარსი (პლანეტა მარსი).

مرهم - ბალზამი; სამკურნალო საცხი.

مريخ - (ასტრონ.) მარსი (ძველად - მარსი).

مزد - შრომის გასამრჯელო, ანამზაურება.

مست - მთვარალი.

مستعار - გადაგზანითი მნიშვნელობით გამოყენებული; მეგაფორული.

مستعمل - წარმავალი; არამყარი; დროებითი.

مستمع - მსმენელი.

مستمند - 1. ღარიბი; უძოვარი; გაჭირვებული; უბედური. 2. ნაწყენი; ნალელიანი.

مستور - 1. ფარული, დამალული. 2. უმანკო; უსოღველი.

مستی - სიმთვარაღე.

مسجد - მეჩეთი.

مسلمان - მუსლიმანი. مسلمانى - მუსლიმანობა, რწმენა.

مسح / مسح - ქრისტი; მესია.

مشت - მუშტი; მცირე ჯგუფი, ერთი მუჭა (ხალხი).

مشتاقى - ძლიერი სურვილი; გულისტყმა; ყინი.

مشتري - მუშტარი.

مشرب - სარწყულებელი; წყალსასმელი.

مشروح - 1. დაწვრილებითი; საფუძვლიანი; დეტალური. 2. ახსნილი; კომენტირებული.

مشعل / مشعله - მახხალა.
مشغول - დაკავებული (საქმით, სამსახურით).
مشك - მუშკი (სურნელოვანი ნივთიერება).
مشكل - სირთულე, ხელისშემშლელი რამ; წინაღობა.
مشمّر - მშენა -დან - ნუ ჩათვლი.
مشهور - ცნობილი, სახელგანთქმული.
مصر - ეგვიპტე.
مصول - ქალაქი მოსული ერამი.
مطرب - მუტრები, მომღერალი.
مطروذ - 1. გაძევებული; გაგლეხული. 2. მიტოვებული; მიგლეხული.
مطلب - 1. საქმე; საკითხი. 2. სურვილის ობიექტი; მიზანი.
مطلق - სრული; სრულყოფილი.
مظهر - ხორცშესხმულობა; განსახიერება; გამოვლინება; სიმბოლო.
معاف - ნაპატივი, მიტევებული.
معتمد - სანდო; საიმედო; უტყუარი.
معذور - ვისაც აპატიეს, ვისაც მიუტევეს.
معرفت - გაგება, გააზრება, წვდომა (რამეში).
معشوق / معشوقه - საყვარელი; საგროფო.
معلم - მაღალი თანამდებობის მქონე.
معلوم - ცნობილი; ცხადი; თვალნათელი.
معنى - მნიშვნელობა; მინაარსი; არსი.
معهود - მიღებული; განსაზღვრული.
معين [მოადან] - გარკვეული, დადგენილი.
معين [მოინ] - დამხმარე; მოადგილე.
مغز - (ანაბ.) ტვინი; მარცვალა, ლებანი, შიგთავსი (ნაყოფის).
مغفرت - ცოლვითა მიტევება, პატიება.
مغناطيس - 1. მაგნიტი. 2. მაგნეტიზმი.
مفتاح - (კლივის, შიფრის) გასაღები.
مفتوح - დაპყრობილი; დამარცხებული.
مفتون - 1. აღფრთოვანებული; მოხიბლული; მონუსხული. 2. სიგიჟედ შეყვარებული.
مفسد - 1. წამქეზებელი, პროვოკატორი; ინტრიგანი. 2. გარყვნილი. 3. შეაპბოხე, ბუნგისთავი.
مقام - საცხოვრებელი, სამყოფი.
مقرر - დადგენილი, განსაზღვრული; დანიშნული; გარკვეული.
مقصود - მიზანი; დანიშნულება.
مقيم - მაცხოვრებელი; მობინადრე; მყოფი; მარადიული, მუდმივი.
مكان - ადგილსამყოფელი; საცხოვრებელი.
مكر - ვერაგობა; უშაკობა; ცბიერება.
مكنيد - ნუ იზამთ; ია مكنيد - ნუ გავიხსენებთ.

مگذار - მშენა -გذاشتن-ის ბრძანებითი კილოს უარყოფითი ფორმა - ნუ დატოვებ! ნებას ნუ მისცემ!
مگری - მშენა -گریستن-ის ბრძანებითი კილოს უარყოფითი ფორმა (ნუ იგირებ!)
مگو - მშენა -گفتن-ის ბრძანებითი კილოს უარყოფითი ფორმა (ნუ იტყვი!)
ملاقات - შეხვედრა; პაემანი.
ملاک - სეველა; მოწყვნილობა; ნაღველი.
ملائک / ملائیک - ملك [მაღლე] -ის მრ. რიცხვი.
ملك [მაღლე] - ანგელოზი.
ملك - სამეფო; სახელმწიფო.
ملال - იხილე
مملات - მამა, რანგი, თანამდებობა.
ممتاز - გარჩეული.
من - მე.
مناز - მშენა -نازیدن- დან - ნუ იამაყებ!
مناط - საფუძველი, არგუმენტი.
منتها - დასასრული, მღვდარი.
منصور - 1. გამარჯვების მომგანი. 2. მანსურ პალატი, რომელიც 922 წელს სიკვდილით დასაჯეს ერეტიკოსობის გამო.
منصب - ჩინი, რანგი, თანამდებობა.
منقار - ნისკარტი.
منكر - მუქერი (ანგელოზი, რომელიც, მუსლიმანური გადმოცემების თანახმად, ნაქირთან ერთად მიცვალებულთა სულების დაკითხვას ახდენს მათი ცხოვრების საქმეთა რწმენათა შესახებ).
منور - განათებული; გასხივოსნებული.
منه - მშენა -نهان-დან - ნუ დადებ!
منى - من + ی = ჩემი ხარ, შენ მე ხარ.
مو - თმა.
موج - ტალღა; ზვირთი.
موزون - პარმონიული; კეთილზმოვანი.
موزونات [მოზუნათ] - საზომი ერთეული.
موسى - წელიწადის დრო, სეზონი; პერიოდი.
موش - თაგვი.
موم - ცვილი; თაფლის სანთელი.
مؤمن - მართლმორწმუნე; დეისინიერი; რელიგიური.
مونس - ინგიმური, ახლო მეგობარი.
مه - იხილე ماه (მთვარე).
مهان [მოჰან] - დამცირებული, დაქინებული; საძაგელი.
مهتاب - 1. მთვარის სინათლე, ციაფი. 2. მთვარე.
مهجور - 1. მოშორებული; განკვეთილი. 2. მარგოხელა; მიტოვებული.
مهر - სიყვარული.
می [მი] - წინადადება

რმებს და აწარმოებს მთიან განგრძობით, ვარგაბადი.
مى - მშენა -آمدن-ის ბრძანებითი კილო - მოდი!
ميازار - მშენა -آزردن-ის ბრძანებითი კილოს უარყოფითი ფორმა - ნუ მგანჯაფ! ნუ გვაწამებ!
میان - შუაგული; ცენტრი; შორის; ქამარი. **میان بستن** - ქამრის შეკვრა ანუ მზადყოფნა რამისთვის.
میانہ - შუა ნაწილი, შუაგული.
میخواهی - მშენა -خواستن-იდან - (შენ) გინდა.
میر - ემირი.
میروم = میرم
میزان - 1. სიდიდე; მოზა; რაოდენობა; დონე. 2. წონასწორობა.
میش - ცხვარი.
میعاد - პირობის შესრულების დრო; შეხვედრა.
میغ - ბურუსი, ნისლი.
میمانی - ჰგავხარ შენ მას.
میندیش - მშენა -اندیشیدن-ის უარყოფითი ფორმა - ნუ ინაღვლებ!
مینہ - იგივეა, რაც **بنہ** - დადე!

ن

نابوده - არმყოფი, არარსებული.
ناپاک - უწმინდური; ჭკუციანი.
ناپدید - უხილავი.
ناپیدا - უხილავი, უჩინარი.
نادان - არმცოდნე; გაუნათლებელი; უცნური; ბრიყვი.
نار - ალი, ცეცხლი.
ناری - ცეცხლოვანი.
نازنان - ნარნარად; გრაციოზულად; კმალუცად.
نازیدن - ამაყობა; ქედმაღლობა; აშპარგაენობა.
ناسوتی - ადამიანური; მიწიერი.
ناشتا / ناشتاب - საუშუ.
ناطق - მოლაპარაკე; **ناظر** - მთვარე.
ناظر - მთვარე.
نافع - 1. სასარგებლო; 2. სასარგებლო.
ناکس - ნაკსი

وعدہ - პირობა; ფიცი.

وفا - ერთგულება; მუდმივობა.

وقت - დრო.

وقف - ლეთისნიერი საქმისათვის შეწირული ან ანდერძად დატოვებული ქონება.

وگر - -ის შემოკლება (...და თუ).

ولی - მაგრამ.

ولی - 1. მშრუნველი; მფარველი. 2. ბატონი; მბრძანებელი. 3. ახლო მეგობარი. 4. ღმერთთან ახლოს მყოფი; წმინდანი.

ولیکن - იხილე

ولیکن - (გრამატიკ. კავშირი) მაგრამ, ოღონდ, ხოლო.

وی - 1. იგივეა, რაც او (იგი, ის). 2. وی-ის შემოკლებული ვარიანტი.

ویرانه - ნანგრევები; გაუკაცრიელებული ადგილი.

ویست - -ის შემოკლება.

وین - -ის შემოკლება.

هامون - 1. მინდორი; სტეპი, უდაბნო. 2. დაბლობი. 3. მხელეთი.

های و هوای - იხილე

هدهد - ოფოფი.

هدیه - საჩუქარი, ძღვენი.

هر - ყველა; ყოველი. هر یک - თითოეული. هر چند - რაც არ..., მიუხედავად ამისა...

هر چند - როგორც არ..., რაც არ...

هرگز - არასოდეს; ოდესმე.

هزار - ათასი. هزاران - ათასობით.

هری - ქალაქი ისტორიულ ხორასანში, ამჟამად ავღანეთი, იგივე ჰერათი (هرات).

هست - 1) არის, არსებობს. 2) ცოცხალი არსება.

هستی - ყოვნა.

هشتن - მიტოვება, გაშვება; ნების დარიშვა.

هشیار - ფხიზელი; გონზე მყოფი.

هفت - შვიდი.

هفتم / هفتمین - მეშვიდე.

هل - 1. ბიძგი. 2. ჩახუტება, მოფერება.

هل - მზნა هشتن-ის აწმყო დროის ფუძე.

هل مرا - გამიშვი მე!

هلا - (მორისდებ.) ჰეი! ფრთხილად!

هلاک - დაღუპვა, სიკვდილი.

هلیدن - იხილე

هم - "ც" ნაწილაკი.

همام - გმირი; მაჰაყი; უშიშარი.

همان - ისევე ის; იგივე.

همانند - მსგავსი, ანალოგიური.

همت - მცდელობები; ძალისხმევა; შეამადლებული მრახვენი.

همچنین - სწორედ ასე... და აი, ასე...

همچو - როგორც.

همخانه - მეზობელი, თანამოსახლე.

همدم - გულწრფელი, ერთგული მეგობარი.

همراهی - თანხლება; გაიცლება.

همسایه - მრ. რიცხვი همسایگان - მეზობელი.

همشان - ყველა მათგანს.

هم کار - კოლეგა, თანამშრომელი.

همگی - ყველანი; ყველაფერი.

همه - მთელი; ყველა, ყოველი.

همی - იხილე می (მი).

همیشه - ყოველთვის, მუდამ.

هوا - ვნება; სურვილი.

هوا - 1. ამინდი. 2. პაერი (სივრცე).

هوس - ვნება; სურვილი; ხუმტური, კაპრი.

იმი; ინტერესი, სწრაფვა; ცდუნება.

هوش - ჭკუა; გონება.

هوشمند - გონიერი.

هی - (მორისდებ.) 1. ეი! მისმინე! 2. ფრთხილად!

هياهو - ხმაური, გნიახი, ჰაი-ჰუი.

هیچ - არაფერი. هیچ کس - არავინ.

هیچم - შემა.

هین - 1. ახლა, ამჟამად. 2. ამრიგად, ასე რომ.

ی

یا - ან.

یاب - მზნა یافتن-ის აწმყო დროის ფუძე - კომპოზიციებში - "საპოვნის".

یاد - ხსოვნა.

یار - სატრფო; მეგობარი. یارا - სატრფო (მიმართება).

یارب - ო, ღმერთო!

یافتن - (მზნა) პოვნა, მოძიება.

یافه - იხილე

یاقوت - იაგუნდი.

یاوه - უამრო ღაქლაქი, აბსურდი.

یابوست - ყაბზობა; კუჭის აშლილობა.

یتیم - ობოლი.

یزدان - იგივეა! ღმერთი.

یغما - 1. ძარცვა. 2. ომის ნადავლი, ალაფი.

یقین - დამაჯერებლობა; ჭეშმარიტება.

یک - ერთი.

یک بار - ერთბაშად; ერთხელ

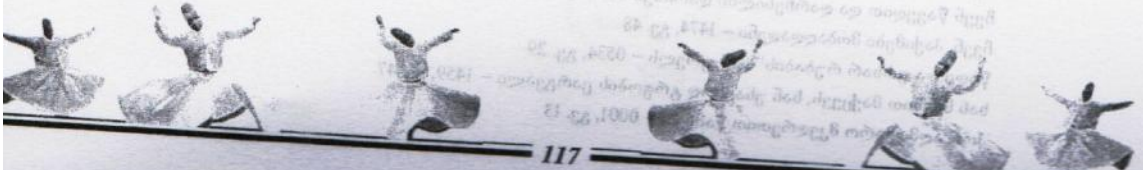
یکدیگر - ერთმანეთი.

یکسان - ერთნაირი.

یکی - ვიღაც, მავანი.

یوسف - ბიბლიური იოსებ მშვენიერი.

یهود - ებრაელები, ებრაელი ხალხი.

ნიგნუი ვესული ყაჯალეზის მოსაქებნი სია პირველი სტრიქონის მიხედვით

- აბა, მე სად და გონება სად და... - 009, გვ. 14
ათასფერად მოხატულს რომ გამოაჩინ ღაწვს და ლოყას - 0171, გვ. 21
ამ უსალბუნო სევდის მღვარი რომელი არის - 0351, გვ. 24
გადი გარეთ შკერდიდან, მწუნარებაე - 0593, გვ. 30
გმა რომ საეალად გავიმზადეთ ჩვენ უჩვენობით - 0129, გვ. 20
გული ჩემი, გული ჩემი, გული ჩემი შენია - 2254, გვ. 59
დადამდა... სხეებმა მხოლოდ ღამის წყველიდი ნახეს - 1051, გვ. 40
ღღეს მე სატრფო გვერდით მყავს და - 0352, გვ. 25
ღღეს რა მომდის?! - ვერ გავიგე, რა ხდება - 1567, გვ. 54
ეპა, შენ სულო, სრულთაგან სრული - 1113, გვ. 42
მღვარი არა აქვს ჩვენს უღაბნოს... არ არის მღვარი - 0239, გვ. 22
თვალი სადმე თუ გაგიწევს - 0617, გვ. 31
მგზავრსა და მიჯნურს ჭკუა-გონება - 1082, გვ. 41
მეგობარო ჩემო, კმაე და - 0037, გვ. 16
მე მუდამ შმაგი მიჯნური და ხელი არ ვიყავ - 1506, გვ. 50
მე ისევე მოველ, მე ისევე მოველ - 1390, გვ. 45
მზე ხარ, მთვარე ხარ თუ ასპირომი? - 1436, გვ. 46
მისრუთის პურს ჰგავს ჩემი ლექსი, თითქოს იმ ფქვილით - 0981, გვ. 36
მოდი, ღღეს გავცედი წუთისოფლის ხაფანგს და მახეს - 1519, გვ. 51
მოდი, მე შენი სიყვარულით ხელად ვიქეცი - 1499, გვ. 49
მოდი, უფალო, მოდი, უფალო - 0036, გვ. 15
მომაწოდე, მერიქიფევე, ღვინო ჯამით მე კიდევ - 1045, გვ. 39
ნეტაეი' ღმერთმა რომ გაგვაჩინა - 1019, გვ. 38
ოღეს ჩემს სხეულს გაუყურები ან ღლით ან ღამით - 0911, გვ. 35
ო, სატრფოვ, მოდი, მო, მორჭმული ერთი საათით - 2905, გვ. 62
სატრფოო ჩემო, სატრფოო ჩემო - 1798, გვ. 55
სიყვარული არის ფრენა - 1919, გვ. 56
სიყვარულისკენ ისწრაფვი, გულო - 0623, გვ. 32
სულს ნამდვილი სიყვარულის არსობა თუ არსად არ აქვს - 0455, გვ. 27
უფლის მოყვარულს ნუ სთხოვთ ძიებას - 0425, გვ. 26
ღმერთო, მუგრიბებს სიტკბო (თაფლი) უძღვენ - 2342, გვ. 60
შენ, გულო, ცეცხლის თაყვანის მცემო - 2523, გვ. 61
შენზე ფიქრებმა გამაწამეს მე ღღე და ღამე - 0302, გვ. 23
შენ მოგძახი - ღამიბრუნდი! - შორით გიმშერ ოღეს მე - 0120, გვ. 18
შენ რომ არა ხარ, ღვინოშიც კი ღვინა არ არის - 0502, გვ. 28
შენს მიჯნურებთან მოდი!... იგრძენ სიაზე დარის - 1536, გვ. 52
შენ სულთანო, შენ სულთანო ჩემო და - 3137, გვ. 63
შენ, ჩემთან მყოფს და გულივით ფარულს - 1377, გვ. 44
შუბლი გაიხსენ და მიღმიერ პირს ნულარ მიხრი - 1160, გვ. 43
ჩემი ამბავი, მსურს, უსიკვეო ენით გაიამბო - 1547, გვ. 53
ჩემს საულავეზე ხორბალიც რომ ერთხელ ამოვაო და - 0683, გვ. 33
ჩემ წინ რომ შუქი აბრიალდა უცხო სანთელის - 1001, გვ. 37
ჩვენთან რად ფხიზლობ?! - 2039, გვ. 57
ჩვენი გულის შუქს და ნათელს შენთა თვალთა ვნება ახლავს - 2253, გვ. 58
ჩვენს ჩანგს სიმები რომ დასწყვიტე, დიდო ბაკონო - 0110, გვ. 17
ჩვენ წავედით და დარჩენილნი დარჩენენ მარადის - 0692, გვ. 34
ჩვენ, ჰაქიმები მობაღდადენი - 1474, გვ. 48
წადი და უთხარ რუბაბის' დამკვრელს - 0534, გვ. 29
ხან საქმით მაქცევს, ხან უსაქმოდ გრფობის ცარგვალი - 1459, გვ. 47
პოი, აღმდგარო მკედრეთით წამიერ - 0001, გვ. 13

სარჩევი

წინასიტყვაობა	
ყაზალები	3
სტატისტიკური ინფორმაცია	12
რობაიები	64
მესნევი	65
ერთი ყაზალის დეტალური განხილვა	79
ლექსიკონი	98
პირველი სტრიქონით საძიებელი (ყაზალები)	101
	118

სარეკომენდაციო ლიტერატურის და საიტების სია:

- დავით კობიძე, სპარსული ლიტერატურის ისტორია, თბილისი, 1975
- ირანული პოეზია, თბილისი, 1977 (ვახუშტი კოტეჯიშვილის შესავალი წერილი)
- ელიზბარ ჯაველიძე, თურქული ლიტერატურის სათავეებთან, ჯელალ-ედდინ-რუმი (მსოფლმხედველობის საკითხები), თბილისი, 1979
- Радий Фиш, Джалалиддин Руми, ЖЗЛ, Москва, 1972
- Нодир Одилов, Мироззрение Джалалиддина Руми Издательство "Ирфон"б Душанбе, 1974
- Руми, Джалал Ад-Дин, Мухаммад, МАСНАВИ – ЙИ МА'НАВИ («Поэма о скрытом смысле»). СПб.: «Петербургское Востоковедение», т. 1 – 6, 2007 – 2011
- William C. Chittick - Jalal al-Din Rumi, Maulana, 1207-1273 The Sufi Path of Love: The Spiritual Teachings of Rum, 1983
- Idries Shah, The Sufis, Anchor Books, New York
- Ahmad Tamimdari, The History of Persian Literature, 2007
- <http://www.khamush.com/persian/>
- <http://iranian.com/Arts/rumi.html>
- <http://www.rumionfire.com/shams/index.htm>
- http://www.blissbat.net/rambles/rumi_compare.html
- http://www.dar-al-masnavi.org/odes_trans.html
- <http://rumisite.com/>

مولانا
جلال الدین محمد رومی

دیوان شمس
مثنوی معنوی

گردآوری، ترجمه و ویرایش

الکساندر الِرداشویلی

گرجستان ، تفلیس

۲۰۱۴

جلال الدين رومی

ჯალალ ედ-დინ რუმის მავზოლეუმი
თურქეთის ქალაქ კონიაში

ديوان شمس
مثنوی معنوی